

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra práva životního prostředí

PRÁVNÍ ÚPRAVA RYBÁŘSTVÍ

THE LEGAL REGULATION OF FISHERY

DOKTORSKÁ DISERTAČNÍ PRÁCE

Mgr. Zbyněk Lubovský

PRAHA

duben 2014

Školitel:

Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem disertační práci na téma: *Právní úprava rybářství* zpracoval sám pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Praze dne 30. 4. 2014

vlastnoruční podpis autora

ANOTACE/ABSTRACT

ANOTACE V ČESKÉM JAZYCE

Předmětem mé doktorské disertační práce je zkoumání rybářského práva jako souboru širokého spektra právních norem upravující chování jejich adresátů nejen při výkonu rybaření, ale i při občanskoprávních, správně i trestněprávních vztazích s chovem a lovem ryb souvisejících. Z důvodu nedostatku aktuální odborné literatury zabývající se tímto tématem, se práce zabývá rovněž základním vymezením a postavením českého rybářského práva v právním systému České republiky a důležitými souvislostmi nejen ve vazbě na instituty práva životního prostředí, ale i práva občanského a trestního. Základní instituty rybářského práva jsou vždy popsány jak v historických souvislostech, tak, jak se od doby svého vzniku vyvíjely, tak i v mezinárodním srovnání zemí, které svoji kulturou jsou nám velmi blízké.

ABSTRACT IN THE ENGLISH LANGUAGE

The subject of my doctoral dissertation is an exploration of fishing rights as a collection of a wide range of legal norms regulating the behavior of the recipients only in the performance of fishing, but also in civil, administrative and criminal relations with the breeding and hunting fish related. Due to the current lack of scientific literature on this topic, the thesis also basic definition and status of the Czech Fishing rights in the legal system of the Czech Republic and important connections not only in relation to the institutions of environmental law, but also of civil and criminal law. Basic Institutes of fishing rights are always described as in historical context, as from the time of its inception developed, as well as in international comparisons of countries that their cultures are very close to us.

OBSAH

Anotace/Abstract

Obsah

1. Úvod

2. Postavení rybářského práva v právním řádu České republiky

- 2.1. Postavení rybářského práva v právním řádu České republiky
- 2.2. Zákon o rybářství
- 2.3. Shrnutí

3. Rozdíl mezi rybníkářstvím a výkonem rybářského práva v rybářském revíru

- 3.1. Rybníkářství
- 3.2. Výkon rybářského práva v rybářském revíru
- 3.3. Shrnutí

4. Rybník a jeho vlastnictví v českém právu

- 4.1. Historický vývoj
- 4.2. Rybník v právních předpisech a judikatuře
- 4.3. Rybník a jeho vlastník v řízení o vyhlášení, změně nebo zrušení rybářského revíru
- 4.4. Rybník a jeho vlastník v rybníkářství
- 4.5. Veřejné a soukromé právo a vlastnictví rybníka
- 4.6. Rybník a nový občanský zákoník
- 4.7. Shrnutí

5. Rybníkářství

- 5.1. Historický vývoj českého rybníkářství
- 5.2. Současná právní úprava
- 5.3. Retence vody v krajině a protipovodňová funkce rybníků
- 5.4. Vliv rybníků na změnu kvality vody
- 5.5. Způsoby lovu v rybníkářství
- 5.6. Evidence o hospodaření a o dosaženém hospodářském výsledku v rybníkářství
- 5.7. Omezení rybníkářství na zvláště chráněných územích
- 5.8. Omezení rybníkářství na územích začleněných do soustavy NATURA 2000
- 5.9. Náhrada za ztížení zemědělského hospodaření
- 5.10. Shrnutí

6. Rybářství v navazujících právních předpisech

- 6.1. Vodní zákon
- 6.2. Zákon o ochraně přírody a krajiny

- 6.3. Zákon o ochraně zvířat proti týrání a Veterinární zákon
- 6.4. Plemenářský zákon
- 6.5. Zákon o rostlinolékařské péči
- 6.6. Evropské a mezinárodní právo
- 6.7. Shrnutí

7. Rybářské revíry

- 7.1. Historický vývoj právní úpravy
- 7.2. Právní úprava v současném zákoně o rybářství
- 7.3. Omezení vlastnického práva v důsledku existence rybářského revíru
- 7.4. Typy řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru
- 7.5. Vyhlášení rybářského revíru na rybníku
- 7.6. Vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě
- 7.7. Vyhlášení rybářského revíru na vodních tocích
- 7.8. Řízení o vyhlášení rybářského revíru
- 7.9. Výkon rybářského práva v rybářském revíru
- 7.10. Hospodaření v rybářských revírech
- 7.11. Chráněná rybí oblast
- 7.12. Ochrana výkonu rybářského práva
- 7.13. Změna a zrušení rybářského revíru
- 7.14. Odnětí a zánik výkonu rybářského práva
- 7.15. Přejícné ustanovení zákona o rybářství
- 7.16. Shrnutí

8. Rybářská stráž

- 8.1. Historický vývoj a postavení veřejných stráží obecně
- 8.2. Předpoklady pro výkon rybářské stráže
- 8.3. Ustanovení, odvolání, zrušení rybářské stráže
- 8.4. Oprávnění rybářské stráže
- 8.5. Povinnosti rybářské stráže
- 8.6. Zánik, zrušení a odvolání rybářské stráže
- 8.7. Náhrada škody způsobené v souvislosti s výkonem funkce rybářské stráže
- 8.8. Shrnutí

9. Deliktní odpovědnost na úseku rybářství

- 9.1. Historie právní úpravy
- 9.2. Příslušnost orgánů státní správy rybářství
- 9.3. Hmotněprávní úprava
- 9.4. Obecné přestupky na úseku rybářství
- 9.5. Přestupky se speciálním subjektem
- 9.6. Přestupky na úseku ochrany mořských rybolovných zdrojů
- 9.7. Jiné správní delikty dle ustanovení § 31 zákona o rybářství
- 9.8. Shrnutí

10. Trestní odpovědnost na úseku rybářství

- 10.1. Historie pytláctví
- 10.2. Současná právní úprava
- 10.3. Shrnutí

11. Odpovědnost za škody na rybách a jejich náhrada

- 11.1. Škoda, ekologická škoda a ekologická újma
- 11.2. Škoda na rybách v rybářském revíru – oprávněný a povinný subjekt k náhradě škody
- 11.3. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených provozní činností
- 11.4. Náprava ekologické újmy na rybách způsobených provozní činností
- 11.5. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených trestnou činností
- 11.6. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených zvířetem
- 11.7. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených zvěří, kterou lze obhospodařovat lovem
- 11.8. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- 11.9. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených vyšší mocí
- 11.10. Shrnutí

12. Právní úprava rybářství v „blízkém zahraničí“

- 12.1. Rybářské právo na Slovensku
- 12.2. Rybářské právo v Bavorsku
- 12.3. Rybářské právo v Rakousku
- 12.4. Rybářské právo v Polsku
- 12.5. Rybářské právo v Maďarsku
- 12.6. Shrnutí

13. Závěr

14. Shrnutí

15. Summary

Seznam použité literatury a dalších pramenů

Klíčová slova/Key words

1. ÚVOD

Předmětem doktorské disertační práce je zkoumání českého rybářského práva upraveného jak v zákoně o rybářství, tak i v souvisejících právních předpisech a jeho porovnání s právními předpisy okolních zemí. Má práce zabývá rovněž jeho základním vymezením a důležitými souvislostmi, vždy však ve vazbě na instituty práva životního prostředí. Když jsem přemýšlel nad motem své práce, poradila mi kolegyně parafrázi Murphyho zákona „*Kdo miluje rybi prsty a ctí zákony, nikdy by neměl být při tom, když vznikají*“. Tento výrok, jakkoliv byl myšlen v nadsázce, je však bohužel velmi výstižný. Právní úprava rybářství v českých zemích je zoufale nekvalitní, což, mimo jiné, úzce souvisí se špatně nastavenými procesy vzniku zákonů v naší zemi.

Rybářské právo jako určitá výseč českého právního řádu je ponechávána jak laickou, tak i odbornou právnickou veřejností prakticky bez povšimnutí a nechává ji tak doslova napospas různým zájmovým uskupením. Tak, jak zní staré české přísloví „*kam nechodí slunce, tam musí lékař*“, dalo by se parafrázovat „*kam nechodí právník, tam nastává chaos a bezprávi*“. České právní předpisy pro tuto oblast nepatří k nejkvalitnějším právním normám v naší zemi. Na jedné straně je například problematika správního trestání či kontroly a dozoru na úseku rybářství v praxi až fatálně neefektivní, což na druhé straně často vede k nadměrnému byrokratickému zatížení některých subjektů těchto právních vztahů.

Až do roku 2013 byla poslední ucelená publikace, která se zabývala právními vztahy v oblasti rybářství, více než deset let stará. Tato kniha pojednávala ještě o zákonu č. 102/1963 Sb., který, i když novelizovaný, byl výsledkem naprosto odlišných společensko-ekonomických poměrů a zcela neodpovídal právním otázkám, kterým musela česká společnost a české právo čelit po roce 1989. Po vzniku nového zákona o rybářství v roce 2004 se dlouho nikdo touto problematikou komplexně nezabýval, což se výrazně promítá do nízké úrovně právního povědomí účastníků právních vztahů, které zákon o rybářství upravuje. Teprve v loňském roce vyšel alespoň stručný komentář k zákonu o rybářství z pera JUDr. Alexandra Šímy.

Ve své disertační práci „*Právní úprava rybářství*“ se zabývám problematikou obsaženou v současném zákoně o rybářství a jeho prováděcím předpise i v navazujících právních normách. Porovnávám nejvýznamnější instituty české právní úpravy rybářství se zahraniční právní úpravou. Zvláštní význam jsem věnoval problematice vztahu zákona o rybářství a zákona o ochraně přírody a krajiny a vodního zákona.

Současná právní úprava rybářství vychází jednak z tradic rakousko-uherské právní úpravy (např. podmínka odborné kvalifikace na získání rybářského lístku) a

jednak byla i negativně poznamenána socialistickým obdobím (problematika vztahů vlastníků vodních nádrží a vlastníků zatopených pozemků). Z výše uvedeného důvodu považuji za nezbytné zabývat se i právní komparatistikou a pokouším se vysvětlit, jak jsou jednotlivé instituty a problémy českého rybářství řešeny v zahraničních právních úpravách. Pro přehlednější orientaci a podobnost právní kultury se jedná především o právní řády Slovenska, Polska, Maďarska, Rakouska i Německa, z jehož spolkových zemí jsem si vybral Bavorsko.

Po stručném uvedení účelu a smyslu práce a zakotvení problematiky rybářského práva v českém právním řádu, se první kapitola věnuje problematice postavení rybářského práva v právním řádu České republiky a rovněž stručně nastiňuje základní nedostatky v současném zákoně o rybářství.

Kapitoly druhá a třetí se zabývají tématem dvou základních institutů zákona o rybářství a důsledně rozebírají rozdíl mezi rybníkářstvím a výkonem rybářského práva v rybářském revíru.

Čtvrtá a pátá kapitola je věnována problematice rybníkářství, tzn. problematice hospodaření na rybníku, jeho účelového vymezení a odlišení rybníkářství, jakožto ryze zemědělského podnikání, od výkonu rybářského práva na rybářských revírech, který je veřejným zájmem sloužícím k ochraně a šetrnému nakládání s přírodními zdroji. Historii vývoje právní úpravy rybníkářství na našem území a především problematice dichotomického pojetí rybníka v současné judikatuře (jak civilních, tak i správních soudů), legislativní roztržičností právního pojmu „*rybník*“ (i s ohledem na přijetí nového občanského zákoníku). S tím úzce souvisí vztahy vlastníků pozemků zatopených rybníkem a vlastníků rybníků, které jsou v České republice i v současnosti stále aktuálním tématem a omezení vlastnických práv a náhrad za toto omezení.

Problematice střetu zákona o rybářství a zákona o ochraně přírody a krajiny a vodního zákona je věnována pozornost v kapitole šesté, stejně jako problematice chovu ryb v ostatních navazujících právních předpisech.

Protože předchozí kapitoly byly věnovány široké problematice rybníkářství, pak další musí nezbytně pojednávat o institutu výkonu rybářského práva na rybářských revírech. V této kapitole se věnuji jednak historickým vývojem právní úpravy rybářských revírů na našem území, jednak pojetím výkonu rybářského práva jakožto veřejného zájmu vyplývajícího z ustanovení čl. 7 Ústavy České republiky. Tzn. jako veřejnoprávního oprávnění, jehož prostřednictvím stát naplňuje svoji ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, v tomto případě k ochraně ryb a jiných vodních organismů. Tato kapitola je rovněž věnována problematice vyhlášení, změn a rušení rybářských revírů, přenechávání a odebrání výkonu rybářského práva a složité problematice ochrany a omezení vlastnických práv

vlastníků pozemků, které jsou součástí rybářského revíru a pozemků na rybářský revír bezprostředně navazující. Rovněž zde je otevřeno téma rybářského hospodaření, které v sobě zahrnuje ustanovování a zrušování rybářského hospodáře, jeho zástupce, způsoby zarybňování rybářských revírů vybranými druhy ryb.

V osmé kapitole své práce se zabývám dalším zajímavým fenoménem, a to institutem rybářské stráže. V této části se věnuji historii vzniku rybářské stráže, resp. vzniku institutu veřejných stráží obecně, postavení rybářské stráže jakožto veřejného činitele resp. úřední osoby. Následně je pak rozebrána problematika ustanovení, odvolání a zrušení rybářské stráže, pravomoci rybářské stráže vyplývající ze zákona o rybářství, z trestního řádu a jiných předpisů a z judikatury Nejvyššího správního soudu. V případě pravomoci je pak nezbytné odlišit rybářské stráže ustanovené na rybářském revíru a rybářské stráže ustanovené na rybníku, který není součástí rybářského revíru. Navazujícím tématem jsou pak povinnosti rybářské stráže a její postavení v blokovém řízení a v přestupkovém řízení i její součinnost s Policií České republiky popřípadě s městskými strážníky.

Devátá kapitola pojednává o problematice přestupků a jiných správních deliktů na úseku rybářství. V této části považuji za vhodné věnovat se problematice správního trestání na úseku rybářství. Nejprve obecně pojednám o institutu správního trestání, rozklíčuji jednotlivé pojmy (správní delikt, přestupek, jiný správní delikt). Poté se zaměřím na orgány státní správy, které jsou příslušné správní delikty projednávat. Rovněž podrobně rozebírám jednotlivé skutkové podstaty v zákoně o rybářství, jejich úskalí a výrazné nedostatky současné právní úpravy, především vzájemné překrývání jednotlivých skutkových podstat správních deliktů a nízkou efektivitu těchto norem. Navazující kapitola je zaměřena na trestněprávní problematiku pytláctví v českém právním řádu. Vývoj právní úpravy od minulosti po současnost i právního pojmu pytláctví a jeho společenskou nebezpečnost v průběhu věků.

V předposlední kapitole se sluší podrobně rozebrat velmi populární téma náhrad škod na rybách v rybářství. Tato značně komplikovaná problematika je rozdělena na škody způsobené trestním činem či přestupkem, dále na škody způsobené zvláště chráněnými živočichy a posléze na škody způsobené haváriemi na vodách. Nakonec se pokusím probrat tematiku škod způsobených vyšší mocí.

V poslední kapitole disertační práce rovněž zpracovávám i komparativní agendu zahraničních právních úprav. Protože by však bylo příliš obsáhlé zevrubně popisovat cizí právní úpravy rybářství, vybral jsem jen konkrétní problematiku a nastíním jak je řešena v sousedních evropských zemích.

Cílem této práce není pouze popsat právní úpravu rybářství České republiky, ale rovněž se zaměřit a přiblížit i další otázky, které s rybářským právem souvisejí. Věřím,

že se mi podařilo zacílit na ty části právní úpravy rybářství, které při aplikaci dělají největší potíže a podat jejich hlubší rozbor.

Nejen pro zajímavost, ale především pro lepší zasazení stěžejních institutů rybářského práva do vzájemných souvislostí, je v práci věnován široký prostor právní úpravě rybářství v sousedních zemích.

Práce vychází ze stavu právního řádu platného a účinného ke dni 30. dubna 2014.

Práci jsem však tvořil více než rok a ještě v prosinci 2013 nebylo vůbec jisté, zda např. nový občanský zákoník nabude účinnosti, neboť se v nově vzniklé poslanecké sněmovně hovořilo o prodloužení legisvakanční lhůty apod. Proto jsou některé kapitoly psány dle starého občanského zákoníku, přičemž na konci těchto kapitol je vždy nastíněna problematika tak, jak je řešena v novém občanském zákoníku (viz např. vlastnictví rybníka). Ty kapitoly, které jsem už psal po 1. 1. 2014, sem pak už rovnou psal dle nového občanského zákoníku.

Vzhledem k neustálým změnám právních předpisů (v současné době je pro změnu v poslanecké sněmovně návrh na změnu zákona č. 115/2000 Sb., o náhradách škod způsobených zvláště chráněnými živočichy) nebylo možné neustále kapitoly práce měnit a přepisovat, a proto jsem zvolil výše uvedené řešení.

Poznatky získané při tvorbě této práce byly v procesu zpracovávání podrobeny hodnocení logickými metodami vědecké práce, v první řadě analýzou a indukci. Při zpracování práce jsem se logicky neobešel bez užití komparativní metody, a to jak v její časové, tak prostorové formě. Základní instituty rybářského práva jsou rozebrány i s jejich historickým vývojem od jejich vzniku, řadou přeměn souvisejících s politickými a ekonomickými turbulencemi v naší zemi až po jejich současný stav. Pro srovnání prostorové jsem si vybral země s podobnou právní kulturou, historickým vývojem i podobným krajinným rázem.

Za pomoc při zpracovávání své doktorské disertační práce bych chtěl upřímně poděkovat svému školiteli, prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc., vedoucímu Katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, za jeho vedení a cenné připomínky. Můj dík rovněž patří Ing. Jiřímu Pondělíčkovému Ph.D., řediteli Odboru státní správy lesů, myslivosti a rybářství Ministerstva zemědělství a mé kolegyni a vedoucí oddělení státní správy lesů, myslivosti a rybářství JUDr. Jaroslavě Pavlovské, za vytvoření příznivých pracovních podmínek i rodičům za důvěru a trpělivost se mnou.

2. POSTAVENÍ RYBÁŘSKÉHO PRÁVA V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

2. 1. Postavení rybářského práva v českém právním řádu

Rybářské právo lze vnímat buď v širším, anebo v užším pojetí. V širším pojetí je rybářské právo jedním z okrajových subsystémů českého právního řádu. Jeho posláním je upravovat postavení a chování subjektů práva ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s rybářstvím. Jedná se tedy o existující podsystém právních norem a právních institutů, jejichž předmětem je chování lidí při výkonu rybníkářství, výkonu rybářského práva v užším smyslu, výkonu funkce rybářské stráže, částečně také při ochraně mořských rybolovných zdrojů a především při výkonu státní správy na úseku rybářství.

V užším pojetí se pak jedná o veřejnoprávní oprávnění, jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Budu-li však hovořit v této kapitole o rybářském právu, a nikoliv o výkonu rybářského práva, mám na mysli rybářské právo v širším pojetí.

Postavení rybářského práva v Českém právním řádu vyplývá z povahy norem obsažených v zákoně o rybářství, které jsou zpravidla veřejnoprávního charakteru. Rybářské právo je tedy jednoznačně právem veřejným, pohybujícím se kdesi v průniku množin správního práva a práva životního prostředí. Současný zákon o rybářství je postaven na následujících zásadách:

- Ochrana ryb a vodních organismů jako složek životního prostředí;
- Rozdělení rybníkářství a výkonu rybářského práva v rybářských revírech jako protiklady mezi soukromým a veřejným zájmem;
- Respektování vlastnických práv jednotlivce;
- Omezení vlastnických práv jen v nezbytně nutné míře a pouze tam, kde to vyžaduje veřejný zájem;

Jak již bylo zmíněno, je rybářské právo přiřazováno k tzv. právu veřejnému. Původ právního dualismu, tj. rozlišování práva na právo veřejné (*ius publicum*) a právo soukromé (*ius privatum*) lze vyhledat již v římském právu.¹ Podle rozlišení římského právníka Ulpiana platila zásada, že „*ius publicum est quod ad statum rei Romane spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem*“,² tj volně přeloženo, že soukromé právo se týká zájmů jednotlivých osob a veřejné právo zájmů státu.³

¹ Knapp V., Teorie práva, C.H.Beck, Praha, 1995, s. 68.

² Průcha P., Základy správního práva, MU Brno, Brno, 1992, s. 6 – 7.

³ Gerloch A., Teorie práva – 3. rozšířené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2004, s. 124.

Pro rybářské právo jako součást práva veřejného je charakteristické, že:

- chrání veřejný zájem (konkrétně veřejný zájem uvedený v čl. 7 Ústavy České republiky a v čl. 35 Listiny základních práv a svobod, jímž je, v tomto případě, chov a podpora života ryb);⁴
- upravuje vztahy mezi nerovnými subjekty (např. státem a uživatelem rybářského revíru, státem a osobou lovící apod.);
- konkrétní obsah jeho realizace je určován úřední mocí (např. rozhodnutím o povolení výkonu rybářského práva);⁵
- umožňuje správní donucení (např. odnětí výkonu rybářského práva, peněžité sankce apod.).⁶

V zákoně o rybářství je však možné vysledovat i určité prvky soukromoprávní regulace (např. nájemní resp. pachtovní smlouvy), a proto je třeba charakter příslušných právních ustanovení vždy dovozovat z účinných právních předpisů a rybářské právo přiřazovat k právu veřejnému podle charakteru převažujících ustanovení v zákoně o rybářství a dalších právních předpisů.

Specifičnost předmětu rybářského práva tj. společenských vztahů, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s rybářstvím, si objektivně vyžaduje i odpovídající **metodu právní regulace** těchto vztahů.

Obecně se metodou právní regulace rozumí způsob, kterým zákonodárce reguluje určité oblasti společenských vztahů. Jaké postavení vůči sobě zaujímají subjekty těchto vztahů, vznik a rozvíjení tohoto vztahu, jak velkou dispozici mají subjekty tohoto vztahu k tomu, aby si jej mezi sebou upravily vlastními projevy vůle, jaké negativní právní důsledky jsou spojeny s porušením stanovených nebo dohodnutých pravidel právního jednání.⁷

Je třeba konstatovat, že rybářské právo nepřichází s žádnou novou dosud právu neznámou metodou právní regulace. Ta, kterou zákonodárce v této oblasti regulace společenských vztahů používá, je založena na kombinaci prvků veřejnoprávní metody regulace s prvky metody soukromoprávní regulace s tím, že prvky metody veřejnoprávní regulace jednoznačně převažují. To přirozeně souvisí s již zmíněným zakotvením rybářského práva pod právo životního prostředí a správní právo.

⁴ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010 – 101 ze dne 5. října 2011.

⁵ Ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 99/2004 o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

⁶ Ustanovení § 10 a § 30 odst. 6 zákona o rybářství.

⁷ Pekárek M., Jančářová I., Právo životního prostředí I. díl, MU v Brně, Brno, 2003, s. 12.

Prameny rybářského práva lze rozdělit do čtyř skupin. První skupinu tvoří prameny, které představují jednak zakotvení tohoto právního odvětví v ústavním pořádku našeho státu, a jednak vymezují základní všeobecný rámec této oblasti našeho právního řádu. Sem lze jednoznačně zařadit **Ústavu České republiky** a samozřejmě také **Listinu základních práv a svobod**.

Druhou skupinu tvoří prameny vyplývající z členství České republiky v Evropské unii a jedná se o ty předpisy práv Evropské unie, které mají konkrétní dopad na naše vnitrozemské rybářství. Těmito prameny jsou především **Nařízení Rady (ES) č. 1198/2006** ze dne 27. července 2006 **o Evropském rybářském fondu** a prováděcí Nařízení Komise (ES) stanovující prováděcí pravidla pro aplikaci Nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 ze dne 27. července 2006 o Evropském rybářském fondu. Dále pak to jsou zejména **Nařízení Rady (ES) č. 2371/2002** ze dne 20. prosince 2002 **o zachování a udržitelném využívání rybolovných zdrojů v rámci společné rybářské politiky**, **Směrnice** Evropského parlamentu a Rady **2000/60/ES** ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví **rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky** a **Nařízení Rady (ES) č. 104/2000** ze dne 17. prosince 1999 **o společné organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury**.

Třetí skupinou pramenů jsou ty předpisy vnitrostátního práva, které se svým obsahem přímo dotýkají problematiky postavení a chování subjektů práva ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s rybářstvím. Těmito prameny jsou především **Zákon č. 99/2004 Sb.**, o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (**zákon o rybářství**), ve znění pozdějších předpisů, **vyhláška č. 197/2004 Sb.**, k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů, **zákon č. 114/1992 Sb.**, o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, **zákon č. 254/2001 Sb.**, o vodách a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Poslední čtvrtou skupinu pramenů představují předpisy, které obsahově upravují zcela odlišný okruh právních vztahů, avšak vyskytují se v nich normy, které upravují ty otázky, jichž se problematika rybářského práva dotýká. Jedná se o velice širokou škálu předpisů, mimo jiné občanský zákoník, obchodní zákoník, předpisy trestního práva a v poslední řadě rovněž předpisy procesního charakteru jako je **zákon č. 500/2004 Sb.**, **správní řád**, ve znění pozdějších předpisů a **zákon č. 200/1991 Sb.**, o přestupcích ve znění pozdějších předpisů.

2. 2. Zákon o rybářství

Současným právním předpisem upravujícím rybářství je zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství). Tento právní

předpis nahradil zákon, jenž vznikl z kraje 60. let dvacátého století⁸ a pocházel tak ze zcela odlišných politicko-sociálně-ekonomických poměrů. I přes celou řadu jeho novel, bylo počátkem nového tisíciletí čím dál více zřejmé, že takovýto zákon úlohu moderního právního předpisu plnit nedokáže, a proto bylo přistoupeno ke tvorbě nového (současného) zákona o rybářství.

Cílem tvůrců nového právního předpisu byl v první řadě určitý odklon samotného smyslu českého rybářství od pouhé zemědělské produkce určené k zásobování obyvatel rybím masem⁹ a posunutí tohoto smyslu směrem k péči o krajinu a ochranu jedné ze složek životního prostředí.

Nicméně hlavním důvodem změny právního předpisu byla absolutně nevyhovující ochrana vlastnických práv v původním zákoně. Tento nedostatek byl předmětem kritiky obsažené v judikatuře Nejvyššího správního soudu. Nový zákon tak upravil ochranu vlastníků rybníků a vlastníků zatopených pozemků pod uzavřenou vodou a nastavil transparentní proces omezení jejich vlastnických práv z důvodu veřejného zájmu.

Dalším cílem tvůrců bylo sladit právní akty vydávané orgány státní správy rybářství s požadavky kladenými správním řádem na správní rozhodnutí. Ještě v roce 2003 byly rybářské revíry často vyhlášovány pomocí tzv. rybářských dekretů, které neobsahovaly základní náležitosti správního rozhodnutí. Dle ustanovení § 34 zákona o rybářství ve znění předloženém do Parlamentu České republiky Ministerstvem zemědělství, měla platnost již vydaných rybářských dekretů skončit do tří let od nabytí účinnosti současného zákona a o rybářských revírech mělo být orgány státní správy nově rozhodnuto. Navrhovaná právní úprava by znamenala, že o užiteli rybářských revírů vyhlášených na vodních tocích by bylo rozhodnuto ve výběrovém řízení a o užiteli rybářských revírů vyhlášených na uzavřených vodách či rybnících by bylo rozhodnuto na základě žádosti vlastníka.

V průběhu projednávání zákona v poslanecké sněmovně však na návrh poslance za KSČM V. Filipa bylo ustanovení § 34 změněno tak, že stávající rybářské dekrety zůstávají i nadále v platnosti. Zrušit je lze prakticky pouze na základě žádosti stávajícího uživatele rybářského revíru.

Dalším důvodem pro vytvoření nového právního předpisu, i když důvodem spíše doprovodným, byla transpozice evropských právních předpisů do českého právního řádu.

⁸ Zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství.

⁹ Ustanovení § 1 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství.

V poslední řadě bylo úmyslem tvůrců zákona rovněž zakotvit takový úsek správního trestání, který by lépe vyhovoval problematice rybařství a postihoval širší spektrum jednání, než jaké umožňovala právní úprava do roku 2004, kdy jediným přestupkem na úseku rybařství bylo neoprávněné chytání ryb tj. lov ryb bez rybářského lístku.

Zákon nabyl účinnosti 1. dubna 2004 a s odstupem deseti let lze říci, že se příliš nepovedl.

Za jeho nedostatky stojí v první řadě skutečnost, že vznikl narychlo, z nutnosti „nějak“ upravit ochranu vlastnických práv a „nějak“ vtělit evropské právo do toho českého, namísto aby vznikl dlouhodobou, cílevědomou prací, systematicky a koncepčně. Jeho tvůrci se nechali inspirovat zákonem o myslivosti,¹⁰ který o tři roky před tím vznikl v podobných „porodních bolestech“, a který rovněž obsahuje nemalé množství chyb.

Další významnou skutečností, kterou je třeba vzít na vědomí je, že v době vzniku existovaly, a dodnes existují, významné ekonomické subjekty podnikající v rybařství, kterým dosavadní právní úprava vyhovovala, a na její změnu neměly zájem. V roce 1953 vznikl Československý rybářský svaz, který měl ze zákona hospodařit na drtivé většině rybářských revírů na území tehdejšího Československa (vyjma revírů na kterých hospodařili státní podniky).

V roce 1993, po rozpadu Československa, vznikl Český rybářský svaz, z něhož se vyčlenil Moravský rybářský svaz, který i v novém politicko-ekonomickém uspořádání naší země měl stejnou výsadu jako jeho socialistický předchůdce, a to hospodařit na státem vyhlášených rybářských revírech.

Je celkem pochopitelné a logické, že takto silného, více méně monopolního, postavení by se žádný ekonomický subjekt nechtěl vzdát. A tak intervencí svazu byla řada ustanovení předloženého zákona o rybařství změněna (např. již zmíněné ustanovení § 34). Tím si Český rybářský svaz upevnil svoji pozici a nově vzniklý zákon byl již od počátku bezzubý.

Nicméně při čtení zákona o rybařství jste nuceni často přemýšlet nejen nad tím, zda jeho autoři již někdy nějaký tvořili, ale i nad tím, zda jeho autoři někdy nějaký zákon vůbec četli.

Hned první věc, která snad každého, kdo zákon o rybařství čte, zaujme je zbytečně dlouhý, špatně zapamatovatelný název. Stačilo by prostě „zákon o rybařství“.

¹⁰ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

To že upravuje rybníkářství, výkon rybářského práva, rybářskou stráž a ochranu mořských rybolovných zdrojů si lze přečíst v předmětu úpravy viz ustanovení § 1. Jedná se sice o drobnost, ale název je první informace, kterou čtenář má, když přijde do styku se zákonem. Název zákona tak připravuje čtenáře na to, co bude následovat.

Pokud už jsem zmínil ustanovení § 1 zákona o rybářství, jeho „zajímavostí“ je skutečnost, že obsahuje pouze výčet předmětu zákona o rybářství a zcela zde chybí účel právní úpravy. Ustanovení § 1 každého zákona bývá důležitá interpretační pomůcka při výkladu konkrétních ustanovení. Často z něj lze vyčíst základní zásady právní úpravy a při interpretaci dalším ustanovení se lze o účel zákona a jeho zásady opřít. Tvůrci zákona se zde inspirovali již zmiňovaným zákonem o myslivosti, který rovněž neobsahuje ve svém úvodním ustanovení smysl a účel právní regulace a spokojí se pouze s vymezením svého předmětu.

Chybějící ucelená koncepce při tvorbě zákona se projevila i při definování základních pojmů, se kterými zákon pracuje. Zákon o rybářství například nesmyslně definuje pojmy, které pak následně nepoužívá. V ustanovení § 2 písm. n) je definována tzv. malá vodní nádrž jako vodní nádrž se sypanou hrází, jejíž objem po hladinu ovladatelného prostoru není větší než 2 000 000 m³ a jejíž největší hloubka nepřesahuje 9 m. S tímto pojmem však už zákon dále nepracuje.

Zákon rovněž používá pojmy, které nedefinuje. To samo o sobě není samozřejmě problém, neboť zákon nemusí definovat všechny termíny, které používá a často si vystačí s obecnou češtinou. Potíže však nastávají, pokud jsou užívané pojmy špatně srozumitelné nebo mají více interpretací (např. synonyma). Dobrým, nebo spíše špatným příkladem mohou být pojmy „**vlastník rybníka**“ nebo „**chytání ryb**“. Není totiž zřejmé, kdo přesně je vlastník rybníka. Zda je to vlastník hráze nebo vlastník zatopeného pozemku. Co vlastník pobřežních pozemků? Co když je vlastníků více...

V případě termínu „*chytání ryb*“ není zřejmé, proč zákon o rybářství postihuje v ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) neoprávněné chytání ryb, když přitom v celém předpisu je použit termín lov ryb, který je rovněž definován v úvodních ustanoveních.¹¹

Zákon o rybářství hovoří o chytání pouze v § 13 odst. 2 písm. b), kde je zakázáno chytat ryby do šňůry, do rukou a do ok. Všude jinde hovoří o lovu ryb.

Zákonodárce tak v tomto případě nedodrжуje hlavní požadavky na právní jazyk, jakými jsou jednoznačnost, konstantnost a srozumitelnost.¹²

¹¹ Ustanovení § 2 písm. j) zákona o rybářství.

¹² Srovnej: Gerloch A., Teorie práva – 3. rozšířené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2004, s. 108, a Knapp V., Teorie práva, C.H.Beck, Praha, 1995, s. 117 a násl.

Problematika „*vlastníka rybníka*“ je důsledně rozebrána v kapitole č. 4. této práce a problematika pojmu „*chytání ryb*“ zas v kapitole č. 9.

Zákon o rybnářství bohužel až příliš často uvádí ve svých ustanoveních zjevné nesmysly. Příkladem může být např. ustanovení § 14 odst. 7 zákona o rybnářství, které pojednává o prokázání bezúhonnosti člena rybnářské stráže. Ustanovení § 14 odst. 7 uvádí, že příslušný rybnářský orgán, který ustanovuje rybnářskou stráž, si k ověření bezúhonnosti podle § 14 odstavce 2 písm. b) vyžádá... výpis z evidence Rejstříku trestů..., je-li žadatelem fyzická osoba. *Je-li žadatelem právnická osoba, prokazuje se bezúhonnost u člena statutárního orgánu právnické osoby, oprávněného jednat za tuto osobu.*

Jedná se o zjevný nesmysl, neboť **rybnářskou stráží může být**, dle ustanovení § 14 odst. 2 a 6 zákona o rybnářství, **pouze fyzická osoba**.

Zákon o rybnářství rovněž zbytečně obsahuje řadu ustanovení nemajících normativní charakter. Příkladem je například ustanovení § 12 odst. 3, 4 a 5 zákona o rybnářství, dle kterého může stát poskytnout finanční prostředky k úhradě nákladů na opatření ve veřejném zájmu, zejména pro podporu:

- a) mimoprodukčních funkcí rybníků a malých vodních nádrží,
- b) obnovy a udržování původních druhů ryb zajišťujících přírodní rozmanitost,
- c) výstavby a rekonstrukce zvláštních rybochovných zařízení,
- d) výstavby rybích přechodů.

Tato ustanovení neobsahují obecně závazná pravidla chování. Zákon zde neukládá jakémukoliv subjektu žádnou povinnost. O tom na co stát poskytne finanční prostředky, rozhoduje poslanecká sněmovna, vláda nebo příslušné ministerstvo.

Zákon o rybnářství nadto obsahuje i řadu kuriozit. Například za více společensky závažný přestupek ukládá nižší sankci, než za přestupek méně závažný. Příkladem je již zmiňované ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) zákona o rybnářství, které bude více rozebráno v kapitole č. 9 pojednávající o správním trestání na úseku rybnářství.

Asi nejzávažnějšími chybami v zákoně o rybnářství jsou ty, které jsou v rozporu s ústavními předpisy. Z poměrně velkého množství ustanovení, které jsou z ústavněprávního hlediska, kontroverzní, uvádím pouze následující výběr:

Ustanovení § 14 odst. 8 zákona o rybnářství vylučuje v řízeních o ustanovování a rušení rybnářské stráže procesní úpravu správního řádu. Samotné vyloučení obecných předpisů o správním řízení nelze sice bez dalšího považovat za neústavní, avšak pouze v případech, pokud je toto vyloučení kompenzováno vytvořením souboru pravidel

zvláštních, pro daný typ řízení vhodnějších.¹³ To však není tento případ, neboť zákon o rybářství vylučuje aplikaci správního řádu bez náhrady jinou procesní úpravou. Dle mého soudu se tak jedná o porušení zásady legální licence čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Dalším ustanovení zákona o rybářství, který se dostává do konfliktu s ústavností, je ustanovení § 30 odst. 1 písm. f). Dle tohoto ustanovení se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že provádí lov v rozporu s podmínkami výkonu rybářského práva stanovenými v povolenke k lovu. Přičemž povolenka k lovu je oprávnění lovit ryby na konkrétním rybářském revíru, které vydal uživatel tohoto revíru.¹⁴

Nicméně v českém právním řádu se za přestupek považuje pouze takové jednání, jež jako přestupek výslovně označuje zákon.¹⁵ Jedná se o tzv. výhradu zákona, kdy pouze zákonem, nikoliv jiným právním předpisem, je možné stanovit, které jednání je přestupkem. V tomto případě však konkrétní, správní sankcí postižitelné, jednání nedefinuje zákon, ale povolenka k lovu ryb vydaná uživatelem rybářského revíru.

Judikatura nejvyšších soudu, k této problematice například uvádí, že lze-li správní delikt kvalifikovat jako protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní orgán trest stanovený příslušnou normou správního práva, pak je zapotřebí, aby veškeré podmínky, jež jsou pro adresáta takové normy, a tedy delikventa, závaznými a jejichž porušení je postihováno, byly obsaženy v právní normě, jež je součástí zákona.¹⁶

Více k této problematice v kapitole 9 pojednávající o správním trestání na úseku rybářství.

Posledním z příkladů ustanovení zákona o rybářství, které se, dle mého soudu, dostávají do konfliktu s ústavním pořádkem, je již zmiňované ustanovení § 34.

Přechodné ustanovení § 34 zákona o rybářství ve svých prvních dvou odstavcích stanoví, že:

„(1) Právní akty o vyhlášení rybářských revírů, o povolení výkonu rybářského práva v příslušném revíru nebo o prohlášení části rybářského revíru, popřípadě celého rybářského revíru, za chráněnou rybí oblast, vydané podle dosavadních právních předpisů, zůstávají v platnosti.

¹³ Srovnej např. Nález Ústavního soudu Pl.ÚS 21/04 ze dne 26. 4. 2005 nebo Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 8 Ans 12/2011-132 ze dne 31. října 2011.

¹⁴ Ustanovení § 2 písm. m) a § 13 odst. 9 zákona o rybářství.

¹⁵ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

¹⁶ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j.6 A 173/2002-33 ze dne 23. září 2004.

(2) Dosavadní uživatel rybářského revíru, ..., ustavení v rybářském revíru podle dosavadních právních předpisů, pokračují ve své činnosti podle ustanovení tohoto zákona do dne nabytí právní moci rozhodnutí o povolení výkonu rybářského práva vydaného podle § 9 odst. 1 tohoto zákona.“

Dle mého soudu způsobuje § 34 odst. 1 zákona o rybářství faktickou nerovnost subjektů právních vztahů, a to nejen na dobu přechodnou, ale na časově neomezenou dobu. Uživatelé rybářských revírů vyhlášených po roce 2004 mají výkon práva rybářství svěřen na 10 let, zatímco uživatelé revírů vyhlášených před rokem 2004 drží výkon rybářského práva na neomezeně dlouhý časový úsek, a to bez nutnosti podstoupit výběrové řízení předpokládané v ustanovení § 6 zákona o rybářství. Nové subjekty nemají možnost získat výkon rybářského práva na dříve vyhlášených rybářských revírech, přičemž se jedná o 90 % revírů nacházejících se na území České republiky.

Více k této problematice v kapitole č. 7. 15.

2. 3. Shrnutí

Rybářské právo je součástí českého Práva životního prostředí a jako takové spadá do práva veřejného. Prameny nejvyšší právní síly jsou Ústava České republiky a Listina práv a svobod, které ve svých ustanoveních čl. 7, resp. čl. 35 upravují veřejný zájem na šetrném využívání přírodních zdrojů a na ochraně přírody, jejíž nedílnou součástí jsou i ryby a jiní vodní živočichové.

Základním zákonným pramenem rybářského práva je zákon o rybářství. Tento zákon nabyl účinnosti v roce 2004 a vznikl jako odpověď na zvyšující se požadavky směřující k ochraně vlastnických práv k pozemkům, které jsou zatíženy rybářstvím. Cílem byla rovněž snaha vtisknout rybářství alespoň esenci ochrany přírody a krajiny, aby nebylo pojmáno pouze jako zemědělské odvětví zaměřené ryze na produkci rybího masa.

Nový zákon však byl připravován překotně, s malým zájmem politické reprezentace vtisknout rybářství koncepční a systémovou podobu, v důsledku čehož obsahuje řadu faktických chyb.

Pokud jde o systematiku, je zákon o rybářství rozdělen do pěti částí. Nejdůležitější je část I., která má osm hlav a obsahuje veškerou věcnou problematiku upravenou tímto zákonem. Zbylé části jsou pouze ustanoveními o změně předpisů souvisejících se zákonem o rybářství.

3. ROZDÍL MEZI RYBNÍKÁŘSTVÍM A VÝKONEM RYBÁŘSKÉHO PRÁVA

Rybářství je podobně jako například myslivost jedním z neodmyslitelných odvětví českého zemědělství,¹⁷ ale současně je i jedním ze způsobů péče o krajinu, životní prostředí a jeho významnou složku, kterou jsou ryby a další vodní živočichové. Obdobně jako je to u myslivosti, je i rybářství veřejností vnímáno pouze jako zábava spojená s lovem. To je samozřejmě mylná představa a rybářství nelze takto úzce vnímat. Rybářství je celoroční, soustavná a cílená činnost zajišťující řádný chov, ochranu i lov ryb, pěstování a lov vodních organismů a ochranu jejich života a životního prostředí.¹⁸ Rybářství má rovněž pozitivní vliv na biodiverzitu české přírody a krajiny tvorný efekt.

Zákon o rybářství je stěžejním předpisem upravujícím právní úpravu rybářství jako chovu, zušlechťování, ochrany a lovu ryb v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva.¹⁹ Na rozdíl od některých zahraničních právních úprav²⁰, neobsahuje legální definici termínu ryba a vystačí si tedy s tím, jak je tento pojem obecně chápán. Namísto toho užívá termín vybrané druhy ryb, který je taxativním výčtem těch druhů ryb, na které se vztahuje doba hájení, minimální lovná míra a další povinnosti upravené ustanoveními zákona o rybářství.²¹

Jak uvádí výše uvedená definice, upravuje zákon o rybářství dva odlišné instituty péče o ryby, které se vytvořily historickým vývojem za posledních více jak 500 let. Tím prvním je rybníkářství, kterým se rozumí²² chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení, uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů.

Druhým institutem je pak výkon rybářského práva, kterým je²³ činnost v rybářském revíru povolena právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství podle § 19 až § 24, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.

¹⁷ Suchánek J., Nové zemědělské a lesní právo, Prospektrum, Praha 1996, s. 170.

¹⁸ Ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) zákona o rybářství.

¹⁹ Ustanovení § 2 písm. a) zákona o rybářství

²⁰ Např. Gesetz zur Neufassung des Sächsischen Fischereigesetzes (GVBl. Nr. 9 vom 30. Juli 2007 S. 310).

²¹ Vybraným druhem ryb se dle ustanovení § 2 písm. r) zákona o rybářství rozumí bolen dravý, candát obecný, hlavatka obecná, jelec jesen, jelec tloušť, jeseter malý, kapr obecný, lín obecný, lipan podhorní, losos obecný, ostroretka stěhovavá, parma obecná, podoustev nosák, pstruh duhový, pstruh obecný, siven americký, sumec velký, štika obecná, úhoř říční, mník jednovousý a všechny druhy síhů.

²² Ustanovení § 2 písm. b) zákona o rybářství.

²³ Ustanovení § 2 písm. f) zákona o rybářství.

Tak jako je mezi pojetím rybníkářství a výkonem rybářského práva veliký, i když veřejností často nepochopený, rozdíl, je rozdílné právní uchopení ryb v těchto dvou institutech.

3.1. Rybníkářství

Přestože rybníkářství má i významnou krajínotvornou funkci,²⁴ je primárně odvětvím zemědělské výroby²⁵ a rybníkář je v prvé řadě zemědělským podnikatelem ve smyslu ustanovení § 2e odst. 1 zákona o zemědělství. Smyslem a účelem rybníkářství je především zajišťování produkce ryb, rybiho masa, vodních organismů nebo rybí násady²⁶ pro potřeby trhu.

Z výše uvedeného důvodu nejsou ani ryby v rybnících volně žijícími zvířaty²⁷, ale hospodářskými zvířaty²⁸ ve vlastnictví rybníkáře.²⁹ Tomu odpovídá i dikce ustanovení § 2 písm. b) zákona o rybářství, definující rybníkářství, ve kterém, oproti výkonu rybářského práva, nedochází k přisvojování ryb jejich ulovením, neboť ty již svého vlastníka mají. Ve stejném duchu je v zákoně o rybářství i definován lov jako činnost směřující k ulovení ryby nebo vodního organismu v rybníkářství anebo ulovení a přisvojení si ryby nebo vodního organismu při výkonu rybářského práva za podmínek stanovených tímto zákonem.³⁰

Aby mohly být živé a neulovené ryby předmětem vlastnictví a vlastnické právo k nim mělo svůj obsah tj.: právo věc užívat a požívat její plody a užitky (*ius utendi et fruendi*), právo s věcí disponovat (*ius disponendi*) a právo věc držet (*ius possidendi*)³¹ musí být k tomu rybník, popř. jiná vodní nádrž sloužící k chovu ryb, uzpůsoben.

Právo rybníkáře disponovat a držet ryby jako předmět svého vlastnictví je ošetřeno v ustanovení § 15 odst. 6 písm. a) zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vodní zákon“). Toto ustanovení zakazuje vodním dílům vytvářet bariéru pohybu ryb a vodních živočichů v obou směrech vodního toku. To však neplatí, jde-li o rybníky nebo vodní nádrže pro chov ryb. Pokud by tomu tak

²⁴ Průvodce Operačním programem Rybářství 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2010, s. 4.

²⁵ Dle ustanovení § 2e odst. 3 písm. f) zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zemědělství“) se zemědělskou výrobou rozumí chov ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod na pozemcích vlastních, pronajatých nebo užívaných na základě jiného právního důvodu.

²⁶ Ustanovení § 2 písm. b) zákona o rybářství.

²⁷ Ustanovení § 3 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání definuje volně žijící zvíře jako: zvíře, patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí.

²⁸ Ustanovení § 3 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání definuje hospodářské zvíře jako: „zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, oslí a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací“.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 540/2003, ze dne 29.4.2004.

³⁰ Ustanovení § 2 písm. j) zákona o rybářství.

³¹ Fiala J., a kol.: Občanské právo hmotné, 3. vydání, MU Brno, Brno 2002, s. 107.

nebylo a rybník by nesměl vytvářet bariéru k zadržení rybí obsádky v něm, mohly by ryby migrovat do vodního toku a zpět, vlastnické právo by ztratilo svůj obsah a ryby by byly věci ničí (res nullius) stejně, jako tomu je v případě ryb v rybářském revíru.

Zákon o rybářství pak dále stanoví základní právní povinnosti, které rybníkář musí při chovu ryb dodržovat. Kromě obecného zákazu týrání³² upravuje zákon o rybářství povolené metody a zakázané způsoby lovu ryb.

V rybníkářství se lov ryb provádí hromadně účinnou metodou lovu nebo lovem na udici.³³ Právním předpisem stanovenými hromadně účinnými metodami lovu ryb je považován lov ryb do sítí vlečných, tažných, vrhacích, stavěcích, vodorovných nebo lapacích, nebo pomocí drobného rybářského náčiní se sítovým výpletem. Hromadně účinnou metodou lovu ryb je dále lov prováděný prostřednictvím manipulace vodou, lov do různě konstruovaného technického zařízení, lov do stálého lovičího zařízení.³⁴

Mezi způsoby lovu zakázané v rybníkářství patří lov za použití prostředků výbušných, otravných nebo omamných látek.³⁵ Ministerstvo zemědělství je sice oprávněno na základě žádosti rybníkáře z tohoto zákazu udělit výjimku v případech, kdy neexistuje žádné jiné uspokojivé řešení pro odstranění negativního vlivu vodního prostředí,³⁶ avšak za účinnosti současného zákona o rybářství se tak ještě nestalo. Rovněž je zakázáno používat při lovu bodců, lapaček, udic bez prutů, vidlic a rozsošek, jakož i střílet ryby, tlouci ryby, chytat je na šňůry, do rukou a do ok.

Mezi zakázané způsoby lovu ryb v rybníkářství patří rovněž i lov ryb za pomocí elektrického proudu nebo lov ryb pod ledem (tzv. na dírkách). Z těchto dvou zakázaných způsobů lovu ryb jsou však správními orgány udělovány výjimky pro potřeby rybníkářské praxe.

Další povinností rybníkáře stanovenou zákonem o rybářství je pak vedení evidence o hospodaření, o dosaženém hospodářském výsledku v rybníkářství, o lovu ryb na udici a její předložení orgánu státní správy rybářství do 30. dubna následujícího kalendářního roku.

3.2. Výkon rybářského práva v rybářském revíru

Rybářské revíry v naší kulturní krajině zajišťují mimo rekreační potenciál lovu ryb také dlouhodobý systém rybářského obhospodařování našich povrchových vod za

³² Ustanovení § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

³³ Ustanoven § 3 odst. 2 zákona o rybářství.

³⁴ Ustanovení § 1 vyhlášky č. 197/2004 Sb.

³⁵ Ustanovení § 13 odst. 2 písm. a) zákona o rybářství.

³⁶ Ustanovení § 13 odst. 4 zákona o rybářství.

účelem udržení bohatého spektra rybích druhů téměř odpovídající přirozeným populacím v lokalitách pro ně vhodných.³⁷

Výkon rybářského práva na rybářském revíru není podnikáním, ale jedná se o činnost provozovanou ve veřejném zájmu,³⁸ jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

Podstata výkonu rybářského práva v české právní úpravě směřuje v první řadě k naplnění zmíněné ústavní povinnosti, v tomto případě k ochraně ryb a jiných vodních organismů. Výkon rybářského práva na rybářském revíru není definován jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijícím živočichům (rybám a jiným vodním organismům), jež tvoří součást ekosystému.³⁹

Rybářské právo se v historii a převážně i v současnosti vykonávalo na vodních tocích, a proto s nimi částečně i sdílelo svůj právní režim. Oproti rybníkům, které prakticky vždy měly svého konkrétního vlastníka, byly vodní toky považovány za buď za *res extra commercium*⁴⁰ nebo patřily panovníkovi (tzv. královský regál), který rybářské právo přenechával svým podaným.⁴¹ Podobně pak tomu bylo i u ryb v řece, které buď nepatřili nikomu, anebo byly majetkem panovníka (resp. šlechty).

V současné době zákon o rybářství ani jiný právní předpis explicitně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze jejich nabytí do vlastnictví ulovením, a to oprávněným subjektem rybářského práva, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství. Z toho judikatura⁴² i odborná právní literatura dovozuje, že na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a že neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí.⁴³

Ryby ve vodních tocích, podobně jako zvěř v lesích, jsou věci ničí (*res nullius*) avšak s tím, že nabytí do vlastnictví jejich ulovením nemůže kdokoliv, ale pouze osoba,

³⁷ Vize Českého zemědělství po roce 2010, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2010, s. 33.

³⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 7 A 33/2002-42 ze dne 24. února 2004.

³⁹ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 20735-3/2009-16230 ze dne 2. září 2009.

⁴⁰ Šilar J., Böhm A.: Vodní zákon a související předpisy, Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1979, s. 25.

⁴¹ Hemelík T., Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, s. 11.

⁴² Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 4. 1996, sp. zn. 6 A 78/94, publikované v časopise Správní judikatura pod č. 338, ročník 1998 nebo rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 540/2003, ze dne 29.4.2004.

⁴³ Kindl, M.: K jednomu regálu (Co může a co nemůže být předmětem výhradního vlastnictví státu na příkladu rybářského práva, Právník 8/1996, s. 735 a násl., Tomsa, M.: Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů, Hospodářské právo 10/1984, str. 766 a násl.

kteřá je k tomu zákonem oprávněna.⁴⁴ Oprávnění k lovu ryb se prokazuje rybářským lístkem a povolenkou k lovu ryb,⁴⁵ vyjma uživatele rybářského revíru, který je k výkonu rybářského práva (jehož součástí je i lov ryb a jejich přisvojení)⁴⁶ oprávněn přímo z rozhodnutí orgánu státní správy rybářství o přenechání výkonu rybářského práva na konkrétním rybářském revíru.

V tomto bodě bych se rád zastavil a vysvětlil, jak se ryba v rybářském revíru stane res nullius. Volně žijící živočich je věcí ničí sice ze své postaty, nicméně u ryb v rybářských revírech je věc přeci jen poněkud složitější. Podstatou rybářství je (stejně jako u myslivosti) nutné hospodaření s volně žijícími živočichy. Zatímco však u myslivosti je nedílnou součástí tohoto hospodaření i regulace stavů v narušeném řetězci predátorů⁴⁷ u rybářství je tomu spíše naopak. Vlivem silné industrializace, ekologických havárií, vodních staveb, predačnmu tlaku dravců apod., se populace rybích společenstev v českých řekách jen velmi složitě samy udržují a rozmnožují. Právě z tohoto důvodu je každému uživateli rybářského revíru, rozhodnutím orgánu státní správy rybářství, stanovena roční zarybňovací povinnost.

Uživatel rybářského revíru (obdobně jako rybníkář) nejprve nakoupí, popř. vypěstuje, rybí násadu, kterou nabude do svého vlastnictví jako, kteroukoliv jinou věc. Poté, podle zarybňovacího plánu, tuto násadu vypustí (obvykle na jaře či na podzim) do konkrétní části rybářského revíru. V tuto chvíli dochází k tzv. derelikci, tedy k zániku vlastnického práva opuštěním věci⁴⁸ a ryba se stává věcí ničí. To je významný rozdíl oproti rybníkářství, kdy vysazením rybí násady do rybníku nedochází k zániku vlastnického práva (viz výše).

Protože je výkon rybářského práva v první řadě vyjádřením ústavní povinnosti státu dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochrany životního prostředí je, na rozdíl od právní úpravy rybníkářství, svázán mnohem větším množstvím právních povinností včetně rozšířeného výčtu zakázaných způsobů lovu ryb.

3. 3. Shrnutí

Rybářstvím se dle ustanovení § 2 písm. a) zákona o rybářství rozumí chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organizmů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva).

⁴⁴ Čechura V., Komentář k zákonu o myslivosti, ČMMJ, Praha, 2002, s. 7.

⁴⁵ Ustanovení § 13 odst. 7 věta první zákona o rybářství uvádí, že při lovu v rybářském revíru je osoba provádějící lov povinna mít u sebe rybářský lístek, povolenku k lovu, nejde-li o uživatele rybářského revíru.

⁴⁶ Ustanovení § 2 písm. f) zákona o rybářství.

⁴⁷ Čechura V., Komentář k zákonu o myslivosti, ČMMJ, Praha, 2002, s. 8.

⁴⁸ Fiala J., a kol.: Občanské právo hmotné, 3. Vydání, MU Brno, Brno 2002, s. 121.

Toto ustanovení nám říká, že **rybářství**, kterým se rozumí chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů, **lze provozovat pouze v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva**. Přičemž platí, že rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářském revíru (§ 6 odst. 1 zákona o rybářství).

Za **rybníkářstvím** se považuje chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení, uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů.⁴⁹

Již ze samotného důrazu na „*zajištění produkce ryb a rybího masa*“ je zřejmé, že se jedná o podnikání a nikoliv o ochranu přírody.

Výkonem rybářského práva je činnost v rybářském revíru povolena právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a prisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.⁵⁰

Rozdíl oproti rybníkářství spočívá ve skutečnosti, že namísto důrazu na produkci ryb a masa, je zde důraz na plánovitý chov a ochranu! Výkon rybářského práva je veřejným zájmem vyplývajícím z čl. 7 Ústavy České republiky.

Lov ryb nebo vodních organismů možný pouze v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva. Všimněte si rozdílu: zatímco při výkonu rybářského práva dochází při ulovení ryby k jejímu prisvojení tj. nabytí do vlastnictví, u rybníkářství nikoliv. Je to proto, že ryba v rybářském revíru je volně žijící živočich a tedy věcí bez vlastníka, zatímco ryba v rybníku je majetkem rybníkáře.

⁴⁹ Ustanovení § 2 písm. b) zákona o rybářství.

⁵⁰ Ustanovení § 2 písm. f) zákona o rybářství.

4. RYBNÍK A JEHO VLASTNICTVÍ V ČESKÉM PRÁVU

V České republice se nachází zhruba 21 000 rybníků a malých vodních nádrží,⁵¹ na kterých lze chovat a lovit ryby buď jako rybníkář nebo v rámci výkonu rybářského práva na rybářském revíru.⁵² Chov ryb v rybnících a s tím související zakládání rybníků má na území České republiky mnohasetletou historii a tradici, a proto je spodivem jaké obtíže činí českému právu pojem rybník vymezit, natož určit kdo je jeho vlastníkem.

4.1. Historický vývoj

Za účinnosti rakouského Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811 byly stavby pokládány za součást pozemku a bylo tedy lhostejné, zda je rybník stavbou či pozemkem, nebo komu náleží stavba a komu pozemek, neboť vlastník jak pozemku, tak stavby na něm vzniklé byl totožný. Jednalo se vyjádření staré římskoprávní zásady „*superficies solo cedit*“, podle které stavba byla součástí pozemku, na němž stála, a proto byla ve vlastnictví vlastníka zastavěného pozemku.

Ještě před únorovým převratem v roce 1948 začaly v českém právu vznikat výjimky z tohoto principu. Například zákon č. 86/1912 ř. z., o stavebním právu stanovil možnost zřízení tzv. stavebního práva ke státním pozemkům. Toto oprávnění, jenž mělo povahu věcného práva a odlučovalo stavbu od pozemku, bylo časově omezeno na dobu 30 až 80 let.⁵³

K opravdu významnému prolomení zásady „*superficies solo cedit*“ a oslabení ochrany vlastnického práva k pozemkům došlo poprvé zákonem č. 88/1947 Sb., o právu stavby. Na rozdíl od předchozí právní úpravy zákona č. 86/1912 ř.z. o stavebním právu, nový zákon umožňoval zřídit právo stavby souhlasem Okresního národního výboru i na pozemcích soukromých vlastníků, a to na neomezenou dobu.

Teprve zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník ve svém ustanovení § 25 zrušil dosud v českém právu platnou zásadu, že stavba je součástí pozemku a umožnil oddělení vlastnického práva ke stavbě od vlastnického práva k pozemku,⁵⁴ čímž otevřel cestu, aby v období mezi lety 1950 a 1989 docházelo k budování rybníků na pozemcích, které nebyly ve vlastnictví jejich zřizovatele.⁵⁵ Už v prvních letech od nabytí účinnosti tohoto občanského zákoníku došlo k vybudování velkého množství rybníků, na pozemcích, které byly těžko přístupné nebo těžko obhospodařovatelné,

⁵¹ Viz. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rybn%C3%ADk%C3%A1%C5%99stv%C3%AD>.

⁵² Ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona o rybářství.

⁵³ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, MU v Brně, Brno, 2003, s. 133.

⁵⁴ Bartůšková J., Vlastnictví a koupě rybníků, www.agris.cz, generováno dne 17. dubna 2009.

⁵⁵ Drobník J., Stanovisko k právní problematice rybníků, umístěných na „cizích“ pozemcích, Ministerstvo zemědělství, 2009.

v rámci tzv. akce 5M⁵⁶, což byl projekt na zvelebení měst a obcí vyhlášený vládou ČSR v rámci tzv. první pětiletky v letech 1949 až 1953. V těchto případech zůstalo vlastnictví pozemku původnímu majiteli, který musel strpět stavbu a užívání rybníka.

Hromadnému vzniku rybníků rovněž napomáhal široký výběr tzv. užívacích práv⁵⁷. Tato zvláštní užívací práva opravňovala uživatele ke všem činnostem na pozemcích ve stejném rozsahu, jako měl jejich vlastník, včetně oprávnění postavit na nich stavbu v souladu s předmětem své činnosti.⁵⁸ V průběhu let 1950 až 1989 tak na základě užívacích práv docházelo často ke zřizování rybníků na pozemcích užívaných subjekty, kterými byly zejména zemědělská družstva a tzv. společné zemědělské podniky, státní statky, státní rybářství a státní lesy.⁵⁹

K další vlně nejasností související s oddělením pozemků pod rybníkem a stavbou rybníka na něm pak došlo v průběhu 90. let minulého století. Přijetím zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“) došlo k dalšímu narovnávání křivd způsobených v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990. Restituce podle zákona o půdě se týkala zemědělského majetku, v menší míře i majetku týkající lesního a vodního hospodářství.⁶⁰

V restitučních řízeních vedených na základě zákona o půdě přistupovali pozemkové úřady k vodním dílům (tj. i k rybníkům) jako ke stavbám,⁶¹ a k pozemkům nacházejícím se pod těmito vodními díly jako k pozemkům zastavěným dle ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě. Dle tohoto ustanovení nemohl pozemkový úřad pozemky vydat, jestliže byl předmětný pozemek zastavěn. To se netýkalo případů, kdy stavba nebránila lesnickému či zemědělskému využití pozemku.

Nebyl-li restituentům pozemek vydán podle ustanovení § 11 zákona o půdě, náležela původním vlastníkům této nemovitosti náhrada. Žádost o poskytnutí náhrady bylo třeba podat nejpozději do šesti měsíců od nabytí právní moci rozhodnutí (pozemkového úřadu nebo soudu) o nevydání pozemků.⁶²

⁵⁶ Drahota J., Základní rybářská a vodohospodářská práva, Sborník ze semináře „Aktuální probl. v rybářství a vodním hospodářství v ČR, Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, 2006, s. 12.

⁵⁷ Ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

⁵⁸ Např. ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 123/1975 Sb., o užívání půdy a jiného zemědělského majetku k zajištění výroby.

⁵⁹ Drobník J., Stanovisko k právní problematice rybníků, umístěných na „cizích“ pozemcích, Ministerstvo zemědělství, 2009.

⁶⁰ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, MU v Brně, Brno, 2003, s. 95.

⁶¹ Drahota J., Základní rybářská a vodohospodářská práva, Sborník ze semináře „Aktuální probl. v rybářství a vodním hospodářství v ČR, Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, 2006, s. 12.

⁶² Ustanovení § 16 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

Dne 1. ledna 1993 byl zrušen ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, která v článku 10 stanovila, že vodní toky jsou ve státním vlastnictví. Protože tehdejší právní řád neznal legální definici pojmu „rybník“, bylo na rybníky nahlíženo jako na vodní toky a dle ustanovení § 31 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách (dále jen „starý vodní zákon“) byly vodní toky definovány jako: *„vody trvale tekoucí po zemském povrchu mezi břehy buď v korytě přirozeném (popřípadě upraveném), jako bystřiny, potoky, řeky, nebo v korytě umělém, jako průplavy, vodní kanály, nádrže apod., nebo vody nacházející se ve slepých ramenech vodních toků, včetně jejich koryt“*.

Výkladem ustanovení § 31 odst. 1 starého vodního zákona bylo dovozeno, že pozemky nacházející se pod hladinou rybníka již nadále nemohou být pokládány za pozemky zastavěné, ale naopak za součást vodního toku. Tomuto výkladu přisvědčovalo i ustanovení § 1 zákona o půdě, které sice rybníky výslovně nezmiňovalo, rozsah působnosti tohoto zákona se však vztahoval na *„půdu, která tvoří zemědělský půdní fond nebo do něj náleží“* s odkazem na ustanovení § 1 zákona č. 53/1966 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Toto ustanovení v odstavci třetím uvádělo, že *do „zemědělského půdního fondu náležejí též pozemky, které sice neslouží bezprostředně zemědělské výrobě, avšak jsou pro ni nepostradatelným pro polní cesty, pozemky se zařízením důležitým pro polní závlahy, vodní nádrže a rybníky, potřebné pro zemědělskou výrobu, hráze sloužící k ochraně před zamokřením nebo zátopou, ochranné terasy proti erozi apod.“*

V důsledku výše uvedeného začaly pozemkové úřady vydávat zatopené pozemky pod vodními díly restituentům do jejich vlastnictví, avšak bez vlastnictví vodních děl zbudovaných na těchto pozemcích.

Dne 29. listopadu 2000 zákonem č. 410/2000 Sb., kterým byl změněn tehdejší zákon o rybářství č. 102/1963 Sb., se v českém právním řádu poprvé objevila legální definice rybníka. Podle ustanovení § 4 zákona o rybářství se rybníkem rozumělo *„uměle vytvořené vodohospodářské dílo určené především k chovu ryb s přírodním dnem a s technickou vybaveností nutnou k regulaci vodní hladiny. Rybník je tvořen hrází a pozemkem, na kterém je hráz postavena, a dalšími technickými doplňky, přítokovou částí, odpadem, zatopenými pozemky na úroveň hladiny vody při návrhovém průtoku, popřípadě obvodovou stokou“*.

Dne 1. ledna 2002 nabyl účinnosti zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (dále jen „vodní zákon“), který v ustanoveních § 43 a § 44 od sebe oddělil vodní toky a koryta vodních toků. V ustanovení § 43 vodní zákon nově definoval vodní toky jako *„povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část roku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých. Jejich součástí*

jsou i vody ve slepých ramenech a v úsecích přechodně tekoucích přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo zakrytými úseky“.

V následujícím ustanovení tj. § 44 pak bylo koryto vodního toku vymezeno jako pozemek evidovaný v katastru nemovitostí jako vodní plocha, protékal-li na pozemku, který byl takto evidovaný v katastru nemovitostí. Protékal-li vodní tok po pozemku, který není evidován v katastru nemovitostí jako vodní plocha, je korytem vodního toku část pozemku zahrnující dno a břehy koryta až po břehovou čáru určenou hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území.

Dalším významným ustanovením nového vodního zákona bylo ustanovení § 50 písm. c), které ukládalo povinnost vlastníkům pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků strpět na svém pozemku vodní díla umístěná v korytě vodního toku, vybudovaná před účinností nového vodního zákona.

Majitelům pozemků, na kterých se nacházelo vodní dílo, pak náležela náhrada za omezení vlastnického práva. Při vyčíslení výše nároku náhrady za omezení vlastnického práva se vychází z částek vynakládaných obvykle v daném místě a čase za užívání obdobného pozemku, zpravidla formou nájmu.⁶³

Na tuto novou právní úpravu pak se značným zpožděním zareagoval i nový zákon o rybníkářství, který nabyl účinnosti dne 1. dubna 2004.⁶⁴ Tento zákon v ustanovení § 2 písm. c) vymezil rybník jako vodní dílo, které je vodní nádrží určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrází, nádrží a dalšími technickými zařízeními. O tom co se rozumí vodním dílem, pak zákon o rybníkářství odkázal na výše zmíněný vodní zákon, konkrétně jeho ustanovení § 55.

Výše popsaný „legislativní zmatek“ měl za následek celou řadu majetkoprávních sporů, kdy se vlastníci zatopených pozemků soudili o vlastnictví vodních děl postavených na jejich pozemcích. Při snaze o „řešení těchto sousedských sporů“ se pak vlastníci zatopených pozemků obraceli i na orgány státní správy rybníkářství s žádostí o vyhlášení rybníkářského revíru na rybníku dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) zákona o rybníku.

Tyto žádosti pak byly orgány státní správy rybníkářství zamítnuty.

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 33 Odo 1408/2004 ze dne 14. prosince 2006.

⁶⁴ Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybníkářského práva, rybníkářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybníkářství).

4. 2. Rybník v právních předpisech a judikatuře

Ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona o rybářství uvádí, že rybníkem je vodní dílo, které je vodní nádrž určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrází, nádrží a dalšími technickými zařízeními. Přičemž u pojmu vodní dílo odkazuje na zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), který uvádí, že vodní díla jsou stavby, které (zkráceně řečeno) slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaným tímto zákonem.⁶⁵

Zatímco judikatura Nejvyššího správního soudu došla k závěru, že rybník pro účely veřejného práva je stavbou odlišitelnou od pozemků, na kterých stojí,⁶⁶ tak judikatura Nejvyššího soudu učinila opačný právní závěr, dle kterého rybník, v soukromoprávním pojetí, nelze od pozemků pod ním odlišit a vlastníka zatopených pozemků z rybníkářského hospodaření vyloučit.⁶⁷

Na tomto místě je nutno podotknout, že výše nastíněný chaos v právních vztazích není vinou soudů, ale historickým vývojem vlastnického práva a různých užívacích institutů v letech 1948 – 1989 a soudobou neschopností zákonodárce definovat rybník jako obecný právní pojem shodný pro celý právní řád. Ten se namísto toho spokojil s různými výklady tohoto pojmu pro účely toho či onoho právního předpisu.

Zatímco zákon o rybářství a vodní zákon považují rybník za stavbu (viz výše uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu), tak naproti tomu zákon č. 449/2001 o myslivosti, přestože o rybníku výslovně nehovoří, jej zřejmě považuje za pozemek. Lze to dovodit z ustanovení § 2 písm. e) zákona o myslivosti, upravující, které pozemky jsou nehonební, a to: pozemky uvnitř hranice současně zastavěného území obce, jako náměstí, návsi, tržiště, ulice, nádvoří, cesty, hřiště a parky, pokud nejde o zemědělské nebo lesní pozemky mimo toto území, dále pozemky zastavěné, sady, zahrady a školky řádně ohrazené, oplocené pozemky sloužící k farmovému chovu zvířete, obvod dráhy, dálnice, silnice, letiště se zpevněnými plochami, hřbitovy a dále pozemky, které byly za nehonební prohlášeny rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti. Protože celá řada rybníků je součástí honiteb, na kterých se provozuje např. tradiční lov kachen, lze dovodit, že zákon o myslivosti považuje rybník za pozemek, a to pozemek nezastavěný, neboť v opačném případě by tento rybník nemohl být součástí honitby.

⁶⁵ Ustanovení § 55 odst. 1 vodního zákona.

⁶⁶ Např. Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 18/2010 – 140 ze dne 7. října 2010.

⁶⁷ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 22 Cdo 1121/2008 ze dne 16. července 2008.

Jinak je rovněž pojímán rybník pro účely odpisů dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, který jej považuje za stavbu, jejíž součástí nejsou zatopené pozemky⁶⁸ a jinak je rybník pojímán pro účely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, který o rybníku hovoří jako o pozemku⁶⁹.

Od problematiky, zda je rybník stavbou odlišitelnou od pozemku, na kterém stojí či zda je pozemek pod ním jeho součástí se potom odvíjí i problematika kdo je vlastníkem rybníka a kdo a jak může s tímto rybníkem nakládat.

Zákon o rybářství hovoří, že rybářství lze provozovat pouze v rybníkářství a při výkonu rybářského práva v rybářských revírech a tyto dva instituty od sebe důsledně odlišuje.

Zatímco výkon rybářského práva v rybářských revírech je výrazem veřejného zájmu na šetrném využívání přírodních zdrojů a na ochraně přírodního bohatství (především ryb a jiných vodních organismů v rybářském revíru)⁷⁰, rybníkářství je primárně odvětvím zemědělské výroby⁷¹ a rybníkář je v první řadě zemědělským podnikatelem.⁷² Důsledné odlišení těchto dvou institutů (jednoho čistě veřejnoprávního a druhého soukromoprávního) je pak překvapivě podstatné k dopátrání se toho, kdo je zákonem považován za „vlastníka rybníka“ a jaká suma práv a povinností mu náleží.

Zákon o rybářství hovoří o vlastníku rybníka převážně ve dvou situacích. Za první je vlastník rybníka osobou oprávněnou k rybníkářství.⁷³ Za druhé je vlastník rybníka osobou aktivně legitimovanou k podání žádosti na vyhlášení rybářského revíru a v tom případě rovněž i osobou aktivně legitimovanou k podání žádosti o povolení výkonu rybářského práva na tomto revíru, popřípadě k podání žádosti na vyjmutí rybníku z rybářského revíru.⁷⁴

4. 3. Rybník a jeho vlastník v řízení o vyhlášení, změně nebo zrušení rybářského revíru

Dovolím si začít nejprve problematikou vyhlášení, změny a zrušování rybářského revíru na žádost vlastníka rybníka, tedy problematikou práva veřejného.

⁶⁸ Viz. např. Nález Ústavního soudu č.j. ÚS 375/01 ze dne 20. března 2002.

⁶⁹ Např. ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) zákona o dani z nemovitostí.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010 – 101 ze dne 5. října 2011.

⁷¹ Dle ustanovení § 2e odst. 3 písm. f) zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zemědělství“) se zemědělskou výrobou rozumí chov ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod na pozemcích vlastních, pronajatých nebo užívaných na základě jiného právního důvodu.

⁷² Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

⁷³ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona o rybářství.

⁷⁴ Ustanovení § 4 odst. 3 písm. a), ustanovení § 4 odst. 6 a ustanovení § 6 odst. 3 písm. a) bod 1. zákona o rybářství.

Už v roce 2001 Ústavní soud zřetelně judikoval,⁷⁵ že zákon o rybníkářství vymezuje pojem rybník pouze pro účely tohoto zákona. Proto pro účely řízení podle zákona o rybníkářství, tj. vyhlášení, změnu či zrušení rybníkářského revíru apod., je podstatné, zda vodní dílo splňuje legální definici rybníku, která je v tomto právním předpisu obsažena. Legální definici rybníku nám nabízí ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybníkářství, které rybník definuje jako vodní dílo, které je vodní nádrží určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrázi, nádrží a dalšími technickými zařízeními.

Pro účely řízení o vyhlášení, změny či zrušení rybníkářského revíru se ještě rozlišuje, zda se jedná o rybníkářský revír na rybníku, uzavřené vodě či vodním toku. Přičemž zatímco v případě pochybností, zda se jedná o uzavřenou vodu či nikoliv může rozhodnout orgán státní správy rybníkářství, tak v případě pochybností, zda se jedná o vodní tok či nikoliv rozhoduje příslušný vodoprávní úřad, kterým je dle ustanovení § 107 písm. p) vodního zákona vždy krajský úřad.

Zákon o rybníkářství pro své účely definuje rybník jak pozitivně tak negativně. Pozitivní vymezení je obsaženo v již zmíněném ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybníkářství a definuje rybník za pomoci definičních znaků. Základní definiční znaky rybníka lze rozdělit do dvou skupin, a to na definiční znaky **materiální** a definiční znaky **funkční**. Materiálními definičními znaky jsou hráz, nádrž a další technická zařízení. Funkčními definičními znaky, je jednak primární určenost vodní nádrže k chovu ryb (kterou se rybníky odlišují od jiných typů vodních nádrží například přehrad) a dále schopnost regulovat vodní hladinu, včetně možnosti vypouštění a slovení (kterou se rybníky odlišují od uzavřených vod jako jsou pískiny, plesa a pod.).⁷⁶

Oproti tomu **negativní vymezení** pojmu rybník nalezneme v ustanovení § 4 odst. 3 zákona o rybníkářství. V tomto ustanovení zákon o rybníkářství, pro účely vyhlášení rybníkářského revíru, od sebe odlišuje rybník, uzavřenou vodu a vodní tok.

Pro každý z těchto vodních útvarů pak zákon o rybníkářství upravuje odchylný režim vyhlášení (a s tím i spojený režim změny a zrušení) rybníkářského revíru.

Slovní spojení „*pro účely vyhlášení rybníkářského revíru*“ je přitom podstatné, neboť rybník jako vodní dílo ve smyslu ustanovení § 55 odst. 1 písm. a) vodního zákona (není zde výslovně zmíněn, avšak spadá pod termín „vodní nádrž“) se vždy nachází v korytě vodního toku dle ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona.

Uzavřenou vodou se pak rozumí vodní útvar povrchových vod, který není volně spojen s přítokem nebo odtokem, zejména mrtvé nebo odstavené rameno vodního toku,

⁷⁵ Např. Nález Ústavního soudu č.j. IV. ÚS 373/01 ze dne 27. listopadu 2001.

⁷⁶ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 37905-2/2009-16230 ze dne 29. ledna 2010.

propadlina, zatopená umělá prohlubeň terénu, zbytková jáma po těžbě nerostů; za uzavřenou vodu se nepovažuje vodní útvar nebo jeho část, ve kterém je prováděna hornická činnost nebo činnost prováděná hornickým způsobem.⁷⁷

Zásadní, avšak ne jediný, rozdíl mezi rybníkem a uzavřenou vodou dle zákona o rybářství spočívá v tom, že rybníkem se rozumí vodní dílo, tedy stavba⁷⁸ jakožto výsledek lidské činnosti, zatímco uzavřená voda je přírodní, přirozeně vzniklý útvar, tedy nikoliv stavba, ale druh pozemku. Proto o vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě nežádá „vlastník uzavřené vody“, ale vlastník pozemku.

Z výše uvedeného je patrné co se rozumí rybníkem pro účely zákona o rybářství. **Rybníkem je takové vodní dílo, které současně splňuje materiální i funkční definiční znaky rybníka obsažené v ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství a zároveň není**, pro účely řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru, **uzavřenou vodou ani vodním tokem.**⁷⁹

Nejvyšší správní soud v již zmiňovaném rozsudku č.j. 2 As 18/2010-140 ze dne 7. října 2010 tuto problematiku rozvádí a dochází k závěrům, že rybník je vodním dílem, přičemž vodním dílem jsou stavby sloužící k vodním zákonem vypočteným účelům (např. vzdouvání vody apod.). **Je tak nezpochybnitelné, že rybník je stavbou, a to na základě definice uvedené v § 2 písm. c) zákona o rybářství ve spojení s § 55 odst. 1 vodního zákona**, na který zákon o rybářství výslovně odkazuje. **To, že rybník je stavbou, tak nelze zpochybnit a tato definice se vztahuje i pro účely zákona o rybářství.**⁸⁰

Čím je tato stavba tvořena se lze rovněž dočíst v citovaném ustanovení definujícím rybník; ten je tvořen hrázi, nádrží a dalšími technickými zařízeními. Za prvé, není možné připustit v českém právním řádu, který ani nezná zásadu superficies solo cedit, že stavba je mj. tvořena pozemkem.⁸¹ Za druhé, z uvedeného výseku předmětného ustanovení plyne, že nádrž je technickým zařízením (jak lze vyčíst z dikce nádrží a další technická zařízení; přičemž slova "další" a "technická" nejsou oddělena čárkou, takže jde o přívlastek postupně rozvíjející - význam je tedy tento: vedle nádrže jakožto technického zařízení tvoří rybník i další technická zařízení). **Je nepochybné, že pozemek technickým zařízením být nemůže.**⁸²

⁷⁷ Ustanovení § 2 písm. g) zákona o rybářství.

⁷⁸ Ustanovení § 55 odst. 1 vodního zákona a rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 8 Afs 135/2005-65 ze dne 26. února 2007.

⁷⁹ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 37905-2/2009-16230 ze dne 29. ledna 2010.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 18/2010 – 140 ze dne 7. října 2010.

⁸¹ Nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník se zásada superficies solo cedit stala opět součástí českého právního řádu.

⁸² Tamtéž.

Podle stavebních předpisů jsou stavbami veškerá stavební díla bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, účel a dobu trvání⁸³. Vodními díly jsou pak stavby, které slouží k zákonem stanoveným účelům, mj. vodní nádrže. K provedení vodních děl, k jejich změnám a změnám jejich užívání, jakož i k jejich odstranění, je třeba stavebního povolení vodoprávního úřadu, který zde vykonává působnost speciálního stavebního úřadu.⁸⁴ Při posuzování, zda je konkrétní objekt stavbou, je nutno mít na zřeteli, že v některých případech stavbu nelze fakticky ani hospodářsky oddělit od pozemku, na kterém je zřízena, a stavba tak s tímto pozemkem splývá, je jeho součástí; významným hlediskem je, zda lze vymezit, kde končí pozemek a začíná stavba. Rybník, ať je jeho hospodářský účel jakýkoli, není pouze upraveným pozemkem, ale je výsledkem stavební činnosti, tvoří jej uměle vytvořené hráze, případně i dno, vpustě, výpustě apod. Ze shora uvedeného lze dovodit, že rybník je stavbou.⁸⁵

Osobou k podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru na rybníku a udělení výkonu rybářského práva na tomto revíru (popřípadě k žádosti o vyjmutí rybníku z rybářského revíru a odejmutí výkonu rybářského práva) **je tedy vlastník stavby rybníka** (tj. vodního díla) a nikoliv vlastník pozemku.

Důvody, proč vlastník pouhých zatopených pozemků pod rybníkem není aktivně legitimován k podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru na rybníku, tak jsou:

Již zmíněné ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství výslovně zatopené pozemky neuvádí jako součást rybníka. Což je podstatné vzhledem ke skutečnosti, že předchozí legální definice rybníka, která se do českého právního řádu poprvé objevila v roce 2000, a to zákonem č. 410/2000 Sb., který novelizoval zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, zatopené pozemky mezi definičními znaky výslovně uváděl. Vzhledem ke změně definice rybníka, ke které došlo v roce 2004, je více než zřejmé, že záměrem zákonodárce bylo zatopené pozemky z legální definice rybníka vyjmout.

Dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) zákona o rybářství je k podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru oprávněn vlastník rybníka. Vzhledem k definici rybníka v ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství je to osoba, která vlastní hráz, nádrž a další technická zařízení a zároveň je schopna nakládat s vodami v rybníku. Protože vlastník části zatopeného pozemku prokazatelně nevlastní hráz ani technická zařízení nezbytná k povolenému nakládání s vodami, není legitimován k podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru.

⁸³ Ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

⁸⁴ Ustanovení § 15 vodního zákona.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 18/2010 – 140 ze dne 7. října 2010.

Se stavbou vodního díla a jejím povolením je úzce spojeno povolení k nakládání s vodami pro účel, k němuž má toto vodní dílo sloužit. Vodní zákon ve svém ustanovení § 15 odst. 1 stanoví, že stavba vodního díla může být povolena nejdříve společně s povolením k nakládání s vodami pro účel, k němuž bude sloužit. Nemůže být tedy povolena, pokud odpovídající nakládání s vodami není povoleno nebo alespoň není zahájeno řízení o jeho povolení u příslušného vodoprávního úřadu. Povolení k nakládání s vodami má přitom věcný charakter⁸⁶ a s vodním dílem přechází na případného dalšího vlastníka vodního díla nebo, v rámci smlouvy mezi ním a uživatelem vodního díla, i na jeho uživatele. Stejný princip platí na území České republiky minimálně od roku 1870, od první úplné kodifikace vodního práva zákonem č. 71/1870 Českých zákonů zemských⁸⁷ a dalších obdobných zákonů pro Moravu a Slezsko. Vodním dílem nikdy nebyl a není pozemek, z podstaty věci ani součástí stavby být nemůže. Vodní díla, včetně vodních nádrží, byla vždy považována za stavby stojící na pozemcích.

4. 4. Rybník a jeho vlastník v rybníkářství

Zcela jiná situace nastává, pohlížíme-li na rybník v případě rybníkářství. Rybníkářství je soukromým podnikáním, není tedy institutem práva veřejného, chybí mu veřejný zájem na omezení vlastnického práva a právní vztahy se tak převážně řídí předpisy práva soukromého.

Zatímco Nejvyšší správní soud pro potřeby veřejného práva zcela jasně prohlásil rybník za vodní dílo a tedy za stavbu odlišitelnou od pozemku, Nejvyšší soud v občansko-právních řízeních došel k opačnému závěru. Dle názoru Nejvyššího soudu **rybník z občanskoprávního hlediska nepředstavuje samostatný předmět občanskoprávních vztahů, resp. není věcí v právním smyslu, s níž by bylo možno samostatně nakládat a není tedy ani stavbou z hlediska občanského zákoníku.**⁸⁸

Judikatura Nejvyššího soudu již konstantně vychází z toho, že rybník není ve smyslu občanskoprávním samostatnou věcí, se kterou by mohlo být nakládáno odděleně od pozemků tvořících jeho dno a břeh. A opačně platí totéž, že nelze nakládat s pozemky tvořícími dno rybníka, aniž by bylo nakládáno alespoň částečně se samotným rybníkem. Toto pravidlo se však neuplatní, má-li zvláštní právní předpis pro určitý okruh právních vztahů jiné vymezení rybníka. To je i případ zákona o rybářství.

⁸⁶ Ustanovení § 11 odst. 1 vodního zákona.

⁸⁷ Ustanovení § 18 a násl. zákona č. 71/1870 Čes. z.z. o tom, kterak lze vody užívat, ji svozovati a jí se brániti.

⁸⁸ Např. rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 30 Cdo 757/2009 ze dne 30. července 2010.

Z povinnosti vlastníka pozemku, na kterém se rybník nachází, strpět umístění rybníka, dle ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona, **však neplyne**, dle názoru Nejvyššího soudu, **právo provozovat na rybníku rybářství**.⁸⁹ Z tohoto konstatování Nejvyššího soudu však není zřejmé, zda má soud na mysli pouze rybníkářství (o kterém se pak ve zbytku rozsudku zmiňuje, a které bylo podstatou soudního sporu - tj. právo užívat rybník k rybníkářství) nebo rybářství obecně (které však lez vykonávat jak rybníkářstvím, tak výkonem rybářského práva⁹⁰). Pokud, měl soud na mysli druhou možnost, tedy i výkon rybářského práva, tak se obávám, že se dopustil stejné chyby, kterou vytknul i soudům nižší instance, a to zaměnění pojmů a institutů práva veřejného s pojmy a instituty právem soukromým.

Nejvyšší soud tak došel k závěru, že lze vyloučit výklad, že platné právo umožňuje v některých souvislostech rozlišit pozemek od vodní nádrže na něm umístěné a že pozemek podle tohoto výkladu tedy není součástí rybníka ve smyslu zákona o rybářství.⁹¹

Argumentoval tím, že je třeba vycházet z čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který stanoví: „*Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.*“; ve světle tohoto ustanovení Listiny základních práv a svobod výklad, že vlastník zatopeného pozemku je povinen strpět na svém pozemku užívání vodního díla k rybníkářství, neobstojí.

Nejvyšší soud dále dovozuje, že vodní nádrž je vodním dílem, které slouží ke vzdouvání a zadržování vody, a je proto vyloučeno, aby vodní nádrž byla totožná pouze s vodou, k jejímuž zadržení má sloužit. Navíc si nelze představit vodní nádrž bez dna, které v daném případě tvoří pozemky. Pokud by platilo, že nový zákon o rybářství skutečně vlastníka zatopených pozemků vylučuje z hospodaření na rybníku (na tomto místě pak Nejvyšší soud používá výslovně pojem „rybníkářství“), znamenalo by to, že oproti předchozímu stavu omezuje jeho vlastnické právo. Text zákona ani důvodová zpráva k němu výslovně nezdůvodňují existenci veřejného zájmu na takovém omezení, zákon pak nestanoví náhradu pro takto omezené vlastníky pozemků, resp. způsob jejího určení.⁹²

Na výše uvedenou argumentaci Nejvyššího soudu pak reagoval, mimo jiné, i Nejvyšší správní soud v již citovaném rozsudku č.j. 2 As 18/2010 – 140 ze dne 7. října 2010.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 22 Cdo 1121/2008 ze dne 16. července 2008.

⁹⁰ Ustanovení § 2 písm. a) zákona o rybářství.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 22 Cdo 1121/2008 ze dne 16. července 2008.

⁹² Tamtéž.

Nejvyšší správní soud dovodil, že rybník tj. vodní nádrž, je stavbou odlišitelnou od pozemku, na kterém stojí (viz výše) a v žádném případě tím není zpochybněno vlastnické právo vlastníka k dotyčným pozemkům, neboť o vyvlastnění v pravém slova smyslu se tak nejedná. **Lze uvažovat toliko o omezení vlastnického práva. To se musí dít toliko ve veřejném zájmu, který lze spatřovat v řádném a nesporném výkonu rybářství, jímž je rozuměn chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva. Pro výkon této činnosti je stěžejní rybník, nikoliv tolik již pozemek, na němž se rozprostírá.** Podobná je situace u pozemních komunikací, kdy vlastní komunikace je z hlediska veřejného zájmu natolik důležitou stavbou, že ji zákon důsledně odlišuje od pozemku, na kterém se rozprostírá. **To, že k omezení vlastnického práva došlo na základě zákona, což je druhá podmínka, kterou Listina základních práv a svobod stanoví, je také nesporné, neboť uvedeným zákonem je právě zákon o rybářství. Podle § 50 odst. c) vodního zákona (ve spojení s § 43 odst. 1 a § 44 odst. 1) platí, že vlastníci pozemků jsou povinni strpět na svém pozemku vodní díla umístěná v korytě vodního toku, vybudovaná před účinností tohoto zákona. Povinnost trvale něco strpět na svém pozemku je věcným břemenem. Žalobci pak náleží náhrada, přičemž Nejvyšší soud v citovaném rozsudku dospívá k tomu, že má být vypočtena i z hodnoty ulovených ryb, a dále nájemné za předmětný rybník.** Náhrady za zákonné omezení vlastnického práva se totiž může dotčený vlastník domáhat přímo na základě čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, aniž by bylo třeba zvláštního prováděcího zákona.⁹³

4. 5. Veřejné a soukromé právo a vlastnictví rybníka

Při shrnutí výše uvedené judikatury se nejprve zaměříme na to, co je nesporné.

Dle ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona musí vlastníci zatopených pozemků nacházejících se pod stavbou rybníka strpět existenci tohoto vodního díla. Vodní zákon v tomto ustanovení řeší případy celé řady vodních děl (tedy mimo jiné i rybníků), které byly v minulosti zřízeny na cizích pozemcích podle tehdy platných právních předpisů. Vlastníci pozemků jsou tak nuceni strpět vybudovaná vodní díla a nemohou požadovat jejich odstranění. Za tuto povinnost jim pak náleží náhrada za omezení vlastnictví.⁹⁴

Z ustanovení § 50 písm. c) vodního zákona plyne rovněž povinnost vlastníka pozemku strpět i oprávněné nakládání s vodami v tomto vodním díle. Jde o výraz veřejnoprávního omezení vlastnického práva vyplývající přímo ze zákona. Toto

⁹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 18/2010 – 140 ze dne 7. října 2010.

⁹⁴ Tureček K., a kol.: Zákon o vodách s rozšířeným komentářem a prováděcími předpisy, Soudy, Praha 2003, s. 101.

veřejnoprávní omezení nevyžaduje ke svému vzniku žádnou další právní skutečnost např. uzavření smlouvy mezi vlastníkem vodního díla a vlastníkem pozemku.⁹⁵

Co však, dle argumentace Nejvyššího soudu, vlastník pozemku strpět nemusí, je výkon rybníkářství na předmětném vodním díle. Rybníkářství, jak bylo nastíněno výše, je podnikáním (tedy soustavnou činností prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku)⁹⁶, a proto mu chybí veřejnoprávní charakter, jenž by umožňoval omezení vlastnického práva.

Ze shora uvedeného tak lze ustanovení § 3 odst. 1 zákona o rybářství vyložit tak, že k rybníkářství je oprávněna osoba, která je současně vlastníkem jak stavby vodního díla, tak i pozemku, na kterém se vodní dílo nachází nebo osoba, která s vlastníkem či vlastníky vodního díla a pozemku má uzavřenou nájemní smlouvu za účelem rybníkářství.

Vlastník vodního díla nemůže, bez vlastnictví nebo nájmu pozemku, provozovat na vodním díle rybníkářství ani v případě, že mu bylo uděleno povolení k nakládání s vodami pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů, za účelem podnikání.⁹⁷ Toto povolení k nakládání s vodami sice má veřejnoprávní charakter, avšak pouze k nakládání s vodami a nikoliv již k samotnému chovu ryb. Chov a lov ryb je totiž upraven výhradně v zákoně o rybářství⁹⁸ a nelze se jej domáhat na základě rozhodnutí vodoprávního orgánu (na toto téma více níže v textu).

Naproti tomu, je-li na vodním díle (rybníku) vyhlášen rybářský revír, má vlastník pozemku povinnost strpět i výkon rybářského práva.

Výkon rybářského práva na rybářském revíru není podnikáním, ale jedná se o činnost provozovanou ve veřejném zájmu,⁹⁹ jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

Podstata výkonu rybářského práva v české právní úpravě směřuje v první řadě k naplnění zmíněné ústavní povinnosti, v tomto případě k ochraně ryb a jiných vodních organismů. Výkon rybářského práva na rybářském revíru není definován jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijícím živočichům (rybám a jiným vodním organismům), jež tvoří součást ekosystému.¹⁰⁰

⁹⁵ Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s komentářem, Soudy, Praha 2011, s. 179 – 180.

⁹⁶ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

⁹⁷ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 4 vodního zákona.

⁹⁸ Ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) zákona o rybářství.

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 7 A 33/2002-42 ze dne 24. února 2004 a Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010 – 101 ze dne 5. října 2011.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 20735-3/2009-16230 ze dne 2. září 2009.

V případě výkonu rybářského práva tak lze hovořit o veřejném zájmu, který je způsobilý omezit vlastnické právo k pozemku, a to na základě zákona (zákon o rybářství) a za náhradu.

4. 6. Rybník a nový občanský zákoník

Dne 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), který po více jak šedesáti letech vrátil do českého práva zásadu *supreficies solo cedit*. Diskuzi o tom, zda je rybník stavba či pozemek a kdo je vlastníkem rybníka vrátil zpět o patnáct let. K vyjasnění těchto názorů nepřispěla ani právní nejistota panující kolem nového občanského zákoníku, neboť ještě v prosinci 2013 se na půdě poslanecké sněmovny živě diskutovalo o tom, zda účinnost nového předpisu posunout či jej rovnou zrušit.¹⁰¹

Nový občanský zákoník se o rybníku výslovně zmiňuje pouze v ustanovení § 1049, a to v souvislosti s vlastnictvím ryb, kteréžto v rybníce mají svého majitele, zatímco v jiných vodních útvarech jsou divokými zvířaty bez pána (vlastníka).¹⁰² Z toho o povaze rybníka jako předmětu právních vztahů nelze mnoho vyvodit.

Základní otázkou je, zda je dle nového občanského zákoníku rybník věcí v právním smyslu.

Dle nového občanského zákoníku je věcí v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.¹⁰³ Nemovitou věcí jsou pak pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon.¹⁰⁴

Toto pojetí věci v právním smyslu, které je podstatně širší než v předchozím občanském zákoníku, podporuje vnímání rybníka jako věci, byť komponentně složené. Otázka rybníka je problematická, neboť rybník je funkční celek s pozemkem úzce spjatý a pozemek využívající a nikoliv jen jednoduchá věc nacházející se na pozemku. Rybník je komplex zařízení a lze říci i věcí, které dohromady jako jeho součásti umožňují jeho funkci. (hráz, pozemek pod hrází, zatopené pozemky).¹⁰⁵

¹⁰¹ Např. nová politická strana Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury byla v této diskuzi velmi aktivní: viz: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/251101-usvit-chce-odlozit-obcansky-zakonik-je-to-neprehledny-paskvil/>.

¹⁰² Ustanovení § 1046 odst. 1 nového občanského zákoníku.

¹⁰³ Ustanovení § 489 nového občanského zákoníku.

¹⁰⁴ Ustanovení § 498 odst. 1 věta první nového občanského zákoníku.

¹⁰⁵ Thondel A., Posouzení legálního vymezení vodního díla v zákoně o vodách v kontextu nového občanského zákoníku, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2012, s. 6.

Pokud jednotlivé věci tvořící rybník jsou ve vlastnictví téže osoby, lze rybník nejspíše považovat za tzv. věc hromadnou (i když důvodová zpráva v tomto případě hovoří pouze o obchodním závodu). Hromadnou věcí je soubor jednotlivých věcí náležejících téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení.¹⁰⁶

Pokud by rybník vlastnilo více subjektů, je možné uvažovat o aplikaci ustanovení o přídatném spoluvlastnictví. Nový občanský zákoník hovoří o přídatném spoluvlastnictví v případech, kdy věc náležící společně několika vlastníkům samostatných věcí určených k takovému užívání, že tyto věci vytvářejí místně i účelem vymezený celek, a která slouží společnému účelu tak, že bez ní není užívání samostatných věcí dobře možné. Týká-li se přídatné spoluvlastnictví nemovité věci zapisované do veřejného seznamu, zapíše se do veřejného seznamu i přídatné spoluvlastnictví.¹⁰⁷ Důvodová zpráva hovoří o významu přídatného spoluvlastnictví např. u společného vlastnictví přístupové cesty vlastníky několika nemovitostí, které vzájemně vytvářejí určitý účelový celek např. u chatových osad, zahrádkářských kolonií, parkovišť atd. Přesto ale není možné odhlédnout od faktu, že institut přídatného spoluvlastnictví je aplikovatelný i na problematiku rybníků a dalších vodních děl.

Přídatné spoluvlastnictví může vzniknout pouze v případě, kdy jsou kumulativně splněny následující podmínky:

- existují dvě a více samostatné věci vytvářející místem a účelem vymezený celek;
- vymezený celek slouží společnému účelu všech vlastníků samostatných věcí;
- bez existence věci, která slouží společnému účelu všech vlastníků samostatných věcí, nelze tyto samostatné věci využívat.

Rybník jako věc v přídatném spoluvlastnictví nesmí být odňat společnému účelu proti vůli některého ze spoluvlastníků. Zatížit jej lze jen způsobem, který nebrání jeho využití společnému účelu.¹⁰⁸

Zajímavá je pak správa takového rybníka. Nedohodnou-li se spoluvlastníci jinak, zvolí k běžné správě věci v přídatném spoluvlastnictví jednoho ze spoluvlastníků jako správce. Nedojde-li k jiné dohodě, volí spoluvlastníci správce většinou hlasů, přičemž každý spoluvlastník má jeden hlas. Není-li správce spoluvlastníky zvolen ani po třech měsících, jmenuje ho na návrh kteréhokoli spoluvlastníka soud.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Ustanovení § 501 nového občanského zákoníku.

¹⁰⁷ Ustanovení § 1223 odst. 1 nového občanského zákoníku.

¹⁰⁸ Ustanovení § 1224 nového občanského zákoníku.

¹⁰⁹ Ustanovení § 1230 a § 1231 nového občanského zákoníku.

Pro výše uvedený názor by svědčil i již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 22 Cdo 1121/2008, ve kterém Nejvyšší soud dovodil jakési „kvazi-spoluvlastnictví“, a to ještě před nabytím účinnosti nové právní úpravy, když uvedl, že *„jestliže bude učiněn závěr o tom, že věci, tvořící podle ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství rybník, jsou v daném případě ve vlastnictví více osob, nezbude, než na jejich vzájemné vztahy aplikovat přiměřeně ustanovení občanského zákoníku o podílovém spoluvlastnictví.“*

Naproti tomu nelze opomenout, že Nejvyšší soud také judikoval, že *„jestliže stavbu rybníka ve smyslu předpisů veřejného práva nelze oddělit od pozemku, který tvoří jeho dno a břehy, nemůže být rybník (tak, jak je chápán vodním právem) samostatnou věcí z hlediska práva soukromého, se kterou by mohlo být samostatně – odděleně od pozemků tvořících rybníční těleso – nakládáno.“*¹¹⁰ Pokud by tedy rybník nebyl samostatnou věcí občanskoprávních vztahů, neuplatnila by se na něj ustanovení o přídatném spoluvlastnictví.

Dle mého názoru i s novou právní úpravou bude pokračovat dichotomie pojmů týkající se vlastnictví rybníka resp. vodního díla obecně podle toho, zda jsme ve veřejném nebo soukromém právu.

Ustanovení § 498 odst. 1 věta druhá nového občanského zákoníku uvádí, že stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.

Právě v souvislosti s tímto ustanovením chtělo Ministerstvo zemědělství vyřešit vlastnické spory, které logicky nastanou u starých vodních děl, kde existují různí vlastníci stavby vodního díla a pozemku, na kterém je zřízeno. Ministerstvo zemědělství navrhovalo, aby ve vodním zákoně, konkrétně v ustanovení § 55 byl doplněn odstavec 5, který by zněl: *„Vodní díla nejsou součástí pozemků, na kterých byla vybudována“*.

V připomínkovém řízení však tento návrh narazil na odpor Ministerstva spravedlnosti, které argumentovalo, že ustanovení § 498 odst. 1 věta druhá nového občanského zákoníku se vztahuje pouze na ty případy, kdy je smyslem a účelem zvláštního právního předpisu vyloučit určitou věc z režimu součástí pozemku s cílem zasáhnout do věcněprávních vztahů k této věci a nikoli pouze s cílem určení subjektu zvláštních práv a povinností.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 2 Cdon 1192/97 ze dne 25. května 1998.

Dle názoru Ministerstva spravedlnosti, jestliže zvláštní zákon upravuje vztahy k určitému objektu (předmětu), pak tato skutečnost z něj nečiní samostatnou věc v soukromoprávním smyslu, tj. ustanovení tohoto zvláštního zákona nemá účinky uvedené v § 498 a k oddělení vlastnictví nedochází. Užívá-li totiž zvláštní právní předpis pojem „vlastnictví“ k nějakému předmětu, neznamená to automaticky, že takový předmět je samostatnou věcí ve smyslu soukromého práva.¹¹¹

Ministerstvo spravedlnosti dále dodává, že nový občanský zákoník nestanoví automatismus spojení stavby s pozemkem, ale jeho ustanovení § 505 a 506 se týkají staveb zřízených od 1. ledna 2014. Pro stavby zřízené před dnem nabytí účinnosti nového občanského zákoníku platí přechodná ustanovení § 3054 a násl. nového občanského zákoníku. Z přechodných ustanovení plyne, že

- a) vodní dílo, které bylo stavbou a samostatnou nemovitou věcí ve smyslu ustanovení § 119 odst. 2 a ustanovení § 120 odst. 2 předchozího občanského zákoníku, a které dle předchozí právní úpravy bylo součástí pozemku, se od 1. ledna 2014 stalo součástí pozemku pouze v případě, že vlastník pozemku je i vlastníkem vodního díla (§ 3054). Spojí-li se stavba a pozemek v ruku jediného vlastníka později, stane se stavba součástí pozemku až tehdy (§ 3058 odst. 1);
- b) není-li vlastník toho vodního díla, které mělo dosud status samostatné nemovité věci, současně vlastníkem pozemku (tj. stavba i pozemek náležejí vlastnický různým osobám), zůstane i nadále vlastnictví stavby a pozemku odděleno (§ 3055 odst. 1);
- c) v případech, kdy zůstane vlastnictví stavby a pozemku odděleno i po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, vznikne vlastníku vodního díla vůči pozemku i vlastníku pozemku vůči stavbě časově neomezené zákonné předkupní právo (§ 3056 odst. 1).¹¹²

Ministerstvo zemědělství tak pouze novelizovalo vodní zákon tím, že přidalo ustanovení § 59a, které stanoví, že: „*Vlastníci pozemků jsou povinni strpět za náhradu na svých pozemcích vodní díla.*“

V tomto bodě je nezbytné podotknout, že pojmy „*vlastník*“ a „*vlastnictví*“ přestávají být pojmy univerzálními, shodnými pro celý právní řád, ale jejich smysl se ve vodním zákoně liší od týchž pojmů, jak je chápe občanský zákoník (starý i nový). Tak

¹¹¹ Výkladové stanovisko č. 13 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 14. 1. 2014.

¹¹² Stanovisko č. 1 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 11. 2012.

tomu bylo i v minulosti, kdy vodní zákon účinný za v období tzv. první Československé republiky považoval za vlastníka vodního díla toho, kdo na něm hospodařil.¹¹³

Vlastník vodního díla označený jako takový vodním zákonem nemusí být tedy nutně vlastníkem ve smyslu soukromého práva. Označuje-li vodní zákon ve vztahu k vodnímu dílu určitou osobu jako vlastníka vodního díla, rozumí se jím i ten, komu svědčí právo hospodaření, tedy subjekt, kterému se ukládají vodoprávní povinnosti a zakládají práva podle vodního zákona.¹¹⁴

Slabinou argumentace Ministerstva spravedlnosti je však skutečnost, že přechodná ustanovení nového občanského zákoníku se vztahují pouze na ta vodní díla, která jsou samostatnou nemovitou věcí. Vodní díla sice jsou považována za stavby, ale za stavby ve smyslu ustanovení § 55 vodního zákona, tj. veřejnoprávního předpisu. V soukromém právu je velmi málo vodních děl, jež lze z hlediska starého i nového občanského zákoníku považovat za samostatnou věc. Občanské právo nepřipouští, aby vodní nádrž, ve které se akumuluje voda, byla považována za stavbu, resp. pozemek, na němž je voda akumulována za pozemek zastavěný. Za stavbu z hlediska soukromého práva lze, v některých případech, považovat maximálně hráz. Z tohoto důvodu spory vzniklé u starých vodních děl, kde je odlišný např. vlastník rybníka od vlastníka pozemku, nový občanský zákoník nevyřeší, spíše naopak, vzhledem k navrácení se k superficiální zásadě, vnese další vlnu nejasností.

4. 7. Shrnutí

Judikatura vztahující se k rybníkům se v posledních patnácti letech zabývala především otázkou, zda rybník zahrnuje i pozemek tvořící jeho dno a břehy a zda lze jednoznačným způsobem stanovit pravidlo pro rozlišení, kdy je hráz samostatnou věcí v právním smyslu a kdy je jen součástí pozemku. Stanovisko judikatury Nejvyššího soudu k problematice rybníku,¹¹⁵ lze shrnout tak, že rybník není ve smyslu občanskoprávním samostatnou věcí, se kterou by mohlo být nakládáno odděleně od pozemků tvořících jeho dno a břehy. Jiný právní názor zaujal Nejvyšší správní soud ve sporech vyplývajících z právní úpravy vodního zákona a zákona o rybářství,¹¹⁶ kde dovedl, že rybník je věcí v právním slova smyslu, a to věcí nemovitou.

Judikatura prodělala v dané oblasti značný vývoj, kdy je možné nalézt rozhodnutí, která si s odstupem času odporují. Problematické uchopení judikatury, resp. nalezení tzv. ustálené judikatury je velmi obtížné a to především vzhledem k relativně

¹¹³ Srov. např. Ševčík, J., Vodní a rybářské právo. Praha: Linhart, 1937, s. 112.

¹¹⁴ Ustanovení § 126 odst. 1 vodního zákona.

¹¹⁵ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 2 Cdo 1192/97, 22 Cdo 1221/2002, 22 Cdo 1097/2003, 22 Cdo 234/20003, a 22 Cdo 1121/2008.

¹¹⁶ Srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu č.j. 8 Afs 135/2005-65 nebo 2 AS 18/2010-140.

nízké četnosti případů ale i mnohosti právních norem, pod které jsou jednotlivé případy subsumovány.

Pojem „*vlastník rybníka*“ nelze prakticky definovat, neboť neexistuje jednotná definice rybníku použitelná pro celý právní řád. V řadě právních předpisů je rybník považován za pozemek, v jiných za stavbu a občanském právu za soubor věcí, které dohromady tvoří funkční celek nazývaný rybník. Z výše uvedeného důvodu bude i za vlastníka rybníka považován pokaždé jiný subjekt, v závislosti na tom, který právní předpis je zrovna aplikován.

Samostatnou otázkou jsou pak spory osob vlastnicích vodní díla zřízena na pozemcích jiných vlastníků. Tyto spory prakticky nemají v českém právním řádu spravedlivého řešení. Nový občanský zákoník na této situaci nic nemění, neboť i nadále zde budou vlastníci vodních děl, kteří budou mít vodním zákonem jasně vymezená práva a povinnosti a vlastníci zatopených pozemků, kteří výkon těchto práv budou nuceni za náhradu strpět.

5. Rybníkářství

5.1. Historický vývoj českého rybníkářství

Rybníkářství má dlouhou historickou tradici. První zmínky nacházíme v Číně přibližně 2300 let před Kristem.¹¹⁷ Ve starověkém Egyptě a Palestině napájeli rybníky vodou za pomoci dlouhých, umělých kanálů zhruba 700 let před našim letopočtem. V Římské říši stavěli jako součást aquaduktů umělé vodní nádrže určené k chovu ryb. A právě od starověkých Římanů se umění chovu ryb dostalo do střední Evropy, kde se o pozdější rozvoj rybníkářství zasloužily především kláštery budované v ranném středověku.

Až na malé výjimky v našich dějinách, měly vždy České země vnitrozemský charakter bez přístupu k moři. Skutečnost, že po celou svou historii neměli obyvatelé české kotliny možnost mořského rybolovu, byla jednou z hlavních příčin, vedoucí k ojedinělému jevu, a to k hromadné výstavbě rybníků.¹¹⁸ Chov ryb má u nás více než 800letou tradici. Už v 11. století našeho letopočtu se objevují první zmínky o sdružování rybářů v cechovní spolky. Tehdy se však ještě jednalo čistě o rybolov na tekoucích vodách, tedy to co dnes nazýváme výkonem rybářského práva. První zmínka o zakládání rybníků v Čechách se objevuje v zakládací listině Kladrubského kláštera z roku 1115. Rybníkářství se během dvou staletí rozmohlo tak, že za vlády Jana Lucemburského již každá ves zřizovala tzv. návesníček,¹¹⁹ což byl rybník uprostřed návsi.

Podobně jako dnes už i ve středověku bylo rybníkářství tu a tam předmětem sporů a konfliktů. Například v roce 1472 napsal jistý kronikář Kamp: „*Panstvo všude, i z dědin, rybníkové nadělá. Z toho potomně veliké mordy a zkazy povstanou.*“ Byli i tací, kteří v budování rybníků viděli konec světa. V textu psaném Štelcarem Želetavským se objevuje zmínka, že se „*vyplňuje proroctví, že přede dnem soudným čtvrtým díl země České i s kostely rybníci zatopit mají.*“¹²⁰ Nicméně i přes tyto zkazky je právě 14. a 15. století spojeno s dynamickým rozvojem tzv. cechovních rybářů. Každý rybářský Cech zavazoval své členy vnitřními pravidly, které umožňovali rybaření pouze tomu, kdo absolvoval výuku a prošel zkouškou.¹²¹

V 15. století píše olomoucký biskup Jan Skála z Doubravy a Hradiště zvaný také Jan Dubravius knihu s názvem „*Pět knih o rybách*“, která popisuje na tu dobu neobyčejně vyspělé sladkovodní rybářství v českých zemích.¹²² Rybářské cechy

¹¹⁷ Čítek J. a kol., Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 10.

¹¹⁸ Vodinský S., Vodinský M., Ryby našich vod, Albatros, Praha, 1989, s. 12.

¹¹⁹ Čítek J. a kol., Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 11.

¹²⁰ Vodinský S., Vodinský M., Ryby našich vod, Albatros, Praha, 1989, s. 14.

¹²¹ Hemelík T., Rybářství a Právo, Orac, Praha, 2000, s. 11, ISBN: 80-86199-14-2.

¹²² Vodinský S., Vodinský M., Ryby našich vod, Albatros, Praha, 1989, s. 15.

působily především na řekách, jejichž povodí bylo mezi cechovní spolky rozděleno, přesto se odhaduje, že v té době byla výměra rybníků v Čechách zhruba 75 000 hektarů.¹²³

Kromě cechů mohly rybářské právo vykonávat i tzv. rustikální rybáři, kteří měli pronajaté pozemky od panských dominikálních držav. Rustikální rybáři byli poddaní, kteří měli kromě roboty i povinnosti evidované v tzv. urbářích.¹²⁴ Tato povinnost spočívala v odvádění části svých úlovků panství. Pokud tuto povinnosti splnili, mohli si část úlovku ponechat pro svou potřebu anebo ji prodat.

K obrovskému rozmachu českého rybníkářství dochází především v 16. století. Právě toto slavné období českého rybníkářství je spojeno se jmény jako byly Štěpánek Netolický, který vypracoval návrh rybníční soustavy v Třeboňské pánvi, a především Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan.

Jakub Krčín, který se stal regentem panství Rožmberků v roce 1573, a o kterém historické prameny uvádějí, že byl „*na lidi mračný, leč na rybníky laskav*,“¹²⁵ byl stavitelem mnoha známých jihočeských rybníků, jako je Svět, Rožmberk či Opatovický rybník. Ve vrcholném období tzv. zlatého věku rybníkářství bylo v českých zemích přibližně 180 tisíc hektarů rybníků.¹²⁶ České rybníkářství však postupně upadá v důsledku Třicetileté války, Napoleonských válek a především s rozvojem zemědělství spojeným s chovem ovcí, skotu, koní, s pěstováním obilí, které se zdokonalovalo o hnojení, zavádění nových plodin i s rozvojem průmyslové výroby. V roce 1850 je v Čechách a na Moravě už jen 50 000 hektarů rybníků,¹²⁷ přičemž některé prameny uvádějí rozlohu dokonce jen 35 tisíc hektarů.¹²⁸ Nejvíce se rybníky ruší v oblastech s úrodnou půdou jako je Polabí či Jižní Morava. Naopak nejméně dotčené jsou oblasti Jižních Čech, kde se rybníky budovaly na málo úrodné, podmáčené půdě.

Ve druhé polovině 19. století nastává obrat k lepšímu. Výrazným impulsem bylo zrušení poddanství, neboť rybáři živící se chovem a lovem ryb se dostali do postavení živnostníků a získávali do nájmu panské či městské rybářské revíry.¹²⁹ Toto období, které lze nazvat renesancí českého rybníkářství, je spojeno především se jmény Václava Horáka a Josefa Šusty, kteří působili v tradiční baště rybníkářství na Třeboňsku. Václav Horák se proslavil především prosazováním meliorací rybníků a zavedením hnojení rybníků chlévskou mrvou i příkrmováním ryb. Josef Šusta naopak obohatil české rybníkářství o hluboké znalosti ryb, rybiho organismu a podrobným

¹²³ Čítek J. a kol., Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 11.

¹²⁴ Hemelík T., Rybářství a Právo, Orac, Praha, 2000, s. 12.

¹²⁵ Vodinský S., Vodinský M., Ryby našich vod, Albatros, Praha, 1989, s. 16.

¹²⁶ Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, s. 360.

¹²⁷ Čítek J. a kol., Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 12.

¹²⁸ Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, s. 360.

¹²⁹ Hemelík T., Rybářství a Právo, Orac, Praha, 2000, s. 12.

studiem výživy ryb, které shrnul v knize *Výživa kapra a jeho družiny rybníčné* z roku 1884.¹³⁰ Ve snaze o zlepšení rybníčního hospodářství zavedl chov vedlejších, především dravých, ryb v rybníce a je považován za nestora moderního rybníkářství.

Po vzniku samostatného Československa došlo k výrazným změnám v pozemkovém vlastnictví, které se nutně muselo promítnout i do situace v rybníkářství. Většina pozemkového vlastnictví v roce 1918 náležela šlechtě, která měla jiné než Československé občanství. Nedostatek volné půdy ohrožoval rozvoj podnikatelských aktivit i nezávislost nově vzniklého státu. To vyústilo v období let 1919 až 1935 v proces, který spočíval ve státem regulovaném a prováděném přerozdělení půdy a dalšího zemědělského a lesního majetku a pro který se vžilo označení „**I. pozemková reforma**.“¹³¹ Ta spočívala ve své první fázi nejprve v omezení pozemkového vlastnictví tím, že na základě zákona č. 32/1918 Sb., o obstavení velkostatků, bylo bez schválení Československým státem jakékoliv zcizení mezi živými, jakož i zastavení a smluvní i exekuční zatížení velkostatků zapsaných v zemských deskách, neplatné.¹³²

Samotná pozemková reforma pak odstartovala zákonem č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového. Předmětem tohoto zákona se staly ty nemovitosti a práva s nimi související, u kterých výměra pozemku ve vlastnictví jedné osoby nebo totožných spoluvlastníků byla větší než 150 hektarů zemědělské půdy (polí, luk, zahrad, vinic, chmelnic), popřípadě 250 hektarů veškeré půdy.¹³³ Do majetku Československého státu přešly pozemky Habsbursko-Lotrinského rodu a některých dalších šlechtických rodů. Zároveň vznikl podnik Státní lesy a statky, který uvedené pozemky spolu s rybníčními plochami obhospodařoval.¹³⁴ Objekty, které byly právně a hospodářsky samostatné a jež nesloužily hospodaření na zabraných nemovitostech, byly z působnosti zákona č. 215/1919 Sb., vyloučeny.¹³⁵

Skutečnost, že nemovitosti byly zabráný pro účely pozemkové reformy, ještě automaticky neznamenala, že budou automaticky vyvlastněny. Zábor byl pouze výrokem o budoucím vyvlastnění, kterým Československý stát nabyl právo nemovitosti přejímat a přidělovat. Původní vlastníci pak měli povinnost na tomto majetku řádně hospodařit až do samotného vyvlastnění. To provedl až Pozemkový úřad¹³⁶ tím, že nemovitost převzal. Proces, kterým stát nemovitosti přebíral, probíhal ve třech postupných krocích.¹³⁷ Prvním bylo vyrozumění vlastníka, poté následovala výpověď

¹³⁰ Čítek J. a kol., *Rybníkářství – druhé vydání*, Informatorium, Praha, 1998, s. 14.

¹³¹ Pekárek M., Průchová I., *Pozemkové právo*, MU v Brně, Brno, 2003, s. 73.

¹³² Ustanovení § 1 zákona č. 32/1918 Sb., o obstavení velkostatků.

¹³³ Ustanovení § 2 zákona č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového.

¹³⁴ Pokorný J., a kol., *Velký encyklopedický rybářský slovník*, Fraus, Plzeň, 2004, s. 485.

¹³⁵ Ustanovení § 3 zákona č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového

¹³⁶ Zákon č. 330/1919 Sb., o Pozemkovém úřadě.

¹³⁷ Pekárek M., Průchová I., *Pozemkové právo*, MU v Brně, Brno, 2003, s. 74.

směřující proti osobám, jenž na majetku hospodařily.¹³⁸ Posledním krokem bylo nabytí nemovitosti do vlastnictví státu.

Tehdejší právní úprava obsahovala i (řeceno dnešním jazykem) ochrano-krajinný prvek, když díky ustanovení § 20 zákona č. 81/1920 Sb., o přidělu zabrané půdy a úpravě právních poměrů k ní (tzv. přidělový zákon), bylo připuštěno propuštění již zabraného majetku v případech, kdy by přidělem půdy byly rušeny přírodní krásy a krajinný ráz, nebo kdy by hrozila újma na přírodních, historických nebo uměleckých památkách. Rovněž se jednalo o plochy sloužící parkům a k okrase krajiny, či plochy, které chránily historické památky nebo tyto památky ekonomicky zajišťovaly.

Ustanovení § 15 přidělového zákona umožňovalo přidělení zabrané půdy do vlastnictví, nájmu, pachtu nebo ke zřízení stavebního práva. Půda byla přidělována jako tzv. rolnický nedíl (ustanovení § 30 přidělového zákona), což byl samostatný zemědělský celek o výměře od 6 do 15 ha sloužící k obživě přidělce a jeho rodiny.¹³⁹ Rolnický nedíl nebo jeho část mohl být dále zcizeny jen se svolením pozemkového úřadu (ustanovení § 37 přidělového zákona).

Rybníky bylo možné přidělit zpravidla obcím a jiným veřejným svazům a sdružením zabývajícím se již rybníkářstvím, nebo jestliže by přidělem rybníčné plochy bylo zdokonaleno jejich rybníkářské či zemědělské hospodářství. Rybníky bylo možné rovněž přidělit i tzv. svépomocným sdružením zřízeným za účelem rybníkářství, jestliže tato sdružení upravila své stanovy a provozovací řády podmínkám, které jim určil pozemkový úřad.

Jednotlivcům mohl být rybník přidělen výjimečně. Týkalo se to především rybníků menší rozlohy, které se pro svou malou výměru nehodily k hospodaření obci či státu nebo byly převážně obklopeny pozemky žadatele o přiděl a mohly tak sloužit k lepšímu hospodářskému využití jeho dosavadního zemědělského či lesního majetku.¹⁴⁰

Za zabraný majetek pak byla poskytována náhrada na základě zákona č. 329/1920 Sb., o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový (náhradový zákon). Ocenění majetku bylo v kompetenci Pozemkového úřadu, který posléze uvědomil nové vlastníky a případně s nimi učinil dohodu o ceně.¹⁴¹

¹³⁸ Ustanovení § 13 zákona č. 215/1919 Sb., o zabrání velkého majetku pozemkového.

¹³⁹ Böhmová Růžena, Omezení vlastníka pozemku v souvislosti se vstupem cizích osob, Bakalářská práce – MU Brno, Brno 2009, s. 7.

¹⁴⁰ Ustanovení § 10 - § 11 zákona č. 81/1920 Sb., o přidělu zabrané půdy a úpravě právních poměrů k ní (tzv. přidělový zákon).

¹⁴¹ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, MU v Brně, Brno, 2003, s. 77.

Reforma nakonec nebyla dokončena, byla pozastavena v roce 1935, z důvodu nedostatku kvalifikovaných subjektů, kteří by na přidělené půdě hospodařili.¹⁴²

Běsy 2. světové války zanechaly obrovské šrámy i na českém rybníkářství, nad kterým byl ustanovení německý dohled. Nařízeným dovozem kapřích plůdků z Chorvatska se na území Protektorátu Čechy a Morava rozšířila virémie kaprů a došlo k narušení genofondu českých kaprů, kteří byly od 30 let minulého století chráněni mezinárodní ochrannou známkou Třeboňský kapr.¹⁴³ Rybníky nebyly obhospodařovány a udržovány a tak postupně hospodářsky upadaly. Na konci 2. světové války byl nedostatek násad a řada významných českých rybářů a rybníkářů během války zahynula.

Po skončení druhé světové války došlo nejprve rozhodnutím Ředitelství státních lesů a statků zrušena všechna opatření německé okupační správy, což bylo jen předehrou pro další, v pořadí **2. pozemkovou reformu**. Ta proběhla ve třech fázích mezi roky 1945 až 1948. První z těchto fází byla spojena především s tzv. „*Benešovými dekrety*“. Na základě těchto konfiskačních dekretů prezidenta republiky byl nejprve učiněn zábor majetku dle dekretů č. 108/1945 Sb., a č. 12/1945 Sb., a poté „nejslavnějším“ z nich dekretem prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů byl uvedeným subjektům zabaven majetek, který poté přešel na stát.¹⁴⁴

Následný příděl zkonfiskované půdy byl poté podrobněji upraven dekretem prezidenta republiky č. 28/1945 Sb. o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel českého a slovenského národa. V tomto dekretu byly uvedeny osoby, kterým mohla být za náhradu přidělena zkonfiskovaná půda.

V poválečném období, zejména z důvodů absolutního nedostatku čehokoliv, byla zemědělská politika státu primárně zaměřená na podporu rozvoje malovýroby, která měla podobu především přidělů zkonfiskovaných pozemků do 13 hektarů.¹⁴⁵ Vedoucí komunističtí funkcionáři, kteří již od května 1945 obsadili významné pozice na ministerstvech vnitra a zemědělství, zpočátku hovořili o vývoji československého zemědělství bez kolchozů.

Dne 4. dubna 1947 vyhlásil tehdejší ministr zemědělství Július Ďuriš tzv. Hradecký program, jehož obsahem bylo dokončení konfiskace půdy a revize první

¹⁴² Drobník J., Základy pozemkového práva, - 3. aktualizované a doplněné vydání, Nakladatelství Eva Rozkotová, Praha, 2010, s. 48.

¹⁴³ Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, s. 485.

¹⁴⁴ Böhmová Růžena, Omezení vlastníka pozemku v souvislosti se vstupem cizích osob, Bakalářská práce – MU Brno, Brno 2009, s. 7.

¹⁴⁵ Lehečková V., Kolektivizace zemědělství na Vimpersku, Magisterská práce – MU Brno, Brno 2009, s. 14.

pozemkové reformy z roku 1919. Tím zároveň odstartoval druhou etapu pozemkové reformy, jejímž právním základem byl zákon č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy. Hlavním bodem Hradeckého programu bylo vyvlastnění a rozdělení veškeré půdy nad 50 ha v majetku jedné rodiny, ale také například přijetí nového zákona o rybářství.

Hradecký program se začal naplňovat ve třetí etapě 2. pozemkové reformy, a to především zákonem č. 46/1948 Sb. o nové pozemkové reformě, která dle propagované zásady „*půda patří těm, kdo na ní pracují*“¹⁴⁶ začala s výkupem zemědělské půdy na základě dohody s vlastníkem a nepodařilo-li se dosáhnout dohody, rozhodoval o výkupu okresní národní výbor.

Druhou pozemkovou reformu nakonec stihl osud první pozemkové reformy a ani ona nebyla dokončena. Komunistický převrat v únoru roku 1948 přinesl nový pohled na pozemkové vlastnictví, kde pro soukromé vlastnictví už přestávalo být místo.

První vlna tzv. **kolektivizace** proběhla v letech 1949 až 1953 a během této doby vzniklo přibližně kolem 8 tisíc zemědělských družstev, většinou však pod nátlakem, neboť družstevní hospodaření nebylo mezi sedláky populární.¹⁴⁷ V roce 1949 byly Státní lesy a statky rozděleny na Československé státní lesy, které spravovaly lesní pozemky, a Československé státní statky, kam byly přiřčeny i Správy rybníků. Podle vládního usnesení č. 82/1951 Sb. byly pak rybářské podniky nazvány Státní rybářství n.p., přestože i nadále spadaly pod Československé státní statky n.p. V prosinci 1951 došlo na Ministerstvu zemědělství ke vzniku samostatného rybářského oddělení a po zrušení Ministerstva státních statků přechází rybářské podniky pod Ministerstvo zemědělství, kde v roce 1955 vzniká Hlavní správa státního rybářství.¹⁴⁸

Dne 1. ledna 1953 vstoupil v účinnost nový zákon o rybářství (č. 62/1952 Sb.). Podle něj bylo rybářské právo zestátněno a rybářské revíry ponechány k bezplatnému užívání místním rybářským organizacím, Státnímu rybářství, Státním statkům, rybářské škole a vojenským správám. Účelem tohoto zákona bylo „upravit podle zásad socialistického hospodaření chov ryb a jiných vodních živočichů v tekoucích vodách i rybnících tak, aby přispíval k dalšímu zlepšení výživy pracujících“.¹⁴⁹

Zákon dále určil, že rybářství se provozuje výkonem rybářského práva v tekoucích vodách nebo hospodařením na rybnících. Podrobně však upravoval pouze rybářství na tekoucích vodách a nikoliv rybníkářství, u kterého pouze zakazoval způsob

¹⁴⁶ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, MU v Brně, Brno, 2003, s. 80.

¹⁴⁷ Lehečková V., Kolektivizace zemědělství na Vimpersku, Magisterská práce – MU Brno, Brno 2009, s. 21.

¹⁴⁸ Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, s. 486.

¹⁴⁹ Ustanovení § 1 zákona č. 62/1952 Sb., zákon o rybářství.

lovu ryb na udici¹⁵⁰ a stanovil povinnost tzv. držitelům rybníků udržovat rybníky v řádném hospodářském stavu a řádně v nich hospodařit, pokud byly rybníky způsobilé pro chov ryb.¹⁵¹

Na rybníky se tedy rybářské právo nevztahovalo. Byla-li pochybnost, jde-li o tekoucí vodu nebo rybník, rozhodoval výkonný orgán okresního národního výboru.¹⁵²

Hospodaření na rybnících jakožto zemědělská činnost náleželo především Jednotným zemědělským družstvům, která začala vznikat nejprve na základě zákona č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, který mimo jiné, poprvé formuloval tzv. právo družstevního užívání pozemků, jako bezplatné užívací právo družstva k pozemkům sdruženým jeho členy ke společnému hospodaření.¹⁵³ Tento zákon byl posléze nahrazen zákonem č. 49/1959 Sb., o jednotných zemědělských družstvech a zákonem č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví.

Tyto předpisy položily právní základ zespolečňování zemědělské a lesní půdy v soukromém vlastnictví. Společným znakem těchto zákonů byla povinnost členů jednotných zemědělských družstev sdružit pozemky a odevzdat je do vlastnictví družstva tzv. ostatní výrobní prostředky (např. hospodářská zvířata, stavby a pod.).¹⁵⁴ Zatímco ostatní zemědělský majetek přešel do vlastnictví družstva, vlastnické právo k pozemku zůstalo členovi družstva zachováno, avšak jednalo se pouze o tzv. holé vlastnictví. Právo k užívání pozemku pak patřilo zemědělskému družstvu na základě postupně širšího spektra užívacích institutů.

Přijetím zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, byla zrušena zásada "*superficies solo cedit*", podle které se trvalá stavba považovala za součást pozemku. Tento občanský zákoník stanovil v ustanovení § 25 větě druhé, opačnou právní konstrukci, tzn., že stavby již nadále nebyly součástí pozemku, na kterém se nacházely, ale samostatným předmětem vlastnictví. Vlastníkem stavby tak mohla být osoba rozdílná od vlastníka pozemku.¹⁵⁵

Následkem tohoto vývoje bylo velké množství půdy ve vlastnictví státu. Vlastnické právo k pozemkům ztratilo svůj význam a do určité míry bylo nahrazeno zvláštními užívacími právy, na jejichž základě byly pozemky bezplatně a časově neomezeně předány do užívání státním i nestátním organizacím.

¹⁵⁰ Ustanovení § 1 vyhlášky č. 42/1952 Ú.1. o zákazu lovu ryb udicí na rybnících.

¹⁵¹ Ustanovení § 12 zákona č. 62/1952 Sb., zákon o rybářství.

¹⁵² Šimek Z., Rybářství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959, s. 192.

¹⁵³ Drobník J., Základy pozemkového práva, 3. aktualizované vydání, Nakladatelství Eva Rozkotová publishing, Praha 2010, s. 51.

¹⁵⁴ Kubačák A., Jacko K., Restituce zemědělského a lesního majetku, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2011, s. 11.

¹⁵⁵ Ustanovení § 155 zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

Jednotná zemědělská družstva, převážně na jižní Moravě, začínají na pozemcích, které obhospodařují budovat řadu nových rybníků, a to mimo jiné i na pozemcích, jejichž vlastnictví na tato družstva nepřešlo, ale využívají v rámci užívacích práv. V roce 1950 tvořila výměra rybníků v Čechách, na Moravě a Slezsku 52 230 ha a v roce 1980 již 53 200 ha.¹⁵⁶ I v důsledku této činnosti došlo ke vzniku řady malých vodních děl, jejichž vlastník byl odlišný od vlastníka pozemku, na kterém se rybník nacházel.

V letech 1948 – 1989 bylo v tehdejším Československu rozhodujícím druhem tzv. socialistické vlastnictví. Ústava z roku 1960¹⁵⁷ rozdělovala socialistické společenské vlastnictví do dvou základních typů a to:

- státní vlastnictví (vlastnictví všeho lidu, národní majetek) a
- družstevní vlastnictví (majetek lidových družstev).

Hospodářský zákoník¹⁵⁸ ustanovení ústavy dále rozváděl a uvedl další typy vlastnictví, které socialistické právo znalo, a to:

- vlastnictví společenských organizací a
- vlastnictví jiných socialistických organizací.¹⁵⁹

Ústava z roku 1960 sice soukromé vlastnictví výslovně nezmiňovala, v mezích socialistické hospodářské soustavy však uznávala drobné soukromé hospodářství, založené na osobní práci a tzv. „vylučující vykořisťování cizí pracovní síly“, jehož podstatou bylo soukromé přisvojování.¹⁶⁰

Ústava Československé socialistické republiky tedy nepřímou uznávala i soukromé vlastnictví, které však nepožívalo ústavní ochrany, neboť se v té době očekávalo, že společenský a právní vývoj bude směřovat k překonání institutu soukromého vlastnictví.¹⁶¹ V důsledku tohoto vývoje rovněž postupně vznikala celá řada specifických užívacích institutů k pozemkům, které byly i nadále v soukromém vlastnictví.

Dne 19. prosince 1963 nabyt účinnosti zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, který v ustanovení § 4 zřídil tzv. institut práva bezplatného užívání rybníků.¹⁶²

¹⁵⁶ Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, s. 360.

¹⁵⁷ Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

¹⁵⁸ Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník.

¹⁵⁹ Srov. čl. 8 Ústavy z roku 1960 a ustanovení § 8 odst. 2 hospodářského zákoníku.

¹⁶⁰ Čl. 9 Ústavy z roku 1960.

¹⁶¹ Fábry V. a kol., Československé pozemkové právo, Orbis, Praha, 1977, s. 56.

¹⁶² Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, Masarykova univerzita Brno, Brno 2004, s. 161.

Právo bezplatného užívání rybníků se vztahovalo na rybníky, jež nebyly ve státním vlastnictví, resp., které se nacházely na pozemcích v soukromém vlastnictví. Tyto rybníky, pokud nebyly řádně rybníkářsky využity, přestože na nich šlo řádně rybníkářsky hospodařit, přidělil okresní národní výbor do bezplatného užívání socialistické organizaci, především podnikům státního rybářství a organizačním složkám Československého rybářského svazu.¹⁶³

Přitom okresní národní výbor měl dle ustanovení zákona o rybářství postupovat tak, aby byly z hlediska rybníkářského zachovány, vytvářeny a zlepšovány vhodné ekonomické celky. Organizace, které byl takto rybník přidělen, byla oprávněna ke všem opatřením, jichž je třeba k řádnému hospodaření na rybníku a měla tatáž práva a povinnosti jako organizace, které byl majetek přikázán do užívání podle předpisů o opatřeních k zajištění zemědělské výroby.

Od roku 1976 pak již nebylo možné, aby pozemky, na kterých hospodařily socialistické organizace, byly vráceny zpět jejich vlastníkovi do užívání. Uživací práva, na jejichž základě na těchto pozemcích hospodařily socialistické organizace, zanikala totiž pouze převodem resp. přechodem do socialistického vlastnictví.¹⁶⁴

Situace se takto vyvíjela až do roku 1990, kdy zásadní politické a společenské změny opět otočily kurs vývoje pozemkového vlastnictví.

Po událostech z listopadu roku 1989 se obnova pozemkového vlastnictví stala jednou z pilířů znovunastolení právního stavu společnosti po dlouhém období násilných zásahů do občanských práv a svobod. Právě v oblasti zemědělských pozemků se v období let 1948 – 1989 jednalo často o zásahy nejdrastičtější.¹⁶⁵

Prvním krokem bylo v první řadě odstranění diskriminace soukromého vlastnictví, zrovnoprávnění všech tehdejších forem vlastnictví a odstranění nadřazenosti užívacích institutů k zemědělské půdě. Zásadní v tomto ohledu byl Ústavní zákon č. 100/1990 Sb., který novelizoval čl. 7 socialistické ústavy z roku 1960 tak, že prohlásil rovnost všech forem a druhů vlastnictví.¹⁶⁶

V témže roce pak byly přijaty dva zásadní právní předpisy, a to zákon č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví a zákon č. 114/1990 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 123/1975 Sb., o užívání půdy a jiného zemědělského majetku

¹⁶³ Ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství.

¹⁶⁴ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, Masarykova univerzita Brno, Brno 2004, s. 82.

¹⁶⁵ Kubačák A., Jacko K., Restituce zemědělského a lesního majetku, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2011, s. 14.

¹⁶⁶ Tamtéž.

k zajištění výroby. Oba tyto právní předpisy umožnili vlastníkům požádat o navrácení svých pozemků, které dosud užívali zemědělské organizace.¹⁶⁷

Základním právním nástrojem pro restituci pozemků ve vlastnictví fyzických osob byl zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Ten, mimo jiné, zrušil k datu 24. června 1991 užívací instituty k pozemkům, např. právo bezplatného užívání rybníků, a transformoval je na nájemní vztahy mezi vlastníkem pozemku a jeho dosavadním uživatelem.¹⁶⁸

Na základě zákona o půdě bylo vráceno celkem 1 333 180 ha půdy, z toho 1 255 666 ha byly zemědělské a lesní pozemky a 78 543 ha ostatní plocha.¹⁶⁹

Zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství byl v průběhu let několikrát výrazně novelizován, aby vyhovoval měnícím se společenským poměrům, až byl 1. dubna 2004 nahrazen současným zákonem o rybářství.

5.2. Současná právní úprava

Současným hlavním právním předpisem upravujícím rybníkářství je zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), který tuto problematiku vtěsnil do ustanovení § 3.

Rybníkářství spočívá v chovu a lovu ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení, uskutečňovaným k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů.¹⁷⁰

Rybníkářství, je v první řadě odvětvím zemědělské výroby¹⁷¹ a rybníkář je tak zemědělským podnikatelem ve smyslu ustanovení § 2e odst. 1 zákona o zemědělství. Jak vyplývá z výše uvedené legální definice, je smyslem a účelem rybníkářství především zajišťování produkce ryb, rybího masa, vodních organismů nebo rybí násady pro potřeby trhu.

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, Masarykova univerzita Brno, Brno 2004, s. 162.

¹⁶⁹ Drobník J., Základy pozemkového práva, 3. aktualizované vydání, Nakladatelství Eva Rozkotová publishing, Praha 2010, s. 56 – 57.

¹⁷⁰ Ustanovení § 2 písm. b) zákona o rybářství.

¹⁷¹ Dle ustanovení § 2e odst. 3 písm. f) zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zemědělství“) se zemědělskou výrobou rozumí chov ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod na pozemcích vlastních, pronajatých nebo užívaných na základě jiného právního důvodu.

K provozování rybníkářství není třeba žádné zvláštní povolení podle zákona o rybářství. Rybníkář však potřebuje povolení k nakládání s povrchovými vodami k užívání těchto vod pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů, za účelem podnikání.¹⁷²

V případě užívání závadných látek při krmení ryb nebo hnojení rybníků je třeba získat výjimku z jejich vnosu do vodního prostředí (více viz kapitola č. 6 Problematika chovu ryb v navazujících právních předpisech – vodní zákon).

Institut rybníkářství, přestože je upraven ve veřejnoprávním předpise, kterým zákon o rybářství bezesporu je, náleží spíše do práva soukromého, neboť se zde jednoznačně jedná o soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku, tedy o podnikání.¹⁷³

Z výše uvedeného důvodu nejsou ani ryby v rybnících volně žijícími zvířaty,¹⁷⁴ ale hospodářskými zvířaty¹⁷⁵ ve vlastnictví rybníkáře.¹⁷⁶ Tomu odpovídá i dikce ustanovení § 2 písm. b) zákona o rybářství, definující rybníkářství, ve kterém, oproti výkonu rybářského práva, nedochází k přisvojování ryb jejich ulovením, neboť ty již svého vlastníka mají. Ve stejném duchu je v zákoně o rybářství i definován lov jako činnost směřující k ulovení ryby nebo vodního organismu v rybníkářství anebo ulovení a přisvojení si ryby nebo vodního organismu při výkonu rybářského práva za podmínek stanovených tímto zákonem.¹⁷⁷

Za rybník se pak pro účely zákona o rybářství považuje vodní dílo, které je vodní nádrží určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrází, nádrží a dalšími technickými zařízeními. Za zmínku stojí skutečnost, že současná judikatura považuje za součást rybníku i vodou zatopené pozemky tvořící dno a břehy rybníku, nikoliv však pro účely zákona o rybářství, nýbrž pro ty případy, kdy jsou všechny nebo jen jednotlivé části tvořící rybník předmětem občanskoprávních vztahů¹⁷⁸ (viz předchozí kapitola č. 4 Pojetí rybníka v českém právu a pojem vlastník rybníka).

¹⁷² Ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bodu 4 vodního zákona.

¹⁷³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

¹⁷⁴ Ustanovení § 3 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání definuje volně žijící zvíře jako: zvíře, patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí.

¹⁷⁵ Ustanovení § 3 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání definuje hospodářské zvíře jako: „zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, oslí a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací“.

¹⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 540/2003, ze dne 29.4.2004.

¹⁷⁷ Ustanovení § 2 písm. j) zákona o rybářství.

¹⁷⁸ Například Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky 22 Cdo 1097/2003, ze dne 5. února 2004.

Pro úplnost ještě dodávám, že výše zmíněným zvláštním rybochovným zařízením se rozumí sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení.¹⁷⁹

Přestože je však rybníkářství odvětvím zemědělské výroby, díky kterému se z České republiky ročně vyveze cca 8 tisíc tun kapra v hodnotě zhruba 600 milionů korun,¹⁸⁰ má i významnou krajinotvornou a krajinoochranou funkci. Rybníkářství vždy bylo a je úzce spojeno s přírodou, neboť hlavně na ní závisel výsledek chovu ryb. Do hospodářského chovu ryb v rybnících se promítá celá řada mimoprodukčních funkcí rybníků (retence vody v krajině, protipovodňová opatření, kvalitativní úprava vody, udržování principů kulturní krajiny, zachycování smyvů půdy, vytváření svébytných ekosystémů apod.).

5. 3. Retence vody v krajině a protipovodňová funkce rybníků

V České republice se v současné době nachází zhruba 24 tisíc rybníků a jiných malých vodních nádrží o ploše 52 tisíc hektarů, které dohromady tvoří obrovský protipovodňový potenciál. Akumulace vody v rybnících činí 456 milionů m³, v době povodní pak dvakrát tolik, přičemž většina vody z rybníčních nádrží je využita na své trase opakovaně v údolních přehradách, ale i v malých vodních nádržích víceúčelového typu.¹⁸¹

K plnění retenčních a protipovodňových funkcí nádrží musí mít rybník k dispozici množství vody, které vždy zajistí naplnění prostoru nádrže. Velikost prostoru je odvislá od účelu nádrže. Na rybnících s protipovodňovou funkcí se s nároky na příležitostnou nadměrnou akumulaci vody počítá již ve fázi projektování stavby. Pro výstavbu malých vodních nádrží, kam náleží také rybníky, se užije Česká státní norma 75 2410 a 73 6815.

Retenční schopnost rybníků je podstatná nejen v době povodní, ale i v čím dál častějších obdobích sucha. Akumulační schopnost rybníků nespočívá jen v objemu vlastní nádrže, ale i v zátopové podzemní oblasti, kde chrání vodu proti odpařování. Rybníky tak přispívají ke zlepšení vodních poměrů v půdě, bezprostředním ovzduší a samozřejmě v navazujícím povodí.¹⁸²

¹⁷⁹ Ustanovení § 2 písm. d) zákona o rybářství.

¹⁸⁰ Kolektiv autorů, Naše Rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012 s. 9.

¹⁸¹ Kolektiv autorů, Naše Rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012 s. 38.

¹⁸² Čítek J., a kol., Rybníkářství – Druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 300.

Zatímco na území jižních Čech jsou tak rybníky zásadní protizáplavovou soustavou, tak na území Českomoravské vrchoviny nahrazují nedostatek podzemních vod.¹⁸³

Dalším nezastupitelným posláním v krajině, kterou rybníky plní, je zadržování smyvů z eroze zemědělské půdy. Rybníky zadržují ornici, aby nebyla odnášena do vodních toků, ta by následně měla být vytěžena a vrácena zpět na pole. Dle odhadů se v rybnících nachází zhruba 180 až 200 milionů m³ sedimentů.¹⁸⁴

5. 4. Vliv rybníků na změnu kvality vody

Jedním z třecích ploch mezi rybníkáři a ochránci přírody je spor o způsob, jakým rybníky ovlivňují kvalitu vody, která jimi protéká. Tato problematika v posledních letech významně rezonuje u rybářské veřejnosti, není to však problematika právní, a proto ji zde rozvedu jen stručně.

Výtky ekologických organizací spočívají v argumentaci, že rybníky jsou nadměrně hnojeny což, společně s rozkládajícím se krmivem, vede ke zhoršení kvality vody odtékající z rybníku do vodního toku.

Rybníkáři kontrují, že rybník svými přirozenými biologickými procesy příznivě ovlivňuje kvalitu vody, neboť díky smyvům ze zemědělských půd přitéká do rybníků voda s výrazně horšími hodnotami znečištění, než po působení biologických organismů v rybníce, z něj nakonec odtéká. Řada stabilizačních rybníků má rovněž významnou úlohu v eliminaci znečištění z čistíren odpadních vod.¹⁸⁵

V průběhu dvacátého století prošel způsob rybníkářského hospodaření řadou změn. Přibyla řada druhů chovaných ryb (např. Amur bílý), zvýšila se hustota rybí obsádky a s ní související uplatňování intenzifikačních opatření (krmení, hnojení, vápnění). Tato opatření vedla sice ke zvýšení produkce jednotlivých rybníků, ale současně měla za následek nadměrný přísun živin do vod v rybnících.

Podle množství rozpuštěných živin v rybníční vodě se rybníky začaly členit na:

- málo úživné (tzv. oligotrofní),
- středně úživné (tzv. mezotrofní),
- úživné (tzv. eutrofní někdy až hypertrofní).¹⁸⁶

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Kolektiv autorů, Naše Rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012 s. 51.

¹⁸⁵ Heteša J., Marvan P., Kupec P., Úvalský a Šibeník - rybníky splující funkci čistíren odpadních vod, Sborník 5. české ichtyologické konference, Brno, 2002.

¹⁸⁶ Kolektiv autorů, Naše Rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012 s. 58.

Od stupně úživnosti rybníka se pak odvíjí i způsob a míra uplatňování intenzifikačních opatření v rybníkářství. Míra intenzity rybářského hospodaření se rozděluje na:

- intenzivní chov ryb, který spočívá v dodávání živin a příkrmováním v množství větším, než je přeměněno přírůstkem rybí obsádky, podíl přirozené rybí potravy je zanedbatelný nebo vůbec žádný;
- polointenzivní chov ryb, se vyznačuje příkrmováním, hnojením apod. při respektování rozvoje přirozené potravy v rybníce a zachováním přirozených hodnot jakosti vody;
- extenzivní chov ryb, který je založen na získávání přirozené produkce ryb bez použití krmiv a hnojiv.¹⁸⁷

Intenzivní chov ryb se zpravidla využívá v uzavřených recirkulačních systémech, aby nedošlo k ohrožení povrchových vod.

Nejen způsob rybníkářského hospodaření ovlivňuje změnu v kvalitě rybníční vody, ale kvalita vody v přítoku může být negativně ovlivněna např. průmyslovými a komunálními čistírnami odpadních vod či smyvy z polí, které způsobují silné živinové znečištění. Hlavní chemické prvky způsobující zvyšování živin ve vodě jsou fosfor a dusík. Rybníky jsou schopny zachytit oba tyto prvky.¹⁸⁸

V rybnících s výrazně znečištěnou přitékající vodou dochází k významnému snížení obsahu nitrátů, a to bez ohledu na intenzitu rybářského hospodaření. Při polointenzivním způsobu hospodaření, jenž je v České republice nejrozšířenější, však dochází při příkrmování obilovinami k zatěžování rybníčního prostředí.¹⁸⁹

Vliv rybníkářského hospodaření na kvalitu vody je zvláště v posledních letech předmětem řady polemik a výzkumů a vzhledem ke specifickým podmínkám hospodaření a vlastnostem každé vodní nádrže je složité přijmout nějaké obecně platné postuláty. Zjednodušeně se dá říci, že extenzivní ani polointenzivní rybářské hospodaření zpravidla nevyvolává výrazné negativní změny v kvalitě vody odtékající z rybníků do vodních toků. Ekosystém tvořený rybníky je spíše důležitým a účinným přírodním biofiltrem organického znečištění. Živiny, které ryby nespotřebují, nebo neodtečou odtokem, se však postupně akumulují v sedimentech a mohou představovat

¹⁸⁷ Srov. Čítek J., a kol., Rybníkářství – Druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 40 a Kolektiv autorů, Naše Rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012 s. 59.

¹⁸⁸ Všetická L., Adámek Z., Rozkošný M., Sedláček P., Změna kvality vody po průtoku rybníky, Sborník referátů konference Chov ryb a kvalita vody II, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2013, s. 35.

¹⁸⁹ Tamtéž.

potencionální komplikaci při jejich uvolnění do odtoku např. při povodních nebo výlovech.¹⁹⁰

5. 5. Způsoby lovu v rybníkářství

Jak již bylo několikrát výše zmíněno, rybníkářství je soustavná činnost prováděná především za účelem zisku, kterou nelze provádět na vodních tocích či ve volné přírodě, ale pouze na rybníku nebo ve zvláštním rybochovném zařízení. Proto také výkon rybníkářství není sešňerovaný tolika povinnostmi a omezeními jako výkon práva rybářství. V rybníkářství se lov provádí hromadně účinnou metodou lovu nebo na udici. Hromadně účinnou metodou lovu je způsob lovu ryb a vodních organismů pomocí všech druhů sítí, vrší, lov prováděný prostřednictvím manipulace s vodou, lov pomocí různě konstruovaného technického zařízení nebo lov do stálého lovícího zařízení.

Lov do sítí se provádí do sítí vlečných, tažných, vrhacích, stavěcích, vodorovných nebo lapacích, nebo pomocí drobného rybářského náčiní se síťovým výpletem. Lov prováděný prostřednictvím manipulace s vodou je lov za účelem shromáždění rybí obsádky do míst, kde je lovena, například do loviště. Lov pomocí různě konstruovaného technického zařízení je lov do zařízení, která mohou být na stanovišti umístěna po dobu stanovenou rybníkářem. Lov do stálého lovícího zařízení je lov do zařízení pevně spojených s terénem, například do loviště pod hrází rybníka.¹⁹¹

Lov na udici může provádět rybníkář sám, popřípadě jím pověřené osoby, a to při dodržení povinností vyplývajících z předpisů na ochranu přírody i zakázaných způsobů lovu stanovených zákonem o rybářství. Rybníkáři často prodávají jednotlivým fyzickým osobám tzv. povolenky k lovu, čímž pověřují tyto osoby, aby za něj prováděly lov udicí. Takto pověřené osoby poté provádějí za rybníkáře, s jeho vědomím a souhlasem výlov rybníku. Často bohužel vyvstává otázka zda, dopustí-li se takto pověřená osoba přestupku (aniž by si byla vědoma, že porušuje zákon), lze toto porušení přičítat rybníkáři. Jedná se často o zakázané způsoby lovu, k nimž nebyla rybníkáři udělena orgánem státní správy rybářství výjimka ze zákona, o čemž pověřené osoby nevědí a jednají v dobré víře, že rybníkář výjimku ze zákona opatřenou má.

Například Městský soud v Praze judikoval,¹⁹² že odpovědnost rybníkáře není dána, pakliže rybníkář sám ryby zákonem zakázaným způsobem nelovil, nekonali tak ani jeho zaměstnanci, ani jiné osoby, jež by ve smyslu obchodního zákoníku za něj

¹⁹⁰ Všetická L., Adámek Z., Rozkošný M., Sedláček P., Změna kvality vody po průtoku rybníky, Sborník referátů konference Chov ryb a kvalita vody II, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2013, s. 40.

¹⁹¹ Vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

¹⁹² Rozhodnutí Městského soudu v Praze č.j. 8 Ca 213/2006-44 ze dne 20. listopadu 2008.

byly oprávněny jednat. Rybníkář pouze organizoval pro fyzické osoby závody v lovu ryb pod ledem. Zákon však pro takovýto případ odpovědnost nestanoví. Platí-li ve správním trestání zásada „žádný delikt bez zákona“, pak nelze odpovědnost kohokoli dovozovat nad rámec zákona výkladem.

Soud svůj nálezn uzavřel tak, že je nepochybné, že „zákonem“ je zakázáno lovit ryby pod ledem, rovněž tak je nepochybné, že rybníkář nebyl tím, kdo lovil ryby pod ledem, a proto uložená pokuta za správní delikt na úseku rybářství, kterého se měl rybníkář dopustit tím, že organizoval pro fyzické osoby závody v lovu ryb pod ledem a při těchto akcích prodával jednodenní povolenky pro lov ryb na dírkách, tedy za delikt, který byl konstatován v rozporu se zákonem, nebyla uložena po právu.

V roce 2009 judikoval Nejvyšší správní soud právní názor, který se zabýval problematikou provozování lovu ryb na udici tzv. sportovního rybolovu v rybníkářství. Nejvyšší správní soud dovodil, že sportovní rybolov, který není zemědělskou činností, nelze pro jeho nezemědělskou povahu provozovat na pozemcích, které jsou součástí zemědělského půdního fondu (§ 4 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu). To by bylo možné teprve poté, co by orgán ochrany zemědělského půdního fondu souhlasil se žádostí vlastníka pozemků o jejich vynětí ze zemědělského půdního fondu (s tím souvisí uložení povinnosti uhradit poplatek za odnětí pozemku ze zemědělského půdního fondu).¹⁹³

Dle ustanovení § 1 odst. 3 věta první zákona o zemědělském půdním fondu¹⁹⁴ „náležejí do zemědělského půdního fondu též rybníky s chovem ryb nebo vodních drůbeže atd.“

Právě lov na udici, který je charakteristický pro sportovní rybolov¹⁹⁵, byl na rybnících, které nejsou součástí rybářského revíru, povolen až současným zákonem o rybářství. Předchozí právní úprava lov ryb na udici na zemědělsky využívaných rybnících zakazovala. Uvolnění tohoto zákazu v roce 2004 spolu s oprávněním rybníkáře pověřit lovem na udici i další osoby, vedlo k masovému rozšíření sportovního rybolovu a pořádání rybářských závodů na rybnících, které nejsou součástí rybářského revíru.

K výše uvedenému názoru Nejvyššího správního soudu se vyjádřilo i Ministerstvo životního prostředí ve svém stanovisku,¹⁹⁶ kde uvedlo, že rybníkář při pořádání sportovního rybolovu nemusí mít souhlas orgánu ochrany zemědělského půdního fondu a poplatek za odnětí pozemku se nehradí, neboť k odnětí nedochází.

¹⁹³ Usnesení Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 89/2008-65 ze dne 4. března 2009.

¹⁹⁴ Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁵ Viz Důvodová zpráva k zákonu o rybářství k ustanovení § 3.

¹⁹⁶ Stanovisko Ministerstva životního prostředí č.j. 1310/410/12 ze dne 30. srpna 2012.

Ministerstvo životního prostředí k výše uvedené problematice uvádí, že ustanovení § 1 odst. 2 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu stanovuje, co tvoří zemědělský půdní fond. Je to vymezeno jednak tím, že jsou to pozemky zemědělsky obhospodařované (faktický stav), jednak přes druh pozemku, což je pojem právních předpisů na úseku katastru nemovitostí (právní stav), a to orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, louky, pastviny.

Ustanovení § 1 odst. 3 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu však pojem zemědělský půdní fond doplňuje tak, že stanoví, co dále do zemědělského půdního fondu náleží, mimo jiné jsou tam též „*rybníky s chovem ryb nebo vodní drůbeže*“. V tomto ustanovení se jedná o jinou právní konstrukci, jedná se o právní fikci. Taková konstrukce byla zvolena z toho důvodu, že se nejedná o zemědělskou půdu, nejen fakticky, ale i podle předpisů na úseku katastru nemovitostí.¹⁹⁷

Jedná se o jiný druh pozemku, než jaký je uvedený v ustanovení § 1 odst. 2 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu. V katastru nemovitostí se jedná např. o druh pozemku „*ostatní plocha*“ (účelová komunikace), druh pozemku „*vodní plocha*“ (rybník), druh pozemku „*zastavěná plocha*“ (hráze sloužící k ochraně před zamokřením nebo zátopou, ochranné terasy).

Zemědělským půdním fondem se určitý záměr, např. rybník, stane pouze svým charakterem. Rybník v případě, že je s chovem ryb nebo vodní drůbeže.

Pozemky, na které dopadá ustanovení § 1 odst. 3 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, však nemají shodný právní režim jako zemědělský půdní fond vymezený v ustanovení § 1 odst. 2 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu.

Ministerstvo životního prostředí dále usuzuje, že odejmout ze zemědělského půdního fondu podle ustanovení § 9 odst. 6 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu lze pouze pozemek, který je jak fakticky zemědělským půdním fondem, tak formálně, tzn., že je v katastru nemovitostí zapsán v druhu pozemku náležejícím do zemědělského půdního fondu (tj. kategorie podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu).

Ministerstvo životního prostředí vyslovilo pochybnost, že využití rybníku s chovem ryb jiným způsobem musí nutně předcházet souhlas s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu podle § 9 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, jak je uvedeno v usnesení Nejvyššího správního soudu. Na zemědělský

¹⁹⁷ Viz. vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška).

půdní fond vymezený v § 1 odst. 3 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu nelze plně aplikovat ustanovení § 9.

Nebude-li se jednat o rybník s chovem ryb nebo vodní drůbeže či o zajišťování zemědělské výroby, nebude dána zákonná fikce, a tudíž se nebude jednat o zemědělský půdní fond ze zákona.

5. 6. Evidence o hospodaření, o dosaženém hospodářském výsledku v rybníkářství

Rybníkář je povinen vést evidenci o hospodaření, o dosaženém hospodářském výsledku v rybníkářství, o lovu ryb na udici a předkládat ji příslušnému orgánu státní správy rybníkářství nejpozději do 30. dubna následujícího kalendářního roku.

Evidence o hospodaření a o dosaženém hospodářském výsledku při chovu a lovu ryb v rybníku a ve zvláštním rybochovném zařízení spočívá ve vedení údajů o hospodaření a o dosaženém hospodářském výsledku při použití hromadně účinných metod lovu a při lovu ryb na udici. Tyto údaje se předkládají v písemné nebo elektronické podobě ověřené elektronickým podpisem místně příslušnému orgánu státní správy rybníkářství.

Další povinnosti, které musí rybníkář splnit, upravuje ustanovení § 12 zákona o rybníkářství. Toto ustanovení upravuje ochranu rybníkářství a povinnosti v něm uložené se týkají například:

- povinnosti rybníkáře hospodařit tak, aby nedošlo ke zhoršení jakosti vod a k porušení právem chráněných zájmů jiných osob a aby nebyla ohrožena rybí obsádka, zarybnění navazujícího rybářského revíru a rybníkářství přímo navazující na rybářský revír;¹⁹⁸
- povinnosti osob nakládajících s povrchovými vodami nenarušovat ochranu ryb a vodních organismů, popřípadě zdrojů jejich potravy a počínat si tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování, zraňování nebo rušení ryb a vodních organismů a poškozování jejich životních podmínek;¹⁹⁹
- zákaz poškozovat nebo ničit rybářská zařízení nebo jejich části, nebo zařízení určená k jejich ochraně, označení nebo vybavení apod.²⁰⁰
- zákaz lovit ryby a činit opatření, jímž by rybám zabránil vrátit se do rybářského revíru v případech, kdy ryby uvízly při povodni na zaplaveném pozemku (vyjma případů, kdy uživatel rybářského revíru neučinil do 7 dnů po opadnutí vody opatření k záchraně těchto ryb).²⁰¹

¹⁹⁸ Ustanovení § 12 odst. 7 a 8 zákona o rybníkářství.

¹⁹⁹ Ustanovení § 12 odst. 9 zákona o rybníkářství.

²⁰⁰ Ustanovení § 12 odst. 10 zákona o rybníkářství.

²⁰¹ Ustanovení § 12 odst. 12 zákona o rybníkářství.

V případech těchto, zákonem stanovených, povinností se opět projevila nízká kvalita zákona o rybníkářství. Přestože se jedná o významné povinnosti a zákazy, je jejich vymahatelnost sporná, neboť zákon o rybníkářství neobsahuje žádné sankční ustanovení za jejich porušení.²⁰²

5. 7. Omezení rybníkářství na zvláště chráněných územích

Ustanovení § 3 odst. 3 zákona o rybníkářství říká, že rybníkářství může být omezeno, jen stanoví-li tak zvláštní právní předpis. Tímto zvláštním předpisem je, mimo jiné, např. zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který kromě obecné ochrany rostlin a živočichů upravuje i omezení rybníkářství na zvláště chráněných územích. Na území Národních parků je rybníkářství omezeno ustanovením § 16 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně přírody a krajiny, kde se uvádí, že na celém území národních parků je zakázáno hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch. K tomu je třeba uvést, že pod pojmem intenzivní technologie lze především chápat ty činnosti a prostředky používané při hospodaření na pozemcích, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému.²⁰³

Jestliže ekosystémem rozumíme funkční soustavu živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase,²⁰⁴ pak biologickou rozmanitost ekosystému vnímáme jako počet druhů živočichů a rostlin, které tvoří přirozené živé složky daného ekosystému a společně vytvářejí funkční přírodní společenstvo.²⁰⁵ Zatímco strukturou ekosystému je uspořádání jednotlivých složek ekosystému v prostoru a čase a početnost těchto složek ekosystému, tak funkcí ekosystému jsou funkční vazby mezi jednotlivými složkami ekosystému.

Za onu podstatnou změnu v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému, o které se zmiňuje ustanovení § 16 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně přírody a krajiny, lze považovat takovou změnu, která přímo, ale i nepřímo, zahájí procesy vedoucí k zániku některé přirozené složky ekosystému na území národního parku.

²⁰² Strnad Z., a kol., Vodní právo, Fakulta rybníkářství a ochrany vod Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Vodňany, 2013, s. 72.

²⁰³ Prchalová J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 60.

²⁰⁴ Ustanovení § 3 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

²⁰⁵ Prchalová J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 60.

Mezi zakázané činnosti patří mimo jiné zvyšování intenzity rybářského hospodaření (zejména nárůst hnojení, příkrmování nebo množství ryb), změny druhového složení rybí obsádky, zavádění chovů ryb na rybnících dosud k chovu ryb nevyužívaných, či zavádění farmových chovů vodní drůbeže.²⁰⁶

Vše co bylo výše popsáno o rybníkářství na **území národních parků**, platí obdobně i pro území první a druhé zóny **chráněné krajinné oblasti**, kde je rybníkářství zakázáno ustanovením § 26 odst. 3 písm. a) zákona o ochraně přírody a krajiny. Dále je zde právní úprava obdobná i pro území **národních přírodních rezervací** dle ustanovení § 29 písm. a) zákona o ochraně přírody a krajiny a území **přírodních rezervací** dle ustanovení § 34 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně přírody a krajiny s tím, že zde je úprava ještě přísnější než v případě národních parků a chráněné krajinné oblasti, neboť jsou zde zákonem zakázány veškeré změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů a nikoliv jen změny podstatné.

Oproti národním parkům, však v přírodních rezervacích lze rybářství pouze omezit a nikoliv zcela zakázat.²⁰⁷

V každém případě lze však z výše nastíněných ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny dovodit, že ve zvláště chráněných územích je umožněno klasické rybníkářství, avšak bez možnosti užití intenzifikačních prostředků.

Ze všech výše popsaných zákazů lze při prokázání veřejného zájmu povolit výjimku dle ustanovení § 43 zákona o ochraně přírody a krajiny. Toto ustanovení bylo změněno zákonem č. 218/2004 Sb., a to v tom smyslu, že výjimku uděluje vláda České republiky, zatímco do nabytí účinnosti uvedené novely to bylo Ministerstvo životního prostředí.

Toto povolování výjimek se neprovádí ve správním řízení, neboť vláda není orgánem státní správy, a proto nerozhoduje ve správním řízení. O povolení výjimky rozhoduje vláda usnesením, přesto text ustanovení § 43 zákona o ochraně přírody a krajiny hovoří o rozhodnutí, neboť vláda přijímá rozhodnutí formou usnesení vlády na základě písemného materiálu předloženého členem vlády, výjimečně na základě ústní informace, jde-li o věc, která nesnese odkladu. Usnesení vlády musí schválit nadpoloviční počet všech členů vlády a zavazuje všechny její členy, ministerstva a další orgány státní správy.²⁰⁸

²⁰⁶ Prchalová J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 61.

²⁰⁷ Srov. Ustanovení § 34 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a Prchalová J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 81.

²⁰⁸ Jednací řád vlády - <http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/jednaci-rad-vlady/jednaci-rad-vlady-26527/>
Generováno dne 23. dubna 2009.

Důkazní břemeno k prokazování jiného veřejného zájmu výrazně převažujícího nad zájmem ochrany přírody, jenž je mimochodem také veřejným zájmem, je na straně žadatele o výjimku. Vzhledem ke skutečnosti, že rybníkářství je, jak již bylo zmíněno výše, ryze podnikatelskou činností, je pravděpodobnost prokázání veřejného zájmu či ještě lépe prokázání veřejného zájmu výrazně převažujícího nad zájmem ochrany přírody a následné udělení výjimky pro rybníkáře takřka nulová.

5. 8. Omezení rybníkářství na územích začleněných do soustavy NATURA 2000

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie byla vymezena soustava chráněných území tzv. NATURA 2000, jejímž cílem je zabezpečit ochranu nejvýznamnějších lokalit evropské přírody. Natura 2000 je celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami²⁰⁹

NATURA 2000 je budována členskými státy Evropské unie na základě dvou důležitých směrnic EU v oblasti ochrany přírody: Směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (92/73/EHS, směrnice o stanovištích) a Směrnice o ochraně volně žijících ptáků (79/409/EHS, směrnice o ptácích). Soustava těchto území má zajistit ochranu z evropského pohledu nejvzácnějších a nejvíce ohrožených druhů rostlin, živočichů a nejčistějších přírodních stanovišť, které jsou uvedeny v přílohách směrnic.

Vedle původních zvláště chráněných území vyjmenovaných v ustanovení § 14 zákona o ochraně přírody a krajiny, tak vznikly dvě nové kategorie chráněných území: ochranu rostlin, živočichů a vzácných přírodních stanovišť zajišťují evropsky významné lokality a pro ochranu ptačích druhů jsou vyhlášeny ptačí oblasti. Jedním z hlavních cílů je zachovat popř. zlepšit současný stav přírodních stanovišť a druhů rostlin a živočichů v rámci Evropské unie. Na rozdíl od zvláště chráněných území nejsou pro NATURU 2000 stanoveny žádné obecné zákazy nebo omezení a v mnoha případech se smí území využívat a obhospodařovat stejným způsobem jako před vyhlášením.

V nařízení vlády, kterým se tyto oblasti vyhlásily, bývají zpravidla vyjmenovány určité činnosti, ke kterým je potřeba předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Mezi nejčastější omezení rybníkářů hospodařících na území NATURY 2000 patří především:

²⁰⁹ Ustanovení § 3 odst. 1 písm. r) zákona o ochraně přírody a krajiny.

- odstraňovat litorální porosty a vstupovat do litorálních porostů rybníků v době stanovené konkrétním nařízením vlády (zákaz vstupu se zpravidla nevztahuje na vlastníky či nájemce pozemků a uživatele honiteb),
- měnit výši vodní hladiny na rybnících v době stanovené konkrétním nařízením vlády,
- provádět činnosti vyvolávající změnu výše ustálené hladiny povrchové a podzemní vody, která by mohla způsobit změnu biotopu druhu, pro který je ptačí oblast či evropsky významná lokalita zřízena,
- provádět terénní úpravy,
- při obhospodařování rybníků používat hnojiva a biocidy a hnojit rybníky kejdou apod.

Ke všem výše uvedeným činnostem je třeba předchozího souhlasu místně příslušného orgánu ochrany přírody.

5. 9. Náhrada za ztížení zemědělského hospodaření

Zákon o ochraně přírody a krajiny poskytuje náhradu za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření obecně. Tedy za ztížení hospodaření na pozemku, bez ohledu zda hospodařícím subjektem je vlastník pozemku nebo nájemce. Pokud tedy vlastníku rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě nájemci, který rybník oprávněně užívá (zjednodušeně rybníkáři), vznikne nebo trvá v důsledku omezení vyplývajícího z ustanovení o zvláště chráněných územích, NATURY 2000, či ochrany památných stromů, zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů zákona o ochraně přírody a krajiny včetně jeho prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě újma, má nárok na její finanční náhradu.

Finanční náhradu nelze poskytnout současně vlastníkovvi a nájemci téhož rybníka. Požádají-li o náhradu včas oba, poskytne se finanční náhrada pouze vlastníkovvi rybníka. Nárok na finanční náhradu náleží rybníkáři též v případě, že mu vznikne nebo trvá újma v důsledku omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Náhrada újmy se neposkytne za omezení vyplývající z opatření uložených v důsledku nesplnění povinností stanovených zákonem o ochraně přírody a krajiny nebo jeho prováděcími předpisy.

Finanční náhradu poskytne z prostředků státního rozpočtu příslušný orgán ochrany přírody, kterým je na území národních parků a jejich ochranných pásem **Správa národního parku**, na území chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem **Správa chráněné krajinné oblasti** a na ostatním území **Ministerstvo životního prostředí** přímo nebo prostřednictvím jím zřízené organizační složky státu.

Finanční náhrada se poskytne na základě písemného uplatnění nároku rybníkáři, jestliže je nárok na finanční náhradu a její výše prokázán doklady a podklady potřebnými pro posouzení nároku. Nárok na finanční náhradu zaniká, pokud uplatnění nároku nebylo příslušnému orgánu ochrany přírody doručeno do 3 měsíců od skončení kalendářního roku, v němž újma vznikla nebo trvala.

Pokud je rybníkáři poskytnut finanční příspěvek za opatření ke zlepšení přírodního prostředí podle § 69 zákona o ochraně přírody a krajiny nebo například náhrada podle zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými, zvláště chráněnými živočichy,²¹⁰ náhrada za ztížení zemědělského hospodaření se o takto poskytnutou částku snižuje.

Otázkou charakteru právních vztahů mezi rybníkářem a orgánem ochrany přírody se zabývala již řada judikátů.²¹¹ Z konstantní judikatury vyplývá, že zákon o ochraně přírody a krajiny, je veřejnoprávní normou, protože dává oprávnění státu zasahovat jednostrannými úkony do práv a povinností fyzických a právnických osob. Na druhé straně nárok rybníkáře na náhradu újmy, který mu vznikne v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté tohoto zákona, včetně prováděcích právních předpisů, nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě, je svou povahou nárokem občanskoprávním. Rozhodování orgánu veřejné moci se totiž vztahuje především k regulaci hospodaření podle tohoto zákona, kdežto újmy, které případně z omezení hospodaření vzniknou rybníkářům, mají charakter majetkový a účastníci tohoto právního vztahu jsou vůči sobě v rovnoprávném postavení.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že příslušný vydat rozhodnutí ve věci žaloby na poskytnutí finanční náhrady podle § 58 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny je soud v občanském soudním řízení.²¹²

Finanční příspěvek za provedení opatření ke zlepšování přírodního prostředí

K zajišťování ochrany přírody a krajiny jsou používány také další ekonomické nástroje. Podle ustanovení § 68 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny mohou, k provádění péče o pozemky z důvodů ochrany přírody, uzavírat orgány ochrany přírody či obce s vlastníky či nájemci pozemků písemné dohody. Písemnou dohodou lze upravit rovněž způsob hospodaření ve zvláště chráněných územích a ptačích oblastech. K uskutečnění těchto záměrů lze, dle ustanovení § 69 zákona o ochraně přírody a krajiny, poskytnout finanční příspěvek vlastníkům nebo nájemcům dotčených pozemků

²¹⁰ Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

²¹¹ Například o usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2614/2000 ze dne 18. dubna 2002 a usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1211/2001 ze dne 24. dubna 2002.

²¹² Usnesení Nejvyššího správního soudu č.j. Konf 10/2008 – 15, ze dne 17. února 2009.

za předpokladu, že se tito zdrží určité činnosti nebo provedou dohodnuté práce v zájmu zlepšení přírodního prostředí.

5. 10. Shrnutí

Rybníkářství má na našem území tradici dlouhou více jak 800 let. Přestože se jedná o podnikání primárně zaměřené na produkci ryb a jejich masa, je nerozdílně spjata s přírodou a krajinou. Rybníky jsou významnými krajinnými prvky a vytváří biotopy pro řadu živočišných a rostlinných druhů. Rybníky mají nezanedbatelný vliv na retenční schopnost krajiny. V suchém období zvyšují vlhkost v blízkém okolí a v době povodní zadržují nezanedbatelné množství vody.

Aby bylo docíleno co možná největší produkce ryb, používá se při rybníkaření řada intenzifikačních postupů. Tyto postupy však mohou mít negativní vliv na kvalitu vody odtékající z rybníků. Z tohoto důvodu bývají tyto postupy omezeny nebo přímo zakázány u těch rybníků, které se nacházejí ve zvláště chráněných územích. Za ztížení hospodaření na rybnících z důvodu veřejného zájmu pak náleží náhrada dle ustanovení § 58 odst. 2 zákona na ochranu přírody a krajiny.

Intenzita rybářského hospodaření má rovněž vliv i na daňovou povinnost rybníkářů, neboť rybníky sloužící k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb jsou předmětem daně z pozemku.²¹³

Vliv rybníků a rybníkářského hospodaření může mít však i pozitivní vliv na kvalitu vody. Přitéká-li do rybníků již voda znečištěná, např. vlivem smyvů ze zemědělské půdy, živiny v ní obsažené se často usazují na rybníčním dně a zpravidla již dále neodtékají do povrchových vod.

Protože je rybníkářství v první řadě zemědělským podnikáním, je v zákoně o rybářství spojeno s mnohem nižší mírou zákazů než při hospodaření v rybářském revíru. Ryby v rybníku, který není součástí rybářského revíru, nemají logicky stanovenou dobu hájení, nejmenší lovnou míru apod. Na rybníku lze lovit bez rybářského lístku a mnohem častější jsou zde hromadně účinné metody lovu ryb.

²¹³ Ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí.

6. RYBÁŘSTVÍ V NAVAZUJÍCÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPÍSECH

6.1. Vodní zákon

Voda a vodní prostředí je základním a jediným ekosystémem, ve kterém mohou ryby žít. Jeho znečištění, či jiný zásah, např. v podobě vybudování vodních staveb v korytě řeky, zásadně ovlivňuje i život a rozvoj rybí obsádky. Pro smysluplný chov a ochranu ryb je tak, po zákoně o rybářství, stěžejní především vodní zákon tedy zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Základním účelem a smyslem tohoto zákona je chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl. Účelem tohoto zákona je též přispívat k ochraně vodních ekosystémů.²¹⁴ Naplnění tohoto účelu má velký vliv na oblast rybářství, protože jak již bylo zmíněno výše, voda je životním prostředím ryb a jiných vodních organismů.

Vodní zákon rozděluje vody na povrchové a podzemní.²¹⁵ Z hlediska problematiky rybářství jsou významné především ty povrchové. Jak pro povrchové, tak pro podzemní vody platí, že nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí, ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují.

V České republice se již celkem dlouho vedou teoreticko-právní spory o to, zda se v případě právní povahy vod jedná o tzv. *res extra commercium*, tj. věci, které nemohou být předmětem soukromých práv,²¹⁶ nebo tzv. *res nullius*, tj. věc ničí, věc bez vlastníka,²¹⁷ či zda neplatí ani jedna z výše dotčených tezí.²¹⁸

V právní úpravě vodního práva platné před rokem 1989²¹⁹ platilo, že přírodní zásoby podzemních vod, vodní toky a přírodní léčivé zdroje jsou ve státním vlastnictví. Toto pojetí vycházelo z čl. 8 odst. 2 ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, kde jsou mimo jiné vodní toky uvedeny jako národní majetek.

²¹⁴ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

²¹⁵ Ustanovení § 2 odst. 1a 2 a § 3 odst. 1 vodního zákona.

²¹⁶ Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha 2013, s. 19.

²¹⁷ Důvodová zpráva k vodnímu zákonu.

²¹⁸ Např. Kult, A., Tekoucí (povrchová) voda: Právně-filozofický pohled na rozdílné způsoby vymezení ochrany vody a vodního prostředí, Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka, Praha 2010, s. 75.

²¹⁹ Zákon č. 138/1973 Sb., zákon o vodách.

Současná právní úprava však řeší práva k povrchovým i podzemním vodám tak, že jejich vlastnictví vylučuje, a to pro všechny subjekty včetně státu.

Vodní zákon rovněž výslovně stanoví, že povrchové vody nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž se nacházejí, a z definice vodního díla obsažené v ustanovení § 55 vodního zákona vyplývá, že nejsou ani součástí ani příslušenstvím těchto vodních děl.²²⁰

Skutečnost, že jsou povrchové vody vyloučeny z předmětu vlastnictví, má pak řadu zajímavých právních důsledků:

Například prodává-li osoba rybník jako věc hromadnou i s pozemky pod ním a rybami v něm, neprodává v žádném případě také vodu. Také voda ve vodních tocích sdílí stejný režim a dodrží-li osoba zákonná ustanovení, může si tuto vodu bez dalšího odebrat, resp. jinak využít.²²¹

Rovněž při znečištění povrchových vod nelze dle občanského zákoníku vymáhat náhradu škody za toto znečištění, neboť neexistuje vlastník povrchové vody, který by v občanskoprávním řízení mohl vystupovat z titulu poškozeného.²²²

Povrchové vody tedy nejsou předmětem vlastnictví a jejich vlastnictví se nabývá až jejich odebráním. Odebráním se pak voda stává věcí v právním smyslu a jejím vlastníkem se stává oprávněný. Tímto oprávněným k odběru vody může být buď v rámci tzv. „*obecného nakládání s povrchovými vodami*“ kterýkoliv subjekt, nebo v případech taxativně vyjmenovaných činností, které vyžadují povolení k nakládání s povrchovými vodami, držitel tohoto povolení.

Nakládání s vodami a výjimka z použití závadných látek

Nakládání s vodami je stěžejním institutem vodního práva. Zajímavostí je, že termín „*nakládání s vodami*“ se do Českého právního řádu dostal až v 70tých letech 20. století (tj. již zmiňovaným zákonem č. 138/1973 Sb.). Předchozí právní úprava (tj. zákon č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství) užívala termíny obecné a zvláštní užívání vod. K obecnému užívání vod nebylo, podobně jako dnes k obecnému nakládání s vodami, potřeba povolení ani souhlasu vodoprávního úřadu a pojem zvláštní užívání vody byl pak protějškem obecného užívání vody.²²³

²²⁰ Punčochář P. a kol.: Zákon o vodách v úplném znění k 23. lednu 2004 s rozšířeným komentářem, Soudy, Praha 2004, s. 20.

²²¹ Ševečka M., Rybářství v České republice, Diplomová práce, Právnická fakulta MU Brno, 2010, s. 54.

²²² Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha 2013, s. 19.

²²³ Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha 2013, s. 32.

Nicméně první rozdělení užívání/nakládání s vodami na činnosti, ke kterým není třeba souhlasu resp. povolení úřadu, a na činnosti, ke kterým třeba povolení je, nalezneme v Českém právním řádu poprvé ve druhé polovině 19.tého století, a to v zemském vodním zákoně č. 71/1870 z.z.čes.²²⁴

Dle současné právní úpravy se povolení k nakládání s vodami vydává formou správního rozhodnutí ve vodoprávním řízení, které se zahajuje na žádost. Na základě povolení vznikne pak žadateli právo nakládat s povrchovou vodou, resp. právo ji odebírat nebo používat pro takový účel, jaký je v povolení uveden.²²⁵

Právo nakládat s vodami vzniká buď přímo z ustanovení vodního zákona, nebo na základě konstitutivního rozhodnutí vodoprávního úřadu. Nelze jej tedy nabýt smluvně např. kupní smlouvou nebo smlouvou o zřízení věcného břemene apod.²²⁶

Povolení k nakládání s vodami se vydává na časově omezenou dobu a stanoví se v něm účel, rozsah, povinnosti a podmínky, za kterých se toto povolení vydává.²²⁷

Z pohledu rybářství je nejvýznamnější povolení k nakládání s povrchovými vodami k užívání těchto vod pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů, za účelem podnikání dle ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 4 vodního zákona. Pokud však žadatel chce chovat ryby k jinému než podnikatelskému účelu, vydává se povolení k nakládání s povrchovými vodami k tzv. jinému nakládání s nimi podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 5 vodního zákona.

Vzhledem ke skutečnosti, že extenzivní chov ryb pro podnikatelské účely je z ekonomického hlediska často nevýhodný, používá se při tzv. intenzivním chovu ryb přikrmování.

Extenzivní chov ryb předpokládá existenci tzv. přirozené produkce rybí obsádky, kdy počet ryb v nádrži je přizpůsoben úživnosti samotné nádrže spočívající v množství přirozené potravní nabídky.²²⁸

Mezi intenzifikační postupy využívané v komerčním rybníkářství patří především vápnění a hnojení rybníků. Vápnění rybníků se provádí z důvodů zlepšení jejich produkčních faktorů, zrychlení koloběhu látek ve vodním prostředí a dodání

²²⁴ Strnad Z., a kol.: Vodní právo, Fakulta rybářství a ochrany vod JU v Českých Budějovicích, Vodňany, 2013, s. 45.

²²⁵ Punčochář P. a kol.: Zákon o vodách v úplném znění k 23. lednu 2004 s rozšířeným komentářem, Sondy, Praha 2004, s. 31.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ Ustanovení § 9 odst. 1 vodního zákona.

²²⁸ Kolektiv autorů: Naše rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012, s. 58 – 59.

vápníku pro prevenci ryb proti onemocněním a jako dezinfekci rybníka.²²⁹ Hnojení rybníků je významným intenzifikačním prostředkem sloužícím ke zvýšení primární produkce rybníka.²³⁰

V případě intenzifikačních postupů dochází k použití tzv. závadných látek, a proto je k jejich vypouštění nezbytná výjimka vodoprávní orgánu dle ustanovení § 39 odst. 7 písm. b) vodního zákona. Závadnými látkami jsou látky, které nejsou odpadními ani důlními vodami a které mohou ohrozit jakost povrchových nebo podzemních vod.²³¹

Každý, kdo zachází se závadnými látkami, je povinen učinit přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod a neohrozily jejich prostředí.²³² Vodoprávní úřad však může pro použití závadných látek povolit výjimku, nejde-li o ropné látky, a to v nezbytně nutné míře, na omezenou dobu a za předpokladu, že jich bude použito např. ke krmení ryb.

Od roku 2010 stanoví vodoprávní úřad podmínky pro použití závadných látek ke krmení ryb a k úpravě povrchových vod na nádržích určených pro chov ryb současně v povolení k nakládání s povrchovými vodami za účelem chovu ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů dle ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 4 a 5 vodního zákona.²³³ Držitel takového povolení k nakládání s vodami tak již nemusí žádat o výjimku dle ustanovení § 39 odst. 7 písm. b) vodního zákona.

Zásady pro stanovení podmínek pro použití závadných látek v případě výjimek podle ustanovení § 39 odstavce 7 písm. b), d) a e) vodního zákona a při nakládání s vodami za účelem chovu ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů stanoví vyhláška, k jejímuž vydání je společně zmocněno Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství, a to vzhledem k provázanosti oblastí, které má tento právní předpis upravit.

Výše uvedená vyhláška by měla rovněž vymezit kategorie rybníků z hlediska intenzity rybářského hospodaření.

Zákonem č. 275/2013 Sb., který novelizoval zákon o vodovodech a kanalizacích, byl poslancekou iniciativou vložen do ustanovení § 39 vodního zákona odstavec 13, který stanoví, že k příkrmování ryb krmivky rostlinného původu prováděnému na rybníku tak, aby množství podávaných krmiv bylo rybí obsádkou

²²⁹ Čítek J., a kol.: Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 202.

²³⁰ Čítek J., a kol.: Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, s. 207.

²³¹ Ustanovení § 39 odst. 1 vodního zákona.

²³² Tamtéž.

²³³ Ustanovení § 9 odst. 8 vodního zákona.

zkonsumováno, a nedošlo tak ke zhoršení jakosti vod, není třeba výjimka z použití závadných látek.

Krmivo použité pro tyto účely nesmí obsahovat nebezpečné nebo zvlášť nebezpečné závadné látky a příkrmování bez výjimky nesmí být prováděno na povrchových vodách uvedených v seznamu přírodních koupališť podle zákona o ochraně veřejného zdraví a na vodárenských nádržích. Za splnění podmínek uvedených ve větě první a druhé není třeba provádět na rybníku ani na odtoku z něj sledování jakosti vod. V případě kontroly předloží rybníkář vodoprávnímu úřadu nebo České inspekci životního prostředí evidenci o hospodaření vedenou podle zákona o rybářství.

Podpora života ryb a nepůvodní druhy

Pakliže hovoříme o ochraně ryb v navazujících právních předpisech a konkrétně v tomto případě ve vodním zákonu, nesmíme opomenout ustanovení § 35 upravující problematiku podpory života ryb.

Toto ustanovení přenáší do českého právního řádu požadavky jednak směrnice 78/659/EHS o jakosti povrchových vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb, a také směrnice 2006/44ES o jakosti sladkých vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb (více viz kapitoly Nakládání s vodami a výjimka z použití závadných látek a Právo Evropské unie a Mezinárodní právo).

V ustanovení § 35 odst. 3 vodního zákona je stanoven zákaz vypouštět ryby a ostatní vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží bez souhlasu příslušného vodoprávního úřadu.

Nepůvodní rybou a nepůvodním vodním organismem je geograficky nepůvodní nebo geneticky nevhodná anebo neprověřená populace ryb a vodních organismů, vyskytující se na území jednotlivého rybářského revíru v České republice méně než tři po sobě následující generační populace.²³⁴

Souhlas vodoprávního úřadu vypouštět do vodních toků či vodních nádrží ryby nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací je vydáván formou rozhodnutí, v případech, kdy je konečným úkonem v dané věci nebo jako závazné stanovisko, v případech, kdy slouží jako podklad pro následná řízení správních

²³⁴ Ustanovení § 2 písm. s) zákona o rybářství.

orgánů.²³⁵ Vodoprávní úřady využívají jako podklad pro vydání svého rozhodnutí expertních posudků a poradenských služeb výzkumných a odborných institucí.²³⁶

Účast uživatelů rybářských revírů ve vodoprávních řízeních

Vodoprávní řízení je zvláštním druhem správního řízení, spjatým především s oblastí tzv. nakládání s vodami. K nakládání s vodami je, není-li výslovně stanoveno jinak, třeba povolení. Ke stavbám, zařízením nebo činnostem, k nimž není třeba povolení, ale které mohou ovlivnit vodní poměry, je potom třeba souhlasu vodoprávního úřadu.

Ve vodoprávních řízeních mají procesní normy vodního zákona přednost před právní úpravou správního řádu a v případech stavebních řízení ve věci vodních děl nebo vodohospodářských úprav i před úpravou stavebního zákona.²³⁷

Uživatelé rybářských revírů mohou vystupovat ve vodoprávních řízeních samostatně jako fyzické nebo právnické osoby, a to z titulu např. vlastníků pozemků, avšak většina z nich je z důvodu efektivnějšího hájení svých zájmů sdružena do spolků,²³⁸ dříve, tj. před 1. lednem 2014 do občanských sdružení.²³⁹ Nejznámější z těchto spolků jsou v České republice Český rybářský svaz a Moravský rybářský svaz.

V souvislosti s mezinárodními závazky České republiky, např. Aarhuskou úmlouvou,²⁴⁰ mají spolky, které mají ve svých stanovách uveden jako svůj cíl ochranu životního prostředí, právo být jednak informováni o zahajovaných vodoprávních řízeních pokud o to požádají, a rovněž právo být účastníkem takového řízení pokud o to požádají do osmi dnů, ode dne kdy jim vodoprávní úřad informaci písemně doručil, nebo ode dne zveřejnění informace na úřední desce.

Jedná se o prekluzivní lhůtu, takže jejím uplynutím zaniká i nárok spolku stát se účastníkem řízení.²⁴¹

Povinnost vodoprávních úřadů informovat spolky se týká pouze zahajovaných správních řízení vedených podle vodního zákona, avšak už ne pro jiný postup podle

²³⁵ Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Sonda, Praha, 2013, s. 106.

²³⁶ Tureček K., Zákon o vodách s rozšířeným komentářem a prováděcími předpisy, Sonda, Praha, 2003, s. 70.

²³⁷ Strnad Z., a kol.: Vodní právo, JÚ v Českých Budějovicích, Fakulta rybářství a ochrany vod, Vodňany, 2013, s. 170.

²³⁸ Ustanovení § 214 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „Nový občanský zákoník“).

²³⁹ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

²⁴⁰ Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.

²⁴¹ Strnad Z., a kol.: Vodní právo, JÚ v Českých Budějovicích, Fakulta rybářství a ochrany vod, Vodňany, 2013, s. 176.

části čtvrté či šesté správního řádu²⁴² tj. např. ohlašování vodních děl či vodohospodářských úprav,²⁴³ vydávání opatření obecné povahy o omezení nebo zakázání obecného nakládání s povrchovými vodami,²⁴⁴ vydávání opatření obecné povahy o stanovení záplavových území a jejich aktivních zón,²⁴⁵ nebo závazného stanoviska.²⁴⁶

Od 1. ledna 2013 nabyla účinnosti novela stavebního zákona²⁴⁷ č. 350/2012 Sb., která zúžila rozsah vodoprávních řízení, o kterých mohou být spolky informovány a kterých mohou být účastníky, a to tak, že z těchto vodoprávních řízení vyjmula stavební řízení podle ustanovení § 15 vodního zákona.²⁴⁸ Uživatelé rybářských revírů sdružených ve spolcích jsou tak účastníky řízení především v řízeních o nakládání s povrchovými vodami.

Ačkoliv připouštím skutečnost, že některé spolky mohly ve stavebních řízeních působit spíše obstrukčně, než aby hájily konkrétní zájem na ochraně životního prostředí, považují právní úpravu spočívající v paušálním vyloučení spolků z účastenství ve stavebních řízeních za nešťastnou, a to i s ohledem na mezinárodní závazky České republiky v zajištění informací a účasti veřejnosti v ochraně životního prostředí.²⁴⁹

Jak již bylo uvedeno, ne každý spolek může být informován o zahájených vodoprávních řízeních nebo být jejich účastníkem. Může to být pouze ten spolek, který má ve svých stanovách uveden jako svůj účel ochranu životního prostředí.

Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.²⁵⁰

Spolek, jehož cílem je ochrana životního prostředí má povinnost podat u konkrétního vodoprávního úřadu žádost, že chce být o zahajovaných vodoprávních

²⁴² Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha, 2013, s. 264.

²⁴³ Ustanovení § 15a vodního zákona.

²⁴⁴ Ustanovení § 6 odst. 4 vodního zákona.

²⁴⁵ Ustanovení § 66 odst. 7 vodního zákona.

²⁴⁶ Ustanovení § 104 odst. 9 vodního zákona.

²⁴⁷ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁸ Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha, 2013, s. 264.

²⁴⁹ Damohorský M., a kol.: Právo životního prostředí 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, s. 240.

²⁵⁰ Ustanovení § 9 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

řízení informován. Žádost musí být konkretizována jak do předmětu, tak i místa vodoprávního řízení.

Předmět vodoprávního řízení by měl být konkretizován určením práv a povinností o nichž má být rozhodováno (např. vyjmenováním příslušných ustanovení vodního zákona). Konkretizace místa řízení spočívá v označení lokality, ke které se vodoprávní řízení bude vztahovat²⁵¹ (např. oblast konkrétního rybářského revíru).

Takováto žádost je platná jeden rok ode dne jejího podání.

Vodoprávní úřady po uplynutí doby platnosti již nepřihlíží a nevyzývají spolky k jejímu obnovení. To si uživatelé rybářských revíru musí ohlídat samy. Žádost může být podána opakovaně.

Pokud byl uživatel rybářského revíru informován o zahájeném vodoprávním řízení a má zájem stát se jeho účastníkem, musí podat žádost o postavení účastníka věcně a místně příslušnému vodoprávnímu úřadu do osmi dnů od obdržení informace o zahájení řízení.

Vodoprávní úřad poté posoudí, zda jsou naplněny zákonné předpoklady pro účast spolku ve vodoprávním řízení a vydá usnesení o tom, zda spolek, jehož je uživatel rybářského revíru členem, je či není účastníkem vodoprávního řízení.

Práva priznaná na základě zákona o rybářství přitom nezaručují účast v řízeních vedených podle jiných právních předpisů, neboť ty mohou obsahovat uzavřený (taxativní) výčet účastníků.

V případě rozhodování týkajících se vodních děl a vodohospodářských úprav ustanovení § 115 odst. 1 vodního zákona odkazuje na použití stavebního zákona. Ustanovení § 109 stavebního zákona obsahuje vlastní okruh účastníků stavebního řízení, který je dán uzavřeným (taxativním) výčtem.

Účastníky stavebních řízení o povolení stavby vodního díla se tak stanou pouze osoby uvedené ve výčtu ustanovení § 109 stavebního zákona, s tím, že účastníky tohoto řízení mohou být ještě navíc i další osoby vyjmenované v ustanoveních § 115 odst. 4 až 5 vodního zákona, což mohou být obce a správci toků (nikoliv spolky, neboť ty jsou vodním zákonem výslovně vyloučena ze stavebních řízení podle § 115).

Obecné pravidlo pro určení účastníků vyplývající z ustanovení § 27 odst. 2 správního řádu, se v případě stavebních řízení již nepoužije. Uživatel rybářského revíru

²⁵¹ Horáček Z., a kol.: Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha, 2013, s. 264.

se tedy může stát účastníkem stavebních řízení o povolení stavby vodního díla pouze v případě, že se octne v postavení osoby, kterou stavební zákon uvádí ve svém výčtu účastníků.

Toto účastenství by však vyplývalo z titulu vlastnictví pozemku či stavby, nebo z práva odpovídajícího věcnému břemenu,²⁵² nikoliv ze skutečnosti, že uživatel rybářského revíru je sdružen ve spolku vykonávající rybářské právo nebo jiná oprávnění podle zákona o rybářství.

Co se rozumí věcným právem je vymezeno v ustanoveních § 979 a násl. nového občanského zákoníku (jedná se např. o zástavní právo, právo ze služebnosti, právo stavby atd.), přičemž věcná práva k nemovitostem jsou povinně evidována v katastru nemovitostí. Charakter věcných práv však rozhodně nemají práva vyplývající ze zákona o rybářství (jako např. právo uživatele rybářského revíru dle § 9 zákona o rybářství).

Pokud by se tedy uživatel rybářského revíru dovolával postavení účastníka řízení na základě věcného práva k dotčenému pozemku nebo stavbě na něm (§ 129 odst. 10 nebo § 142 odst. 1 stavebního zákona), stal by se účastníkem jen tehdy, když by měl k předmětné nemovitosti například zástavní právo nebo právo věcného břemene, jehož existenci by osvědčoval zápis v katastru nemovitostí (což ovšem není případ práva uživatele rybářského revíru).

V případě ostatních vodoprávních řízení neobsahuje ustanovení § 115 vodního zákona uzavřený výčet účastníků řízení (s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 115 odst. 15 vodního zákona, které obsahuje taxativní výčet).

Okruh účastníků řízení se určuje podle obecných pravidel dle § 27 správního řádu, s tím, že účastníky tohoto řízení mohou být ještě navíc i další osoby vyjmenované v ustanoveních § 115 odst. 4 až 7 vodního zákona (tzn. obce, správci toků a občanská sdružení), splní-li vodním zákonem vyžadované podmínky. V těchto řízeních skutečně nelze vyloučit možnost, že se uživatel rybářského revíru stane dotčeným účastníkem řízení ve smyslu ustanovení § 27 odst. 2 správního řádu. Zdali se jím skutečně stane či nikoliv se zřejmě bude lišit případ od případu podle posouzení konkrétní míry dotčení.

Rozhodně však nelze obecně prohlásit, že každé vodoprávní řízení vedené ve vztahu k lokalitě s vyhlášeným rybářským revírem automaticky znamená pro uživatele tohoto revíru vznik účastenství.

Samozřejmě není vyloučeno, aby se uživatel rybářského revíru sdružený ve spolku paralelně pokusil získat postavení účastníka vodoprávního řízení (opět s

²⁵² Ustanovení § 109 odst. 1 stavebního zákona.

výjimkou stavebního řízení o povolení stavby vodního díla) postupem podle ustanovení § 115 odst. 6 a 7 vodního zákona.

Práva přiznaná zákonem o rybářství tedy automaticky nezaručují postavení účastníka vodoprávního řízení, nelze však vyloučit, že v případě některých vodoprávních řízení mohou být tato práva dotčena, čímž může dojít ke vzniku účastenství na základě ustanovení § 27 odst. 2 správního řádu. To však neplatí v případě vodoprávního řízení týkajícího se stavebního řízení o povolení stavby vodního díla, kde je výčet účastníků řízení taxativní a kde právo přiznané zákonem o rybářství samo o sobě nezakládá postavení osoby uvedené ve výčtu ustanovení § 109 stavebního zákona, případně v ustanovení § 115 vodního zákona.

6. 2 Zákon o ochraně přírody a krajiny

Účelem zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvoření soustavy Natura 2000. Při naplňování tohoto účelu je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.

Zákon o ochraně přírody a krajiny vznikal v období, kdy docházelo k poškození ekologické stability krajiny a řada živočišných a rostlinných druhů byla ohrožena.²⁵³ Inspirací pro vznik tohoto zákona byla Bernská úmluva²⁵⁴ a za posledních dvacet dva let významně napomohl k ochraně přírody a krajiny.

Zákon o ochraně přírody a krajiny upravuje obecnou a zvláštní ochranu přírody. Rovněž upravuje ochranu přírody vyplývající z evropského práva, kterou lze rozdělit na druhovou a územní.²⁵⁵ Obecná ochrana živočichů je stanovena v § 5 a násl. Odstavec první tohoto ustanovení chrání všechny druhy živočichů (tedy i ryb) před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí.

Zákaz odchytu živočichů, dle ustanovení § 5 odst. 1, se samozřejmě nevztahuje na lov ryb dle zákona o rybářství, ale chrání celé populace druhů ryb před nadměrnou exploatací.²⁵⁶

²⁵³ Prchalová J.: Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – Komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 17.

²⁵⁴ Bernská úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť.

²⁵⁵ Damohorský M., a kol.: Právo životního prostředí 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, s. 364.

²⁵⁶ Prchalová J.: Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – Komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 35.

Při porušení podmínek obecné ochrany je orgán ochrany přírody oprávněn rušivou činností omezit stanovením závazných podmínek.

Zvláště chráněné druhy živočichů jsou dále chráněny podle ustanovení § 48 a § 50 zákona na ochranu přírody a krajiny. Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat.²⁵⁷

K ochraně zvláště chráněných druhů ryb zajišťují orgány ochrany přírody záchranné programy s cílem vytvořit podmínky umožňující takové posílení populací těchto druhů, které by vedlo ke snížení stupně jejich ohrožení.

Záchranné programy spočívají v návrhu a uskutečňování zvláštních režimů řízeného vývoje, jakými jsou záchranné chovy, introdukce, reintrodukce, záchranné přenosy a jiné přístupné metody vhodné k dosažení sledovaného cíle.²⁵⁸

Vypouštět zvláště chráněné živočichy odchované v lidské péči do přírody lze pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody. Orgán ochrany přírody souhlas udělí v případě, že nehrozí riziko zhoršení stavu volně žijící populace a jedná-li se o vypuštění v areálu původního výskytu daného druhu za účelem obnovy jeho populace nebo stabilizace či posílení populací stávajících.²⁵⁹

Zásada předběžné opatrnosti

Pro uživatele rybářských revírů, ale i rybníkáře, je rovněž podstatné ustanovení § 5 odst. 3, které ukládá povinnost fyzickým i právnickým osobám při provádění zemědělských a stavebních prací, nebo při vodohospodářských úpravách apod., postupovat tak, aby nedocházelo k zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky.

Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama.

Právě při provádění vodohospodářských úprav a stavbě vodních děl jsou uživatelé rybářských revírů často opomíjenými subjekty. Výše uvedené ustanovení je tak jedním z nástrojů jak ochránit rybí obsádky před stavebními a jiným vodohospodářskými zásahy do vodních toků.

²⁵⁷ Ustanovení § 50 odst. 1 a 2 zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁵⁸ Ustanovení § 52 odst. 1 zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁵⁹ Ustanovení § 54 odst. 3 zákona na ochranu přírody a krajiny.

Nepůvodní druhy

Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánů ochrany přírody. Zatímco dle zákona o ochraně přírody a krajiny je za nepůvodního živočicha považován druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu,²⁶⁰ tak dle zákona o rybářství je nepůvodní rybou a nepůvodním vodním organizmem geograficky nepůvodní nebo geneticky nevhodná anebo neprověřená populace ryb a vodních organizmů, vyskytující se na území jednotlivého rybářského revíru v České republice méně než tři po sobě následující generační populace.²⁶¹

Uživatel rybářského revíru, který by chtěl vysadit nepůvodní druh ryb, musí nejprve získat povolení orgánů ochrany přírody, který si vyžádá odborné stanovisko např. od Agentury ochrany přírody a krajiny.²⁶² V právním řádu však nejsou stanovena jasná kritéria pro povolení vysazení takového druhu. Rovněž pojem „*součást přirozených společenstev určitého regionu*“ považují za vágní a neurčitý.

Ustanovení § 5 odst. 4 zákona na ochranu přírody a krajiny se navíc překrývá s ustanovením § 35 odst. 3 vodního zákona.

Domnívám se tedy, že v případě geneticky nepůvodních druhů ryb vysazených do vodního toku či vodní nádrže, má ustanovení § 35 odst. 3 vodního zákona přednost před ustanovením § 5 odst. 4 zákona na ochranu přírody a krajiny, které upravuje obecnou ochranu živočichů. Uživatel rybářského revíru, který má v úmyslu vysadit ryby nepůvodní, podá žádost na vodoprávní orgán. Vodoprávní orgán si poté vyžádá závazné stanovisko od orgánu ochrany přírody, který má postavení dotčeného správního orgánu.²⁶³ Na základě tohoto závazného stanoviska poté vodoprávní orgán vydá správní rozhodnutí.

Záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů je však zcela vyloučeno v národních parcích,²⁶⁴ chráněných krajinných oblastech,²⁶⁵ národních přírodních rezervacích,²⁶⁶ a v přírodních rezervacích.²⁶⁷

²⁶⁰ Ustanovení § 5 odst. 4 zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁶¹ Ustanovení § 2 písm. s) zákona o rybářství.

²⁶² Prchalová J.: Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – Komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 36.

²⁶³ Ustanovení § 90 odst. 15 zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁶⁴ Ustanovení § 16 odst. 1 písm. h) zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁶⁵ Ustanovení § 26 odst. 1 písm. d) zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁶⁶ Ustanovení § 29 písm. e) zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁶⁷ Ustanovení § 34 odst. 1 písm. d) zákona na ochranu přírody a krajiny.

U evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 není zákaz záměrného rozšiřování geograficky nepůvodních druhů výslovně stanoven. Je však zakázáno poškozování evropsky významné lokality zařazené do národního seznamu.²⁶⁸ Evropsky významné lokality lze využívat pouze tak, aby nedošlo k závažnému nebo nevratnému poškození nebo ke zničení stanovišť evropsky významných druhů vyžadujících územní ochranu.²⁶⁹

K zásahům, které by mohly vést k takovým nežádoucím důsledkům, si musí ten, kdo tyto zásahy zamýšlí, předem opatřit souhlas orgánu ochrany přírody.²⁷⁰

Vytvoření soustavy Natura 2000 a její ochrana se do českého práva dostala novelou zákona o ochraně přírody a krajiny č. 218/2004 Sb. Tato novela transponovala do českého právního řádu směrnicí Evropské unie č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích) a směrnicí Evropské unie č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. směrnice o stanovištích).²⁷¹

Z pohledu rybářství je významná především směrnice o stanovištích. V příloze této směrnice je uvedeno celkem 13 druhů ryb a mihulovců žijících na území České republiky.²⁷²

Druhy uvedené v příloze II směrnice o stanovištích a vyskytující se v ČR:

- Mihule potoční (*Lampetra planeri*)
- Mihule ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*)
- Losos obecný (*Salmo salar*)
- Bolen dravý (*Aspius aspius*)
- Hrouzek běloploutvý (*Gobio albipinnatus*)
- Hořavka duhová (*Rhodeus sericeus*)
- Sekavec písečný (*Cobitis taenia*)
- Piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*)
- Sekavčík horský (*Sabanejewia balcanica*)
- Ježdík žlutý (*Gymnocephalus schraetzer*)
- Drsek větší (*Zingel zingel*)
- Drsek menší (*Zingel streber*)
- Vranka obecná (*Cottus gobio*)

²⁶⁸ Ustanovení § 45b odst. 1 zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁶⁹ Ustanovení § 45c odst. 2 zákona na ochranu přírody a krajiny.

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ Prehalová J.: Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – Komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, s. 101.

²⁷² Viz. http://www.rybsvaz.cz/print.php?page=rada/hosp_odd/natura_2000.

Zákon o ochraně přírody a krajiny zároveň poskytuje vnitrostátní právní ochranu zvláště chráněným druhům, jejichž seznam je stanoven vyhláškou č. 395/1992 Sb. Zákon o ochraně přírody a krajiny rozlišuje zvláště chráněné druhy podle stupně jejich ohrožení na:

- kriticky ohrožené,
- silně ohrožené,
- ohrožené.²⁷³

Za zvláště chráněné druhy ryb a kruhoústých, které jsou kriticky ohrožené se považují:

- drsek menší (*Zingel streber*)
- drsek větší (*Zingel zingel*)
- hrouzek Kesslerův (*Gobio kessleri*)
- mihule potoční (*Lampetra planeri*)
- mihule ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*)
- sekavčík horský (*Sabanejewia aurata*)

Za zvláště chráněné druhy ryb a kruhoústých, které jsou silně ohrožené se považují:

- ježdík dunajský (*Gymnocephalus baloni*)
- ostrucha křivočará (*Pelecus cultratus*)
- ouklejka pruhovaná (*Alburnoides bipunctatus*)
- sekavec písečný (*Cobitis taenia*)

Za zvláště chráněné druhy ryb a kruhoústých, které jsou ohrožené se považují:

- cejn perleťový (*Abramis sapa*)
- jelec jesen (*Leuciscus idus*)
- ježdík žlutý (*Gymnocephalus schraetser*)
- kapr obecný (sazan) (*Cyprinus carpio*)
- mník jednovousý (*Lota lota*)
- piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*)
- plotice lesklá (*Rutilus pigus*)
- střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*)
- vranka obecná (*Cottus gobio*)
- vranka pruhoploutvá (*Cottus poecilopus*)

²⁷³ Ustanovení § 48 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Některé druhy chráněné podle vnitrostátních předpisů, jako např. střevele potoční (*Phoxinus phoxinus*), ouklejka pruhovaná (*Alburnoides bipunctatus*) nebo vranka pruhoploutvá (*Cottus poecilopus*), nejsou v příloze II směrnice o stanovištích uvedeny. Tyto druhy jsou chráněny podle národní legislativy, nebudou však pro ně vymezována chráněná území v soustavě NATURA 2000.²⁷⁴

Účast uživatelů rybářských revírů ve správních řízeních dle ustanovení § 70 zákona na ochranu přírody a krajiny

Jak již bylo uvedeno výše, většina uživatelů rybářských revírů je z důvodu efektivnějšího hájení svých zájmů sdružena do spolků,²⁷⁵ jejichž cílem je dle stanov, mimo jiné i ochrana životního prostředí.

Rybářské svazy, popř. jejich místní organizace jsou, dle ustanovení § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny, oprávněny požadovat u příslušných orgánů státní správy, aby byly předem informovány o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Tato žádost je platná jeden rok ode dne jejího podání, lze ji podávat opakovaně. Stejně jako v případě vodoprávních řízení (viz výše), musí být podaná žádost věcně a místně specifikována.

Není tedy možné podávat zcela obecně a vágně formulované žádosti a důležité rovněž je evidovat datum podání žádosti. Žádost musí obsahovat vymezení typu správních řízení, o která má spolek zájem, a to buď obsahově, nebo podle příslušných ustanovení právních předpisů. Místní specifikací žádosti se pak rozumí například vymezení území obce, části obce nebo i celkový správní obvod místní příslušnosti správního úřadu.

Správní orgán svoji informační povinnost vůči spolku splní buď doručením jejího písemného vyhotovení, nebo zveřejněním na úřední desce správního orgánu a současně způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Po získání této informace musí rybářský svaz nebo jeho příslušná místní organizace oznámit svou účast ve správním řízení písemně do osmi dnů ode dne, kdy mu bylo příslušným správním orgánem zahájení řízení oznámeno. Poté má postavení účastníka řízení.

6.3. Zákon na ochranu zvířat proti týrání a Veterinární zákon

Protože jsou ryby živými tvory, které podobně jako člověk mohou vnímat bolest a utrpení, je jejich právní režim upraven řadou zvláštních právních předpisů. Jedná se

²⁷⁴ Viz. http://www.rybsvaz.cz/print.php?page=rada/hosp_odd/natura_2000.

²⁷⁵ Ustanovení § 214 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „Nový občanský zákoník“).

především o předpisy práva veřejného, pro jejichž obsah je typické stanovení konkrétních povinností subjektům, které jsou vůči rybám ve specifickém postavení (rybáři, rybníkáři, rybářští hospodáři apod.). Dané povinnosti se pak v právních předpisech projevují především ve formě zákazů, příkazů a omezujících podmínek při chovu a lovu ryb. Účelem těchto právních norem je pak ochrana živých ryb jako významný veřejný zájem.²⁷⁶

Mezi ty nejvýznamnější právní předpisy patří jednak zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“), zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) a samozřejmě zákon o rybářství.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání je základním právním předpisem na úseku ochrany zvířat proti týrání a vychází z myšlenky, že zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest.²⁷⁷ Cílem tohoto zákona je zacházet se zvířaty šetrně a snaha je ochránit před týráním, poškozováním jejich zdraví nebo bezdůvodným usmrcováním v důsledku lidského jednání, ať již se jedná o zvířata v lidské péči či volně žijící.²⁷⁸

Působnost zákona na ochranu zvířat proti týrání je však mnohem širší a nelze ji redukovat na pouhý zákaz týrání a zákaz propagace týrání zvířat. Vymezuje rovněž, která jednání se považují za týrání zvířat, upravuje široké spektrum právních povinností při nakládání se zvířaty. Upravuje rovněž řadu ustanovení správního trestání v případech porušení stanovených právních povinností.

V případě ryb považuje zákon za týrání především vyvolávání bezdůvodně nepřiměřeného působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy,²⁷⁹ chování ryb v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si samy nebo vzájemně způsobovaly utrpení,²⁸⁰ usmrtit rybu způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení,²⁸¹ při manipulaci s živými rybami zbavovat ryby šupin nebo ploutví, vsouvat rybám prsty pod skřele do žáber nebo jim vtlačovat prsty do očí anebo násilně vytlačovat jikry nebo mlíčí, pokud se nejedná o výzkum a umělý chov ryb a nejde-li o postup stanovený zákonem o rybářství a zákonem o ochraně přírody a krajiny.²⁸²

²⁷⁶ Lubovský Z., Právní povaha ryb v zákoně o rybářství a náhrada škody na rybách způsobená zvláště chráněnými živočichy, https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/03%20ZVIRE/Lubovsky_Zbynek_%286960%29.pdf.

²⁷⁷ Preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁷⁸ Prchalová J., Právní ochrana zvířat, Linde, Praha, 2009, s. 35.

²⁷⁹ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. j) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁸⁰ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. k) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁸¹ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. o) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁸² Ustanovení § 4 odst. 1 písm. t) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání zároveň zakazuje i všechny formy propagace týrání zvířat.²⁸³

Zákon na ochranu zvířat proti týrání definuje zvíře jako každého živého obratlovce, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.²⁸⁴ V tom je rozdíl oproti vymezení zvířete v zákoně č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), který za zvíře považuje mimo jiné podle povahy věci a okolnosti též sperma, vaječné buňky, embrya, násadová vejce, oplodněné jikry a plemenivo včel.²⁸⁵

Definice zvířete se rovněž liší od pojetí živočicha v zákoně na ochranu přírody a krajiny,²⁸⁶ neboť nezahrnuje bezobratlé a rovněž v tom, že se jedná o živé jedince s vyloučením embryí a plodů.²⁸⁷

Zákon rovněž upravuje jednotlivé kategorie zvířat, pro které pak stanoví specifickou úpravu jejich ochrany.²⁸⁸

Z hlediska rybářství jsou nejpodstatnější kategorie volně žijícího zvířete a hospodářského zvířete.

Volně žijícím zvířetem se rozumí zvíře, patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí.²⁸⁹ Volně žijícími zvířaty jsou všechny druhy ryb žijících v rybářských revírech, vyjma rybníků.

Ryby v rybnících spadají do kategorie hospodářských zvířat, která jsou definována jako zvířata chovaná pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.²⁹⁰

Zákon na ochranu zvířat proti týrání zakazuje některé způsoby chovu hospodářských zvířat a chovateli zvířat stanovuje podmínky chovu tak, aby nebylo

²⁸³ Ustanovení § 2 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁸⁴ Ustanovení § 3 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁸⁵ Ustanovení § 3 odst. 2 veterinárního zákona.

²⁸⁶ Ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁸⁷ Prchalová J., Právní ochrana zvířat, Linde, Praha, 2009, s. 36.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Ustanovení § 3 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁹⁰ Ustanovení § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

ohroženo zdraví a život zvířat.²⁹¹ U volně žijících zvířat pak stanovuje nedovolené způsoby jejich lovu.²⁹²

Zákon na ochranu zvířat proti týrání společně s veterinárním zákonem rovněž upravuje problematiku ryb při přepravě a při prodeji živých ryb.

Ryby určené k průmyslovému zpracování podléhají veterinárnímu posouzení. Ryby jsou chovány v rybníkářstvih nebo speciálních zařízeních pro chov lososovitých ryb. Lov ryb je realizován formou výlovu, který musí být povinně hlášen na příslušnou Krajskou veterinární správu, která následně zajistí veterinární dozor. Výlovy se konají zpravidla v podzimním období, dle potřeb trhu však i na jaře. Po výlovu jsou ryby přesunuty do sádek, odkud mohou být přímo prodávány nebo následně dodávány prodejčům ryb nebo do zpracovatelských podniků.²⁹³

Dle ustanovení § 25 odst. 3 veterinárního zákona je povinnost oznámit krajské veterinární správě jakýkoliv prodej ryb na samostatném prodejním místě (např. hrázi rybníka), a to nejméně 7 dnů před zahájením prodeje. V tomto oznámení musí být uvedeno kdy a na kterém místě bude prodej zahájen a kdy bude ukončen.

Oznámení k sezónnímu prodeji ryb na samostatných prodejních místech nepodléhá správnímu poplatku.²⁹⁴

Součástí oznámení musí být doklad o majiteli ryb (prodávající je zároveň povinen být registrován dle plemenářského zákona) a doklad o tom, kde byly ryby posledně sádkovány (původ ryb).²⁹⁵

Samostatné prodejní místo určené k sezónnímu prodeji živých ryb musí být umístěno a vybaveno tak, aby zacházení s rybami odpovídalo zásadám ochrany zdraví zvířat a požadavkům na jejich pohodu a aby veškeré činnosti spojené s prodejem ryb byly prováděny v odpovídajících hygienických podmínkách.²⁹⁶

Prodejní místo k této činnosti musí splňovat tyto základní hygienické požadavky vybavení:

²⁹¹ Stejskal V.: Úvod do právní úpravy ochrany péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006, s. 480.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ <http://cit.vfu.cz/ivbp/prohlidka-jatecnich-zvirat-a-masa1/sladkovodni-ryby>, generováno dne 25. února 2014.

²⁹⁴ <http://www.nase-voda.cz/veterinari-prodej-zivych-ryb-tyranim-zvirat-neni/>, generováno dne 25. února 2014.

²⁹⁵ Ustanovení § 6 odst. 3 vyhlášky č. č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy ES.

²⁹⁶ Ustanovení § 7 odst. 1 vyhlášky č. č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy ES.

Prodejní pult s omyvatelnou, dobře čistitelnou pracovní deskou s vyvýšenými okraji a odpadním otvorem, váhy.²⁹⁷

Dostatečně velké kádě na úchovu živých ryb se zabezpečeným neustálým příivodem zdravotně nezávadné vody a jejím odtokem, popř. zajistit úchovu ryb ve vodě obohacené kyslíkem.²⁹⁸ Při použití aeračního zařízení musí být voda v nádrži vyměněna alespoň jednou denně. V kádích a příručních nádržích musí být voda čistá **o teplotě 0 ° až 10 °C**, kádě nesmí být přeplněny. Poměr hmotnosti živých tržních ryb a množství vody (hustota obsádky) v kádích a příručních nádržích, včetně nejnižšího množství kyslíku ve vodě v závislosti na teplotě vody, je:

Kapr v kg na 1 000 litrů vody²⁹⁹

Teplota vody	Hmotnost ryb
0–5 °C	1 200 kg
5–10 °C	1 000 kg a méně
10–15 °C	700 kg

Lososovité ryby v kg na 1000 litrů vody

Teplota vody	Hmotnost ryb
0–5 °C	50 – 70 kg
5–10 °C	40 – 60 kg
10–15 °C	do 25 kg

- Prodejní místo musí být umístěno tak, aby byl zajištěn co nejkratší odtok odpadních vod do kanalizace a nedocházelo k roztékání odpadní vody při manipulaci s živými rybami.³⁰⁰
- Nepropustné uzavíratelné a označené nádoby na pevné vedlejší živočišné produkty. Nádoby na vnitřnosti, žábry, šupiny, střeva, ploutve apod. musí být označené nápisem „vedlejší živočišné produkty 3. kategorie“ a „Není určeno pro lidskou spotřebu“. Nádoby na uhynulé ryby musí být označené „vedlejší živočišné produkty 2. Kategorie“ a „Není určeno k výživě zvířat“. V případě, že dojde ke smísení materiálu 2. a 3. kategorie je všechn považován za materiál 2. kategorie.³⁰¹

²⁹⁷ Ustanovení § 7 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy ES.

²⁹⁸ Ustanovení § 5i odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

²⁹⁹ Příloha č. 5 vyhlášky č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování.

³⁰⁰ Ustanovení § 7 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy ES.

³⁰¹ <http://www.nase-voda.cz/veterinari-prodej-zivych-ryb-tyranim-zvirat-neni/>, generováno dne 25. února 2014.

- Likvidaci vedlejších živočišných produktů je třeba zajistit dle nařízení Rady (ES) č. 1069/2009. Odvoz vedlejších živočišných produktů musí být zajištěn smluvně osobou, která má povolení k výkonu veterinární asanační činnosti, a provázen vyplněným obchodním dokladem. Jedna kopie musí být uchovávána u prodejce.

Prodávající musí být vybaveni ochrannými pracovními pomůckami (gumovými zástěrami, holínkami a rukavicemi) a vlastnit platný zdravotní průkaz.

Živé tržní ryby se musí přepravovat ve vhodných přepravních nádobách a zařízeních ve vodě. Nakládání, vlastní přeprava a vykládání musí být prováděno tak, aby nedocházelo k poranění ryb.

Během prodejní činnosti musí být prováděn průběžný úklid, po ukončení prodeje celkový úklid prodejního místa.

Při zacházení s živou rybou a jejím následném zabíjení musí být dodržovány požadavky zákona na ochranu zvířat proti týrání a jeho prováděcích předpisů.

Ryby lze, dle zákona o ochraně zvířat proti týrání a vyhlášky č. 193/2004 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, přepravovat pouze v kontejnerech s odpovídajícím prostorem, větráním, teplotou.

Během přepravy, přemísťování, usmrcování nesmí být zvíře vystaveno jakékoliv jiné než nezbytné bolesti nebo utrpení. Nakládka a vykládka zvířat musí probíhat způsobem, který nepůsobí zvířatům utrpení nebo uškozuje jejich zdravotní stav. Přepravovat zvířata lze v dopravních prostředcích, které zabezpečují pohodu zvířat, minimalizují zranění.

Živé tržní ryby se uchovávají v kádích, příručních nádržích při neustálé výměně a přítoku vody, která neohrožuje jejich zdravotní stav, popřípadě při zajištění jiného účinného způsobu provzdušňování nebo okysličování vody, a to při odpovídající hustotě obsádky a množství kyslíku ve vodě.³⁰²

Ryby lze usmrcovat pouze omrácením silným úderem tupým předmětem na temeno hlavy a následným vykrvením přetnutím míchy a cév řezem bezprostředně za hlavou nebo se přetnou žaberní oblouky a provede vykrvení za hlavou. Vykrvování ryb musí být zahájeno bezprostředně po jejich omrácení, přičemž musí být provedeno tak, aby vyvolalo rychlé a úplné vykrvení. Před ukončením vykrvení se nesmí provádět žádný zpracovatelský úkon. Nástroje, materiál, vybavení sloužící k omračování a

³⁰² Vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování.

vykrvování musí být sestrojeny, udržovány a používány tak, aby k úkonům docházelo rychle a účinně.

Je zakázáno při manipulaci s živými rybami:³⁰³

- 1) zbavovat živé ryby šupin nebo ploutví,
- 2) vsouvat rybám prsty pod skřele do žáber,
- 3) vtlačovat prsty do očnic,
- 4) násilně vytlačovat jikry nebo mlíčí,
- 5) omračovat a vykrvovat ryby jiným způsobem, než je uvedeno výše,
- 6) uplatňovat předsudek píchání nože do krajiny ocasní jako způsob usmrcování ryb,
- 7) zabíjení ryb do zásoby,
- 8) znečišťovat stanoviště krví a rybím odpadem.

Usmrcení ryb vykrvením se smí provádět pouze po jejich omračení zaručujícím ztrátu citlivosti a vnímání po celou dobu vykrvování. Jatečné zpracování ryb před jejich vykrvením je zakázáno.

Vykrvování ryb při prodeji se provádí po omračení silným úderem tupým předmětem na temeno hlavy a přetětím žaberních oblouků nebo přetětím míchy a cév řezem bezprostředně za hlavou.

6.4. Plemenářský zákon

Dle ustanovení § 23 odst. 2 zákona č. 164/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) jsou chovatelé plemenných i neplemenných ryb povinni

- a) evidovat u pověřené osoby všechna svá hospodářství spolu s identifikačními údaji o své osobě a veškeré změny nastalé po dni zaevidování v rozsahu, způsobem a v termínech stanovených vyhláškou,
- b) vést ve stájovém registru údaje stanovené vyhláškou způsobem stanoveným touto vyhláškou a uchovávat je nejméně po dobu 4 let ode dne posledního záznamu,
- c) předávat pověřené osobě správné a úplné údaje stanovené vyhláškou, a to způsobem stanoveným touto vyhláškou,
- d) oznámit pověřené osobě způsobem a v termínech stanovených vyhláškou ukončení své činnosti.

Výše uvedené ustanovení v první řadě upravuje povinnost chovatelů týkající se vedení evidence neplemenných i plemenných ryb a následně na vykazování

³⁰³ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. t) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

každoročního hlášení o počtu a hmotnosti těchto ryb pověřené osobě. Touto pověřenou osobou je Rybářské sdružení České republiky a bližší informace jsou dostupné na internetových stránkách tohoto sdružení.

6.5. Zákon o rostlinolékařské péči

Právní předpisy na úseku rostlinolékařské péče mají k rybářství vztah při ochraně vodních organismů při používání přípravků na ochranu rostlin. Základním pramenem je zde zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 51 tohoto zákona upravuje povinnosti fyzické nebo právnické osoby, která při podnikání používá přípravky na ochranu rostlin ve venkovním prostředí.

Dle ustanovení § 51 odst. 4 zjistí-li osoba, jíž přísluší výkon rybářského práva, že došlo k úhynu ryb v důsledku použití přípravku, oznámí to neprodleně krajské veterinární správě. Krajská veterinární správa v součinnosti s Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským provede místní šetření; má-li pochybnosti o příčině úhynu v souvislosti s použitím přípravku, zajistí odběr vzorků způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem, jejich vyšetření odborným ústavem a informování osoby, jíž přísluší výkon rybářského práva, o výsledku tohoto vyšetření. Záznam o výsledku místního šetření a výsledek vyšetření vzorků poskytne též Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému a osobě, jíž přísluší výkon rybářského práva, pokud jsou tyto osoby důsledky použití přípravků dotčené.

K vyšetření příčiny uhynutí ryb se odebírá vzorek ryb čerstvě uhynulých nebo ryb s příznaky otravy se odebírá v nádržích s jednodruhovou obsádkou v počtu 5 až 20 kusů podle hmotnosti a okolností úhynu. V nádržích s vícedruhovou obsádkou a v tekoucích vodách se odebírá 3 až 5 kusů od druhů nejčastěji se objevujících mezi rybami s příznaky otravy nebo uhynulými rybami. Současně se vždy odebírají vzorky znečištěné vody v množství 4 litrů a sedimentů dna o hmotnosti 2 kg.³⁰⁴

Zákon o rostlinolékařské péči však nepočítá s případy, kdy došlo k úhynu ryb nikoliv v rybářském revíru, ale v rybníkářství (§3 zákona o rybářství). Krajská veterinární správa pak ze zákona *expressis verbis* nemá povinnost informovat rybníkáře o výsledku svého šetření a poskytnout mu záznam. Poškozený rybníkář se pak bude muset těchto informací nejspíše domáhat na základě zákona o svobodném přístupu k informacím.³⁰⁵

³⁰⁴ Ustanovení § 14 odst. 2 vyhlášky č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin.

³⁰⁵ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Skutečnost, že zákon o rostlinolékařské péči zcela opomíjí rybníkáře (a taky skutečnost, že zákon o rostlinolékařské péči používá termín „osoba, jíž přísluší výkon rybářského práva“ namísto termínu „uživatel rybářského revíru“, který je v zákoně o rybářství) je způsobeno pravděpodobně tím, že zákon o rostlinolékařské péči vznikl v roce 2003, tedy v době kdy končil starý zákon o rybářství (tj. 102/1963 Sb.), který pojmy „uživatel rybářského revíru“ a „rybníkář“ neznal a i když nový zákon o rybářství nabyl účinnosti 1. 4. 2004 tak změně, která by tuto skutečnost napravila, již nedošlo.

Zajímavostí je, že dle ustanovení § 51 odst. 2 musí osoba, která má v úmyslu aplikovat přípravky na ochranu rostlin, před aplikací přípravků projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby. Stejná povinnost k projednání však nesměruje i vůči osobě, jíž přísluší výkon rybářského práva (tj. uživateli rybářského revíru) nebo rybníkáři.

Aplikace a skladování přípravků na ochranu rostlin jsou zakázány ve vzdálenosti 10 metrů od podzemního nebo povrchového zdroje pitné vody, pokud pro tento zdroj nebylo stanoveno ochranné pásmo podle vodního zákona. Vzdálenost 10 metrů se počítá od odběrného zařízení.

Vzdálenost aplikace přípravku na ochranu rostlin od povrchové vody, je stanovena v rozhodnutí o registraci konkrétního přípravku a to formou standardizovaných vět, které lze naléznout na obalu přípravku.³⁰⁶

Ochrana vodních organismů a některých dalších necílových organismů při používání přípravku se řídí standardizovanými větami a údaji na obalu přípravku vyjadřujícími bezpečnostní pokyny a informace k rizikům.³⁰⁷

Ochranné vzdálenosti stanovené na obalu přípravku s ohledem na ochranu necílových členovců nebo necílových rostlin nemusí být dále dodrženy od okraje pozemku, který sousedí s vodní plochou.³⁰⁸

Ochranná vzdálenost za účelem ochrany vodních organismů se odvozuje od břehové čáry v případě stojatých i tekoucích vod.

Aplikace a skladování přípravků jsou zakázány ve vzdálenosti 10 metrů od podzemního nebo povrchového zdroje pitné vody⁸⁶), pokud pro tento zdroj nebylo stanoveno ochranné pásmo podle vodního zákona. Vzdálenost 10 metrů se počítá od odběrného zařízení.

³⁰⁶ Ustanovení § 13 Vyhláška č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin.

³⁰⁷ Ustanovení § 13 odst. 1 vyhlášky č. 327/2012 Sb.

³⁰⁸ Ustanovení § 13 odst. 4 písm. c) vyhlášky č. 327/2012 Sb.

6.6. Evropské a mezinárodní právo

Právo Evropské unie má na náš právní systém nezanedbatelný dopad. Právní předpisy Evropské Unie na úseku rybařství lze rozdělit podle cílů, k jejichž naplnění směřují, a to na předpisy zabývající se pravidly a organizací jednotného Evropského trhu s rybami a jinými produkty akvakultury, dále na boj proti nelegálnímu rybolovu a ochranu rybolovných zdrojů. Ne nevýznamné pak jsou rovněž evropské předpisy na úseku ochrany jakosti vod.

Společný trh s produkty rybolovu

Společná organizace trhu s produkty rybolovu byla zřízena již v roce 1970 a představuje tak nejstarší prvek společné rybářské politiky. Cílem společné organizace trhu s produkty rybolovu je snížení vlivu nabídky a poptávky na tento trh a ochrana spotřebitele. Základním předpisem Evropského práva na úseku organizace společného trhu s produkty rybolovu a akvakultury je **nařízení Rady (ES) č. 104/2000**.³⁰⁹

Ryze obchodní účel tohoto předpisu se projevuje i v použité terminologii, kdy ryby a jiní vodní živočichové jsou zde označeny pojmem „*produkty rybolovu*“. Za produkty rybolovu se považují jak ryby mořské, tak sladkovodní a jiné produkty akvakultury. Produkty rybolovu zahrnují živé, čerstvé, chlazené, zmrazené, sušené, nasolené či uzené ryby, ryby ve slaném nálevu, korýše, měkkýše, moučky, prášky apod.³¹⁰

Produkty rybolovu mohou být uváděny na trh a prodávány jedině v případě, že splňují normy týkající se zařazování do kategorií dle jakosti, velikosti či váhy, balení, prezentace a označování. Kontrola nad dodržování těchto norem pak přísluší jednotlivým členským státům.³¹¹

Ke splnění cílů Evropské rybářské politiky byl zřízen v letech 2007 až 2013 **nařízením Rady (ES) č. 1198/2006** Evropský rybářský fond.³¹² Evropský rybářský fond zavedl možnosti finanční podpory, jejichž cílem bylo usnadnění reforem společné rybářské politiky z roku 2002 a, s ohledem na změny v odvětví rybolovu, přispět k provedení nezbytné restrukturalizace.³¹³

³⁰⁹ [Http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/l66002_cs.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/l66002_cs.htm).

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² [Http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/l66004_cs.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/l66004_cs.htm).

³¹³ Tamtéž.

Smyslem Evropského rybářského fondu bylo naplnění cílů společné rybářské politiky, a to především zachování a udržitelné využívání rybolovných zdrojů. Aby tyto cíle naplnil, bylo možné z fondu čerpat finanční prostředky na:

- zabezpečení udržitelnosti činností v odvětví rybolovu a udržitelného využívání rybolovných zdrojů;
- snížení tlaku na populace ryb nastolením rovnováhy mezi kapacitou loďstva Společenství a dostupnými zdroji;
- podporu udržitelného rozvoje vnitrozemského rybolovu;
- rozvoj ekonomicky perspektivních společností v odvětví rybolovu a posílení konkurenceschopnosti provozních struktur;
- podporu ochrany životního prostředí a zachování mořských rybolovných zdrojů;
- podporu udržitelného rozvoje a zlepšování kvality života v oblastech s činnostmi v odvětví rybolovu;
- prosazování rovnosti žen a mužů působících v odvětví rybolovu.³¹⁴

V roce 2011 představila Evropská komise návrh reformy společné rybářské politiky Evropské Unie a navrhla vytvoření nového fondu pro námořní a rybářskou politiku Evropské Unie pro období let 2014 až 2020 tzv. Evropského námořního a rybářského fondu.³¹⁵

Potírání nelegálního rybolovu a ochrana rybolovných zdrojů

Nelegální rybolov nepodléhající žádné kontrole je pohromou především pro mořské prostředí neboť výrazným způsobem decimuje populace mořských ryb. Rovněž narušuje hospodářskou soutěž, jelikož znevýhodňuje poctivé rybáře a oslabuje pobřežní komunity, zejména v rozvojových zemích.

Základním předpisem na tomto úseku je **nařízení Rady (ES) č. 1005/2008**, kterým se zavádí systém Společenství pro předcházení, potírání a odstranění nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu.

Tímto nařízením byl zaveden systém, jehož cílem je zabránit nelegálním rybolovným aktivitám a zamezit vstupu nelegálně získaných mořských ryb a produktů z nich na trh Evropské unie.³¹⁶

Jsou-li dováženy tzv. produkty mořského rybolovu na trh Evropské unie, musí být, podle článku 12 výše uvedeného nařízení, k dovoznímu celnímu prohlášení navíc připojeno i osvědčení o úlovku (catch certificate). Příloha II tohoto nařízení stanoví

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ [Http://ec.europa.eu/fisheries/reform/proposals/index_cs.htm](http://ec.europa.eu/fisheries/reform/proposals/index_cs.htm).

³¹⁶ [Http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/rybarstvi-a-rybnikarstvi/informace-pro-dovozce-produktu-rybolovu.html](http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/rybarstvi-a-rybnikarstvi/informace-pro-dovozce-produktu-rybolovu.html).

údaje, které osvědčení o úlovku musí obsahovat. Osvědčení o úlovku musí být rovněž potvrzeno příslušným orgánem třetí země, pod jejíž vlajkou je registrována rybářská loď, jež dovážené produkty odlovila. Tímto potvrzením orgán třetí země stvrzuje, že odlovy byly uskutečněny v souladu s příslušnými právními předpisy Evropské unie.³¹⁷

Osvědčení o úlovku není vyžadováno tehdy, když dovozce navrhuje propuštění do režimu volného oběhu produkty sladkovodního rybolovu, produkty akvakultury získaných z rybiho potěru nebo larev, ryb okrasných a lososovitých ryb ulovených ve sladkých vodách.³¹⁸

Problematikou ochrany a udržitelného využívání převážně mořských rybolovných zdrojů se zabývá **nařízení Rady (ES) č. 2371/2002** ze dne 20. prosince 2002 o zachování a udržitelném využívání rybolovných zdrojů v rámci společné rybářské politiky. Aby bylo zajištěno využívání živých vodních zdrojů za udržitelných hospodářských, environmentálních a sociálních podmínek, stanovují se každoročně tzv. rybolovná práva ve formě celkových přípustných odlovů, kvót a omezení intenzity rybolovu. Tato rybolovná práva jsou pak rozdělena mezi jednotlivé členské státy Evropské unie.³¹⁹

Rybolovná práva se stanoví nařízením Rady pro jednotlivá loviště nebo skupiny lovišť (např. Biskajský záliv, Černé moře). Tato rybolovná práva jsou pak rozdělena mezi jednotlivé členské státy způsobem, který každému členskému státu zajistí relativní stabilitu rybolovných činností pro každou populaci nebo skupinu populací ryb, a s náležitým ohledem na cíle společné rybářské politiky stanovené v nařízení Rady (ES) č. 2371/2002.³²⁰

Ochrana kvality vod

Z nekonečné řady právních předpisů Evropské unie dotýkajících se problematiky rybářství, lze rovněž zmínit např. **Směrnici č. 2006/44/ES** o jakosti sladkých vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení pro podporu života ryb, která zavádí ochranu rybí populace před důsledky vypouštěných znečišťujících látek do vod a rovněž **rámčovou směrnici vodní politiky č. 2000/60/ES**, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky.

Tyto směrnice byly transponovány do českého právního řádu, a to jednak v hlavě III. vodního zákona, tak i v jeho prováděcím předpise, a to konkrétně ve

³¹⁷ Tamtéž.

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Důvodová zpráva k návrhu nařízení rady, kterým se pro rok 2014 stanoví rybolovná práva pro některé populace ryb a skupiny populací ryb v Černém moři.

³²⁰ Důvodová zpráva k návrhu nařízení rady, kterým se na rybolovné období 2013 - 2014 stanoví rybolovná práva pro sardel obecnou v Biskajském zálivu.

vyhláše č. 98/2011 Sb., o způsobu hodnocení stavu útvarů povrchových vod, způsobu hodnocení ekologického potenciálu silně ovlivněných a umělých útvarů povrchových vod a náležitostech programů zjišťování a hodnocení stavu povrchových vod.

Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce České republiky v ochraně vod vychází z principů zakotvených v Úmluvě Evropské hospodářské komise OSN o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer.

Smyslem této úmluvy je posílení vnitrostátních opatření na ochranu a ekologicky šetrné nakládání s vodami přeshraničních povrchových a podzemních vod. Smluvní strany úmluvy mají za povinnost využívat hraniční vody rozumným a vyváženým způsobem, usilovat o prevenci, kontrolu a snížení přeshraničního vlivu a rovněž zajistit udržitelné využívání těchto vod.³²¹

Stěžejním principem je spolupráce sousedících států v oblasti vodního hospodářství, a to na základě uzavřených dvoustranných, mezinárodních dohod. Tato bilaterální spolupráce cílí na vzájemnou výměnu informací, společný výzkum a vývoj, zlepšování výstražných a poplachových systémů, stejně jako zajištění přístupu k informacím ze strany veřejnosti.³²²

Moderní principy ochrany vod, které jsou zakotvené na platformě povodí velkých řek překračujících hranice více států, se v České republice začaly uplatňovat zahájením spolupráce při ochraně Labe v roce 1990 podle Dohody o Mezinárodní komisi pro ochranu Labe. Později vznikla i Dohoda o Mezinárodní komisi pro ochranu Odry před znečištěním a rovněž Úmluva o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje.

Mezinárodní spolupráce v ochraně hlavních povodí České republiky je prostřednictvím mezinárodních komisí pro ochranu Labe, Dunaje a Odry zaměřena zejména na:

- snižování zatížení Labe, Dunaje a Odry škodlivými látkami,
- usilování o dosažení ekosystému, který bude co možná nejbliže přírodnímu stavu se zdravou četností druhů,
- umožnění užívání vody, a to především získávání pitné vody z břehové infiltrace a zemědělské využívání vody a sedimentů,
- protipovodňovou ochranu,

³²¹ Zpráva o stavu vodního hospodářství České republiky 2012, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2013, s. 79.

³²² Tamtéž.

- koordinovanou implementaci Rámcové směrnice o vodách (2000/60/ES).³²³

Pod pojem hraniční vody nelze považovat pouze vodní toky či vodní plochy tvořících hranici dvou států, ale i úseky vodních toků nebo jejich hlavních ramen, vodní plochy nebo také podzemní vody, na kterých by provedená vodohospodářská opatření na území státu jedné smluvní strany podstatně ovlivnila vodohospodářské poměry na území státu druhé smluvní strany.

Z důvodů prevence možným mezinárodním konfliktům, má Česká republika stanovena základní pravidla spolupráce v oblasti vodního hospodářství v mezinárodních dohodách se sousedními státy. Těmito smlouvami jsou:

- Smlouva mezi ČR a Spolkovou republikou Německo o spolupráci na hraničních vodách v oblasti vodního hospodářství,
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách,
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Slovenské republiky o spolupráci na hraničních vodách,
- Úmluva mezi vládou ČR a vládou Polské lidové republiky o vodním hospodářství na hraničních vodách.

Na výše uvedené úmluvy odkazuje i ustanovení § 7 zákona o rybářství tak, že výkon rybářského práva v hraničních vodách podléhá právní úpravě obsažené v příslušné mezinárodní smlouvě, kterou je Česká republika vázána. Neupravuje-li tato smlouva výkon rybářského práva, platí příslušná ustanovení tohoto zákona.

K výše uvedenému je nezbytné dodat, že žádná z vyjmenovaných smluv, řešící problematiku spolupráce v hraničních vodách, nezahrnuje problematiku rybářství či výkonu rybářského práva.

Z dalších mezinárodních smluv mající více či méně vztah k rybářství lze vyjmenovat např. Úmluvu o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, Úmluvu o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů, Úmluvu o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť.

6. 7. Shrnutí

Problematika rybářství je natolik obsáhlá, že ji samozřejmě nelze komplexně upravit pouze v zákoně o rybářství, ale přesahuje i do dalších odvětví právního řádu.

³²³ Tamtéž.

Právní úprava obsažená v zákoně o vodách chrání povrchové vody a stanovuje podmínky pro jejich hospodárné využívání. Toto hospodárné využívání vod pro účely rybářství se projevuje především v institutu povolení k nakládání s vodami a rovněž v povolení k vypouštění závadných látek.

Uživatelé rybářských revírů jsou na vodě závislí a jakékoliv zásahy do hladiny vody nebo koryta vodních toků mohou mít pro jejich hospodaření zásadní vliv. V případě vodního toku však uživatelé rybářských revírů jen zřídka kdy jsou vlastníky pozemků, a tak se vodoprávních řízení mohou účastnit zpravidla pouze na základě ustanovení o spolcích.

Účelem zákona na ochranu přírody a krajiny je mimo jiné ochrana přírodních hodnot, rozmanitosti forem života a také snaha přispět k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. Zákon o ochraně přírody a krajiny upravuje možnost prohlásit určitý druh za zvláště chráněný. Tyto druhy poté chrání celou řadou zákazů např. zákazem chytat a lovit je.

Veterinární zákon a zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví pravidla pro zacházení s rybami. Upravuje pravidla, zákazy a příkazy směřující k co nejnížší míře způsobeného utrpení při lovu, přepravě, prodeji a zabíjení ryb.

7. Rybářské revíry

7. 1. Historický vývoj právní úpravy

Jedním z nejstarších zdrojů lidské obživy patřil odjakživa rybolov a znalost výroby rybářského náčiní je již od pravěku společná všem lidským kulturám. Zhruba do 13. století, kdy začaly být stavěny první jezy, trval na českých řekách přírodní stav.

V průběhu 14. a 15. století, se rybáři začínají sdružovat do prvních cechovních spolků, které vytvářejí pro své členy vnitřní pravidla. Jejich smyslem bylo, aby rybářskou činnost mohla vykonávat pouze osoba s dostatečnou kvalifikací, která měla být zajištěna díky stanovené učební době, jež musel žadatel o vstup do cechu projít a složením odborné zkoušky.³²⁴ Cechovní předpisy z období vrcholného středověku byly první právní úpravou této oblasti, která se později vyvinula do podoby současného moderního rybářského práva. Cechovní rybářské řády obsahovaly jak základní pravidla lovu ryb (např. popisy jednotlivých způsobů lovu a popisy nástrojů k lovení ryb), tak i způsob jejich realizace na trhu a chování lidí, kteří rybářství vykonávali.³²⁵

Kromě pravidel jednotlivých cechovních spolků však žádná jiná sofistikovaná právní úprava s širší působností neexistovala. Protože nebyla potřeba vydávat speciální předpisy na ochranu rybářství, soustředily se tehdejší kodexy pouze na ochranu rybářského práva před pytláctvím a výtržnostmi. Takováto ustanovení nalezneme například v Rybářském řádu Rudolfa II. (1583) nebo v Rybářských řádech Karla VI. (1720 a 1728).³²⁶

Rybářské právo patřilo do 19. století šlechtě, královským městům a cechovním spolkům. Šlechtě náleželo právo rybolovu na tekoucích vodách jako tzv. vrchnostenský regál a ta jej později začala prodávat nebo propachtovávat soukromým osobám. Městům bylo právo rybolovu přiznáno Svatováclavskou smlouvou v roce 1517, a to v řekách, potocích a rybnících nacházejících se v jejich správním obvodu.³²⁷ Stávalo se, že šlechta zapoměla rybářské právo na svém území vykonávat, a proto jej namísto vrchnosti vykonávaly pobřežní obce nebo jednotliví vlastníci pobřežních pozemků.³²⁸

V důsledku ztráty hospodářských a politických práv šlechty, se v českých zemích začíná od 19. století provádět lov ryb živelně. V právních předpisech nebylo v té době jasně stanoveno, komu náleží rybářské právo na tekoucích vodách a při posuzování této otázky se vycházelo z historického vývoje toho konkrétního

³²⁴ Hemelík T., Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, s. 11.

³²⁵ Tamtéž.

³²⁶ Šíma A., Právní předpisy pro rybáře, Panorama, Praha, 1988, s. 20.

³²⁷ Vimr V., České rybářské právo, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, s. 17.

³²⁸ Strnad L., Rybářské právo v Československé republice, Rybářská unie v ČSR, Praha, 1936, s. 4.

rybářského oprávnění a rovněž z toho, zda se jednalo o rybářské právo na tekoucí vodě soukromé či tekoucí vodě veřejné. V soukromých tekoucích vodách byl rybolov zpravidla výhradním právem vlastníka soukromé tekoucí vody. Vlastník však mohl rybářské právo převést i na jinou osobu. Pak se rybářské právo v cizí soukromé tekoucí vodě se podle § 477 o.z.o. pokládalo za služebnost.³²⁹

Císařským patentem Františka I. č. 946/1811 Sb., z.s. (tj. slavným Všeobecným zákoníkem občanským) bylo umožněno na veřejných tekoucích vodách volně lovit ryby všem zájemcům, neboť dle tohoto zákona byly ryby tzv. „res nullius“ tj. věc bez pána, a proto si je mohl přivlastnit každý, pokud toto právo nebylo omezeno politickými zákony, nebo pokud nebylo přiznáno jako výsada jen některým občanům.

V důsledku průmyslové revoluce a živelně rostoucí industrializací dochází k výraznému zhoršení podmínek na vodních tocích. V tomto období nebylo rybaření na vodních tocích nikterak právně regulováno, rybářské právo nemělo svého „správce“ a díky ustanovení § 382 všeobecnému zákoníku občanskému patřilo tzv. všem. Toto právní vakuum vedlo ve svých důsledcích k vyrybnování toků. Na sklonku 19. století, si odborná i kulturní veřejnost uvědomila neutěšený stav a díky kampani za záchranu některých ryb byla zahájena výstavba prvních rybích líhní, založeny první rybářské spolky a na rybářských revírech se začalo hospodařit.³³⁰

Právo svobodného rybolovu ve veřejných tekoucích vodách bylo zrušeno ustanovením § 15 čes. zem. vodního zákona č. 71/1870, ve kterém byly uvedeny jednotlivé způsoby povoleného obecného užívání veřejných tekoucích vod a právo rybolovu mezi nimi chybělo. Znění ustanovení § 382 všeobecnému zákoníku občanskému se sice nezměnilo, avšak začalo být v praxi vykládáno tak, že okupace (přivlastnění) ryb ve veřejných tekoucích vodách náleží pouze tomu, komu přísluší i rybářské právo.³³¹

Samostatná právní úprava rybářského práva však dosud chyběla, a proto se v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století snažila rakouská vláda prosadit řadu právních předpisů upravujících právo rybolovu.

Zákon o rybářství ve vodstvu vnitrozemském č. 58/1885 ř.z. již výslovně oprávnění volného lovu ryb zrušil.³³² Stanovil, že v umělých vodních shromaždištích nebo korytech mají právo lovu ryb držitelé těchto zařízení a v přirozeném vodstvu ti, kterým toto bude přičteno zákonem zemským. Tento zemský zákon však v Čechách

³²⁹ Vimr V., České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, s. 19.

³³⁰ Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, s. 483.

³³¹ Strnad L., Rybářské právo v Československé republice, Rybářská unie v ČSR, Praha, 1936, s. 8.

³³² Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 58/1885 ř.z. „Oprávnění volně lovit ryby, jež na § 382 o.z. obč. spočívá, jest zrušeno.“

vydán nebyl, a tak zde platil zákon č. 22/1885 čes. z. z. (tzv. rybářsko-policejní zákon), který mimo jiné zavedl poprvé rybářské lístky.³³³

Oproti situaci v Čechách, byl na Moravě zemský zákon, navazující na říšský zákon č. 58/1885, vydán. Zákon č. 62/1896 ze dne 6. června 1895 byl první právní úpravou u nás, která umožnila vznik rybářských revírů. Rybářské revíry bylo, dle ustanovení § 9 tohoto zákona, možné vyhlásit pouze na tekoucích vodách a příslušný k tomu byl Politický zemský úřad. Rybářský revír měl mít dostatečnou délku vodního toku, která by umožňovala trvalý chov ryb, přiměřenou jakost vody a řádné hospodaření. Rybářské revíry neměly být naopak vyhlášovány na těch vodách, které pro jakost vody nejsou důležité pro rybářství, anebo jsou jen odtoky či přítoky rybníků. Pro vyhlášení rybářského revíru na vodním toku nebylo třeba, aby celá tato voda byla způsobilá pro chov ryb a ten v ní byl skutečně provozován, ale stačilo když tato voda byla pro rybolov významná.³³⁴

Rybářské revíry byly buďto vlastní nebo složené. Vlastní rybářské revíry byly vyhlášovány na těch úsecích vodních toků, které svoji rozlohou a povahou byly způsobilé pro smysluplný výkon rybářského práva. Tato způsobilost se dokládala znaleckým posudkem. Na tomto rybářském revíru náleželo rybářské právo jen jednomu subjektu popř. nedílně více subjektům. Složené (též rovněž pachtovní, družstevní nebo společenské) revíry byly vyhlášovány na těch částech vodního toku, kde právo rybolovu již sice bylo, ale nebyl splněn předpoklad dostatečné rozlohy. Takovéto úseky vodního toku pak byly spojeny v jeden složený rybářský revír.³³⁵ Podle nařízení mor. místodrž. č. 64/1896 byly při prvním vyhlášení rybářského revíru vyzváni majitelé rybářského práva, aby svůj nárok na utvoření vlastního rybářského revíru uplatnili, a to v prekluzivní lhůtě 60 dnů.³³⁶

Zatímco na Moravě byl výkon rybářského práva možný tedy jen v rybářském revíru určité rozlohy, v Čechách bylo možné provozovat rybářství na neomezeně krátkém úseku vodního toku. Stávalo se, že rybářské právo náleželo jinému subjektu při pravém a jinému při levém břehu vodního toku.³³⁷ Tento stav panoval až do roku 1953, kdy právní stav v Čechách, na Moravě, Slezsku (a rovněž na Slovensku³³⁸) byl sjednocen zákonem o rybářství č. 62/1952 Sb.

³³³ Ustanovení § 10 zákona č. 22/1885 čes.z.z. v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách.

³³⁴ Ševčík J., Vodní a rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1937, s. 521.

³³⁵ Šíma A., Právní předpisy pro rybáře, Panorama, Praha, 1988, s. 106.

³³⁶ Ševčík J., Vodní a rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1937, s. 524.

³³⁷ Šíma A., Právní předpisy pro rybáře, Panorama, Praha, 1988, s. 106.

³³⁸ Na území Slovenska platil rybářský produkční zákon č. XIX/1888.

Po vyhlášení Československé republiky v roce 1918 zůstaly výše uvedené právní předpisy v platnosti a právní úprava rybařství tak byla i přes legislativní snahu nadále rozdělena mezi jednotlivé země nového státu. V roce 1932 byl předložen senátu Národního shromáždění vládní návrh zákona o úpravě rybařství, jehož účelem bylo právní předpisy platné na území Československa sjednotit. Smysluplného výkonu rybařského práva mělo být dosaženo rozdělením všech tekoucích vod v rybařské revíry (vlastní nebo složené) a ty by poté byly spojeny ve vyšší rybařské hospodářské celky.³³⁹ Poprvé se zde objevuje i myšlenka vytvoření svazů rybařských revírů a zemských rybařských svazů, kterým mělo být svěřeno hospodaření na vzniklých rybařských revírech.

Vládním nařízením č. 5/1942 Sb., o částečné úpravě rybařství bylo sjednoceno rybařské právo na Moravě a Slezsku. V Čechách došlo k zavedení zarybňovací povinnosti.³⁴⁰ Poprvé přibila i povinnost mít při lovu ryb kromě rybařského lístku i povolenku k rybolovu.³⁴¹

Dekrety č. 5/1945 Sb., o národní správě, č. 12/1945 Sb., o konfiskaci zemědělského majetku a č. 108/1945 Sb., o konfiskaci jiného majetku byla rybařská práva Němců, Maďarů a tzv. jiných státně nespolehlivých osob odejmuta bez náhrady. Při přidělování těchto zkonfiskovaných rybařských práv měly příslušné úřady přihlížet k tomu, aby byla přidělena fyzickým nebo právnickým osobám, které mají o chov ryb opravdový zájem, a aby tímto přidělem byly vytvořeny soběstačné rybařské celky na místě dosavadních rybařských práv malého územního rozsahu.³⁴²

Komunistický převrat v roce 1948 odstartoval řadu ekonomických a politických změn, které se logicky projeví i v rybařství. Zákony č. 142/1947 Sb., a č. 46/1948 Sb., došlo k násilnému vyvlastnění rybníků a hospodaření na nich bylo svěřeno podniku Státního rybařství.³⁴³ Po hospodaření na rybnících byl na řadě i výkon rybařského práva na tekoucích vodách.

Až do roku 1953 byla právní úprava rybařského práva na tekoucích vodách v tehdejším Československu značně roztržena. Do vydání zákona č. 62/1952 Sb., platily v oblasti různé právní předpisy, často z dob ještě Rakousko-Uherska. V Čechách to byl zákon č. 22/1885 čes.z.z., který měl, jako bylo uvedeno výše, spíš jen administrativně-policejní charakter a neobsahoval problematiku rybařského hospodaření. Na Moravě platil zákon č. 79/1882 mor.z.z. a rovněž zákon č. 62/1896 mor.z.z., vydaný na základě

³³⁹ Strnad L., Rybařské právo v Československé republice, Rybařská unie v ČSR, Praha, 1936, s. 52.

³⁴⁰ Vimr V., České rybařské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, s. 84.

³⁴¹ Šíma A., Právní předpisy pro rybáře, Panorama, Praha, 1988, s. 85.

³⁴² Vimr V., České rybařské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, s. 20.

³⁴³ Hemelík T., Rybařství a právo, Orac, Praha, 2000, s. 14.

říšského zákona č. 58/1885 ř.z. o úpravě rybníků na vodách vnitrozemských, ve Slezsku platil zákon č. 28/1883 slez.z.z. a na Slovensku pak zákon č. XIX/1888 a vládní nařízení č. 306/1939 Sb., o úpravě rybníků v zemích Slovenské a Podkarpatské. V českých zemích bylo rybníkové právo často samostatné a patřilo někomu jinému než řeka, na Slovensku patřilo rybníkové právo majitelům pobřežních pozemků.³⁴⁴ V Čechách došlo k částečné nápravě nedostatečné právní úpravy rybníkového hospodaření vydáním vládního nařízení č. 5/1942 Sb., a č. 167/1943 Sb.

Zákon č. 62/1952 Sb., o rybníků tak sjednotil úpravu rybníkového práva na celém území Československa. Zrušil do té doby platné předpisy, vyjma těch upravujících postavení rybníkové stráže,³⁴⁵ a do právní úpravy rybníkového práva přinesl řadu zásadních změn. Zákon č. 62/1952 Sb., o rybníků byl proveden vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 363/1952 Ú.l., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o rybníků, vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 142/1952 Ú.l., o zákazu lovu ryb na udici na rybníků a vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 170/1953 Ú.l., kterou se vydává rybníkový řád.

Účelem tohoto zákona bylo „upravit podle zásad socialistického hospodaření chov ryb a jiných vodních živočichů v tekoucích vodách i rybníků tak, aby přispíval k dalšímu zlepšení výživy pracujících“.³⁴⁶ Zákon dále určil, že rybníkovství se provozuje výkonem rybníkového práva v tekoucích vodách nebo hospodařením na rybníků. Rybníkové právo opravňovalo chovat, hájit a přivlastňovat si v tekoucích vodách ryby, raky, perlorodku říční a ostatní škeble. Krom tekoucích vod platilo rybníkové právo rovněž v přehradách, jezerech, propadlinách vniklých těžbami, odstavených ramenech vzniklých regulací a tůních. Na rybníky se rybníkové právo nevztahovalo. Byla-li pochybnost, jde-li o tekoucí vodu nebo rybník, rozhodoval výkonný orgán okresního národního výboru.³⁴⁷

Tak jako došlo k vyvlastnění rybníků, byla i tehdejší rybníkové práva na tekoucích vodách zestátněna bez náhrady. Byly zrušeny i dosavadní nájemní smlouvy o rybníkových právech a nájemci měli nárok jen na vrácení poměrné části nájemného, pokud bylo zapláceno předem.³⁴⁸

Ministerstvu zemědělství bylo uloženo, aby rozdělilo v dohodě s ministerstvem lesů a dřevařského průmyslu tekoucí vody na rybníkové revíry tak, aby se umožnil řádný

³⁴⁴ Šimek Z., Rybníkovství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959, s. 192.

³⁴⁵ zákon č. 12/1948 Sb., o zevním označení přísežné stráže, určené k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti a rybníkovství, a zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybníkovství a vod a vodních děl.

³⁴⁶ Ustanovení § 1 zákona č. 62/1952 Sb., zákon o rybníkovství.

³⁴⁷ Šimek Z., Rybníkovství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959, s. 192.

³⁴⁸ Ustanovení § 3 zákona č. 62/1952 Sb., zákon o rybníkovství.

a plánovitý výkon rybářského práva. Výkon rybářského práva pak byl přenechán převážně nově vzniklému Československému svazu rybářů.³⁴⁹

Pro každý rybářský revír musel být ustanoven rybářský hospodář a jeho zástupce. Ustanovoval je, se souhlasem výkonného orgánu krajského národního výboru ten, kdo vykonával v rybářském revíru rybářské právo. Hospodář byl povinen hospodařit podle stanoveného plánu a byl za řádné hospodaření v revíru odpovědný. Vydával povolenky k rybolovu, které byly kromě rybářského lístku předpokladem možnosti lovit ryby v tekoucích vodách.

Kdo se mohl stát rybářským hospodářem upravovalo ustanovení § 3 vyhlášky č. 363/1952 Ú.l. Mohl to být jen československý občan s odbornou způsobilostí a odbornými znalostmi a musel mít platný rybářský lístek alespoň tři roky.

Zákon dále upravil vytváření chráněných rybích oblastí (§ 8), přístup na cizí pozemky za účelem výkonu rybářského práva (§ 9), výkon rybářského práva na pozemcích zaplavených povodní (§ 10) a ochranu rybářství (§ 11).

Chráněná rybí oblast se vyhlášovala tam, kde to vyžadoval zájem chovu ryb (tření, odchov plůdku, přezimování ryb) anebo chov jiných vodních zvířat. Vyhlášoval ji krajský národní výbor v části rybářského revíru. Chráněná rybí oblast musela být označena, a to po obou stranách řeky a na obou koncích chráněného pásma.

Z důvodu řádného výkonu rybářského práva mohly oprávněné osoby vstupovat na pobřežní pozemky, na něž nebyl vstup zakázán v obecném zájmu. Podléhaly však povinnosti nahradit škodu způsobenou výkonem rybářského práva. Přístup k vodě byl dovolen po veřejných příchodech, pakliže nebyly, i po soukromých cestách, stezkách, polních mezích, okrajích luk a jiných cestách, používaných majitelem pozemku. Na oplocené pozemky mohl rybářský hospodář nebo jeho zástupce a v jejich doprovodu i jejich zaměstnanci vstupovat k výkonu rybářských opatření jedině s povolením okresního národního výboru. Před vstupem se však museli předem ohlásit u majitele ohrazeného pozemku.³⁵⁰

Držitelé pozemků zaplavených při povodních měli zakázáno lovit ryby na těchto pozemcích nebo jim bránit v návratu do tekoucí vody. Přivlastnit si mohly pouze ty ryby, které zůstaly na jejich pozemcích po opadnutí vody a jestliže rybářský hospodář do tří dnů po opadnutí vody neučinil opatření k záchraně ryb.

³⁴⁹ Šimek Z., Rybářství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959, s. 197.

³⁵⁰ Šimek Z., Rybářství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959, s. 194.

Při projektování, budování, provozu a udržování vodních děl a zařízení a při jiném užívání tekoucích vod bylo nutno přihlížet k potřebám rybníkářství.³⁵¹

Zákon upravoval především chov a lov ryb na vodních tocích, o hospodaření na rybnících zákon pouze uváděl, že držitelé rybníků, pokud jsou způsobilé pro chov ryb, jsou povinni udržovat rybníky v řádném hospodářském stavu a řádně v nich hospodařit. Vyhláška č. 142/1952 Ú.1. zakázala na rybnících lov udicí.

Zákon nedovoloval zavádět chov ryb a jiných vodních zvířat, která nebyla dosud u nás chována, výjimečně jen se svolením ministerstva zemědělství a lesního hospodářství, ministerstva školství a kultury a ministerstva zdravotnictví.³⁵²

Protože tento zákon řešil především hospodaření na tekoucích vodách a nikoliv na rybnících, bylo nezbytné jej rozšířit také o zásady obhospodařování rybníků.³⁵³ V roce 1963 byl proto přijat nový zákon o rybníkářství č. 102/1963 Sb., s prováděcí vyhláškou č. 103/1963 Sb., který v oddíle 1 stanovil zásady rybníkářství provozovaném na rybnících a v oddílu 2 rybníkářství na tekoucích vodách. Zákon rovněž výslovně stanovil dva hlavní subjekty v oblasti rybníkářství, a to Státní rybníkářství pro hospodaření na rybnících a Československý rybníkářský svaz³⁵⁴ pro výkon rybníkářského práva na rybníkářských revírech.

Protože nový zákon vznikl v době značného nedostatku masných výrobků, a s cílem zvýšit produkci rybího masa, bylo hned v ustanovení § 1 stanoveno pojetí rybníkářství jako odvětví zemědělské výroby, které zajišťuje podle potřeb socialistické společnosti řádný chov, zúšlechťování, ochranu a lov ryb a jiných vodních živočichů.

Hospodařením na rybnících byla zajišťována výroba tržních ryb k tzv. „zlepšení výživy pracujících“ a výroba násad pro rybníky a pro zarybnování rybníkářských revírů. Organizace hospodařící na rybnících měly za úkol hospodařit tak, aby bylo docíleno co nejvyšší výroby ryb.³⁵⁵

Pro potřeby zarybnování rybníkářských revírů mohly na rybnících hospodařit i organizační složky Československého rybníkářského svazu. Československý rybníkářský svaz však byl v první řadě organizací, které jako jediné náleželo tzv. rybníkářské právo tj. oprávnění a povinnost plánovitě chovat, chránit a lovit ryby a jiné vodní živočichy v tekoucích vodách a ulovené ryby a vodní živočichy si přivlastňovat. K výkonu rybníkářského práva náleželo i oprávnění užívat v nezbytné míře pobřežních pozemků.

³⁵¹ Ustanovení § 11 zákona č. 62/1952 Sb., zákon o rybníkářství.

³⁵² Šimek Z., Rybníkářství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959, s. 194.

³⁵³ Pohunek M. a kol., Sportovní rybníkářství, Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1971, s. 85.

³⁵⁴ Existoval od roku 1957 do roku 1968, kdy se rozdělil na samostatný Český rybníkářský svaz a Slovenský rybníkářský svaz – Český rybníkářský svaz: Profil organizace, Rada ČRS, Praha, 2007, s. 3.

³⁵⁵ Ustanovení § 3 a § 4 zákona č. 102/1963 Sb., o rybníkářství.

Uživatelům rybářských revírů byla dána povinnost hospodařit podle hospodářského plánu stanoveného Ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství. Uživatel rybářského revíru měl za povinnost vyznačit hranice rybářských revírů a vod pstruhových a mimopstruhových. Uživatel rybářské revíru měl rovněž povinnost ustanovit rybářského hospodáře, jeho zástupce a rybářskou stráž, které schvaloval okresní národní výbor.

Po sametové revoluci v listopadu roku 1989 pak zákon, který vznikl v období reálného socialismu, logicky novým společenským a ekonomickým poměrům přestal vyhovovat. Přesto dlouhou dobu nedošlo k jeho zrušení a nahrazení novým právním předpisem, ale postupovalo se cestou novel.

První významnou změnou zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství došlo zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (tzv. zákon o půdě), který zrušil institut práva bezplatného užívání rybníků a to od 24. června 1991. Od tohoto data se právo bezplatného užívání rybníků změnilo na nájemní vztah.³⁵⁶

Na další podstatnou změnu si zákon musel počkat až do roku 2000, kdy byla přijata jeho novela, a to zákonem č. 410/2000 Sb. Tato novela obsahovala především dva významné prvky. Jednak zákonodárce poprvé vytvořil legální definici rybníka, a jednak začal, avšak velmi pozvolna, respektovat i vlastnická práva.

Vlastníkům rybníků bylo, po více jak deseti letech od pádu komunistického režimu, umožněno na nich hospodařit, a to při splnění povinnosti vést o chovu ryb příslušnou hospodářskou evidenci v předepsaných ukazatelích. Vlastníku rybníka byl sice umožněn, na rybnících dříve zakázaný, odlov ryb na udici, avšak pokud jím za úplatu pověřil jinou osobu, podléhal oznamovací povinnosti místně příslušnému okresnímu úřadu.

Na žádost vlastníka vodohospodářského díla nebo jiné uzavřené vodní plochy mohl orgán kraje vyhlásit rybářský revír a přenechat vlastníkově výkon rybářského práva. Možnost změny nebo zrušení rybářského revíru z podnětu vlastníka již zákon neupravoval. Toto právo musel dovodit až Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku č.j. 7 A 33/2002-42 ze dne 24. února 2004.

Ve výše uvedeném judikátu Nejvyšší správní soud dovodil možnost, vyhlásit, změnit či zrušit rybářský revír na žádost vlastníka vodohospodářského díla, avšak za předpokladu, že bude zachován smysl a účel zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, kterým je veřejný zájem na utvoření vodního celku, jenž umožňuje řádný a plánovitý výkon rybářského práva.

³⁵⁶ Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, Masarykova univerzita Brno, Brno, 2003, s. 162.

Kromě skutečnosti, že Nejvyšší správní soud tak napravit nedostatky textu zákona při ochraně vlastnických práv, je tento judikát rovněž významný i proto, že poprvé definoval rybářské právo a jeho výkon jako veřejný zájem.

I přes judikaturu Nejvyššího správního soudu a celou řadu novel, zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství jednoduše nemohl vyhovovat požadavkům nové doby, obzvláště co se ochrany vlastnických práv týče. Proto byl nakonec vypracován a dne 1. dubna 2004 nabyl účinnosti současný zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o rybářství“).

7. 2. Právní úprava v současném zákoně o rybářství

Rybářské revíry v naší kulturní krajině zajišťují mimo rekreační potenciál lovu ryb také dlouhodobý systém rybářského obhospodařování našich povrchových vod za účelem udržení bohatého spektra rybích druhů téměř odpovídající přirozeným populacím v lokalitách pro ně vhodných.³⁵⁷

Hospodaření na rybářských revírech spočívá především v obhospodařování říčních systémů a udržování rybích společenstev na těch vodních plochách, kde je rekreační rybolov prováděn převážně lovem na udici. Počet rybářských revírů na území České republiky přesahuje 2 000 o výměře přibližně 42 000 ha. Rekreačním rybářstvím se zabývá 350 tis. registrovaných členů všech rybářských svazů.³⁵⁸

Rybářským revírem je dle ustanovení § 2 písm. e) zákona o rybářství část vodního útvaru povrchových vod o výměře nejméně 500 m² souvislé vodní plochy, umožňující život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášená rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybářství. Přičemž platí, že nachází-li se rybářský revír na území jednoho konkrétního kraje, je orgánem státní správy rybářství příslušným k vyhlášení tento krajský úřad. Má-li mít zamýšlený rybářský revír rozlohu přesahující správní území jednoho kraje, vyhláší rybářský revír Ministerstvo zemědělství, které je rovněž orgánem prvního stupně pro všechny přestupky na úseku rybářství, ke kterým na území tohoto revíru dojde.

Na území národních parků pak rybářské revíry vyhláší, mění a zruší Ministerstvo životního prostředí³⁵⁹ a na území vojenských újezdů je to pak Ministerstvo obrany.³⁶⁰

³⁵⁷ Vize Českého zemědělství po roce 2010, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2010, s. 33.

³⁵⁸ Národní strategický plán pro oblast rybářství 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2007, s.

2.

³⁵⁹ Ustanovení § 23 zákona o rybářství.

³⁶⁰ Ustanovení § 24 zákona o rybářství.

Rybářský revír se vyhláší na vodním toku, na rybníce nebo na uzavřené vodě. Přičemž zatímco v případě pochybností, zda se jedná o uzavřenou vodu či nikoliv může rozhodnout orgán státní správy rybářství, tak v případě pochybností, zda se jedná o vodní tok či nikoliv, rozhoduje příslušný vodoprávní úřad, kterým je dle ustanovení § 107 písm. p) vodního zákona vždy krajský úřad.³⁶¹ Rybářský revír je tedy vždy vyhlášen na rozhodnutím vymezené části povrchových vod.

Podle ustanovení § 4 odst. 3 zákona o rybářství se rybářský revír (zkráceně řečeno) vyhláší:

- a) na žádost vlastníka rybníka,
- b) na žádost vlastníka (vlastníků) pozemku, na němž se nachází uzavřená voda, nebo osoby pověřené všemi vlastníky nebo všemi spoluvlastníky k podání žádosti nebo na základě žádosti nájemce uvedených nemovitostí, prokáže-li žadatel, že písemně uzavřel nájemní vztah za účelem výkonu rybářského práva k uvedeným nemovitostem s vlastníkem nebo všemi vlastníky anebo všemi spoluvlastníky uvedených nemovitostí,
- c) z vlastního podnětu příslušného rybářského orgánu na vodním toku nebo na uzavřené vodě nalézající se na pozemku vlastníků nebo spoluvlastníků uvedených pod písmenem b) v případě, že se vlastníci nebo spoluvlastníci nedohodli na podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru.

Z tohoto ustanovení tak vyplývá, že k vyhlášení rybářského revíru v zásadě může dojít na žádost nebo z vlastního podnětu rybářského orgánu, přičemž k vyhlášení rybářského revíru na rybníce nebo uzavřené vodě dochází na základě žádosti osob disponujících konkrétními právy (vlastnictví, nájem) k označeným nemovitostem (rybník, pozemky, na nichž je uzavřená voda), kdy se ctí právo vlastníka nakládat s majetkem. Oproti tomu z moci úřední lze vyhlásit rybářský revír na vodním toku (popř. když se vlastníci pozemků, na nichž je uzavřená voda, nedohodli).³⁶²

7. 3. Omezení vlastnického práva v důsledku existence rybářského revíru

Co se týká omezení vlastnického práva vyplývající z existence rybářského revíru (přičemž toto omezení spočívá především v povinnosti strpět občasnou přítomnost rybářské stráže, aby byla zajištěna kontrola povinností vyplývajících ze zákona o rybářství, a povinnost strpět označení hranic rybářského revíru a chráněné rybí oblasti), je třeba vycházet ze skutečnosti, že výkon rybářského práva na rybářském revíru není podnikáním ve smyslu obchodního zákoníku (na rozdíl od rybníkářství,

³⁶¹ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 37905-2/2009-16230 ze dne 29. ledna 2010.

³⁶² Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 10 Ca 101/2008-34-44 ze dne 10. listopadu 2010.

keré je upraveno rovněž zákonem o rybářství), ale jedná se o činnost provozovanou ve veřejném zájmu³⁶³ jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

Veřejnoprávní omezení vlastnického práva vlastníků pozemků spočívá především v povinnosti strpět občasnou přítomnost rybářské stráže na pobřežních pozemcích a povinnost strpět označení hranic rybářského revíru a chráněné rybí oblasti, se děje ve veřejném zájmu a lze za ně uplatňovat náhradu podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod bez ohledu na skutečnost, že zákon o rybářství způsob stanovení náhrad neupravuje.³⁶⁴

Vzhledem k tomu, že zákon o rybářství náhradu za takové omezení vlastnického práva podrobněji neupravuje, je nutno v každém konkrétním případě zjišťovat majetkovou újmu, která vznikla omezením vlastnického práva.

Pro stanovení výše náhrady v konkrétním případě bude rozhodující dohoda mezi uživatelem rybářského revíru a vlastníkem pozemku, na němž se rybářský revír nachází. Nedojde-li k takové dohodě, je třeba svůj nárok uplatňovat u soudu.

Výši peněžitého plnění (zpravidla ve formě nájmu), které je oprávněn vlastník pozemku získat od uživatele rybářského revíru, je třeba určit peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobných nemovitostí.³⁶⁵

7. 4. Typy řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru

Rybářský revír lze v České republice vyhlásit, změnit či zrušit pouze na rybníku, uzavřené vodě a vodním toku. Od důsledného rozlišení o jaký z typů vodního útvaru se jedná, se poté odvíjí i specifický procesní režim správního řízení.

Řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru na rybníku je typickým řízením zahájením na žádost (ustanovení § 44 správního řádu), přičemž k podání této žádosti je legitimován pouze vlastník rybníka (ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) zákona o rybářství). Správní orgán v tomto případě není nadán žádnou diskreční pravomocí (správní uvážení) a pouze posoudí, zda žádost splňuje všechny náležitosti (ustanovení § 37 odst. 2 a § 45 odst. 1 správního řádu) a pokud tomu tak je, žádosti automaticky vyhová. Jedná se princip vyhlašovat rybářské revíry především na tzv. volných vodách, které mají charakter přírodního vodního útvaru (vodní toky, uzavřené vody) a na

³⁶³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 7 A 33/2002-42 ze dne 24. února 2004.

³⁶⁴ Obdobně Nález Ústavního soudu č.j. Pl ÚS 3/96 ze dne 6. března 2007.

³⁶⁵ Analogicky rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 1408/2004 ze dne 14. prosince 2006.

rybnících, které slouží spíše k intenzivní produkci ryb, než k ochraně vodních živočichů, vyhlášovat rybářské revíry pouze v případech, kdy si to vlastník rybníka výslovně přeje.

Tento princip je českému právu vlastní již od 19. století, kdy začaly vznikat první právní úpravy rybářství, a více či méně se promítal i do dalších právních úprav rybářství na našem území ve 20. století bez ohledu na politické či společensko-ekonomické poměry. Rovněž je výrazem již tradičního rozdělení rybářství na rybníkářství a výkon rybářského práva v rybářských revírech.

Oproti řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru na rybníku je řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru na vodním toku pravým opakem.

Pro tento typ správního řízení sice orgány státní správy rybářství sice přijímají podněty (ustanovení § 42 správní řádu) avšak řízení se zahajuje vždy z moci úřední (ustanovení § 46 správního řádu v kombinaci s ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) zákona o rybářství).

Oproti předchozímu typu řízení zde mají orgány státní správy rybářství možnost správního uvážení, zda rybářský revír vyhlásit, změnit či zrušit. Správní uvážení samozřejmě neznamená libovůli v rozhodování a nemůže vést k nepodloženým rozhodnutím,³⁶⁶ ale je vedeno podle základních zásad správního řízení s ohledem na veřejný zájem.

Správní uvážení orgánu státní správy rybářství spočívá především v zjišťování, zda bude efektivně naplněn veřejný zájem uvedený v článku 7 Ústavy České republiky a v čl. 35 Listiny základních práv a svobod, jímž je, v tomto případě, chov a podpora života ryb. Existence rybářských revírů je tak výrazem veřejného zájmu na šetrném využívání přírodních zdrojů a na ochraně přírodního bohatství (především ryb a jiných vodních organismů v rybářském revíru).³⁶⁷

Správní orgán rovněž zkoumá případný střet výše uvedeného veřejného zájmu s potenciálním omezením vlastnického práva na základě principu proporcionality. Princip proporcionality se vždy užije tam, kde dojde ke konfliktu mezi dvěma a více právem chráněnými zájmy. Přednost pak dostane to právo, které chrání nejdůležitější hodnotu, avšak s minimálním nutným omezením ostatních konkurujících práv, tak aby byla zachována proporcionalita tj. úměrnost či přiměřenost, mezi jednotlivými právy, která jsou v konfliktu.³⁶⁸

³⁶⁶ Správní uvážení - <http://www.epravo.cz/top/clanky/spravni-uvazeni-10088.html>, 29. června 2001.

³⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010 – 101 ze dne 5. října 2011.

³⁶⁸ Např. Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 15/96 ze dne 9. října 1996.

Vyhlášení rybářského revíru nepředstavuje zásah do vlastnického práva k zatopeným pozemkům, neboť se týká způsobu užívání vod, které nejsou předmětem vlastnického práva (ustanovení § 3 odst. 1 vodního zákona).³⁶⁹ Součástí výkonu rybářského práva je však i užívání pobřežních pozemků (ustanovení § 2 písm. f) zákona o rybářství), na které mají právo vstupu osoby taxativně uvedené v ustanovení § 11 odst. 8 zákona o rybářství. Vlastníci pobřežních pozemků jsou rovněž povinni strpět označení rybářského revíru, popř. chráněné rybí oblasti (ustanovení § 11 odst. 9 zákona o rybářství).

Rozsah zásahu do vlastnického práva vlastníků pobřežních pozemků je spíše zanedbatelný a nedosahuje nijak výrazné intenzity. Zahrnuje pouze právo vstupu, nikoliv právo vjezdu apod. Nejedná o případ citelného zásahu do některého z vlastnických oprávnění, právo vstupu lze navíc vykonat jen v nezbytných případech. Tento zásah je pak opodstatněn obecným zájmem na péči o ryby a jiné vodní organismy a ve vztahu k tomuto zájmu se nejedná o nepřiměřené opatření.³⁷⁰

Řízení o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru na uzavřené vodě (ustanovení § 4 odst. 3 písm. b) zákona o rybářství) je pak průsečíkem obou výše uvedených řízení. Toto řízení se zahajuje zpravidla na žádost. A to na žádost vlastníka pozemku, na němž se nachází uzavřená voda. Je-li vlastníků nebo spoluvlastníků více, zahajuje se správní řízení na základě žádosti všech vlastníků nebo všech spoluvlastníků nebo osoby jimi pověřené. Řízení lze rovněž zahájit na základě žádosti nájemce pozemku, na němž se nachází uzavřená voda, prokáže-li, že písemně uzavřel nájemní vztah za účelem výkonu rybářského práva s vlastníkem (popř. všemi vlastníky, spoluvlastníky).

Nedohodnou-li se vlastníci popř. spoluvlastníci na podání žádosti, může řízení zahájit orgán státní správy rybářství z moci úřední a postupuje pak dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) zákona o rybářství, jak bylo popsáno výše.

7. 5. Vyhlášení rybářského revíru na rybníku

Jedním ze základních atributů řízení o vyhlášení rybářského revíru na rybníku, dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) zákona o rybářství, je uchopení základního pojmu rybník.

Význam tohoto termínu je i dnes chápán v českém právním řádu, v judikatuře i mezi laickou veřejností různě, v závislosti k účelu jakým je pojem rybník používán. Obdobně jako je termín „stavba“ rozdílně chápán právem soukromým a právem

³⁶⁹ Kocourek T., Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí, Leges, 2012.

³⁷⁰ Tamtéž.

veřejným, je problematika definování rybníku ještě složitější neboť i v rámci práva veřejného je např. jinak pojímán rybník pro účely odpisů dle zákona o dani z příjmu³⁷¹ a jinak je rybník pojímán pro účely zákona o dani z nemovitosti apod.

Rybníkem je dle ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství vodní dílo,³⁷² které je vodní nádrž určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; rybník je tvořen hrázi, nádrží a dalšími technickými zařízeními. K podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru na rybníku je pak oprávněn pouze jeho vlastník.

Rozlišení zda jde o rybník nebo jiné vodní dílo je pro posouzení režimu vyhlášení, změny či zrušení rybářského revíru velmi podstatné. Kupříkladu přehrady (např. Orlík, Slapy apod.) de facto rovněž splňují definiční znaky rybníka uvedené v ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství, avšak protože se jedná o vodní díla na vodních tocích, postupují orgány státní správy rybářství při vyhlášení rybářského revíru podle ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) zákona o rybářství (tj. režim vyhlášení rybářského revíru na vodním toku) a nikoliv podle ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) zákona o rybářství (režim vyhlášení rybářského revíru na rybníku).³⁷³

Existují rovněž tzv. průtočné rybníky, které se nacházejí na vodních tocích, a u nichž je třeba vždy zkoumat, zda splňují podmínky dané definicí ustanovení § 2 písm. c) zákona o rybářství, a to především funkční znaky tj. určenost k chovu ryb a vypustitelnost vodní nádrže. Rybník ve smyslu zákona o rybářství totiž neslouží pouze k akumulaci vody, ale především k akumulaci ryb za účelem jejich chovu a lovu.

Leží-li průtočný rybník na vodním toku, ze kterého do něj voda neustále přitéká, nelze jej zcela vypustit a provozovat na něm lov. Daleko podstatnější je však schopnost průtočného rybníku tzv. akumulovat rybí obsádku. Aby byl naplněn funkční definiční znak určenost k chovu ryb, je nezbytné, aby rybník jako vodní nádrž byl schopen ryby zadržet a zabránit jim ve volné migraci do vodního toku. Pokud tomu tak není, přestávají být ryby majetkem rybníkáře a stávají se tzv. volně žijícím živočichem, kterého lze lovit pouze na rybářském revíru v rámci výkonu rybářského práva (tzn. velmi omezeně na základě vydaných povolenek za splnění přísných podmínek), nikoliv hospodářskou těžbou v rámci rybníkářství (více viz kapitola 4.3. Rybník a jeho vlastník v řízení o vyhlášení, změně nebo zrušení rybářského revíru).

Uzavřenou vodou se pak rozumí vodní útvar povrchových vod, který není volně spojen s přítokem nebo odtokem, zejména mrtvé nebo odstavené rameno vodního toku, propadlina, zatopená umělá prohlubeň terénu, zbytková jáma po těžbě nerostů; za

³⁷¹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 375/01 ze dne 20. března 2002.

³⁷² Ustanovení § 55 odst. 1 a § 127 odst. 14 zákona č. 254/2001 Sb.

³⁷³ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 34777/2009-16230 ze dne 26. ledna 2010.

uzavřenou vodu se nepovažuje vodní útvar nebo jeho část, ve kterém je prováděna hornická činnost nebo činnost prováděná hornickým způsobem.

Zásadní, avšak ne jediný, rozdíl mezi rybníkem a uzavřenou vodou dle zákona o rybářství spočívá v tom, že rybníkem se rozumí vodní dílo, tedy stavba jakožto výsledek lidské činnosti, zatímco uzavřená voda je zpravidla přírodní, přirozeně vzniklý útvar, tedy nikoliv stavba, ale druh pozemku vodní plocha. Proto o vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě nežádá „vlastník uzavřené vody“, ale vlastník pozemku, zatímco o vyhlášení rybářského revíru na rybníku žádá vlastník stavby rybníka a nikoliv pozemku pod ním.

7. 6. Vyhlášení rybářského revíru na tzv. uzavřené vodě.

Jak již bylo uvedeno výše, při vyhlášení rybářského revíru je třeba nejprve rozlišit, zda se jedná o rybářský revír vyhlášený na rybníku, uzavřené vodě či vodním toku. Tento rozdíl je podstatný, neboť je spojen s jiným postupem správního orgánu při řízení o vyhlášení rybářského revíru.

Za uzavřenou vodu se dle ustanovení § 2 písm. g) zákona o rybářství považuje vodní útvar povrchových vod³⁷⁴, který není volně spojen s přítokem nebo odtokem, zejména mrtvé nebo odstavené rameno vodního toku, propadlina, zatopená umělá prohlubeň terénu, zbytková jáma po těžbě nerostů; za uzavřenou vodu se nepovažuje vodní útvar nebo jeho část, ve kterém je prováděna hornická činnost nebo činnost prováděná hornickým způsobem³⁷⁵. V případě pochybnosti, zda se jedná o uzavřenou vodu, rozhodne příslušný orgán státní správy rybářství.

Uzavřenost vody se pak neposuzuje s pohledu vodohospodářského, ale rybářského tj. zda může rybí obsádka z předmětného vodního útvaru uniknout či nikoliv. Při vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě ve smyslu ustanovení § 4 odst. 3 písm. b) zákona o rybářství je aplikace zákona o vodách možná pouze při posouzení, zda posuzovaný vodní útvar vůbec lze považovat za povrchovou vodu, není však již nutné zabývat se tím, zda jde o jednu z jejich forem - vodní tok ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 zákona o vodách.

Jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího správního soudu, při posuzování, zda určitý vodní útvar je možno považovat za uzavřenou vodu, není třeba vycházet z (ne)existence pojmových znaků vodního toku ve smyslu § 43 zákona o vodách, neboť úprava zákona o rybářství a zákona o vodách směřuje k úpravě rozdílných

³⁷⁴ Ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

³⁷⁵ Ustanovení § 2 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

společenských vztahů (viz § 1 obou těchto zákonů) a nelze tedy bez dalšího zaměňovat či přejímat jejich instituty a terminologii.³⁷⁶

Poněkud v rozporu z výše uvedeným nálezem Nejvyššího správního soudu je stanovisko Ministerstva zemědělství. Dle Ministerstva zemědělství jsou pojmy vodní tok a uzavřená voda, jako pojmy technické i právní, v logickém protikladu, takže pokud vodoprávní orgán vyslovil stanovisko, že vodní nádrž je vodním tokem, nemůže rybářský orgán stanovit, že jde o uzavřenou vodu.³⁷⁷

Pro úplnost jen dodávám, že dle vodního zákona jsou povrchovými vodami vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu; tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních.³⁷⁸

Zákon o rybářství, jak bylo řečeno, definuje pojem uzavřená voda čistě pro své účely, bez ohledu na to zda vodoprávní orgán prohlásil, že se jedná o vodní tok či nikoliv. **Pojem uzavřená voda** je v ustanovení § 2 písm. g) zákona o rybářství **vymezen jednak pozitivně** (vodní útvar povrchových vod, který není volně spojen s přítokem nebo odtokem) **a rovněž negativně** (vodní útvar nebo jeho část, ve kterém je prováděna hornická činnost nebo činnost prováděná hornickým způsobem).

V ustanovení § 2 až § 4 zákona č. 61/1988 Sb., zákona o hornické činnosti je poté taxativně vymezeno, co se rozumí hornickou činností. V pochybnostech, zda jde o hornickou činnost anebo zda jde o činnost prováděnou hornickým způsobem, rozhodne Český báňský úřad po projednání s dotčenými ústředními orgány státní správy.

Rybářský revír na uzavřené vodě se vyhláší dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. b) zákona o rybářství na žádost vlastníka pozemku, na němž se nachází uzavřená voda; je-li vlastníků nebo spoluvlastníků těchto nemovitostí více, vyhlásí příslušný rybářský orgán rybářský revír na základě žádosti všech vlastníků nebo všech spoluvlastníků nebo osoby pověřené všemi vlastníky nebo všemi spoluvlastníky k podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru nebo na základě žádosti nájemce uvedených nemovitostí, prokáže-li žadatel, že písemně uzavřel nájemní vztah za účelem výkonu rybářského práva k uvedeným nemovitostem s vlastníkem nebo všemi vlastníky anebo všemi spoluvlastníky uvedených nemovitostí.

Zásadním, avšak ne jediným, rozdílem mezi rybníkem a uzavřenou vodou dle zákona o rybářství spočívá v tom, že rybníkem se rozumí vodní dílo, tedy stavba jakožto výsledek lidské činnosti, zatímco uzavřená voda je přírodní, přirozeně vzniklý

³⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 1 As 11 2006-82 ze dne 26. září 2007.

³⁷⁷ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 2577/2008-16230 ze dne 25. února 2008.

³⁷⁸ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 254/1991 Sb., vodní zákon.

útvár, tedy nikoliv stavba, ale druh pozemku vodní plocha. Proto o vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě nežádá „vlastník uzavřené vody“, ale vlastník pozemku.³⁷⁹

Žádost o vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě je legitimován podat pouze vlastník pozemku, na němž se uzavřená voda nachází, je-li spoluvlastníků více, je třeba žádosti všech. Obdobný postup, tj. souhlas všech spoluvlastníků, platí i pro vyjmutí pozemků z rybářského revíru. Pro vyjmutí uzavřené vody z rybářského revíru tedy nestačí žádost pouze jednoho ze spoluvlastníků (třeba i většinového), ale je třeba žádosti všech spoluvlastníků.

Je tomu tak proto, že ryby jakožto volně žijící živočichové přirozeně migrují po celém biotopu. Z tohoto důvodu by bylo vytvoření revíru pouze na části vodního útvaru zcela neúčelné a výkon rybářského práva by byl prakticky nemožný.³⁸⁰ Tato úvaha představuje zároveň použití výkladu per reductione ad absurdum, který použil v řadě svých rozhodnutí i Ústavní soud³⁸¹. V případě plurality interpretačních alternativ je tak vyloučena ta z nich, která vede z pohledu smyslu a účelu normy k nepřijatelným důsledkům.

Zákon o rybářství řeší současně i případy neshody ve věci vytvoření rybářského revíru mezi vlastníky, popřípadě spoluvlastníky pozemku, na němž se nachází uzavřená voda. **Upuštění od vlastnického principu** při této neshodě, tj. oprávnění příslušného rybářského orgánu zřídit v tomto případě rybářský revír z vlastního podnětu, je **odůvodněno věcnou potřebou využívání příslušných vod - které se svým charakterem blíží vodnímu toku - k rybářství**.³⁸² Z uvedeného je zřejmý smysl této zákonné úpravy, kterou je vytvořit rybářské revíry k realizaci rybářského práva, neboť dle ustanovení § 6 odst. 1 zákona o rybářství, lze rybářské právo vykonávat pouze v rybářském revíru.³⁸³

Tak se dostáváme k poslednímu režimu vyhlášení rybářského revíru, upraveném v ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) zákona o rybářství, kde orgán státní správy rybářství vyhlásí rybářský revír z vlastního podnětu na uzavřené vodě nalézající se na pozemku soukromých vlastníků nebo spoluvlastníků v případě, že se vlastníci nebo spoluvlastníci nedohodli na podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru ani do 30 dnů od doručení výzvy příslušného rybářského orgánu k uzavření takové dohody; touto výzvou není zahájeno správní řízení.

³⁷⁹ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 37905-2/2009-16230 ze dne 29. ledna 2010.

³⁸⁰ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 20735-2/2009-16230 ze dne 2. září 2009.

³⁸¹ Např. nálezy Ústavního soudu II. ÚS 315/2001, II. ÚS 326/98, Pl. ÚS 2/99, II. 221/98.

³⁸² Důvodová zpráva k zákonu o rybářství.

³⁸³ Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 9 Ca 114/2007 ze dne 30. dubna 2009.

Zákon o rybářství v ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) chrání veřejný zájem, jímž je chov a podpora života ryb, tedy výkon rybářského práva. Výkon vlastnického práva vlastníků zatopených pozemků je tím nuceně omezen, ale takové nucené omezení vlastnického práva je v mezích, zakotvených v článku 11 odst. 4 Listiny základních práva a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, podle kterého je nucené omezení vlastnického práva možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Tímto zákonem je zákon o rybářství.³⁸⁴

7. 7. Vyhlášení rybářského revíru na vodních tocích

Nejčastějším typem rybářských revírů je rybářský revír vyhlášený na vodním toku. Tento typ revíru je vyhlášován nikoliv na návrh, ale vždy z vlastního podnětu příslušného orgánu státní správy rybářství. Jedná se zároveň o revír, který má nejbližší smyslu a účelu existence rybářských revírů a výkonu rybářského práva v české právní úpravě. Tímto smyslem je plánovitý chov, ochrana a lov ryb jako volně žijících živočichů. Ryby vysazené v rybářských revírech nejsou ve vlastnictví jejich uživatelů těchto rybářských revírů, ale jsou věci bez vlastníka (tzv. res nullius) a do vlastnictví se nabývají teprve jejich ulovením.

Zarybňování takového rybářského revíru proto co nejvíce odpovídá přirozeným populacím ryb, neboť není uskutečňováno za účelem hromadění zisku, ale jako rozvoj jedné ze složek životního prostředí.

Zákon o rybářství, oproti předchozí právní úpravě³⁸⁵, neobsahuje legální definici vodního toku, a proto odkazuje na ustanovení § 43 vodního zákona. To definuje vodní toky jako povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část roku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých. Jejich součástí jsou i vody ve slepých ramenech a v úsecích přechodně tekoucích přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo zakrytými úseky.³⁸⁶

V pochybnostech o tom, zda jde o vodní tok, rozhoduje vodoprávní úřad. Může též rozhodnout, že vodním tokem jsou i jiné povrchové vody než uvedené v legální definici. Podle ustanovení § 107 písm. p) vodního zákona je tímto vodoprávním úřadem krajský úřad.

Původní zákon o rybářství považoval pro své účely za vodní toky i údolní nádrže, jezera, odstavná ramena vzniklá regulací, tůňe, retenční nádrže, odvodňovací a zavodňovací kanály, propadliny vzniklé těžbou, jakož i rybníky s rybářským revírem vyhlášeným na žádost vlastníka.³⁸⁷ V současné době se režim ustanovení § 4 odst. 3

³⁸⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 9 Ca 114/2007 ze dne 30. dubna 2009.

³⁸⁵ Ustanovení § 6 zákona č. 102/1963 Sb., zákon o rybářství.

³⁸⁶ Ustanovení § 43 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

³⁸⁷ Ustanovení § 6 zákona č. 102/1963 Sb., zákon o rybářství.

písm. c) zákona o rybářství užije i na údolní nádrže, přehrady, jezera, odstavná ramena, odvodňovací a zavodňovací kanály i přesto, že je zákon o rybářství výslovně nezmiňuje.

7. 8. Řízení o vyhlášení rybářského revíru

V současné době je v České republice vyhlášeno více než 2000 rybářských revírů.³⁸⁸ Protože institut rybářských revírů je v českém právním řádu zakotven již zhruba 60 let, je na většině vodních toků i uzavřených vod, které jsou k výkonu rybářského práva vhodné, rybářský revír již vyhlášen. Z tohoto důvodu se dnes již vyhlášení rybářského revíru z vlastního podnětu orgánu státní správy vyskytuje jen výjimečně.³⁸⁹ Rybářské revíry, které vznikly v posledních letech, byly vyhlášeny na žádost.

Při podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru orgán státní správy rybářství nejprve vždy zkoumá, zda jsou splněny náležitosti správního řádu. Tj. zda je z žádosti patrné, kdo ji činí, které věci se týká a co se navrhuje.

Žádost musí rovněž obsahovat identifikační údaje žadatele, tzn. v případě fyzické osoby to je jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě jinou adresu pro doručování.

Právnícká osoba uvede v žádosti svůj název nebo obchodní firmu, identifikační číslo osob nebo obdobný údaj a adresu sídla, popřípadě jinou adresu pro doručování. Podání musí obsahovat označení správního orgánu, jemuž je určeno, další náležitosti, které stanoví zákon, a podpis osoby, která je činí.³⁹⁰

Žadatel v podané žádosti rovněž uvede všechny jemu známé účastníky řízení.

Protože výkon rybářského práva není podnikáním, žádosti fyzických osob podnikajících se příliš nevyskytují. Tyto osoby nejčastěji chovají a loví ryby v rámci rybníkářství.

Nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže orgán státní správy rybářství žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění.³⁹¹ V tomto případě orgán státní správy rybářství dle ustanovení § 64 odst. 1,

³⁸⁸ Národní strategický plán pro oblast rybářství 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2007, s. 2.

³⁸⁹ V rámci kontrolní činnosti Ministerstva zemědělství v letech 2009 a 2010 takový rybářský revír zaznamenán nebyl.

³⁹⁰ Ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

³⁹¹ Ustanovení § 45 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

písm. a) správního řádu řízení usnesením přeruší a žadateli poskytne přiměřenou lhůtu k odstranění nedostatků žádosti.

Má-li žádost na vyhlášení rybářského revíru všechny předepsané náležitosti nebo nedostatky žádosti již byly odstraněny, musí orgán státní správy rybářství zkoumat, na jaký vodní útvar povrchové vody se žádost vztahuje. Zda se jedná o rybník, uzavřenou vodu či vodní tok (popř. některou z jeho forem např. přehrady apod.).

V případě, že se jedná o žádost, která však obsahově směřuje k vyhlášení rybářského revíru na vodním toku dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) zákona o rybářství, posoudí orgán státní správy rybářství žádost pouze jako podnět ve smyslu ustanovení § 37 správního řádu a řízení zahájí z moci úřední.³⁹²

Jedná-li se o žádost o vyhlášení rybářského revíru na rybníku nebo na uzavřené vodě, posuzuje orgán státní správy rybářství, zda je žadatel aktivně legitimován k podání takové žádosti. Tzn., zda je vlastníkem rybníka nebo vlastníkem pozemku, na němž se nachází uzavřená voda, popřípadě, zda má s vlastníkem pozemku, na němž se nachází uzavřená voda, řádně podepsanou nájemní smlouvu za účelem výkonu rybářského práva na daném vodním útvaru.

Uvedení účelu v nájemní smlouvě je podstatné. Pakliže má žadatel sice uzavřenou nájemní smlouvu s vlastníkem pozemku, avšak účel v této nájemní smlouvě chybí nebo je uveden účel jiný než výkon rybářského práva (např. výroba elektrické energie a pod), jedná se o vadu podání. V tomto případě orgán státní správy řízení usnesením přeruší a vyzve žadatele k doplnění žádosti o příslušnou nájemní smlouvu. V usnesení o přerušení zároveň určí přiměřenou lhůtu k doplnění podání. V případě, že žadatel řádnou nájemní smlouvu nedoloží, orgán státní správy rybářství řízení usnesením zastaví.

V případě, že je řízení o vyhlášení rybářského revíru vedeno z moci úřední, musí orgán státní správy rybářství v jím vedeném řízení chránit práva vlastníků nemovitostí, které budou případným vyhlášením rybářského revíru dotčena. Vlastníci těchto pozemků jsou rovněž účastníky řízení o vyhlášení rybářského revíru.

V případě, že žádost má všechny náležitosti a veškeré nesrovnalosti byly odstraněny, požádá orgán státní správy rybářství, který řízení o vyhlášení rybářského revíru vede, Ministerstvo zemědělství o přidělení čísla rybářského revíru a rovněž vytvoří pro nově vznikající rybářský revír název. Název rybářského revíru je, v případě vodních toků, odvozen od názvu toku, a v případě stojatých vod, od názvu lokality

³⁹² Ustanovení § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

nebo rybníka. Rybářské revíry na vodních tocích jsou číslovány pořadově od ústí proti proudu směrem k pramenům.³⁹³

V rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru se kromě obecných náležitostí podle správního řádu uvede i název rybářského revíru, číslo rybářského revíru, výměra vodní plochy a umístění rybářského revíru, zda se jedná o revír pstruhový nebo mimopstruhový. V rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru na vodním toku se uvede i číslo hydrologického pořadí a údaj o říčních kilometrech odvozený ze základní mapy České republiky v měřítku 1: 50 000. V rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru, popřípadě v rozhodnutí o vyhlášení chráněné rybí oblasti se vymezí hranice příslušného rybářského revíru nebo chráněné rybí oblasti a současně stanoví povinnost uživatelů rybářského revíru vyznačit v přírodě tyto hranice a způsob jejich vyznačení.

Při vyhlášení rybářského revíru vychází příslušný rybářský orgán z podmínek pro chov a podporu života ryb. Proto se rybářské revíry dělí na pstruhové (v chladnějších vodách) a mimopstruhové. Pstruhový rybářský revír vyhlásí příslušný rybářský orgán na vodním toku nebo jeho části, na rybníku nebo na uzavřené vodě, kde jsou předpoklady pro výskyt lososovitých ryb.³⁹⁴

Pstruhové rybářské revíry se obvykle nacházejí ve středních a vyšších nadmořských výškách při horním toku řek a potoků. Dominující rybou, jak název napovídá, je pstruh obecný a další lososovité ryby jako jsou pstruh duhový, lipan podhorní, siven americký a doplňkové druhy ryb např. střevle a mřenka. Naopak vysloveně nežádoucí jsou v pstruhových rybářských revírech ryby dravé.³⁹⁵

Nejsou-li splněny podmínky pro vyhlášení pstruhového rybářského revíru, vyhlásí se revír jako mimopstruhový. Mimopstruhové rybářské revíry se obvykle nacházejí v nižších a středních nadmořských výškách při dolním a středním toku řek. Mezi mimopstruhové rybářské revíry rovněž náleží většina vodních nádrží, rybníků apod. V podstatě se dá říci všechny stojaté vody v nižších polohách. Dominantní rybou je zde kapr, cejni, lín a řada druhů dravých ryb.³⁹⁶

Hranice rybářského revíru, popřípadě chráněné rybí oblasti, se určují napříč vodního toku zpravidla tak, aby byly v terénu zřetelné (například stavby, technická zařízení, přírodní útvary nebo jiné objekty).

Rybářský revír, popřípadě chráněná rybí oblast, se označuje tabulkou s pojmenováním rybářského revíru, popřípadě chráněné rybí oblasti. Jde-li o vodní tok,

³⁹³ Adámek Z. a kol., Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, s. 52.

³⁹⁴ Ustanovení § 3 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybařství.

³⁹⁵ Adámek Z. a kol., Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, s. 53.

³⁹⁶ Tamtéž.

umístí se toto značení na obou koncích rybářského revíru, popřípadě chráněné rybí oblasti, a to na obou březích vodního toku. Tabulka musí obsahovat název rybářského revíru, číslo rybářského revíru a údaje o tom, zda jde o revír pstruhový nebo mimopstruhový nebo o chráněnou rybí oblast, a údaje o uživateli rybářského revíru, a to jeho jméno a příjmení u fyzické osoby nebo obchodní firmu nebo název u právnické osoby.³⁹⁷

Je-li rybářský revír vyhlášen z vlastního podnětu orgánu státní správy rybářství, doručuje se toto rozhodnutí veřejnou vyhláškou tak, že příslušný rybářský orgán zajistí vyvěšení rozhodnutí po dobu 30 dnů na úřední desce krajského úřadu kraje, ve kterém se rybářský revír nachází; nachází-li se rybářský revír na území více krajů, vyvěšuje se rozhodnutí na úředních deskách všech krajských úřadů krajů, ve kterých se rybářský revír nachází. Je-li rozhodnutí vyvěšeno na úředních deskách více krajských úřadů, je dnem doručení poslední den této lhůty u rozhodnutí vyvěšeného nejpozději.³⁹⁸

Byl-li rybářský revír vyhlášen na žádost, doručuje se rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru pouze do rukou účastníků řízení.

7. 9. Výkon rybářského práva v rybářském revíru

Výkonem rybářského práva se rozumí činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a prisvojování si ryb, popřípadě vodních organizmů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.

Rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářském revíru. Uživatel rybářského revíru nemá právo povolit výkon rybářského práva jiné osobě.

Výkon rybářského práva povolí na dobu 10 let orgán státní správy rybářství osobě, která splňuje podmínky pro řádný výkon rybářského práva stanovené ustanovením § 8 odst. 5 zákona o rybářství. Povolení výkonu rybářského práva podléhá správnímu poplatku³⁹⁹ a dle přílohy č. 1 zákona o správních poplatcích, část I., položky 14 b) činí 2000 Kč.

7. 10. Hospodaření v rybářských revírech

Hospodaření v rybářských revírech spočívá v obhospodařování říčních systémů a vodních ploch a udržování rybích společenstev. Rekreační rybolov je prováděn především lovem na udici. Tato volnočasová aktivita od poloviny 20. století navazuje na více než stotřicetileté období promyšleného systému řízení lovu, jeho regulaci

³⁹⁷ Ustanovení § 3 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství.

³⁹⁸ Ustanovení § 4 odst. 8 zákona č. 99/2004 Sb., zákon o rybářství.

³⁹⁹ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

a celou řadu opatření, které podporovaly výskyt rybích společenstev v povrchových vodách na našem území historicky nazývaných rybářskými revíry.

Počet rybářských revírů na území České republiky přesahuje 2 000 o výměře nad 40 tis. hektarů. Rekreačním rybářstvím se zabývá 350 tis. registrovaných členů všech rybářských svazů.⁴⁰⁰ Hospodaření v rybářských revírech je prováděno ve smyslu ustanovení § 11 zákona o rybářství.

Příslušný orgán státní správy rybářství, který rybářský revír vyhlásil a vydal povolení výkonu rybářského práva, stanoví v rozhodnutí nebo v oznámení o povolení výkonu rybářského práva pro každý rybářský revír:

- a) rybářského hospodáře a jeho zástupce,
- b) způsob hospodaření, přičemž dbá o zachování a rozvoj původní rybí obsádky,
- c) postup zarybňování podle druhu, počtu a věkových kategorií vysazovaných ryb,
- d) maximální počty vydávaných povolenek k lovu.

Uživatel rybářského revíru je pak povinen hospodařit způsobem stanoveným v rozhodnutí orgánu státní správy rybářství a v souladu s podmínkami a hospodářskými ukazateli, za kterých mu byl výkon rybářského práva povolen. Uživatel rybářského revíru odpovídá za to, že chov a lov ryb, popřípadě pěstování a lov vodních organismů v rybářském revíru je prováděn v souladu s právními předpisy.

Způsob hospodaření v rybářských revírech - základní právní nástroje

Rybářské revíry v naší kulturní krajině zajišťují mimo rekreační potenciál lovu ryb také dlouhodobý systém rybářského obhospodařování našich povrchových vod za účelem udržení bohatého spektra rybích druhů téměř odpovídající přirozeným populacím v lokalitách pro ně vhodných.

Český právní řád již více než 60 let používá celou řadu nástrojů k řízení stavu rybích společenstev v povrchových vodách. V právních předpisech zakotvené nejmenší lovné míry vybraných druhů ryb, doby hájení, dříve rovněž všeobecné zákazy lovu ryb, napomohly udržet v rybářských revírech stabilní a vyvážená společenstva ryb a dalších vodních živočichů.⁴⁰¹

⁴⁰⁰ Víze českého rybářství, Ministerstvo zemědělství, 2010.

⁴⁰¹ Víze českého rybářství, Ministerstvo zemědělství, 2010.

V předpisech definované nejmenší lovné míry ryb umožnily dlouhodobě udržet stabilizovaná společenstva ve vodním prostředí se všemi věkovými skupinami druhů v daných lokalitách se vyskytujících a majících podmínky k reprodukci. Nejmenší stanovená zákonná délka daného druhu dlouhodobě umožňuje zcela bezpečnou a úplnou reprodukci, a udržení populace především proto, že tyto délky byly stanovovány na základě biologických faktorů a zajišťovaly minimálně dva až tři reprodukční cykly před tím než zákon umožnil jejich ulovení.⁴⁰²

Při stanovení způsobu hospodaření v rybářském revíru orgán státní správy rybářství určí podle ekologického charakteru rybářského revíru a dosavadní skladby rybí obsádky zejména:

- množství vysazovaných ryb pro jednotlivé kalendářní roky podle druhu a množství ryb v jedné věkové kategorii,
- předpokládaný minimální roční výlovek lovem na udici nebo jiným způsobem lovu,
- s ohledem na produkční schopnost rybářského revíru možnost hospodářské těžby nebo regulačního odlovu.

Významnými právními nástroji, řádného hospodaření v rybářském revíru směřující k udržení druhové diverzity a udržitelného, rozumně využitelného obhospodařování rybářského revíru jsou:

- minimální lovné míry ryb,⁴⁰³
- stanovené doby lovu ryb,⁴⁰⁴
- stanovené doby hájení ryb,⁴⁰⁵
- stanovené způsoby lovu ryb.⁴⁰⁶

Příslušný orgán státní správy rybářství může svým rozhodnutím v případě zjištění přemnožení nebo zeslabení populace daného druhu ryb povolit výjimku z obecně stanovených lovných měř pro jednotlivé druhy ryb, z obecně stanovených dob jejich hájení a z obecných stanovených způsobů lovu.

Orgán státní správy rybářství udělí, správním rozhodnutím, výše uvedenou výjimku v případech, kdy uživatel rybářského revíru, který je za hospodaření na revíru odpovědný, nemůže sám např. stanovit nižší lovné míry ryb, než stanoví vyhláška (protože to by bylo v rozporu s právním předpisem), anebo z nějakého důvodu nechce stanovit lovné míry vyšší, ač by z důvodu ochrany rybí obsádky měl. Ve druhém

⁴⁰² Tamtéž.

⁴⁰³ Ustanovení § 11 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství.

⁴⁰⁴ Ustanovení § 12 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství.

⁴⁰⁵ Ustanovení § 13 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství.

⁴⁰⁶ Ustanovení § 14 a násl. vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybářství.

případě tak nekoná, ač by konat měl, a proto mu orgán státní správy rybnářství svým rozhodnutím uloží povinnost, kterou musí splnit.⁴⁰⁷

Postup zarybňování podle druhu, počtu a věkových kategorií vysazovaných ryb

V rozhodnutí o povolení výkonu rybnářského práva orgán státní správy rybnářství stanoví roční základní zarybňovací povinnost pro daný rybnářský revír. Tou určí druhy ryb, jejich věkové kategorie a minimální počet, který uživatel rybnářského revíru má povinnost každoročně vysadit.

Při stanovení postupu zarybňování orgán státní správy rybnářství vychází ze skladby rybí obsádky rybnářského revíru s cílem doplňování té části rybí obsádky, která se nedoplňuje přirozenou cestou. Zarybňování nesmí ohrozit rovnováhu rybí obsádky v rybnářském revíru. Revír se zarybňuje po celé ploše rovnoměrně a zarybňování se provádí s ohledem na ekologické odchylky jednotlivých částí rybnářského revíru.⁴⁰⁸

Při určení vysazovaného druhu ryb smí orgán státní správy rybnářství užít pouze tzv. vybrané druhy ryb uvedené v ustanovení § 2 písm. r) zákona o rybnářství. Mezi vybrané druhy ryb náleží bolen dravý, candát obecný, hlavatka obecná, jelec jesen, jelec tloušť, jeseter malý, kapr obecný, lín obecný, lipan podhorní, losos obecný, ostroretka stěhovavá, parma obecná, podoustev nosák, pstruh duhový, pstruh obecný, siven americký, sumec velký, štika obecná, úhoř říční, mník jednovousý a všechny druhy síhů. Tyto druhy ryb pak mají zpravidla i vyhláškou stanovenou nejmenší lovnou míru a dobu hájení.

Jako doplňkové druhy ryb se pak používá tzv. bílá ryba, přičemž termín „bílá ryba“ není legální definicí obsaženou v právních předpisech, ani se nejedná o vědecké označení konkrétního druhu ryb. V rybnářské praxi se je pojem zahrnující určité druhy ryb, přičemž konkrétní výčet druhů ryb se různí, výklad od výkladu. Přesto však příloha vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybnářství užití tohoto termínu předpokládá, aniž by jej tento nebo jiný právní předpis definoval.

Z důvodu sjednocení právního výkladu a správní praxe proto Ministerstvo zemědělství podalo následující výklad:

Bílou rybou se rozumí doplňkové druhy ryb, které jsou ekologicky vhodné k zarybňování konkrétního rybnářského revíru. Nejedná se o žádnou z vyjmenovaných druhů ryb uvedených v ustanovení § 2 písm. r) zákona o rybnářství ani o nepůvodní druh ryb dle definice uvedené v ustanovení § 2 písm. s) zákona o rybnářství. Bílou rybou se

⁴⁰⁷ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 26/2009-16230 ze dne 10. března 2009.

⁴⁰⁸ Ustanovení § 7 odst. 2 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybnářství.

rozumí zejména plotice obecná, perlín ostrobřichý, cejn velký, cejnek malý, karas obecný, ouklej obecná, hrouzek obecný, slunka obecná a další.⁴⁰⁹

Jak bylo uvedeno výše, zarybňování se provádí s ohledem na ekologické odchylky jednotlivých částí rybářského revíru. Charakter vodního toku, od svého pramene až po ústí do moře, se logicky mění. Jak vodní tok protéká různými výškovými a zeměpisnými pásmy, mění se i spádové, teplotní a chemické poměry vody, které jsou podstatné pro život ryb. Podle změny složení rybích společenstev jsou vodní toky rozděleny rybích pásem.⁴¹⁰

Naše vodní toky už v roce 1871 rozdělil prof. Frič na pásma pstruhové, parmové a cejnové. Borne a Nowický poté, ještě vsunuli pásmo lipanové mezi pásmo pstruhové a parmové.⁴¹¹ I když tuto klasifikaci nelze brát exaktně a jednotlivá rybí pásma se mohou překrývat, lze zjednodušeně říci, že ve směru od pramene jsou tedy tekoucí vody rozděleny následujícími pásem⁴¹²:

- **pstruhové**: typické čistou, bystře proudící vodou se dnem pokrytým kameny a oblázky (horské bystřiny a potoky v nadmořské výšce nad 500 metrů s průměrnou roční teplotou pod 7°C). Voda je hodně studená, maximální teplota činí 15°C až 17°C. Šířka toku obvykle nepřesahuje 10 metrů. Dominantními rybami je pstruh potoční, siven americký, vranka obecná či vranka pruhoploutvá, střevle a mřenka;⁴¹³
- **lipanové**: se vyskytuje na větších potocích a říčkách v podhůří, pahorkatin a vrchovin v nadmořské výšce 400 až 600 metrů, kde průměrná roční teplota činí zhruba 8°C. Dno je pokryto pískem s oblázky, štěrkem i kameny. V tomto rybím pásmu je voda teplejší (v létě až 20°C) a méně čistá než v pásmu pstruhovém. Šířka toku je mezi 10 až 15 metry. Hlavními druhy ryb jsou zde lipan podhorní, pstruh potoční, pstruh duhový, jelec tloušť, ostroretka, mník a střevle;⁴¹⁴
- **parmové**: se nachází nejčastěji na řekách v nadmořské výšce 250 až 400 metrů s průměrnou roční teplotou 8°C až 9°C a jsou charakteristické hlubšími, tažnými proudy, které se střídají s tůněmi. V letních měsících se voda prohřívá až okolo 22°C a množství kyslíku klesá. Dno je štěrkopísčité, v tůních s náplavy

⁴⁰⁹ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 3106/2012-MZE-16231 ze dne 6. ledna 2012.

⁴¹⁰ Pohunek M. a kol., Sportovní rybářství, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1971, s. 27.

⁴¹¹ Pokorný J. a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň 2004, s. 275.

⁴¹² Adámek Z. a kol., Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, s. 10.

⁴¹³ Adámek Z. a kol., Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, s. 11.

⁴¹⁴ Adámek Z. a kol., Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, s. 12.

bahna. Pásmo obývají mimo parmy obecné i jelec tloušť a jelec jesen, ostroretka stěhovavá, bolen dravý a okoun říční.⁴¹⁵

- **cejnové:** v tomto pásmu se nachází voda, dosahují v létě teplot až 25°C. Tok řeky bývá široký a hluboký, voda meandrující, pomalu proudící až stojící s větším množstvím organických nečistot. Dno je často bahnité, tvořené hlinitým nebo písčitém substrátem. Dominantními druhy ryb jsou zde cejn velký, cejnek malý, kapr obecný, štika obecná, sumec velký, úhoř říční a pod.⁴¹⁶

Při tradičním rozdělení rybářských revírů na pstruhové a mimopstruhové se dá v zásadě říci, že pstruhové rybářské revíry se nacházejí ve pstruhovém rybím pásmu a rovněž zasahují do větší části lipanového pásma. Oproti tomu rybářské revíry mimopstruhové zahrnují pásma cejnová a parmová a někdy mohou zasahovat do části pásma lipanového.

7. 11. Chráněná rybí oblast

Chráněné rybí oblasti jsou tradičním rybářským institutem sloužícím k nerušenému a klidnému tření ryb, odchovu rybích plůdků, chovu generačních ryb a jejich přezimování jako přirozené formy reprodukce, za účelem zajištění dostatečného zarybnění vod na území České republiky.⁴¹⁷

Chráněnou rybí oblastí je vymezená část rybářského revíru, v níž je výkon rybářského práva omezen, popřípadě vyloučen za účelem vytvoření podmínek pro chov a ochranu ryb nebo pěstování a reprodukci vodních organismů.

Příslušný orgán státní správy rybářství po projednání s uživatelem rybářského revíru může svým rozhodnutím vyhlásit část příslušného rybářského revíru, popřípadě celý rybářský revír za chráněnou rybí oblast, přičemž v rozhodnutí stanoví, které ryby nebo vodní organizmy mají být předmětem ochrany. Dále stanoví zdroje a způsob vysazování těchto ryb, popřípadě vodních organismů a podmínky pro jejich chov a lov v příslušném rybářském revíru.

V chráněné rybí oblasti může být omezen nebo zakázán lov ryb nebo vodních organismů.

Chráněná rybí oblast je vyhlášována se zřetelem na vhodné ekologické podmínky pro ryby a vodní organizmy, které budou v této chráněné rybí oblasti předmětem chovu nebo ochrany.

⁴¹⁵ Adámek Z. a kol., Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, s. 18.

⁴¹⁶ Tamtéž.

⁴¹⁷ Důvodová zpráva k zákonu o rybářství.

Při vyhlášení chráněné rybí oblasti se uvedou

- v případě, že je vyhlášována jen na části rybářského revíru, popis ekosystému, říční kilometráž, číslo hydrologického pořadí a údaje o přítocích,
- maximální a minimální počty vysazovaných druhů ryb a vodních organismů, jejich věkové kategorie, termíny vysazování a chovné cykly u jednotlivých druhů ryb a vodních organismů.

Orgán státní správy rybářství v rozhodnutí o vyhlášení chráněné rybí oblasti, kromě obecných náležitostí podle správního řádu, vymezí hranice chráněné rybí oblasti a současně stanoví povinnost uživateli rybářského revíru, vyznačit v přírodě tyto hranice a způsob jejich vyznačení.

Orgán státní správy rybářství může změnit rozhodnutí o vyhlášení chráněné rybí oblasti, změní-li se podmínky rozhodné pro její vyhlášení nebo dojde-li ke změně podmínek rozhodných pro chov a podporu života ryb v chráněné rybí oblasti.

7. 12. Ochrana výkonu rybářského práva

Vyhlášením rybářského revíru, požívá tento rybářský revír specifické právní ochrany vyplývající z veřejného zájmu na šetrném využívání přírodních zdrojů a na ochraně přírodního bohatství (v tomto případě ryb a jiných vodních organismů v rybářském revíru).⁴¹⁸

Jak bylo rozebráno výše, tak k ochraně ryb slouží především instituty jako doby hájení, denní doby lovu, zákaz přivlastňování ryb nedosahujících stanovené nejmenší délky maximální množství úlovků ryb, které je možné si přisvojit, zakázané způsoby lovu a zakázané nástrahy a návnady a pod.⁴¹⁹

Aby ryby jako přírodní bohatství mohly být chráněny, musí požívat ochrany i samo rybářské právo. Tato ochrana se projevuje v souboru řady povinností a práv jak uživatele rybářského revíru, tak i dalších subjektů.

Uživatel rybářského revíru je povinen hospodařit tak, aby nedošlo ke zhoršení jakosti vod⁴²⁰ a aby neporušoval právem chráněné zájmy jiných osob. Rovněž je povinen hospodařit tak, aby nebyla ohrožena rybí obsádka, zarybnění navazujícího rybářského revíru a rybníkářství přímo navazující na rybářský revír.

⁴¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010-102 ze dne 5. října 2011.

⁴¹⁹ Cingoš, J., Dudová, J., Jančářová, I. a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 2. díl. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 241 – 242.

⁴²⁰ Ustanovení § 1 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

Uživatel rybářského revíru je oprávněn k vymáhání škody způsobené na rybě obsádce v rybářském revíru.⁴²¹

Osoby nakládající s povrchovými vodami⁴²² mají za povinnost nenarušovat ochranu ryb a vodních organismů, popřípadě zdrojů jejich potravy.

Zákon o rybářství upravuje povinnost působící erga omnes počínat tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování, zraňování nebo rušení ryb a vodních organismů a poškozování jejich životních podmínek. Rovněž je zakázáno poškozovat nebo ničit rybářská zařízení nebo jejich části, nebo zařízení určená k jejich ochraně, označení nebo vybavení.

Vlastník, popřípadě uživatel pozemku zaplaveného při povodni, není oprávněn na tomto pozemku lovit ryby a nesmí činit opatření, jímž by rybám zabránil vrátit se do rybářského revíru. Jestliže uživatel rybářského revíru neučinil do 7 dnů po opadnutí vody opatření k záchraně takovýchto ryb, je vlastník, popřípadě uživatel pozemku, na kterém voda zůstala, oprávněn si tyto ryby ponechat. Uživatel rybářského revíru je povinen uhynulé ryby ze zaplaveného pozemku neprodleně odstranit.

Za ochranu výkonu rybářského práva lze rovněž považovat i zákaz podnájmu rybářského revíru.⁴²³ Rybářské právo smí tak vykonávat pouze a jedině ten, kdo je jím pověřen rozhodnutím orgánu státní správy rybářství. Za podnájem rybářského revíru se však nepovažuje pověření nižší organizační složky uživatele rybářského revíru výkonem některých činností souvisejících s výkonem rybářského práva touto osobou.

7. 13. Změna a zrušení rybářského revíru

Již existující rybářský revír lze samozřejmě změnit či zrušit, avšak vždy s ohledem na smysl a účel zákona o rybářství, kterým je veřejný zájem na utvoření vodního celku, jenž umožňuje řádný a plánovitý výkon rybářského práva.⁴²⁴

Příslušný rybářský orgán může změnit rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru, změní-li se podmínky rozhodné pro vyhlášení příslušného rybářského revíru nebo dojde-li ke změně podmínek rozhodných pro chov a podporu života ryb v příslušném rybářském revíru.⁴²⁵

⁴²¹ Ustanovení § 12 odst. 11 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

⁴²² Ustanovení § 5 a násl. zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon.

⁴²³ Ustanovení § 4 odst. 10 zákona č. 99/2004 Sb., zákon o rybářství.

⁴²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 7 A 33/2002-42 ze dne 24. února 2004.

⁴²⁵ Ustanovení § 4 odst. 6 zákona č. 99/2004 Sb., zákona o rybářství.

Změna rybářského revíru může být provedena z vlastního podnětu příslušného orgánu státní správy rybářství nebo na žádost uživatele příslušného rybářského revíru nebo vlastníka rybníka nebo pozemku, na kterém se nachází uzavřená voda.

Změna či zrušení rybářského revíru na žádost vlastníka (rybníka či pozemku, na kterém se nachází uzavřená voda)

Pro změnu rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru platí ustanovení § 4 odst. 1 až 3 zákona o rybářství obdobně. Tzn., že stejně jako v případě vyhlášení rybářského revíru na rybníku, postačí žádost vlastníka, tak i u vyjmutí rybníka z rybářského revíru postačí bez dalšího pouhá žádost vlastníka rybníka. V případě podání takové žádosti zkoumá správní orgán pouze, zda žádost splňuje náležitosti uvedené v ustanovení § 37 odst. 2 správního řádu a zda je žadatel vlastníkem rybníka ve smyslu zákona o rybářství (viz výše). Pokud žádost všechny tyto podmínky splňuje, orgán státní správy rybářství jí vyhová.

U změn rybářského revíru na uzavřené vodě je situace složitější.

Žádost o vyhlášení rybářského revíru na uzavřené vodě je legitimován podat vlastník pozemku, na němž se uzavřená voda nachází, **je-li spoluvlastníků více, je třeba žádosti všech**. Obdobný postup pak platí i pro vyjmutí pozemků z rybářského revíru. Je tomu tak proto, že ryby jakožto volně žijící živočichové přirozeně migrují po celém biotopu. Z tohoto důvodu by bylo vytvoření revíru pouze na části vodního útvaru zcela neúčelné a výkon rybářského práva by byl prakticky nemožný.⁴²⁶ Tato úvaha představuje zároveň použití výkladu per reductione ad absurdum, který použil v řadě svých rozhodnutí i Ústavní soud.⁴²⁷ V případě plurality interpretačních alternativ je tak vyloučena ta z nich, která vede z pohledu smyslu a účelu normy k nepřijatelným důsledkům.

Pokud by byl k podání žádosti o vyjmutí vodního útvaru z rybářského revíru aktivně legitimován i vlastník pouze části pozemků, jež představují vodní útvar, vedlo by to ke zmaření výkonu rybářského práva na celém vodním útvaru. Z výše uvedeného důvodu platí, že **byl-li souhlas se zřízením revíru jednou platně udělen, nemohou jej jednotliví vlastníci účinně odvolat přes nesouhlas ostatních vlastníků. Souhlasili všichni vlastníci pozemků, na nichž se stojatá voda nachází, při zřízení rybářského revíru s omezením svého vlastnického práva ve prospěch veřejného zájmu, přetrvává rybářský revír i v případě, že některý z vlastníků vymezených v § 4 odst. 3 písm. b) zákona o rybářství, svůj souhlas následně odvolá**. Tato specifická konstrukce není samoučelná, ale odráží již výše popsany zájem veřejnosti na ochraně ryb jako živočišného druhu a na péči o ně.⁴²⁸

⁴²⁶ Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 20735-2/2009-16230 ze dne 2. září 2009.

⁴²⁷ Např. nálezy Ústavního soudu II. ÚS 315/2001, II. ÚS 326/98, Pl. ÚS 2/99, II. 221/98.

⁴²⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010-102 ze dne 5. října 2011.

Změna rybářského revíru na žádost uživatele rybářského revíru

Změna rybářského revíru učiněná na žádost jeho uživatele se provádí z pravidla v případě, kdy dojde ke změně podmínek rozhodných pro chov a podporu života ryb v příslušném rybářském revíru. Obvykle se týká toliko změny zarybnovací povinnosti, změny rybářského hospodáře či jeho zástupce. Výjimečně k ní dochází v případech, kdy dojde ke změně vodní plochy, na které byl rybářský revír vyhlášen.

Uživatel rybářského revíru není aktivně legitimován k podání žádosti o zrušení rybářského revíru.

Změna či zrušení rybářského revíru z vlastního podnětu správního orgánu

Orgán státní správy rybníctví může změnit rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru, změní-li se podmínky rozhodné pro vyhlášení příslušného rybářského revíru nebo dojde-li ke změně podmínek rozhodných pro chov a podporu života ryb v příslušném rybářském revíru.

O zrušení rybářského revíru rozhodne z vlastního podnětu pouze v taxativně uvedených případech,⁴²⁹ a to

- poklesne-li výměra souvislé vodní plochy v rybářském revíru pod 500 m²,
- zaniknou-li podmínky pro chov ryb,
- zaniknou-li podmínky podporující život ryb v rybářském revíru.

Zánikem podmínek podporujících život ryb se obvykle rozumí zánik vodní plochy, na které byl rybářský revír vyhlášen. Oproti tomu zánik podmínek pro chov ryb znamená, že vodní plocha si nadále existuje, avšak například z důvodu silného znečištění nebo provozu těžební činnosti je již pro smysluplný chov ryb nevyužitelná.

Rozhodnutí o změně rybářského revíru a rozhodnutí o zrušení rybářského revíru se doručuje veřejnou vyhláškou tak, že příslušný rybářský orgán zajistí vyvěšení rozhodnutí po dobu 30 dnů na úřední desce krajského úřadu kraje, ve kterém se rybářský revír nachází; nachází-li se rybářský revír na území více krajů, vyvěšuje se rozhodnutí na úředních deskách všech krajských úřadů krajů, ve kterých se rybářský revír nachází. Je-li rozhodnutí vyvěšeno na úředních deskách více krajských úřadů, je dnem doručení poslední den této lhůty u rozhodnutí vyvěšeného nejpozději.

Stejnopis rozhodnutí zašle příslušný rybářský orgán do 15 dnů ode dne nabytí jeho právní moci Ministerstvu zemědělství.

⁴²⁹ Ustanovení § 4 odst. 7 zákona o rybníctví.

7. 14. Odnětí a zánik výkonu rybářského práva

Rozdíl mezi odnětím a zánikem výkonu rybářského práva spočívá v tom, zda je o této skutečnosti vydáno rozhodnutí orgánu státní správy rybářství či nikoliv.

Příslušný rybářský orgán státní správy rybářství odejme povolení výkonu rybářského práva svým rozhodnutím v případech, kdy

- zjistí, že uživatel rybářského revíru závažným způsobem porušuje své povinnosti, zejména podmínky pro povolení výkonu rybářského práva, za nichž mu byl výkon rybářského práva povolen,
- dodatečně se ukáže, že uživatel rybářského revíru nesplňoval podmínky pro účast ve výběrovém řízení nebo podmínky pro povolení výkonu rybářského práva,
- skončí vlastnický nebo nájemní vztah osoby k rybníku nebo pozemku, na němž se nachází uzavřená voda,
- obdrží žádost uživatele rybářského revíru,
- obdrží žádost vlastníka rybníka nebo vlastníka nebo všech vlastníků nebo všech spoluvlastníků pozemku, na němž se uzavřená voda nachází.

Výkon rybářského práva zanikne automaticky uplynutím doby, na kterou byl povolen, zemře-li fyzická osoba nebo zanikne-li právnická osoba, které byl výkon rybářského práva povolen, bez právního nástupce.

Dle mého názoru lze mezi případy zániku výkonu rybářského práva zařadit i případ, kdy zanikne rybník nebo vodní tok nebo uzavřená voda, na nichž byl rybářský revír vyhlášen. A to i přesto, že tento důvod zákonodárce zařadil mezi odejmutí výkonu rybářského práva.⁴³⁰ Nicméně existence rybářského revíru a rybářského práva na něm je bytostně spjata s vodní plochou. Zanikne-li nezvratně tato vodní plocha, zaniká i samotné rybářské právo, a to i bez rozhodnutí orgánu státní správy rybářství.

Protože je výkon rybářského práva výlučně spojen s existencí rybářského revíru, lze tedy dovodit, že rybářské právo automaticky zanikne i v případech, kdy je rybářský revír zrušen, a to i přesto, že zákon tuto možnost neuvádí.

7. 15. Přejícné ustanovení zákona o rybářství

⁴³⁰ Ustanovení § 10 odst. 1 písm. d) zákona o rybářství.

Vznik rybářských revírů na území České republiky, tak jak jej známe dnes, je spojen s existencí zákona č. 62/1952 Sb., o rybářství. Tento zákon v ustanovení § 3 tzv. „znárodnil rybářské právo“ a v ustanovení § 5 uvedl, že „*Ministerstvo zemědělství rozdělí v dohodě s ministerstvem lesů a dřevařského průmyslu tekoucí vody na rybářské revíry tak, aby se umožnil řádný a plánovitý výkon rybářského práva*“. Rybářské revíry se proto nevyhlašovaly rozhodnutím orgánu státní správy ve správním řízení tak, jak je to v současné právní úpravě, ale vybrané vodní plochy se přenechávaly do užívání tehdejšímu Československému rybářskému svazu a jiným organizacím, a to za pomoci tzv. dekretů vydávaných Ministerstvem zemědělství.

Tato praxe obdobně pokračovala i po nabytí účinnosti zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, který v ustanovení § 7 odst. 1, věta první uváděl, že „*Ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství po projednání s Československým rybářským svazem vytváří z vod, v nichž náleží státu rybářské právo, rybářské revíry*.“ Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o rybářství poté dávalo Ministerstvu zemědělství pravomoc, resp. povinnost „...*přenechat bezplatně výkon rybářského práva v rybářských revírech především organizačním složkám Československého rybářského svazu, a dále podnikům státního rybářství a jiným státním organizacím v oboru rybářství, popřípadě státním organizacím lesního hospodářství a v revírech, které jsou na pozemcích spravovaných orgány vojenské správy, organizacím v oboru působnosti ministerstva národní obrany*.“

I za působnosti tohoto zákona tedy nebyly rybářské revíry vyhlašovány ve správním řízení, neboť se nejednalo o rozhodování o právech a právech chráněných zájmech (neboť rybářské právo bylo znárodněno a patřilo výlučně státu), ale přenechávány k výkonu rybářského práva vybraným organizacím. Veškeré právní akty týkající se této problematiky (tzv. rybářské dekry) nebyly tedy správním rozhodnutím, ale řídicím a plánovacím aktem Ministerstva zemědělství vydávaným na základě ustanovení § 23 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství. Praxe pak byla taková, že vyskytla-li se potřeba změny stávajícího rybářského dekretu, byl stávající rybářský dekret nahrazen dekretem novým. Původní rybářský dekret se pak již dále nearchivoval, a proto je v současné době prakticky nemožné nalézt původní dekry vydávané Ministerstvem zemědělství na základě zákona č. 62/1952 Sb., ani nelze určit, který z rybářských revírů byl vytvořen již na základě zákona č. 62/1952 Sb., nebo až na základě zákona č. 102/1963 Sb.

Veškeré dekry byly na základě jednostranného aktu resortu v roce 1974 s platností od 1. ledna 1975 převedeny v případě rybářského svazu na tak zvané Krajské výbory ČRS (dnešní územní svazy ČRS a Moravský rybářský svaz).

I přes nález Vrchního soudu v Praze v roce 1996, který judikoval, že rozhodování podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, o vynětí

vod z rybářského revíru, v němž byl přenechán výkon rybářského práva organizační složce Českého rybářského svazu, je rozhodováním o právech a povinnostech v oblasti státní správy ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád),⁴³¹ vydávalo Ministerstvo zemědělství i nadále tzv. rybářské dekrety, které nesplňovaly formální náležitosti tehdejšího správního řádu tj. zákona č. 71/1967 Sb.

Zákonem č. 132/2000 Sb., kterým byl změněn zákon č.102/1963 Sb., o rybářství, byla pravomoc vytvářet a přenechávat rybářské revíry přenesena z Ministerstva zemědělství na orgány kraje v přenesené působnosti. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2001 a poprvé se v něm hovoří o vyhlášení rybářského revíru, a to právě v ustanovení § 7 odst. 1 větě druhé, kde se uvádí, že *„na žádost vlastníka vodohospodářského díla nebo jiné uzavřené vodní plochy může orgán kraje v přenesené působnosti vyhlásit rybářský revír a stanovit hospodářské ukazatele.“* Protože díky společensko-politickým změnám již rybářské právo nepatřilo výlučně státu, jednalo se v případě řízení o vyhlášení rybářského revíru o rozhodování dle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) a od 1. ledna 2001 se rybářské revíry vyhláší vždy rozhodnutím učiněným ve správním řízení.

Výše uvedený historicko- právní rozbor je stručným shrnutím problematiky, proč na právních aktech, kterými byly přenechány do užívání rybářské revíry před rokem 2001, není uveden termín *„vyhlašuje se rybářský revír“*, ale pouze konstatování Ministerstva zemědělství, že se rybářský revír *„přenechává do užívání“*. Český právní řád zavedl legislativní termín *„vyhlášení rybářského revíru“* až od 1. ledna 2001.⁴³²

Dle ustanovení § 34 zákona o rybářství právní akty o vyhlášení rybářských revírů, o povolení výkonu rybářského práva v příslušném revíru nebo o prohlášení části rybářského revíru, popřípadě celého rybářského revíru, za chráněnou rybí oblast, vydané podle dosavadních právních předpisů, zůstávají v platnosti.

Při aplikaci zákona o rybářství narazily orgány státní správy na konflikt ustanovení § 34 zákona o rybářství a ustanovení § 6 odst. 2 zákona o rybářství.

Současný zákon o rybářství, který v roce 2004 nahradil tehdejší zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, jako každá nová právní úprava nahrazující dřívější právní úpravu, obsahuje přechodné ustanovení, a to v § 34 zákona o rybářství, které ve svých prvních dvou odstavcích stanoví, že:

„(1) Právní akty o vyhlášení rybářských revírů, o povolení výkonu rybářského práva v příslušném revíru nebo o prohlášení části rybářského revíru, popřípadě celého

⁴³¹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze č.j. 6 A 78/94 ze dne 12. dubna 1996.

⁴³² Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 104-4/2011-16230 ze dne 14. ledna 2011.

rybářského revíru, za chráněnou rybí oblast, vydané podle dosavadních právních předpisů, zůstávají v platnosti.

(2) Dosavadní uživatel rybářského revíru, ..., ustavení v rybářském revíru podle dosavadních právních předpisů, pokračují ve své činnosti podle ustanovení tohoto zákona do dne nabytí právní moci rozhodnutí o povolení výkonu rybářského práva vydaného podle § 9 odst. 1 tohoto zákona.“

Výše uvedené přechodné ustanovení mělo bezesporu pozitivní efekt v tom, že zajistilo kontinuitu práva a jistotu v právních vztazích tím, že dnem nabytím účinnosti nového právního předpisu nezanikly dosavadní rybářské revíry a právní vztahy s nimi spojené a z nich odvozené. Orgánům státní správy rybářství tak toto ustanovení zajistilo potřebný čas, aby správní akty, které vznikly často ještě na základě socialistických právních předpisů, uvedly do souladu s předpisy současnými.

Již zmiňované ustanovení § 6 odst. 2 zákona o rybářství pak stanoví, že „výkon rybářského práva povolí na dobu 10 let příslušný rybářský orgán osobě, která splňuje podmínky pro řádný výkon rybářského práva stanovené tímto zákonem.“

Na základě výkladů těchto dvou ustanovení zákona o rybářství se domnívám, že právní akty o přenechání výkonu rybářského práva vydané před rokem 2004 (tj. před nabytím účinností současného zákona o rybářství) mají dobu platnosti 10 let od nabytí účinnosti zákona o rybářství tj. od 1. dubna 2004.

Svůj výklad opírám o text ustanovení § 34 odst. 2 zákona o rybářství: *Dosavadní uživatel rybářského revíru... pokračují ve své činnosti podle ustanovení tohoto zákona...“*, přičemž slova „*podle tohoto zákona*“ zahrnují i ustanovení § 6 odst. 2 zákona o rybářství.

Oproti tomu stojí výklad značné části rybářské veřejnosti, která tvrdí, že právní akty o přenechání výkonu rybářského práva vydané před rokem 2004 mají dobu platnosti až do jejich zrušení rozhodnutím orgánu státní správy.

Domnívám se, že takovýto právní výklad není ústavně konformní, neboť fakticky způsobuje nerovnost subjektů práva v právních vztazích. Dle tohoto výkladu by zde existoval subjekt (nejčastěji reprezentovaný ČRS a MRS), který by měl přenechaný výkon rybářského práva na neomezeně dlouhou dobu (a to bez toho, aby musel podstoupit řádné výběrové řízení) a na druhé straně subjekty, které zvítězily ve výběrovém řízení a jejichž výkon rybářského práva je omezen na dobu 10 let.⁴³³

⁴³³ Žádost odboru státní správy lesů, myslivosti a rybářství Ministerstva zemědělství o výklad ustanovení § 34 zákona o rybářství č.j. 36972/2010-16230 ze dne 13. prosince 2010.

Z výše popsaným právním názorem pak vyjádřila nesouhlas rozkladová komise Ministra zemědělství⁴³⁴ s tím, že z jazykového výkladu § 34 odst. 2 zákona o rybníkářství, ve znění pozdějších předpisů, vyplývá, že toto ustanovení se vztahuje pouze na rybníkářské revíry, na nichž lze vydat rozhodnutí o povolení výkonu rybníkářského práva vydaného podle § 9 odst. 1 zákona o rybníkářství. Ustanovení § 9 odst. 1 ovšem upravuje pouze na povolení výkonu rybníkářského práva na rybnících a na pozemcích, na nichž se nachází uzavřená voda; jeho předmětem není povolení výkonu rybníkářského práva na vodních tocích.

Rozkladová komise Ministra zemědělství rovněž nesouhlasila ani s interpretací, podle které formulace § 34 odst. 2 zákona o rybníkářství (*dosavadní uživatel rybníkářského revíru ... pokračují ve své činnosti podle ustanovení tohoto zákona*) odkazuje slovy *podle tohoto zákona* i na aplikaci § 6 odst. 2 zákona o rybníkářství, jímž je doba platnosti povolení k výkonu rybníkářského práva omezena na 10 let. Tento výklad je podle názoru rozkladové komise Ministra zemědělství značně extenzivní a neodpovídá textu zákona. Rozkladová komise Ministra zemědělství pak dále dovozuje, že vůlí zákonodárce, která je v § 34 zákona o rybníkářství vyjádřena, bylo naopak neomezovat časově činnost dosavadních uživatelů rybníkářských revírů. V tomto smyslu a za tímto účelem bylo ostatně v Parlamentu ČR v roce 2003 pozměněno původní znění § 34 vládního návrhu zákona o rybníkářství.

7. 16. Shrnutí

Výkonem rybníkářského práva činnost v rybníkářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybníkářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu (§ 2 písm. f) zákona o rybníkářství).

Výkon rybníkářského práva na rybníkářském revíru není podnikáním, ale jedná se o činnost provozovanou ve veřejném zájmu, jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

Podstata výkonu rybníkářského práva v české právní úpravě směřuje v první řadě k naplnění zmíněné ústavní povinnosti, v tomto případě k ochraně ryb a jiných vodních organismů. Výkon rybníkářského práva na rybníkářském revíru není definován jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijícím živočichům (rybám a jiným vodním organismům), jež tvoří součást ekosystému.

⁴³⁴ Stanovisko rozkladové komise Ministra zemědělství č.j. 36972/2010-11140 ze dne 31. ledna 2011

Rybářské právo se v historii a převážně i v současnosti vykonávalo na vodních tocích, a proto s nimi částečně i sdílelo svůj právní režim. Oproti rybníkům, které prakticky vždy měly svého konkrétního vlastníka, byly vodní toky považovány buď za res extra commercium nebo patřily panovníkovi (tzv. královský regál), který rybářské právo přenechával svým podaným. Podobně pak tomu bylo i u ryb v řece, které buď nepatřili nikomu, anebo byly majetkem panovníka (resp. šlechty).

V současné době zákon o rybářství ani jiný právní předpis explicitně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze jejich nabytí do vlastnictví ulovením, a to oprávněným subjektem rybářského práva, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství.

Ryby ve vodních tocích, podobně jako zvěř v lesích, jsou věci ničí (res nullius) avšak s tím, že nabytí do vlastnictví jejich ulovením nemůže kdokoliv, ale pouze osoba, která je k tomu zákonem oprávněna.

Protože je výkon rybářského práva v první řadě vyjádřením ústavní povinnosti státu dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochrany životního prostředí je, na rozdíl od právní úpravy rybníkářství, svázán mnohem větším množstvím právních povinností včetně rozšířeného výčtu zakázaných způsobů lovu ryb.

Uživatel rybářského revíru je povinen hospodařit způsobem stanoveným v rozhodnutí orgánu státní správy rybářství a v souladu s podmínkami a hospodářskými ukazateli, za kterých mu byl výkon rybářského práva povolen. Uživatel rybářského revíru odpovídá za to, že chov a lov ryb, popřípadě pěstování a lov vodních organizmů v rybářském revíru je prováděn v souladu s právními předpisy.

Při stanovení postupu zarybňování příslušný rybářský orgán vychází ze skladby rybí obsádky rybářského revíru s cílem doplňování té části rybí obsádky, která se nedoplňuje přirozenou cestou. Zarybňování nesmí ohrozit rovnováhu rybí obsádky v rybářském revíru. Revír se zarybňuje po celé ploše rovnoměrně a zarybňování se provádí s ohledem na ekologické odchylky jednotlivých částí rybářského revíru.

Charakter vodního toku, od svého pramene až po ústí do moře, se logicky mění. Jak vodní tok protéká různými výškovými a zeměpisnými pásy, mění se i spádové, teplotní a chemické poměry vody, které jsou podstatné pro život ryb. **Podle změny složení rybích společenstev jsou vodní toky rozděleny rybích pásy.**

Jednotlivá rybí pásma se mohou překrývat, lze zjednodušeně říci, že ve směru od pramene jsou tedy tekoucí vody rozděleny následujícími pásy: pstruhové, lipanové, parmové a cejnové.

Při tradičním rozdělení rybářských revírů na pstruhové a mimopstruhové se dá v zásadě říci, že **pstruhové rybářské revíry se nacházejí ve pstruhovém rybím pásmu a rovněž zasahují do větší části lipanového pásma. Oproti tomu rybářské revíry mimopstruhové zahrnují pásma cejnová a parmová a někdy mohou zasahovat do části pásma lipanového.**

8. Rybářská stráž

8. 1. Historický vývoj a postavení veřejných stráží obecně

Institut stráží, jakožto speciálních subjektů založených zvláštními zákony k ochraně práv, majetku nebo přírodních statků, má v českém právu dlouhou historickou tradici. Asi nejstarší právní úpravou byl zákon č. 76/1875 čes.z.z. o ochraně polního majetku. Zákon č. 79/1882 mor.z.z., který však měl pouze lokální účinnost, stanovil tzv. rybářské zřizence, kteří měli za povinnost „*rybí vody svého obvodu, stavy, stavidla, hráze, lednice... v dozoru míti, rybářské člunky, sádky a rybářské náčiní zkoumati, ryby a rybářské náčiní zabavovati, jakož i osoby zatýkati.*“⁴³⁵

V Čechách nad dodržováním právních předpisů v oblasti rybářství bděli obecní starostové, četnictvo a zřizenci policie pořičné. Ti měli za povinnost oznámit zjištěný přestupek tzv. politickému úřadu, který pytlákovi udělil pokutu v rozmezí od 5 do 50 zlatých. V případě recidivy nebo zvlášť závažné škody mohla být pokuta zvýšena až na 100 zlatých. Neměl-li pachatel přestupku peníze na zaplacení, mohl si trest odsedět ve vězení, přičemž jeden den rovnal se pokutě pěti zlatých.⁴³⁶

Pomineme-li pestrou škálu právních předpisů z dob Rakousko-Uherska je prvním významným zákonem přinášejícím ucelenou právní úpravu veřejných stráží zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl. Dle tohoto zákona byly přísežnými hajnými (přísežnou stráží) osoby, které byly podle předpisů o ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl ustanoveny k ochraně některého z těchto statků a vykonaly přísahu. Přísežné hajné ustanovovaly do funkce okresní národní výbory na žádost zaměstnavatele. Táž osoba mohla být ustanovena přísežným hajným a vzata do přísahy pro jednoho nebo více zaměstnavatelů nebo pro několik odvětví ochranné služby nebo pro několik služebních okrsků.⁴³⁷

Přísežným hajným nemohla být ustanovena osoba, která byla odsouzena za přestupky či trestné činy vyjmenované v ustanovení § 3 zákona č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných. Z tohoto pravidla však mohla být udělena výjimka krajským národním výborem. Osoby, které vykonávaly funkci přísežného hajného, měly řadu oprávnění, které dnes náleží zásadně orgánům činným v trestním řízení, a to například možnost provést osobní prohlídku (ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných) nebo právo nosit a použít zbraň (ustanovení § 11 zákona č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných).

⁴³⁵ Šíma A., Rybářská stráž – zákony, vyhlášky a otázky k testům, Rybář, Praha, 2004, s. 9.

⁴³⁶ Zákon č. 22/1883 čes.z.z., v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách.

⁴³⁷ Zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl.

Zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných platil s různými změnami až do 1. ledna 1978, když byl od roku 1962 postupně nahrazován zařazením ustanovení o strážích do jednotlivých nově přijímaných zvláštních zákonů.⁴³⁸ Konkrétně samostatná rybářská stráž vznikla 19. prosince 1963 nabytím účinnosti zákona č. 102/1963 Sb., zákon o rybářství.

Přestože to nebylo v této době žádným právním předpisem upraveno, požívala rybářská stráž na základě stanoviska generálního prokurátora B/3-79č.j. III FGn 511/78 postavení veřejného činitele.⁴³⁹ Toto postavení ztratila v 90tých letech minulého století v souvislosti se společensko-ekonomickými změnami a získala jej až novelou č. 238/1999 Sb., která změnila ustanovení § 89 odst. 9 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon tak, že se za veřejného činitele považovala také fyzická osoba vykonávající oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů, která byla ustanovena lesní stráží⁴⁴⁰, vodní stráží⁴⁴¹, stráží přírody⁴⁴², mysliveckou stráží⁴⁴³ nebo rybářskou stráží⁴⁴⁴.

Zákon č. 238/1999 Sb., rovněž stanovil jednotné podmínky, které fyzická osoba musí splňovat, aby mohla funkci veřejné stráže (tj. lesní, vodní, rybářské apod.) vykonávat. Těmito podmínkami byly především občanství České republiky, patřičný věk, způsobilost k právním úkonům, zdravotní způsobilost, bezúhonnost, odborná kvalifikace a složení slibu. V případě, že členové veřejných stráží nespĺňovali ke dni účinnosti tohoto zákona tj. k 1. lednu 2000 podmínky věku, státního občanství České republiky, bezúhonnosti, způsobilosti k právním úkonům nebo zdravotní způsobilosti, zaniklo 1. ledna 2000 automaticky jejich ustanovení. Pokud nespĺňovali některou z ostatních zákonem daných podmínek, byla jim dána lhůta 6 měsíců k jejich splnění.⁴⁴⁵

Dne 1. ledna 2002 byla zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), zrušena vyhláška č. 99/1976 Sb., o vodní stráží a vyhláška č. 81/1977 Sb., kterou se doplňuje vyhláška o vodní stráží a institut vodní stráže tak v českém právním řádu zmizel. Od 1. ledna 2010 pak na základě zákona 40/2009 Sb., trestní zákoník došlo ke změně stráží z veřejných činitelů na tzv. úřední osoby. Ustanovení § 127 odst. 1 písm. i) trestního zákoníku stanoví, že úřední osobou je fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží

⁴³⁸ Staněk J., Řehák L., Nové postavení a úkoly stráží, Venator, Praha, 2000, s. 6.

⁴³⁹ Šíma A., Rybářská stráž – zákony, vyhlášky a otázky k testům, Rybář, Praha, 2004, s. 10.

⁴⁴⁰ Ustanovení § 38 a následující zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon) ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴¹ Vyhláška č. 99/1976 Sb., ministerstva lesního a vodního hospodářství České socialistické republiky o vodní stráží.

⁴⁴² Ustanovení § 81 a následující zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴³ Ustanovení § 12 a následující zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴⁴ Ustanovení § 14 a následující zákona o rybářství.

⁴⁴⁵ Část sedmá, článek VII. zákona č. 238/1999 Sb.

nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

8. 2. Předpoklady pro výkon rybářské stráže

Pokud jde výhradně o institut rybářské stráže, tak ten je v současné době upraven v ustanovení § 14 a následující zákona o rybářství a rovněž v ustanoveních jeho prováděcí vyhlášky.

Rybářská stráž je dle zákona o rybářství úřední osobou ustanovenou pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva v rybářských revírech a chovu ryb v rybnících. K navržení osoby na výkon funkce rybářské stráže je povinen uživatel rybářského revíru a oprávněn subjekt hospodařící na rybochovném zařízení tj. rybníkář. Po navržení pak rybářskou stráž ustanovuje obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný podle místa trvalého bydliště navrhované osoby. Tento správní orgán rovněž rybářskou stráž odvolává a zrušuje a stanovuje rozsah její působnosti a vede evidenci všech rybářských stráží, které byly ustanoveny v obvodu jeho působnosti. Rovněž vydává rybářské strážím odznak a průkaz rybářské stráže.

Rybářskou stráží může být ustanovena fyzická osoba, která:

- **Je starší 21 let** (tato podmínka byla zavedena zákonem č. 238/1999 Sb., jako podmínka pro všechny veřejné stráže).
- **Splňuje podmínku bezúhonnosti** (která se prokazuje jednak výpisem z evidence Rejstříku trestů a jednak čestným prohlášením, jímž fyzická osoba prokáže, že na úseku rybářství jí nebyla pravomocně uložena sankce za spáchání přestupku podle zákona o přestupcích, ani jí nebyla pravomocně uložena pokuta podle zákona o rybářství. Ke splnění podmínky bezúhonnosti je také třeba předložení dokladů odpovídajících výpisu z evidence Rejstříku trestů vydaných státem, jehož je osoba občanem, jakož i doklady vydané státy, v nichž se tato osoba více než 3 měsíce nepřetržitě zdržovala v posledních 3 letech, které nesmí být starší 3 měsíců),
- **Je způsobilá k právním úkonům** tzn. je způsobilá vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti,
- **Je zdravotně způsobilá pro výkon funkce rybářské stráže**, přičemž za zdravotně způsobilou se pro účely výkonu funkce rybářské stráže považuje osoba, jejíž zdravotní stav nevyklučuje pobyt v přírodě a nevyklučuje pohyb v nerovném terénu, dále osoba, která nemá sníženou schopnost orientace, nemá závažná onemocnění sluchu a zraku, netrpí kolapsovými stavy a záchvatovitými

onemocněními, včetně epilepsie, netrpí závažným duševním onemocněním nebo závažnou poruchou osobnosti anebo dalšími onemocněními, která omezují nebo vylučují výkon funkce rybářské stráže. Zdravotní způsobilost rybářské stráže se dokládá posudkem o zdravotní způsobilosti, který není starší jak 3 měsíce. Tento posudek vydává posuzující lékař (tj. praktický lékař, u kterého je rybářská stráž registrována k léčebné péči; pokud má tato stráž postavení zaměstnance, pak lékař zařízení závodní preventivní péče) na základě výsledku lékařské prohlídky. Časová platnost posudku je omezena na dobu 5 let ode dne jeho vydání, pokud změna zdravotního stavu nevede ke změně zdravotní způsobilosti před uplynutím této doby.

- **Prokázala znalost práv a povinností rybářské stráže podle zákona o rybářství a znalost souvisejících právních předpisů**, přičemž tato znalost se prokazuje dokladem o ukončeném vysokoškolském vzdělání získaném studiem v akreditovaném bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu v oblasti zemědělství ve studijních oborech se zaměřením na rybářství nebo v oblasti přírodních věd se zaměřením na hydrobiologii nebo ichtyologii, dokladem o získání úplného středního odborného vzdělání ve studijním oboru rybářství nebo dokladem o ukončení studia na vyšší odborné škole se studijním oborem vodní hospodářství a ekologie, v němž součástí absolutoria je zkouška ze základů rybářství, dokladem o úspěšném složení zkoušek na rybářského hospodáře, nebo dokladem o úspěšném složení zkoušky pro výkon funkce rybářské stráže vydaným po absolvování odborného kurzu.
- **Složila před příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností slib** tohoto znění: "Slibuji, že jako rybářská stráž budu s největší pečlivostí a svědomitostí plnit povinnosti při kontrole dodržování rybářského zákona a prováděcích právních předpisů k rybářskému zákonu, že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní předpisy a nepřekročím oprávnění příslušející rybářské stráži".

8. 3. Ustanovení rybářské stráže

Jak již bylo uvedeno výše, rybářskou stráž ustanovuje na návrh uživatele rybářského revíru nebo rybníkáře obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný podle místa trvalého bydliště navrhované osoby. Ten vede evidenci všech rybářských stráží, které byly ustanoveny v obvodu jeho působnosti.

V případě, že osoba navrhovaná na výkon funkce rybářské stráže se svým ustanovení souhlasí a splňuje předpoklady pro výkon této funkce, obecní úřad obce s rozšířenou působností postupuje dle ustanovení § 151 správního řádu a návrhu vyhoví tak, že vydá rybářské stráži odznak a průkaz rybářské stráže. Zároveň však vydá i

klasické písemné rozhodnutí o ustanovení, které doručí navrhovateli (tj. osobě, která ustanovení rybářské stráže navrhla). V průkazu rybářské stráže zároveň stanoví rozsah působnosti rybářské stráže tj. na kterém rybářském revíru či rybníku vykonává svoji funkci.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil či ji vede v evidenci, je oprávněn nejméně jednou za 5 let ověřovat náležitosti, na základě kterých byl souhlas udělen, včetně kvalifikačních požadavků.

To souvisí s častou a spornou otázkou, zda obecní úřad obce s rozšířenou působností má povinnost, v případě, že je podána žádost na ustanovení rybářské stráže, tuto stráž automaticky ustanovit, jak se domnívají někteří právníci,⁴⁴⁶ nebo zda má tento správní orgán možnost žádost zamítnout.

Tato problematika se úzce dotýká právě ověřování tzv. kvalifikačních požadavků.

Kvalifikační předpoklady pro výkon rybářské stráže spočívají především, dle ustanovení § 20 odst. 3 vyhlášky č. 197/2004 Sb., ve znalostech ryb a vodních organismů, zákona o rybářství a jeho prováděcích předpisů a dále pak vybraných ustanovení zákona o vodách, zákona na ochranu zvířat proti týrání, veterinárního zákona, zákona o ochraně přírody a krajiny, trestního zákona a zákona o přestupcích.

Je přitom zcela zjevné, že dotčené právní normy, které jsou kvalifikačními předpoklady pro výkon rybářské stráže, procházejí řadou změn. Z tohoto důvodu má obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil či ji vede v evidenci, oprávnění, a to i z vlastního podnětu, nejméně jednou za 5 let ověřovat náležitosti, na základě kterých byl souhlas udělen, včetně kvalifikačních požadavků.

Z tohoto důvodu, i když to není v zákoně o rybářství ani v jeho prováděcí vyhlášce výslovně uvedeno, se obecní úřad obce s rozšířenou působností nemusí, v případě důvodných pochybností o znalosti uchazeče funkce rybářské stráže, spokojit s pouhým formálním doložením dokladů uvedených v ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) až d) vyhlášky č. 197/2004 Sb., ale má pravomoc ustanovení rybářské stráže odmítnout do doby, kdy rybářská stráž neprokáže své kvalifikační předpoklady.⁴⁴⁷ V praxi by to pak vypadalo tak, že správní orgán usnesením přeruší řízení o ustanovení rybářské stráže a vyzve účastníky k doplnění žádosti, přičemž jim k tomu stanoví náležitou lhůtu.

⁴⁴⁶ Šíma A., Na jakých vodách je rybářská stráž oprávněna vykonávat svoji pravomoc, časopis Rybářství – únor 2010.

⁴⁴⁷ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 38957/2009-16230 ze dne 3. prosince 2009.

Může se především jednat o ty případy, kdy doklady uvedené v ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) až d) vyhlášky č. 197/2004 Sb., získala osoba navržena na funkci rybářské stráže například před 10 lety, přičemž je zřejmé, že od oné doby došlo k výrazné změně dotčených právních norem.

Pakliže účastníci řízení požadavek ve lhůtě dané usnesením nesplní, obecní úřad obce s rozšířenou působností řízení o ustavení rybářské stráže usnesením zastaví dle ustanovení § 66 odst. 1 písm. c) správního řádu.

Domnívám se, že oprávnění obecního úřadu obce s rozšířenou působností vychází především z povinností daného obecního úřadu nacházejících se v ustanovení § 18 odst. 5 zákona o rybářství. Dle tohoto ustanovení obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil či ji vede v evidenci, poskytne náhradu škody, kterou způsobila nebo utrpěla rybářská stráž v souvislosti s výkonem své činnosti.

Je-li tedy na jedné straně dána obecním úřadům obcí s rozšířenou působností povinnost nést hmotné následky škody vzniklé rybářskou stráží nebo vzniklé rybářské stráží, musí zároveň i existovat pravomoc těmto škodám předcházet. A proto, má-li obecní úřad obce s rozšířenou působností důvodné pochybnosti, o tom, že navržená rybářská stráž nesplňuje již kvalifikační předpoklady, může požádat jakýkoliv kompetentní subjekt k provedení přezkoušení.

Dle ustanovení § 19 odst. 3 vyhlášky č. 197/2004 Sb., mohou organizovat odborný kurz a zkoušku rybářské stráže střední odborné školy se studijním oborem rybářství nebo vyšší odborné školy se studijním oborem vodní hospodářství a ekologie, v němž součástí absolutoria je zkouška ze základů rybářství, nebo vysoké školy, které uskutečňují studijní obory se specializací rybářství, nebo rybářské organizace pověřené rozhodnutím Ministerstva zemědělství dle ustanovení § 22 odst. 9 zákona o rybářství. Tyto subjekty mají poté za povinnost, danou správním rozhodnutím, oznámit řádně a včas místo a termín konání zkoušek příslušnému orgánu státní správy rybářství.

8. 4. Pravomoci rybářské stráže

Pravomoci rybářské stráže lze rozdělit podle toho, zda je ustanovena na rybářském revíru, anebo v rámci rybníkářství.

Rybářská stráž v rybářském revíru je oprávněna

- a) kontrolovat
- osoby lovící ryby nebo vodní organizmy, zda jsou k tomuto lovu oprávněné a zda provádí lov řádně a způsobem, který umožňuje tento zákon,

- osobám lovícím ryby nebo vodní organizmy rybářské nářadí, obsah rybářské loďky, nádrže nebo jiného zařízení užitého k uchování ryb a rybářské úlovky, z hlediska dodržení rybářského práva,
- osoby lovící ryby pomocí elektrického proudu, zda vlastní povolení příslušného rybářského orgánu k tomuto způsobu lovu, jakož i zda vlastní potřebné osvědčení prokazující jejich způsobilost k práci s elektrickým zařízením při lovu ryb a osvědčení dokladující bezpečnou použitelnost elektrického zařízení k lovu ryb,
- užívání jezů, stavidel, zdymadel, výpustí a jiných zařízení z hlediska dodržování právních předpisů a opatření na ochranu výkonu rybářského práva,
- způsob a rozsah užívání vod a jejich kvalitu;

b) požadovat

- od osoby lovící ryby nebo vodní organizmy prokázání její totožnosti, předložení platného rybářského lístku a platné povolenky k lovu (tzn., že rybářská stráž může kromě rybářského lístku a platné povolenky požadovat i jakýkoliv doklad sloužící k prokázání totožnosti jako občanský průkaz nebo cestovní pas. Toto oprávnění rybářské stráže je pro osoby lovící zpřísněno navíc povinností mít rybářský lístek a platnou povolenku při sobě, nikoliv však jiný další doklad tj. občanský průkaz),
- od osoby důvodně podezřelé ze spáchání přestupku nebo trestného činu v bezprostřední blízkosti rybářského revíru předložení rybářského lístku, popřípadě povolenky k lovu nebo jiného dokladu opravňujícího osobu k lovu anebo dokladu o nabytí ryby nebo vodního organismu (např. paragon, účtenka apod.),
- součinnost, popřípadě pomoc orgánů Policie České republiky, popřípadě obecní policie, nemůže-li zajistit vlastními silami a prostředky výkon funkce rybářské stráže. Rybářská stráž je nejčastěji tím, kdo je prvním na místě páchá-li osoba lovící činnost v rozporu se zákonem. Protože každý pachatel není ochoten podvolit se výkonu veřejné moci, může rybářská stráž požádat Policii České republiky nebo obecní policii o součinnost jejich příslušníků při provádění svého úkonu. Jedná se především o případy, kdy hrozí, že se pachatel pokusí ztížit nebo zmařit provedení úkonu, nebo hrozí-li nebezpečí osobám nebo majetku⁴⁴⁸;

c) zadržet

⁴⁴⁸ Černý J., Hrozinková E., Kučerová H., Přestupkové řízení, Linde, Praha, 2009, s. 51 ISBN: 978-80-7201-765-2

- povolenku k lovu osobě, která se dopustila porušení povinnosti stanovené tímto zákonem, a tuto doručit nejpozději do 5 pracovních dnů tomu, kdo povolenku vydal,
- úlovek, rybářské nářadí nebo nástroj osobě, která tím spáchala přestupek nebo trestný čin, nebo z jehož spáchání je důvodně podezřelá. Zákon o rybářství už dále nestanoví co má rybářská stráž se zabavenými věcmi dělat, nicméně není-li přestupek vyřízen v blokovém řízení a nejedná se o trestný čin, jde o postup před zahájením přestupkového řízení a na činnost rybářské stráže se užije ustanovení o zajištění důkazů tj. § 138 správního řádu obdobně;
- osobu podezřelou ze spáchání trestného činu (nikoliv však z přestupku), a to na základě ustanovení § 76 odst. 2 trestního řádu. Rybářská stráž může omezit osobní svobodu jiné osoby při splnění podmínek daných ustanovením § 76 odst. 2 trestního řádu, tj. jde-li o osobu, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté. Zákrok rybářské stráže vůči osobě, která však není podezřelá ze spáchání trestného činu, spočívající v omezení její osobní svobody, nelze pokládat za oprávněný, aniž když jej provede na žádost orgánů Policie České republiky o zadržení této osoby pro účely plnění jejich jiných úkolů. Okolnost, že rybářská stráž takto jednala na žádost Policie České republiky, nemá význam pro posouzení oprávněnosti jejího zákroku, a proto mohou být splněny podmínky nutné obrany (na straně osoby lovící, tedy osoby, vůči které zákrok směřuje) ve smyslu § 28 trestního zákoníku, pokud osoba, již tato rybářská stráž neoprávněně brání v užívání osobní svobody, užije násilí k překonání odporu toho, kdo omezuje její osobní svobodu. Oprávněnost nutné obrany je v takovém případě založena na tom, že uvedená osoba odvrací útok na zájem chráněný trestním zákonem, konkrétně na zájem společnosti na ochraně osobní svobody.⁴⁴⁹

d) vstupovat

na pozemky, stavby, jezy, rybí přechody a jiná zařízení v souvislosti s výkonem funkce rybářské stráže, a to v rozsahu nezbytně nutném, a užívat k tomu v nezbytné míře existující přístupové cesty. Rybářská stráž může při výkonu své funkce vstupovat na pobřežní pozemky, pokud na ně není zakázán vstup z důvodu veřejného zájmu. Způsobí-li však na těchto pozemcích škodu, mají povinnost tuto škodu nahradit.⁴⁵⁰ Jedná se o významné omezení vlastnického práva, za které náleží vlastníkovu pozemku náhrada.⁴⁵¹ Je kupodivu spornou otázkou, zda může rybářská stráž vstoupit na pobřežní pozemky, na které je zakázán vstup z důvodu veřejného zájmu⁴⁵², v případě, že se zde nacházejí

⁴⁴⁹ Obdobně usnesení Nejvyššího soudu České republiky 8 Tdo 838/2006 ze dne 21. července 2006

⁴⁵⁰ Ustanovení § 11 odst. 8 zákona o rybářství

⁴⁵¹ Obdobně nález Ústavního soudu IV. ÚS 652/06 ze dne 21. listopadu 2007

⁴⁵² Např. z důvodu Ochrany vodních děl (ustanovení § 58 odst. 3 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon)

osoby lovící. Přestože některé orgány státní správy rybníkářství podávaly dosti restriktivní výklad, že rybníkářská stráž v tomto případě oprávnění ke vstupu na pozemky nemá,⁴⁵³ domnívám se, že zde rybníkářská stráž oprávnění vstoupit a zjednat pořádek nejen má, ale dokonce musí;

e) ukládat a vybírat pokutu

v blokovém řízení za spáchání přestupku podle tohoto zákona a podle zákona o přestupcích. V blokovém řízení může rybníkářská stráž projednat uložením pokuty přestupek, jestliže je spolehlivě zjištěn, nestačí pouhá domluva a obviněný z přestupku je ochoten pokutu, která nesmí přesáhnout výši 1000 Kč, zaplatit.⁴⁵⁴ Na vydání pokuty v blokovém řízení se nevztahují náležitosti dle ustanovení § 68 správního řádu,⁴⁵⁵ a proti uložení pokuty se nelze odvolat.⁴⁵⁶ Rozhodnutí vydané v blokovém řízení však musí obsahovat náležitosti dle ustanovení § 85 zákona o přestupcích. To znamená, že rybníkářská stráž na pokutových blocích vyznačí komu, kdy a za jaký přestupek byla pokuta v blokovém řízení uložena. Nemůže-li pachatel přestupku zaplatit pokutu na místě, vydá se mu blok na pokutu na místě nezaplacenou s poučením o způsobu zaplacení pokuty, o lhůtě její splatnosti a o následcích nezaplacení pokuty (stává se exekučním titulem⁴⁵⁷). Převzetí tohoto bloku pachatel přestupku potvrdí.

Rybníkářská stráž na rybníku či jiném rybníkářském zařízení

Oproti tomu pravomoci rybníkářské stráže na rybníkách, které nejsou součástí orgánů státní správy rybníkářství vyhlášeného rybníkářského revíru, jsou diametrálně odlišné, neboť nejsou zákonem explicitně stanoveny.

Na tomto místě je třeba zmínit názor některých autorů, razících teorii, že rybníkářská stráž na rybníkách má tatáž oprávnění jako rybníkářská stráž ustavená na rybníkářském revíru, a to i přesto, že tuto pravomoc jí zákon výslovně nestanoví. Tento názor opírají o výklad, že se zde jedná o vztah obecné a zvláštní normy, kdy platí, že lex generalis se uplatní tam, kde se neuplatní lex specialis.⁴⁵⁸

Tuto teorii poté rozvíjejí dále tak, že lex specialis je zde ustanovení § 16 zákona o rybníkářství, který výslovně stanoví pravomoc rybníkářské strážní na rybníkářském revíru a lex generalis je potom ustanovení § 14 odst. 1 zákona o rybníkářství, který upravuje možnost rybníkáře navrhnout rybníkářskou stráž a její ustanovení obecním úřadem obce

⁴⁵³ Sdělení Krajského úřadu Pardubického kraje č.j. 33655-2/2009/OŽPZ/OZE/Fu

⁴⁵⁴ Ustanovení § 13 odst. 2 a § 84 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích

⁴⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 20 Cdo 116/2008 21. července 2009

⁴⁵⁶ Ustanovení § 84 zákona č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích

⁴⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 21 Cdo 776/2000 ze dne 12. dubna 2001

⁴⁵⁸ Šíma A., Na jakých vodách je rybníkářská stráž oprávněna vykonávat svoji pravomoc, časopis Rybníkářství – únor 2010.

s rozšířenou působností. Tento výklad je pak uzavírán argumentem tvrdícím, pakliže obecní úřad obce s rozšířenou působností ustanovit rybářskou stráž musí, má tato rybářská stráž pravomoc stejnou jako rybářská stráž v rybářském revíru, protože jinak by její ustanovení bylo zbytečné a neúčelné.

Osobně nepovažuji tento názor za správný. Jednak pro jeho rozpor se základními principy fungování demokratického a právního státu, a jednak pro jeho vnitřní nesmyslnost.

Pro osoby veřejnoprávní, uplatňující státní moc (orgány státní správy, soudy, úřední osoby apod.), platí princip zákonnosti veřejné moci, tzn., že mohou činit pouze to, co stanoví zákon. Tato základní zásada uplatňování veřejné moci je uvedena jak v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod,⁴⁵⁹ tak v čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky. Z toho vyplývá, že osoby uplatňující veřejnou moc, tedy i rybářská stráž, mají pouze takové pravomoci, které jim výslovně stanoví zákon. Tyto pravomoci nelze v žádném případě rozšířit právním výkladem.⁴⁶⁰

Dalším důvodem pro odmítnutí výše uvedeného názoru je jeho vnitřní nesmyslnost. Při výkladu právních norem platí mimo jiné zásada *lex specialis derogat lex generalis* a uplatní se v případě, kdy jednu tutéž problematiku upravují dvě různé právní normy. V této situaci má pak přednost norma zvláštní (speciální), která danou problematiku upravuje konkrétně, před normou obecnou, která problematiku upravuje povšechně. Takže se sice dá tvrdit, že není-li norma speciální, použije se norma obecná, nicméně aby rybářská stráž měla nějaké pravomoci, musí je výslovně stanovit alespoň ona obecná norma.

Jinak řečeno, nemá-li rybářská stráž na rybníku zákonem výslovně stanoveny pravomoci, pak má pouze taková oprávnění jako kterákoliv jiná fyzická osoba.

Tím se dostáváme k problematice skutečných oprávnění rybářské stráže na rybníku, který není součástí rybářského revíru. Dle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o rybářství je rybníkář oprávněn navrhnout rybářskou stráž. Toto ustanovení sice výslovně hovoří o subjektu hospodařícím na rybochovném zařízení, avšak protože zákon připouští chov a lov ryb pouze v rybářském revíru, anebo v rámci rybníkářství, lze v tomto případě hovořit o rybníkáři, tak jak je definován v ustanovení § 3 zákona o rybářství.

Jak již bylo uvedeno výše, rybářská stráž ustavená na rybníku nemá zákonem výslovně stanovenou pravomoc, a proto má pouze oprávnění jako kterákoliv jiná fyzická osoba vykonávající ostrahu objektu (např. noční hlídač, bezpečnostní agentura

⁴⁵⁹ Srov. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 229/98 ze dne 10. listopadu 1998.

⁴⁶⁰ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 30716/2008-11140 ze dne 18. srpna 2008.

apod.). Tyto pravomoci vyplývají jednak z právní úpravy ochrany vlastnického práva (oprávnění nevpuštět cizí osobu do objektu) a rovněž z ustanovení § 76 odst. 2 trestního řádu. Toto ustanovení dává rybářské stráž, je-li svědkem trestného činu (v našem případě se bude nejčastěji jednat o trestný čin krádeže, loupeže či pytláctví), zadržet podezřelou osobu do příjezdu policie.

V případě, že osoba lovíci se dopustí přestupku, může rybářská stráž využít spektrum „pravomocí“, které vyplývá i z ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích anebo z ustanovení § 28 trestního zákoníku. Je však třeba dodat, že zde se již nedá hovořit o pravomocech *expresis verbis*, ale o okolnostech vylučujících protiprávnost. Jedná se především o nutnou obranu a krajní nouzi. Jsou-li splněny podmínky např. pro nutnou obranu, může rybářská stráž použít i donucovacích prostředků (např. chvaty a hmaty, zbraň apod.), přestože za normálních okolností by se jinak jednalo o přestupek nebo trestný čin.

Přestupkem může být pouze protiprávní čin. Chybí-li znak protiprávnosti, nelze odpovědnost za přestupek vyvozovat, protože se pak jedná o dovolené jednání, které, ačkoliv se svými znaky podobá přestupku, nenaplnuje skutkovou podstatu přestupku a není ani nebezpečné pro společnost. Přestupkem proto nemůže být jednání, které formálně přestupku odpovídá, ale není dána jeho protiprávnost. Okolností vylučující protiprávnost je mj. nutná obrana a krajní nouze. Podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích přestupkem není jednání, jímž někdo přiměřeným způsobem odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný zákonem. Tímto zájmem může být jakýkoliv zájem chráněný zákonem, včetně zájmu na ochraně majetkových práv⁴⁶¹. Útok na zájem chráněný zákonem nemusí mít nutně jen podobu přestupku nebo trestného činu (to dikce zákona nevyžaduje), ale může mít též podobu deliktu civilního. Jak uvádí právní doktrína, „*nikdo není povinen strpět nezákonné zásahy do svých zákonem chráněných práv, resp. právo nemusí ustupovat bezprávi, ať je již jakkoliv intenzívní*“⁴⁶².

V situaci, kdy osoba lovíci provádí lov ryb bez pověření rybníkáře, útočí na zájem chráněný zákonem. Tímto je ochrana majetkových práv rybníkáře. Takovýmto jednáním se lovíci dopouští jednak přinejmenším civilního deliktu, jednak přestupku dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) zákona o rybářství a uvažovat lze za určitých okolností i o přestupku proti majetku. V takovémto případě nelze paušálně vyloučit právo rybářské stráže odvrátit tento útok zadržením osoby lovíci, která se pokouší utéct, tedy pokouší se porušit sekundární povinnost a uniknout tak případným sankčním následkům. Právě např. pokus o únik osoby lovíci, poté co ji rybářská stráž vyzvala k vyčkání na příchod policie nebo městských strážníků (tedy osob oprávněné zjistit totožnost osoby lovíci neboť touto pravomocí rybářská stráž nedisponuje), je útokem

⁴⁶¹ Přiměřeně nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 317/01 ze dne 1. 10. 2002 (N 116/28 SbNU 17).

⁴⁶² Kuchta, J. *Nutná obrana*. Brno, Masarykova univerzita 1999, s. 100.

na majetková práva rybníkáře, tedy na zájem chráněný zákonem. Zadržením „pytláka“ bude tento útok odvrácen a bude zabráněno vzniku majetkové škody na straně rybníkáře.⁴⁶³

Zadržením „pytláka“, který se pokouší utéct lze považovat za nutnou obranu, která je možná pouze za podmínky, že počínání rybářské stráže není zcela zjevně nepřiměřené způsobu útoku⁴⁶⁴. Je-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku, o nutnou obranu se nejedná. Rybářská stráž tedy nesmí volit takové prostředky, které povedou nebo mohou vést k újmě na zdraví „pytláka“ nebo jakékoliv jiné osoby. Rybářská stráž se také nesmí použít větší síly než je nezbytně nutné k dosažení cíle jeho zákroku, kterým je ochrana majetkových práv rybníkáře. Tohoto cíle dosáhne znemožněním útěku osoby lovící a zjištěním její totožnosti osobou k tomu oprávněnou (tj. policií nebo městskými strážníky).

Oproti tomu je zřejmé, že zasahující rybářská stráž musí rovněž reagovat na eventuelní násilí ze strany osoby lovící. Osoba lovící, která proti rybářské stráži použije fyzickou sílu (pustí se s ním do potyčky) musí nést tomu odpovídající riziko adekvátní reakce ze strany rybářské stráže. Ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích totiž dává rybářské stráži možnost se i tomuto novému útoku ze strany „pytláka“ přiměřeně bránit. Současně musí osoba lovící nést následky právním řádem předvídané (podle okolností buď civilní, přestupková anebo dokonce trestní odpovědnost).

Ustanovení o okolnostech vylučujících protiprávnost pak samozřejmě platí jak pro rybářskou stráž ustanovenou na rybníku či jiném rybochovném zařízení, tak i pro rybářskou stráž v rybářských revírech.

8. 5. Povinnosti rybářské stráže

Ustanovení § 17 zákona o rybářství upravuje povinnosti rybářské stráže. Toto ustanovení už však nerozlišuje rybářskou stráž podle toho, kde byla navržena, jako je tomu v případě § 16 zákona o rybářství, a tak platí pro rybářskou stráž obecně.

Rybářská stráž je při výkonu své funkce povinna

- nosit služební odznak na viditelném místě,
- prokazovat se průkazem rybářské stráže,
- kontrolovat a dohlížet na dodržování povinností stanovených tímto zákonem,
- zjišťovat zdroje a příčiny znečištění vody v rybářském revíru,
- oznamovat neprodleně zjištěné závady a škody podle jejich povahy uživatelům rybářského revíru a příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,

⁴⁶³ Obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu 1 As 34/2010-73 ze dne 9. září 2010.

⁴⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 1 As 35/2008-51 ze dne 7. května 2008.

který ji ustanovil, popřípadě orgánu příslušnému k ochraně přírody a krajiny nebo Policii České republiky,

- oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, který ji ustanovil nebo vede v evidenci všechny změny týkající se podmínek, které musí každý uchazeč splnit, aby byl za rybářskou stráž ustanoven.⁴⁶⁵

8. 6. Zánik, zrušení a odvolání rybářské stráže

Ustanovená rybářská stráž může být odvolána, zrušena anebo zaniknout z objektivních důvodů.

Odvolání a zrušení

Jak vyplývá z ustanovení § 14 odst. 1 zákona o rybářství je, pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva, uživatel rybářského revíru povinen navrhnout rybářskou stráž.

Rybářskou stráž ustanovuje, odvolává a zrušuje a stanovuje rozsah působnosti na návrh uživatele rybářského revíru či jiného oprávněného subjektu obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný podle místa trvalého bydliště navrhované osoby.

Zákon o rybářství již dále o odvolání rybářské stráže nehovoří. Upravuje pouze zrušení rybářské stráže, a to v ustanovení § 15 odst. 1. písm. c) zákona o rybářství, kde je uvedeno, že zrušením ustanovením rybářské stráže, ustanovení rybářské stráže zaniká. Z výše uvedeného lze a contrario dovodit, že odvoláním rybářské stráže její ustanovení nezaniká.

Zákonodárce měl patrně na mysli jednak případy, kdy je rybářská stráž ustanovena pro více rybářských revírů a je odvolána z jednoho revíru například proto, že na tomto revíru je ustanovena jiná rybářská stráž. Funkce rybářské stráže v tomto případě nezaniká, neboť ji vykonává na zbývajících rybářských revírech.

Dalším důvodem, může být dále případ, kdy je rybářská stráž podezřelá např. ze spáchání přestupku na úseku rybářství, nebo z nedostatečné kvalifikace apod. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může odvolat rybářskou stráž na dobu nezbytnou k prověření skutečností, které by mohly mít za následek zrušení ustanovení rybářské stráže.

V případě, že se tyto skutečnosti potvrdí, vydá správní úřad (tj. obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil či ji vede

⁴⁶⁵ Ustanovení § 14 odst. 2 písm. a) až e) zákona o rybářství.

v evidenci) rozhodnutí o zrušení ustanovení rybářské stráže. V případě, že se výše uvedené skutečnosti nepotvrdí, zruší správní úřad odvolání rybářské stráže bez toho, aby byl nucen ji znovu ustanovovat.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil či ji vede v evidenci ustanovení rybářské stráže, zruší rybářskou stráž, pokud svoji funkci nevykonává nebo nesplňuje podmínky uvedené v ustanovení § 14 odst. 2 písm. b) až e) zákona o rybářství, anebo se prokáže, že byla ustanovena na podkladě nesprávných nebo nepravdivých údajů.

Pokud rybářská stráž závažně nebo opakovaně porušuje zákon, může správní úřad zrušit její ustanovení, a to buď na žádost uživatele rybářského revíru, který tuto rybářskou stráž navrhl, anebo z vlastního podnětu správního úřadu.

Pokud uživatel rybářského revíru požádá o zrušení rybářské stráže bez uvedení důvodu, je třeba s touto žádostí nakládat jako s žádostí dle ustanovení § 45 správního řádu a je proto nezbytné vyzvat žadatele k odstranění nedostatků žádosti, které spočívají v nulitním anebo v nedostatečném odůvodnění.

Dle ustanovení § 14 odst. 8 zákona o rybářství se sice na ustanovování a zrušení ustanovení rybářské stráže nevztahuje správní řád, nicméně protože zákon o rybářství postup v takovýchto případech neupravuje, užijí se ustanovení správního řádu, i když jej zákon o rybářství výslovně vyloučil. Postup, kdy se úprava obsažená ve správním řádu použije i když ji speciální právní norma vyloučila, vychází s ustanovení § 177 správního řádu a dále pak z konstantní judikatury Ústavního soudu České republiky (např. nález 3/1997 Sb.).

Důvodem proč zákonodárce vyloučil v ustanovení § 14 odst. 8 zákona o rybářství aplikaci ustanovení správního řádu, byla pravděpodobně skutečnost, že tato rozhodnutí jsou často vydávána v situacích, kdy rybářská stráž neplní své povinnosti, či jinak jedná v rozporu s ustanoveními zákona o rybářství. V těchto případech je třeba zrušit ustanovenou rybářskou stráž, a její oprávnění vyplývající ze skutečnosti, že je veřejným činitelem, bezodkladně.

V takovýchto případech je dle mého názoru namístě postup dle ustanovení § 85 odst. 2 správního řádu tj. institut vyloučení odkladného účinku. Skutečnost, že orgán státní správy rybářství rozhodl o vyloučení odkladného účinku, se uvede ve výrokové části rozhodnutí o zrušení rybářské stráže a v odůvodnění pak musí být tento výrok náležitě zdůvodněn.

Takovéto rozhodnutí potom lze napadnout řádným opravným prostředkem (odvoláním), a v odvolacím řízení je přezkoumatelné jako jakékoliv jiné správní rozhodnutí, avšak nabývá právní moci již dnem doručení, bez ohledu na podané odvolání.

Zánik rybářské stráže

Ustanovení rybářské stráže může zaniknout i z objektivních důvodů jakými jsou:⁴⁶⁶

- zánikem rybářského revíru, pro který byla rybářská stráž ustanovena,
- zánikem výkonu rybářského práva uživatele rybářského revíru, který rybářskou stráž navrhl,
- úmrtím osoby ustanovené za rybářskou stráž.

Příslušný rybářský orgán ustanovení rybářské stráže zruší, pokud fyzická osoba přestala tuto funkci vykonávat nebo splňovat předpoklady pro ustanovení za rybářskou stráž stanovené v § 14 odst. 2 písm. b) až e) zákona o rybářství nebo se prokáže, že byla ustanovena na podkladě nesprávných nebo nepravdivých údajů. Příslušný rybářský orgán může ustanovení rybářské stráže zrušit na návrh uživatele rybářského revíru nebo z vlastního podnětu z důvodu závažného nebo opakovaného porušení zákona rybářskou stráží.

Osoba, u níž ustanovení rybářskou stráží zaniklo, je povinna neprodleně odevzdat příslušnému rybářskému orgánu služební odznak a průkaz rybářské stráže. O tom, kdo tuto povinnost má v případě zániku způsobeným úmrtím osoby ustanovené za rybářskou stráž, zákon nehovoří.

8. 7. Náhrada škody způsobené v souvislosti s výkonem funkce rybářské stráže

S funkcí rybářské stráže je spojena suma práv a povinností a při výkonu této funkce dochází i ke vzniku škody, a to škody buď rybářskou stráží způsobené, nebo rybářské stráží způsobené.

Utrpí-li rybářská stráž škodu na zdraví či majetku, má možnost se náhrady této škody domáhat:

- 1) v rámci tzv. adhezního řízení proti tomu, kdo ji buď a) trestným činem, nebo b) přestupkem tuto škodu způsobil,
- 2) u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který tuto rybářskou stráž ustanovil,

⁴⁶⁶ Ustanovení § 15 zákona o rybářství

- 3) v rámci občansko-právního řízení žalobou u soudu proti tomu, kdo škodu způsobil.

ad 1 a)

Adhezním řízením se rozumí projednání nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem.⁴⁶⁷ Význam adhezního řízení v tom, že souběžně s trestním stíháním obviněného dochází i k objasnění nároku poškozeného na náhradu škody. Ve svém důsledku se tak může poškozený rychleji domoci exekučního titulu či brzkého uhrazení škody.

O nároku na náhradu škody však soud nerozhoduje z úřední povinnosti, ale pouze na návrh poškozeného. Poškozeným je ten, komu byla trestným činem způsobena majetková škoda nebo škoda na zdraví.⁴⁶⁸

Byla-li rybářské strážii způsobena majetková škoda nebo škoda na zdraví v důsledku trestného činu může se svým nárokem na náhradu škody připojit k trestnímu řízení již v řízení přípravném, nejpozději však u hlavního líčení před zahájením dokazování. Po přednesení obžaloby se proto předseda senátu dotáže poškozeného, zda navrhuje, aby obžalovanému byla uložena povinnost k náhradě škody způsobené trestným činem a v jakém rozsahu. Pokud se poškozený k hlavnímu líčení nedostavil, ale nárok na náhradu škody uplatnil již dříve v průběhu trestního řízení, předseda senátu přečte tento návrh ze spisu.⁴⁶⁹

Z návrhu musí být patrné z jakých důvodů, a v jaké výši je nárok na náhradu škody uplatňován.⁴⁷⁰ Uplatnění práva na náhradu škody v trestním řízení má za následek stavení promlčecí doby.⁴⁷¹ Bylo-li právo na náhradu škody poškozenému přiznáno pravomocným odsuzujícím rozsudkem vydaným v trestním řízení, dochází k přerušení běhu promlčecí doby.⁴⁷²

Přizná-li soud pravomocným nárok na náhradu škody v adhezním řízení, brání tato skutečnost projednání stejné věci v občanském soudním řízení, a to v tom rozsahu, v jakém bylo o nároku na náhradu škody rozhodnuto.⁴⁷³ Pokud soud obžalovaného

⁴⁶⁷ Sum, T., Adhezní řízení a vykonatelnost odsuzujícího rozsudku ukládajícího povinnost nahradit vzniklou škodu, www.e-pravo.cz, 2006.

⁴⁶⁸ Ustanovení § 43 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“).

⁴⁶⁹ Ustanovení § 206 odst. 2 trestního řádu.

⁴⁷⁰ Ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu.

⁴⁷¹ Ustanovení § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).

⁴⁷² Ustanovení § 110 odst. 1 občanského zákoníku.

⁴⁷³ Ustanovení § 159a odst. 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Občanský soudní řád“).

zproští, odkáže poškozeného vždy na řízení ve věcech občanskoprávních (ad 3), popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem (ad 2).⁴⁷⁴

ad1 b)

Náhradu škody způsobené rybářské stráží lze poskytnout i v případě, že tato škoda nevznikla v důsledku spáchání trestného činu, ale pouze přestupku.⁴⁷⁵ Aby nárok na náhradu škody mohl být v přestupkovém řízení projednán, je nezbytné, aby rybářská stráž, již byla škoda přestupkem způsobena, výslovně tento nárok uplatnila před správním orgánem, který zahájil řízení o přestupku.⁴⁷⁶

Rybářská stráž může rovněž uplatnit svůj nárok i před orgány činnými v trestním řízení, které se zabývaly jednáním, jež později státní zástupce vyhodnotil jako přestupek a postoupil správnímu orgánu k projednání. Byl-li však státním zástupcem postoupen přestupek, který lze projednat pouze na návrh, musí být nárok na náhradu škody uplatněn znovu u správního orgánu.⁴⁷⁷

Nahrazuje se majetková škoda, tedy škoda vyjádřitelná v penězích, bez ohledu na to, zda se jedná o škodu na věci nebo na zdraví.⁴⁷⁸

Správní orgán, který vede přestupkové řízení je povinen poškozeného řádně poučit mimo jiné, do kdy a jakým způsobem může uplatnit svůj nárok na náhradu škody a rovněž kdy a kde se bude projednávat přestupek, kterým byla škoda způsobena.

Je-li nárok na náhradu škody řádně uplatněn, směřuje správní orgán ke smírnému nahrazení této škody. Tento smír však není smírem ve smyslu ustanovení § 141 odst. 8 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, nepodléhá schválení správního orgánu, a proto není exekučně vykonatelný. Správní orgán proto ve výroku rozhodnutí o přestupku pouze konstatuje, že došlo k dobrovolné náhradě škody.⁴⁷⁹

Nedojde-li v průběhu přestupkového řízení k dohodě o náhradě škody mezi pachatelem a poškozeným, rozhodne správní orgán o náhradě za následujících podmínek:⁴⁸⁰

- nárok na náhradu škody byl poškozeným uplatněn,
- škoda byla způsobena v souvislosti se spácháním přestupku,

⁴⁷⁴ Ustanovení § 229 trestního řádu.

⁴⁷⁵ Ustanovení § 70 zákona č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“).

⁴⁷⁶ Červený Z., Šlauf V., Přestupkové právo – 15. aktualizované vydání, Linde, Praha 2008, s. 142.

⁴⁷⁷ Tamtéž.

⁴⁷⁸ Černý J., Horzinková E., Kučerová H., Přestupkové řízení – 11. vydání, Linde, Praha 2009, s. 180.

⁴⁷⁹ Červený Z., Šlauf V., Přestupkové právo – 15. aktualizované vydání, Linde, Praha 2008, s. 142.

⁴⁸⁰ Černý J., Horzinková E., Kučerová H., Přestupkové řízení – 11. vydání, Linde, Praha 2009, s. 181.

- osoba, která přestupek spáchala, je za něj odpovědná dle ustanovení § 5 zákona o přestupcích, (tj. starší patnácti let a není nepříčetná),
- byla spolehlivě zjištěna škoda a její výše.

Podarí-li se spolehlivě zjistit přesnou výši škody, uloží správní orgán svým rozhodnutím pachateli přestupku povinnost nahradit způsobenou škodu.⁴⁸¹ Ve výroku tohoto rozhodnutí označí poškozeného a výši peněžní částku, jež má být uhrazena. Správní orgán současně stanoví lhůtu, ve které je pachatel povinen náhradu škody uhradit.⁴⁸² Nabude-li rozhodnutí právní moci a pachatel škodu ve stanovené lhůtě neuhradí, je rozhodnutí exekučně vykonatelné.

Nebyla-li škoda v přestupkovém řízení spolehlivě zjištěna, odkáže správní orgán poškozeného na soud (ad 3) nebo jiný příslušný orgán (ad 2).⁴⁸³

ad 2)

Náhradu škody, kterou utrpěla rybářská stráž při výkonu své činnosti, poskytne obecní úřad obce s rozšířenou působností, který tuto rybářskou stráž ustanovil.⁴⁸⁴ Vznik škody musí přímo souviset s výkonem funkce rybářské stráže, tzn. při výkonu některého z oprávnění uvedených v ustanovení § 16 zákona o rybářství. Nestací tedy pouhá skutečnost, že se rybářská stráž zrovna v rybářském revíru nacházela, když ke škodné události došlo.⁴⁸⁵

K souvislosti škody s výkonem funkce rybářské stráže dochází tehdy, byla-li škoda způsobena při činnosti, která nepostrádá místní, časový a především věcný (vnitřní účelový) vztah k činnosti (úkolům) této stráže.⁴⁸⁶ V těchto případech pak státu za tuto škodu nese odpovědnost a obecní úřad obce s rozšířenou působností za tuto škodu poskytne náhradu.

O náhradu škody musí rybářská stráž výslovně požádat a prokázat její vznik, způsob jejího vzniku a výši této škody. Na poskytování náhrady škody se užijí obecná ustanovení o odpovědnosti za škodu dle občanského zákoníku. Při určení výše této škody se vychází z ceny v době poškození.⁴⁸⁷ Hradí se skutečná škoda a případný ušlý zisk. Byla-li škoda způsobena také zaviněním rybářské stráže, nese škodu poměrně. Byla-li škoda způsobena výlučně zaviněním rybářské stráže (např. při překročení pravomoci úřední osoby), nese si odpovědnost za škodu sama.⁴⁸⁸ Poskytne-li obecní

⁴⁸¹ Ustanovení § 70 odst. 2 zákona o přestupcích.

⁴⁸² Černý J., Horzinková E., Kučerová H., Přestupkové řízení – 11. vydání, Linde, Praha 2009, s. 181.

⁴⁸³ Ustanovení § 70 odst. 2 zákona o přestupcích.

⁴⁸⁴ Ustanovení § 18 zákona o rybářství.

⁴⁸⁵ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 14336/2012-MZE-16231 ze dne 1. března 2012.

⁴⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 896/2009 ze dne 22. září 2010.

⁴⁸⁷ Ustanovení § 443 občanského zákoníku.

⁴⁸⁸ Ustanovení § 441 občanského zákoníku.

úřad obce s rozšířenou působností náhradu škody, má proti tomu kdo škodu způsobil postih (regres).

Rozhodování o náhradě škody způsobené rybářské stráží není správním řízením.⁴⁸⁹ Zákon o rybářství je sice veřejnoprávní normou, protože dává oprávnění státu zasahovat jednostrannými úkony do práv a povinností fyzických a právnických osob. Na druhé straně nárok rybářské stráže na náhradu újmy, který mu vznikne v důsledku výkonu své funkce, je svou povahou nárokem občanskoprávním. Rozhodování orgánu státní správy rybářství se totiž vztahuje především k regulaci hospodaření podle zákona o rybářství, kdežto újmy, které případně z výkonu funkce rybářské stráže vzniknou, mají charakter majetkový a účastníci tohoto právního vztahu jsou vůči sobě v rovnoprávném postavení.

ad 3)

Není-li rybářská stráž se svým nárokem úspěšná jak v adhezním řízení, tak u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který ji ustanovil, může se domáhat náhrady škody proti tomu, kdo ji způsobil u místně příslušného okresního soudu.

Při projednávání náhrady škody před soudem je žalobce (v tomto případě rybářská stráž) nucen prokázat výši škody, protiprávní jednání žalovaného a příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním žalovaného a vznikem škody.⁴⁹⁰

Je-li však rybářská stráž se žalobou na náhradu škody u civilního soudu neúspěšná, je jí uložena povinnost uhradit náklady řízení.⁴⁹¹

8. 8. Shrnutí

Institut rybářské stráže upravuje hlava 4 zákona o rybářství.

Pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících je uživatel rybářského revíru povinen a rybníkář oprávněn navrhnout rybářskou stráž.

Rybářskou stráž ustanovuje, odvolává a zrušuje a stanovuje rozsah působnosti na návrh uživatele rybářského revíru či jiného oprávněného subjektu obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný podle místa trvalého bydliště navrhované osoby. Ten vede evidenci všech rybářských stráží, které byly ustanoveny v obvodu jeho působnosti.

⁴⁸⁹ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 14336/2012-MZE-16231 ze dne 1. března 2012.

⁴⁹⁰ Ustanovení § 79 odst. 2 občanského soudního řádu.

⁴⁹¹ Ustanovení § 142 občanského soudního řádu.

Rybářská stráž je úřední osobou dle ustanovení § 127 odst. 1 písm. i) trestního zákoníku.

Ustanovení rybářskou stráží zaniká

- zánikem rybářského revíru, pro který byla rybářská stráž ustanovena,
- zánikem výkonu rybářského práva uživatele rybářského revíru, který rybářskou stráž navrhl,
- **zrušením ustanovení rybářské stráže příslušným rybářským orgánem,**
- dnem doručení oznámení rybářské stráže příslušnému rybářskému orgánu o skončení výkonu rybářské stráže,
- úmrtím osoby ustanovené za rybářskou stráž.

Příslušný rybářský orgán ustanovení rybářské stráže zruší, pokud fyzická osoba přestala tuto funkci vykonávat nebo splňovat podmínky stanovené v § 14 odst. 2 písm. b) až e) nebo se prokáže, že byla ustanovena na podkladě nesprávných nebo nepravdivých údajů.

Příslušný rybářský orgán může ustanovení rybářské stráže zrušit na návrh uživatele rybářského revíru nebo z vlastního podnětu z důvodu závažného nebo opakovaného porušení zákona rybářskou stráží.

Na rozhodnutí o zrušení rybářské stráže se užije správní řád a lze se proti němu odvolat. U rozhodnutí o zrušení rybářské stráže **lze vyloučit odkladný účinek dle § 85 odst. 2 písm. a) správního řádu.** Vyloučení odkladného účinku odvolání musí být odůvodněno. Výrok o vyloučení odkladného účinku odvolání je součástí rozhodnutí ve věci; proti tomuto výroku se nelze odvolat.

9. Deliktní odpovědnost na úseku rybářství

Význam deliktní odpovědnosti v rybářském právu se odráží nejen od významu správního práva trestního a trestního práva, ale reflektuje i význam jaký deliktní odpovědnost v rybářství resp. v právu životního prostředí ve společnosti má. Základním posláním je postihování protiprávního, společensky škodlivého jednání, kterým je poškozování a ohrožování jedné ze složek životního prostředí.

Protože trestní právo, je po odpovědnosti občanskoprávní a správněprávní, nejvyšším možným zásahem veřejné moci do práv občana, je při tvorbě jeho ustanovení i aplikaci věnována velká snaha o pečlivost a preciznost. Na druhou stranu v procesu tvorby skutkových podstat správních deliktů a při jejich aplikaci správními orgány je takováto pečlivost vzácná a správní delikty se rozrůstají vesměs s každým novým zákonem spolu se zvyšující se tvrdostí sankcí.

Na úseku rybářství se pak s deliktní odpovědností lze setkat nejen v trestním a správním právu, ale i v oblasti řekněme disciplinárních deliktů. Řada porušení povinností stanovené zákonem o rybářství se před orgány státní správy v praxi vůbec nedostane, neboť je projednají uživatelé rybářských revíru v disciplinárních řízeních.

Tato řízení se řídí disciplinárním řádem a stanovami jednotlivých spolků a nejčastější sankcí bývá zadržení povolenky k lovu ryb na určitou dobu popř. povinnost tzv. brigádnických prací (např. pomoc při vysazování rybí obsádky apod.).

Proti rozhodnutí v disciplinárním řízení se dá, zpravidla dle stanov většiny rybářských spolků, odvolat. V případě, že rozhodnutí spolku je vydáno v rozporu se zákonem, lze se domáhat jeho soudního přezkumu v občanskoprávním řízení, a to nejpozději do tří měsíců, kdy se o něm dotyčný dozvěděl.⁴⁹²

Vzhledem k zaměření této práce se však tato kapitola bude zabývat pouze správním trestáním na úseku rybářství.

9. 1. Historie právní úpravy

Lidé loví ryby i jiné vodní živočichy odnepaměti a s rozvojem společenských vztahů se postupem času vytvořila pravidla upravující chov a lov ryb. Původně zvyková pravidla se stala etickými normami rybářů a později se vtělila do zákonů, které se postupně měnily tak, jak se v průběhu našich dějin měnila naše společnost.

První moderní úprava rybářského práva vznikla koncem 19. stolní a to zákonem číslo 22/1883 čes. z. z., v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve

⁴⁹² Ustanovení § 258 a § 259 nového občanského zákoníku.

vnitrozemských vodách, který nabyl účinnosti 15. října 1883. Tento zákon mimo jiné stanovil tzv. doby lovu a zakázané způsoby lovu. V době tření vzácnějších druhů ryb bylo zakázáno: „do vody vkládati sítě, vrše, koše na ryby, slupy, lapací haltěře (nádržky) a podobná chytadla, a musí, byly-li již dříve tam vloženy, před počtím doby zakázané býti odstraněny anebo k chytání ryb nezpůsobilými se učiniti.“ Dále byl obecný zákaz užívání: „Dynamitu a jiných třaskavých látek, dále chebulí, vraních ok a podobných prostředků omamujících nesmí k lovení ryb býti užíváno. Rovněž je zakázáno, užívati střelných zbraní a bodců (vidlic).“

Poprvé byly také zavedené výjimky z některých zakázaných způsobů rybolovu a rovněž měly tehdejší orgány státní správy rybařství možnost v případě potřeby rozšířit zakázané způsoby lovu ryb o další způsoby lovu, avšak jen v přiměřené lhůtě ne delší než dva roky.

Zákon z roku 1883 platil sedmdesát let až do 1. ledna 1953, kdy byl nahrazen zákonem č. 62/1952 Sb., o rybařství. Socialistická právní úprava zcela převrátila dosavadní pojetí rybaření, a to především majetkoprávní vztahy a upravila je podle zásad socialistického hospodaření. Rybářská práva na tekoucích vodách byla zestátněna a zanikla bez náhrady. Zákonem byly zrušeny i nájemní smlouvy. Nájemci měly právo na vrácení poměrné části nájemného, pokud jej zaplatili předem. Dosavadní uživatelé rybářských práv byli sice oprávněni, ale také povinni rybářská práva vykonávat do doby, než se jich ujaly orgány stanovené tehdejším Ministerstvem zemědělství.

Zákon z roku 1952 stanovil zakázané způsoby lovu pouze v prováděcím právním předpisu. Tato právní úprava převzala z té předchozí obecný zákaz chytání vedoucí k přímému usmrcení ryby a rozšířila ostatní zakázané způsoby lovu (a to i mimo dobu hájení vybraných druhů ryb).

Protože zákon řešil především hospodaření na tekoucích vodách a nikoliv na rybnících, byl v roce 1963 přijat zákon, který rozšířil úpravu i o zásady obhospodařování rybníků.

Po společenských změnách, ke kterým došlo v roce 1989, začala být opět narovnáována vlastnická práva a zákon ze šedesátých let i přes řadu novel přestal vyhovovat novým společenským, ekonomickým i právním poměrům. V novém miléniu, měsíc před vstupem České republiky do Evropské unie 1. dubna 2004 pak nabyl účinnosti současný rybářský kodex, a to zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o rybařství“).

Zákonem č. 237/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“), byla podstatně změněna dosavadní koncepce správního trestání na úseku rybářství.

Výše uvedený zákon nabyt účinnosti 1. září 2012 a jeho význam spočívá jednak v přenesení části agendy správních deliktů z krajských úřadů na obecní úřady obcí s rozšířenou působností, a jednak vyjmutí přestupku neoprávněného chytání ryb ze zákona o přestupcích a vložení této skutkové podstaty do zákona o rybářství.

Právě přenesení agendy správního trestání na obecní úřady obcí s rozšířenou působností vyvolalo vlnu zájmu o výklad ustanovení Hlavy VII zákona o rybářství a v plné nahotě odhalilo fatální nedostatky tohoto právního předpisu a způsob tvorby a přijímání právních předpisů v České republice obecně.

Do už tak nekvalitního právního předpisu byla neodborně vsunuta řada ustanovení, která budou při jejich interpretaci a aplikaci činit potíže a právní předpis, který je určen právním laikům z řad rybářské veřejnosti, ještě více znepráhledňují.

9. 2. Příslušnost orgánů státní správy rybářství

Zákon o rybářství, který nabyt účinnosti 1. dubna 2004, zakotvil do českého právního řádu široké spektrum nových správních deliktů, které do té doby české právo neznalo. Tyto nové skutkové podstaty vycházely povětšinou z rybářských zvyklostí a byly do té doby trestány občanskými sdruženími v rámci svých vnitřních předpisů.

Velmi zjednodušeně se dá říci, že základní, i když ne úplně šťastná, filozofie tohoto zákona byla, aby správní delikty, které byly spáchány v rybářském revíru, projednával vždy ten správní orgán, který rybářský revír vyhlásil.

Orgány prvního stupně k projednávání správních deliktů se tak staly kraje, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obrany, Správy národních parků a městské části hlavního města Prahy.

Krajský úřad projednával ty správní delikty, které se staly na území rybářského revíru, jenž se nacházel na území tohoto kraje.⁴⁹³

Pokud se rybářský revír nacházel na území více krajů, bylo orgánem prvního stupně Ministerstvo zemědělství. To bylo orgánem prvního stupně i pro ty rybářské

⁴⁹³ Ustanovení § 21 odst. 2 písm. g) zákona o rybářství, ve znění k 1. dubnu 2004.

revíry, které se sice nacházely na území pouze jednoho kraje, ale byly vyhlášeny na tzv. hraničních vodách nebo pokud jejich uživatelem byl státní podnik.⁴⁹⁴

Ministerstvo obrany pak bylo příslušné k projednání správních deliktů, které byly spáchány na území rybářského revíru, který se nacházel na území vojenských újezdů.⁴⁹⁵

Správy národních parků pak projednávaly správní delikty spáchané v rybářských revírech na území národních parků.⁴⁹⁶

Městské části hlavního města Prahy pak projednávaly správní delikty na území hlavního města Prahy,⁴⁹⁷ a příslušnost té které městské části se v praxi dovozovala podle místa trvalého bydliště obviněného.

Tato praxe způsobovala a způsobuje řadu nepříjemností a koliduje s tzv. zásadou procesní ekonomie uvedenou v ustanovení § 6 odst. 2 správního řádu.⁴⁹⁸ Zásada procesní ekonomie (též zásada hospodárnosti) ve správním řízení znamená, že správní orgán při řízení postupuje co nejhospodárněji tak, aby byly náklady řízení i zátěž pro strany minimální možné a přitom nebyl ještě zmařen účel řízení a ustanovení § 6 odst. 2 správního řádu tuto zásadu promítá do právního řádu požadavkem aby, správní orgán postupoval tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady, a dotčené osoby co možná nejméně zatěžoval.⁴⁹⁹

Tato zásada však v řízení o správních deliktech, které se staly na území např. rybářského revíru, jehož území přesahuje hranice kraje, je složitě aplikovatelná.⁵⁰⁰

Stačí, aby fyzická osoba na výše uvedeném revíru, nacházejícím se např. na území Kraje Vysočina a Jihomoravského kraje (kupříkladu rybářský revír č. 463 028 Jihlava 5B) porušila povinnosti uvedené v ustanovení § 30 zákona o rybářství a daný přestupek se bude projednávat na Ministerstvu zemědělství v hlavním městě Praze. Přílišná vzdálenost místa, kde k přestupku došlo od místa, kde bude přestupek projednáván, pak způsobuje praktické problémy především při provádění dokazování.

⁴⁹⁴ Ustanovení § 22 odst. 3 písm. f) zákona o rybářství, ve znění k 1. dubnu 2004.

⁴⁹⁵ Ustanovení § 24 odst. 3 písm. h) zákona o rybářství, ve znění k 1. dubnu 2004.

⁴⁹⁶ Ustanovení § 23 odst. 2 písm. b) zákona o rybářství, ve znění k 1. dubnu 2004.

⁴⁹⁷ Ustanovení § 21 odst. 4 zákona o rybářství, ve znění k 1. dubnu 2004.

⁴⁹⁸ Lubovský Z., Problematika vybraných přestupků na úseku rybářství, Právní a ekonomické problémy současnosti IX. – Sborník prací, KEY Publishing, Ostrava, 2009, s. 182.

⁴⁹⁹ Vedral J., Správní řád – Komentář, Bova Polygon, Praha 2006, s. 89.

⁵⁰⁰ Lubovský Z., Problematika vybraných přestupků na úseku rybářství, Právní a ekonomické problémy současnosti IX. – Sborník prací, KEY Publishing, Ostrava, 2009, s. 182.

Další zásadou správního řízení, která se v tomto případě jen obtížně uvádí v život, je tzv. zásada materiální pravdy, která klade na správní orgán požadavek, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2 správního řádu.

Zatímco většina prvostupňových orgánů v různých odvětvích státní správy náleží zpravidla obecním úřadům obce s rozšířenou působností, u nichž lze předpokládat, že mají znalosti tzv. místních poměrů, ke kterým mohou při svém rozhodování přihlídnout, od úředníků ústředního orgánu státní správy to lze i při dobré vůli jen těžko očekávat. V případě, že se obviněný z přestupku či jiného správního deliktu nepřizná, přichází na řadu dokazování. To se samozřejmě děje nejčastěji formou usnesení o dožádání místně příslušnému správnímu orgánu (ustanovení § 13 správního řádu). Takováto praxe pak má zákonitě za následek, že řízení, které by zabralo úředníku obce zhruba 5 dní, je na ministerstvu, z důvodu procesní složitosti, vedeno neúměrně dlouho.

Ne nevýznamným problémem pro příslušnost ústředního orgánu státní správy, jakožto orgánu prvního stupně, je pak ustanovení § 14 odst. 5 správního řádu, které uvádí, že vyloučena z projednávání a rozhodování věci je též ta úřední osoba, která se účastnila řízení v téže věci na jiném stupni. Vzhledem ke skutečnosti, že v řízení dle rybářského zákona může dojít v extrémní situaci i k tomu, že spis projde čtyřmi různými správními řízeními (prvostupňové, odvolací, přezkumné, rozkladové), aniž by přitom opustil budovu, jedná se o kuriózní problém, který praxe řeší zřizováním různých speciálních útvarů, které se danou věcí zabývají v různém stádiu řízení.

Největší nevýhoda takovéto právní úpravy je však jiná. Kromě výše uvedených potíží je to skutečnost, že největší tíha správního trestání na úseku rybářství ležela především na krajských úřadech a Ministerstvu zemědělství, pod které spadalo zhruba 2000 rybářských revírů, které ročně navštívilo zhruba 200 tisíc rybářů. Na každém kraji měl tuto agendu na starosti zpravidla jeden člověk a na Ministerstvu zemědělství to je dodnes obdobné.

Paralelně k této úpravě pak ještě existovala skutková podstata přestupku neoprávněného chytání ryb, obsažená v ustanovení § 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích. Tyto přestupky pak projednávaly obecní úřady, v jejichž územním obvodu byl přestupek spáchán.⁵⁰¹

Pokud došlo k souběhu přestupků, tedy k události, kdy rybář při lovu ryb porušil jak ustanovení zákona o přestupcích, tak ustanovení zákona o rybářství, bylo řízení rozděleno a přestupek dle zákona o přestupcích byl zaslán na místně příslušný

⁵⁰¹ Ustanovení § 55 odst. 1 zákona o přestupcích.

obecní úřad a přešupek dle zákona o rybářství projednal k tomu příslušný orgán (obvykle kraj či Ministerstvo zemědělství). Tento postup se opíral o výklad Vrchního soudu v Praze, dle kterého není vyloučen souběžný postih dvěma správními orgány za totéž jednání, naplňující znaky skutkových podstat dvou správních deliktů podle dvou právních předpisů, jestliže o postihu mají podle zákona rozhodovat dva odlišné správní orgány.⁵⁰²

Jednou ze zásadních nevýhod této právní upravy tak bylo velké množství přestupků na úzký výčet příslušných správních orgánů, které se reálně touto agendou zabývaly. Z výše uvedeného důvodu se proto velmi brzy objevil tlak na změnu příslušnosti a převedení agendy na obecní úřady.

K tomu částečně došlo právě 1. září 2012 návrhem Moravskoslezského kraje, který vyústil v úvodu zmiňovaný zákon č. 237/2012 Sb. Tím však došlo k přesunu kompetencí z krajských úřadů na obecní úřady obcí s rozšířenou působností, zatímco na ministerstvech prvostupňová agenda zůstala.

Zákon č. 271/2012 Sb., rovněž zrušil ustanovení § 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích a i se sankcí za něj stanovenou jej převedl do zákona o rybářství pod ustanovení § 30 odst. 1 písm. i). Rovněž, nově, zavedl do zákona o rybářství možnost udělit sankci zákazu činnosti až na jeden rok.

Od 1. září 2012 tak orgány prvního stupně k projednání přestupků a jiných správních deliktů obsažených v zákoně o rybářství jsou:

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
Městské části Hlavního města Prahy
Správy národních parků
Ministerstvo zemědělství
Ministerstvo obrany

Novelou zákona o rybářství tak sice došlo k žádoucímu přesunu kompetencí na obecní úřady, avšak pouze z krajů. Na ministerstvech tato agenda zůstala.

Stane-li se tedy správní delikt na rybářském revíru spadajícím podle výše uvedeného klíče pod některé z ministerstev, je k projednání a rozhodnutí příslušné ono ministerstvo popř. správa národního parku. Proti rozhodnutí ministerstva je pak v odvolacím (rozkladovém)⁵⁰³ orgánem příslušný ministr. Tuto agendu za něj zpravidla vyřizuje jeho rozkladová komise. Stane-li se správní delikt na všech ostatních vodních

⁵⁰² Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 168/95 ze dne 25. května 1998.

⁵⁰³ Ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“).

plochách (ať už v rybářském revíru či mimo něj) je příslušný buď obecní úřad, nebo městská část hlavního města Prahy.

9. 3. Hmotněprávní úprava

Správní delikty upravené zákonem o rybářství se dají rozdělit na přestupky⁵⁰⁴ a jiné správní delikty.⁵⁰⁵ Přestupků se může dopustit pouze fyzická osoba, zatímco jiné správní delikty upravují chování zakázané pro osoby právnické a fyzické osoby podnikající.

Správní delikty se dají rovněž rozdělit na obecné, kterých se může dopustit kdokoliv a se speciálním subjektem,⁵⁰⁶ kterých se může dopustit jen osoba v určitém specifickém postavení (např. rybníkář, uživatel rybářského revíru, rybářský hospodář apod.).

Rovněž je možné rozdělit správní delikty na ty, kterých je možné dopustit se při výkonu rybářství (ať už rybníkářstvím nebo výkonem rybářského práva) nebo na úseku ochrany mořských rybolovných zdrojů.

9. 4. Obecné přestupky na úseku rybářství

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. a) zákona o rybářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v rybníkářství loví jiným než stanoveným způsobem (§ 3 odst. 2 a 5).

Protože účelem rybníkářství je produkce ryb a rybiho masa, provádí se v rybníkářství lov tzv. hromadně účinnou metodou lovu. Hromadně účinnou metodou lovu dle zákona o rybářství⁵⁰⁷ se rozumí způsob lovu ryb a vodních organismů v rybníkářství pomocí všech druhů sítí, vrší, lov prováděný prostřednictvím manipulace s vodou, lov pomocí různě konstruovaného technického zařízení nebo lov do stálého lovicího zařízení. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 30 tisíc Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. b) zákona o rybářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že provádí lov na udici v rybníkářství, aniž je rybníkářem anebo jím pověřenou osobou (§ 3 odst. 2).

Tato skutková podstata se překrývala s přestupkem pytláctví v ustanovení § 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích a po 1. září 2012 se nově překrývá s ustanovením § 30 odst. 1 písm. i) zákona o rybářství, který znění přestupku dle zákona o přestupcích

⁵⁰⁴ Ustanovení § 30 zákona o rybářství.

⁵⁰⁵ Ustanovení § 31 zákona o rybářství.

⁵⁰⁶ Mates P., a kol., Základy správního práva trestního – 4. vydání, C.H. Beck, Praha, 2008, s. 13.

⁵⁰⁷ Ustanovení § 2 písm. q) zákona o rybářství.

jednoduše překopíroval do zákona o rybníkářství. Zatímco písmeno i) postihuje neoprávněný lov obecně, písmeno b) má speciální podstatu spočívající v tom, že neoprávněný lov probíhá výlučně v rybníkářství a na udici. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 30 tisíc Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. c) zákona o rybníkářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že provádí lov ryb nebo vodních organismů mimo rybářský revír v rozporu se způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem z důvodu ochrany rozmnožování ryb po dobu jejich hájení nebo loví mimo denní dobu lovu ryb stanovenou prováděcím právním předpisem z důvodu ochrany rybí obsádky.

Toto ustanovení v sobě ukrývá dvě skutkové podstaty. Ta první se vztahuje na jednání, kdy fyzická osoba loví mimo rybářský revír ryby po dobu jejich hájení. Tato skutková podstata byla až do 1. září 2012 obsoletní z důvodů nedostatku pravomoci. Neboť orgány státní správy rybníkářství měly pravomoc projednávat přestupky pouze na rybářských revírech nebo rybníkářství a nikoliv mimo ně. Od 1. září 2012 sice problematika pravomoci odpadla (pro obecní úřady obcí s rozšířenou působností, nikoliv pro ministerstva)⁵⁰⁸, nicméně neaplikovatelné toto ustanovení zůstává i nadále, neboť doby hájení jsou stanoveny pouze na rybářských revírech a nikoliv pro vodní plochy ležící mimo ně.⁵⁰⁹

Druhá skutková podstata, lov ryb mimo denní dobu se zas kryje s § 30 odst. 1 písm. e) zákona o rybníkářství, které se obecně vztahuje na porušení zakázaných způsobů lovu.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do 30 tisíc Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. d) zákona o rybníkářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že uloví a přisvojí si rybu vybraného druhu, která nedosáhla nejmenší lovné míry stanovené prováděcím právním předpisem z důvodu ochrany tohoto druhu ryb.

Toto ustanovení je v zákoně o rybníkářství nadbytečné neboť jeho skutková podstata se kryje s § 30 odst. 1 písm. e) zákona o rybníkářství, kde je porušení zakázaného způsobu lovu ryb upraveno obecně. Za tento přestupek lze uložit pokutu pouze do 5000 Kč, což právě k vzhledem k ustanovení § 30 odst. 1 písm. e) zákona o rybníkářství působí zmateně.

⁵⁰⁸ Srovnej ustanovení § 20 odst. 3 zákona o rybníkářství a ustanovení § 22 odst. 3 písm. f) zákona o rybníkářství.

⁵⁰⁹ Ustanovení § 13 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybníkářství.

Pro úplnost dodávám, že nejmenší lovné míry ryb jsou upraveny v ustanovení § 11 vyhlášky č. 197/2004 Sb., k provedení zákona o rybnářství. Délka ryby se měří od vrcholu rypce po konec nejděších paprsků ocasní ploutve. Nejmenší lovné míry vybraných druhů ryb se liší podle toho, zda se jedná o rybnářský revír pstruhový či mimopstruhový.⁵¹⁰

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. e) zákona o rybnářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákazy pro lov ryb podle § 13 odst. 2 a 3 zákona o rybnářství.

Jedná se o jednu z mála z dobře napsaných skutkových podstat, která postihuje porušení zakázaných způsobů lovu ryb uvedených v ustanovení § 13 odst. 2 a 3 zákona o rybnářství.

Za přestupek dle tohoto ustanovení lze uložit pokutu do 30 tisíc Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. f) zákona o rybnářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že provádí lov v rozporu s podmínkami výkonu rybnářského práva stanovenými v povolenke k lovu (§ 13 odst. 9 zákona o rybnářství).

Povolenkou k lovu je doklad opravňující fyzickou osobu k lovu ryb nebo vodních organismů v příslušném rybnářském revíru. Tuto povolenku vydávají uživatelé rybnářských revírů, pro dané rybnářské revíry, zpravidla za úplat. V povolenke k lovu uživatel rybnářského revíru označí držitele rybnářského lístku, popřípadě stanoví bližší podmínky výkonu rybnářského práva.

Bližší podmínky výkonu rybnářského práva uvedené v ustanovení § 13 odst. 9 zákona o rybnářství tedy stanoví uživatel rybnářského revíru. Jedná se o pravidla, k jejichž vydání je oprávněn uživatel rybnářského revíru přímo ze zákona a osoby provádějící lov jsou povinny tyto podmínky respektovat.⁵¹¹

Asi největším úskalím bližších podmínek výkonu rybnářského práva je skutečnost, zda zařazení tohoto institutu do přestupkového práva není v rozporu s právním řádem České republiky. Listina základních práv a svobod ve svém článku 4 odst. 1 uvádí, že povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. S tím úzce souvisí ustanovení § 2 odst. 1 zákona o přestupcích, kde jednoznačně stojí, že přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v

⁵¹⁰ Lubovský Z., Problematika vybraných přestupků na úseku rybnářství, Právní a ekonomické problémy současnosti IX. – Sborník prací, KEY Publishing, Ostrava, 2009, s. 182.

⁵¹¹ Lubovský Z., Problematika vybraných přestupků na úseku rybnářství, Právní a ekonomické problémy současnosti IX. – Sborník prací, KEY Publishing, Ostrava, 2009, s. 182.

tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

Přestupkem je tedy jednání, které za přestupek výslovně označuje zákon, což se jednoznačně vykládá tak, že pouze zákonem a nikoliv jiným právním předpisem, lze stanovit, jaké konkrétní jednání je přestupkem. K tomu, aby ono konkrétní jednání mohlo být označeno za přestupek, musí být zároveň jak obecné znaky přestupku, tak i skutková podstata uvedená buď v zákoně o přestupcích, nebo v jiném zákoně.⁵¹²

V ustanovení § 30 odst. 1 písm. f) zákona o rybářství je pouhý obecný odkaz na lov v rozporu s podmínkami výkonu rybářského práva (což je navíc terminologicky nepřesně vzhledem k odkazu na ustanovení § 13 odst. 9 zákona o rybářství) a teprve oddíl č. 3 povolenky k lovu stanoví konkrétní zakázané jednání. Z judikatury Ústavního soudu pak jasně vyplývá, že skutkové podstaty přestupků a sankce nelze stanovit ani obecně závaznými vyhláškami, ale jen zákonem ve smyslu ustanovení § 2 a § 11 a násl. zákona o přestupcích.⁵¹³ Přičemž platí, že nejenže tyto podzákoné právní předpisy nesmí skutkové podstaty nově formulovat, ale ani upravovat podrobněji než jak je upravuje zákon.⁵¹⁴

Bližší podmínky výkonu rybářského práva upravují velice široké spektrum chování, jehož porušení by mělo být spíše soukromoprávním deliktem a nikoliv přestupkem, neboť konkrétní chování je stanoveno vnitřními pravidly danými uživatelem revíru a nikoliv zákonem. Skutková podstata formulovaná v ustanovení § 30 odst. 1 písm. f) zákona o rybářství je tak v rozporu s čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Za tyto přestupky lze uložit pokutu do 30 tisíc Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. g) zákona o rybářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že loví pomocí elektrického proudu v rozporu s § 13 odst. 6 zákona o rybářství.

Nejedná se zde o problematiku zakázaného způsobu rybolovu jako tomu u ustanovení § 30 odst. 1 písm. e) zákona o rybářství, ale o bezpečnost lovcích osob v případech, kdy je tento zákonem zakázaný způsob lovu ryb povolen na základě výjimky udělené orgány státní správy rybářství.

⁵¹² Červený Z., Šlauf V., Přestupkové právo – 15. aktualizované vydání, Linde, Praha, 2008, s. 14.

⁵¹³ Např. nález Ústavního soudu Pl. ÚS 8/93 ze dne 12. dubna 1994.

⁵¹⁴ Např. nález Ústavního soudu Pl. ÚS 47/93 ze dne 23. srpna 1994.

Lov ryb pomocí elektrického proudu je povolen pouze při splnění bezpečnostních předpisů.⁵¹⁵ Osoba obsluhující elektrické zařízení musí mít u sebe povolení k takovému lovu a doklady opravňující použití elektrického zařízení, stanovené zvláštním právním předpisem.⁵¹⁶ Tímto zvláštním právním předpisem je pak vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění pozdějších předpisů.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do 30 tisíc Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. h) zákona o rybnářství se fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že nemá u sebe nebo na požádání nepředloží doklady uvedené v § 13 odst. 7 zákona o rybnářství.

Povinnost mít u sebe a požádání rybnářské stráže předložit rybnářský lístek a povolenku k lovu je obsažena v § 13 odst. 7 zákona o rybnářství. Rybnářským lístkem je doklad nezbytný pro vydání povolenky k lovu umožňující lov ryb a vodních organizmů v rybnářských revírech⁵¹⁷ a povolenkou k lovu je doklad opravňující fyzickou osobu k lovu ryb nebo vodních organizmů v příslušném rybnářském revíru.⁵¹⁸

Nejedná se o případy, kdy fyzická osoba není držitelem rybnářského lístku, ty se posuzují dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) zákona o rybnářství. Jedná se o případy, kdy lovící osoba držitelem rybnářského lístku je, ale nemá jej u sebe, nebo odmítne předložit.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do 1500 Kč.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) zákona o rybnářství se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že neoprávněně chytá ryby.

Problematické ustanovení, které se do zákona o rybnářství dostalo novelou č. 237/2012 Sb. Tato skutková podstata byla původně v zákoně o přestupcích z roku 1990, konkrétně v ustanovení § 35 odst. 1 písm. f). Při novelizaci zákona o rybnářství bylo toto ustanovení přestupkového zákona bezmyšlenkovitě převzato, aniž by upravilo terminologii a sankci.

Došlo tak k nedodržení tzv. zásady konsistence, tj. užívat pro stejné věci stejné pojmy, při užívání právních výrazů omezit či úplně vyloučit synonyma pro právní výrazy ustálené v daném významu.⁵¹⁹

⁵¹⁵ ČSN 34 3100 Bezpečnostní předpisy pro obsluhu a práci na elektrických zařízeních.

⁵¹⁶ Ustanovení § 13 odst. 6 zákona o rybnářství.

⁵¹⁷ Ustanovení § 2 písm. l) zákona o rybnářství.

⁵¹⁸ Ustanovení § 2 písm. m) zákona o rybnářství.

⁵¹⁹ Hlouch L., Teorie a realita právní interpretace, Nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2011, s. 55.

Zákon o rybařství hovoří o lovu ryb a také jej definuje ve svém ustanovení § 2 písm. j), zatímco nové ustanovení § 30 odst. 1 písm. i), převzalo terminologii zákona o přestupcích a hovoří o chytání ryb. Zákon o rybařství termín „*chytat ryby*“ zmiňuje pouze jednou, a to v ustanovení § 13 odst. 2 písm. b), kde uvádí, že „*je zakázáno chytat ryby na šňůry, do rukou a do ok*“. Logicky se tak nabízí nesprávný výklad, že ustanovením § 30 odst. 1 písm. i) se myslí toto chytání a nikoliv lov bez rybářského lístku jak to bylo myšleno v zákoně o přestupcích.

Této teorii nahrává i nízká sankce za tento přestupek. Přesože neoprávněný lov ryb je bezesporu jednání závažnější, než například porušení denní doby lovu nebo nepřítomnost u prutu, lze za tento přestupek uložit pokutu do 8 tisíc korun, zatím co za porušení již zmíněné denní doby lovu či nepřítomnosti u prutu lze, hypoteticky, uložit i sankci až do 30 tisíc korun. Je tomu tak proto, že zákon o rybařství, který je z roku 2004, již vznikl ve zcela jiných socioekonomických podmínkách než zákon o přestupcích z roku 1990, ze kterého byla výše uvedená skutková podstata převzata.

Při interpretaci a pochopení správného smyslu ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) zákona o rybařství je tak nezbytné vycházet především z důvodové zprávy k zákonu č. 237/2012, Sb.

Jak již bylo uvedeno, lze za tento přestupek uložit pokutu do 8 000 Kč. Rovněž lze uložit také zákaz činnosti do jednoho roku.

9. 5. Přestupky se speciálním subjektem

Ustanovení § 30 odst. 2, 3, 4 zákona o rybařství upravuje přestupky, kterých se může dopustit tzv. speciální subjekt tj. rybníkář nebo uživatel revíru, či rybářský hospodář.

Rybníkář

Dle ustanovení § 30 odst. 2 zákona o rybařství se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že jako rybníkář poruší některou z povinností podle § 3.

Rybníkářství, přestože nemá tolik sofistikovanou úpravu jako výkon rybářského práva v rybářských revírech, je rovněž spojeno s některými povinnostmi, jako způsob lovu, stanovený zákonem o rybařství a jeho prováděcím předpisem, nebo povinnost vést evidenci o hospodaření a předkládat ji příslušnému orgánu státní správy rybařství nejpozději do 30. dubna následujícího kalendářního roku.

Úskalím tohoto ustanovení je, že orgán státní správy rybníkářství často ani neví, který subjekt vykonává rybníkářství, takže rovněž netuší, že má po tomto subjektu vyžadovat evidenci o hospodaření.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do výše 30 tisíc Kč.

Uživatel rybářského revíru

Dle ustanovení § 30 odst. 3 zákona o rybníkářství se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že jako uživatel rybářského revíru

- nesplní povinnost, která jí byla uložena rozhodnutím nebo oznámením o povolení výkonu rybářského práva (§ 11 odst. 1 a 2),
- nepředloží evidenci uvedenou v § 11 odst. 6,
- nevyznačí hranice rybářského revíru nebo hranice chráněné rybí oblasti,
- nenavrhne rybářskou stráž (§ 14 odst. 1),
- nepověří rybářského hospodáře vedením evidence podle § 11 odst. 5.

Ustanovení § 30 odst. 3 písm. a) zákona o rybníkářství postihuje přestupek, kterého se dopustí fyzická osoba tím, že jako uživatel rybářského revíru nesplní povinnost, která jí byla uložena rozhodnutím nebo oznámením o povolení výkonu rybářského práva (§ 11 odst. 1 a 2 zákona o rybníkářství).

Dle ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona o rybníkářství stanoví orgán státní správy rybníkářství v rozhodnutí nebo v oznámení o povolení výkonu rybářského práva pro každý rybářský revír postup zarybňování podle druhu, počtu a věkových kategorií vysazovaných ryb (tzv. roční zarybňovací plán).

Při stanovení postupu zarybňování příslušný rybářský orgán vychází ze skladby rybí obsádky rybářského revíru s cílem doplňování té části rybí obsádky, která se nedoplňuje přirozenou cestou. Zarybňování nesmí ohrozit rovnováhu rybí obsádky v rybářském revíru. Revír se zarybňuje po celé ploše rovnoměrně a zarybňování se provádí s ohledem na ekologické odchylky jednotlivých částí rybářského revíru.

Z výše uvedeného vyplývá, že hodnoty stanovené orgánem státní správy rybníkářství v ročním zarybňovacím plánu jsou závazné a nelze se od nich zpravidla odchýlit, neboť jsou stanoveny podle ekologického charakteru rybářského revíru. Odchylný postup je stanoven např. v příloze č. 4 prováděcí vyhlášky, v rámci tzv. přepočtu věkových kategorií vysazovaných ryb.

Nedodržení např. stanoveného počtu nebo překročení stanoveného počtu vysazených ryb, vyjma postupu dle přílohy č. 4 prováděcí vyhlášky, pak lze

kvalifikovat jako skutkovou podstatu spadající pod jiný správní delikt uvedený v ustanovení § 31 odst. 3 písm. a) zákona o rybnářství (popř. přestupek dle ustanovení § 30 odst. 3 písm. a) zákona o rybnářství).

Každé takové nedodržení ročního zarybnovacího plánu je však nezbytné posuzovat velmi citlivě, neboť existují objektivně dané důvody, pro které uživatel rybnářského revíru nedostatečně zarybnil (např. nedostatek potřebné rybí násady na trhu apod.) nebo stanovený počet zarybnění překročil (např. úhyn již vysazených ryb v důsledku ekologické havárie apod.). Každý postup směřující k nedodržení hodnot stanovených ročním zarybnovacím plánem by však uživatel rybnářského revíru měl předem konzultovat s příslušným orgánem státní správy rybnářství, neboť se tím vystavuje potenciálnímu sankčnímu postihu (viz výše).⁵²⁰

Ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) zákona o rybnářství upravuje situace, kdy orgán státní správy rybnářství odejme povolení výkonu rybnářského práva svým rozhodnutím, zjistí-li, že uživatel rybnářského revíru závažným způsobem porušuje své povinnosti, zejména podmínky pro povolení výkonu rybnářského práva, za nichž mu byl výkon rybnářského práva povolen.

Z dikce „závažným způsobem porušuje“ lze dovodit, že se jedná o opakované porušení, kdy je již zřejmé, že institut správního trestání k nápravě nepostačuje.⁵²¹

Ustanovení § 30 odst. 3 písm. b) zákona o rybnářství dopadá na porušení povinnosti uživatele rybnářského revíru předložit příslušnému orgánu státní správy rybnářství do 30. dubna následujícího kalendářního roku evidenci o hospodaření v rybnářském revíru a o dosaženém hospodářském výsledku za uplynulý kalendářní rok.⁵²²

Ustanovení § 30 odst. 3 písm. c) a d) zákona o rybnářství postihuje přestupek, kterého se dopustí fyzická osoba tím, že jako uživatel rybnářského revíru nevyznačí hranice rybnářského revíru.

Povinnosti vyznačit hranice rybnářského revíru odpovídá na opačné straně i povinnost vlastníka nebo uživatel pobřežního pozemku strpět označení rybnářského revíru, popřípadě chráněné rybí oblasti,⁵²³ nicméně za nedodržení povinnosti strpět označení rybnářského revíru není sankce. Tato povinnost je tedy nevynutitelná a v praxi záleží na dohodě uživatele rybnářského revíru s vlastníky pobřežních pozemků.

Přestupek uvedený v **ustanovení § 30 odst. 3 písm. e) zákona o rybnářství** spočívá v nenavržení rybnářské strážce. Dle ustanovení § 14 odst. 1 věta první zákona o rybnářství je uživatel rybnářského revíru povinen, z důvodu zajištění ochrany řádného

⁵²⁰ Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 192436/2012-MZE-16231 ze dne 29. října 2012.

⁵²¹ Tamtéž.

⁵²² Ustanovení § 11 odst. 7 zákona o rybnářství.

⁵²³ Ustanovení § 11 odst. 9 zákona o rybnářství.

výkonu rybářského práva, navrhnout rybářskou stráž. Odstavec druhý ustanovení § 14 zákona o rybářství upravuje podmínky, které musí fyzická osoba splňovat, aby byla obecním úřadem obce s rozšířenou působností ustanovena do funkce rybářské stráže.

Tohoto přestupku se tak může uživatel rybářského revíru dopustit nejčastěji tak, že v okamžiku kdy je mu svěřen výkon rybářského práva nenavrhne obecnímu úřadu osoby do funkce rybářské stráže nebo navrhne pouze takové osoby, které nesplňují podmínky uvedené v ustanovení § 14 odst. 2 zákona o rybářství. Povinnost navrhnout rybářskou stráž má uživatel rybářského revíru i v případech, kdy rybářskou stráž v revíru ustanovenou má, avšak tato funkce zanikla.⁵²⁴

S přestupkem uvedeným v **ustanovení § 30 odst. 3 písm. f) zákona o rybářství** tj. nepověření rybářského hospodáře vedením evidence orgány státní správy rybářství zatím v praxi nikdy neřešily.

Rybářský hospodář

Dle ustanovení § 30 odst. 4 zákona o rybářství se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že jako **rybářský hospodář nevede** evidenci podle § 11 odst. 6 zákona o rybářství a **nepředloží ji ke kontrole**. Uživatel rybářského revíru je povinen pověřit neprodleně po přenechání výkonu rybářského práva rybářského hospodáře vedením evidence o hospodaření, o dosaženém hospodářském výsledku a evidence o vydání povolenek k lovu v rybářském revíru.⁵²⁵ Rybářský hospodář je povinen vést tyto evidence a předkládat je na požádání ke kontrole příslušnému orgánu státní správy rybářství.⁵²⁶

9. 6. Přestupky na úseku ochrany mořských rybolovných zdrojů.

Ustanovení § 30 odst. 5 zákona o rybářství upravuje přestupky, kterých se fyzická osoba dopustí při dovozu, popřípadě tranzitu mořských ryb nebo mořských živočichů. Tyto přestupky navazují na hlavu VI. zákona o rybářství, která zapracovává do českého právního řádu příslušné předpisy Evropské unie, především pak Nařízení Rady (ES) č. 1005/2008, kterým se zavádí systém Společenství pro předcházení, potírání a odstranění nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu. Tyto přestupky projednává v prvním stupni Ministerstvo zemědělství a v praxi zatím žádný takový přestupek nebyl zaznamenán.

9. 7. Jiné správní delikty dle ustanovení § 31 zákona o rybářství

⁵²⁴ Ustanovení § 15 zákona o rybářství.

⁵²⁵ Ustanovení § 11 odst. 5 zákona o rybářství.

⁵²⁶ Ustanovení § 11 odst. 6 zákona o rybářství.

Jiné správní delikty uvedené v ustanovení § 31 zákona o rybářství v podstatě kopírují skutkové podstaty přestupků v ustanovení § 30 s tím, že se vztahují na jednání právnických osob a podnikajících fyzických osob. Úskalím těchto ustanovení je především problematika přičitatelnosti jednání právnických osob, kterou zákonodárce buď podcenil, nebo nepochopil.

Tak například ustanovení § 31 odst. 1 písm. c) zákona o rybářství zakazuje právnické osobě lovit ryby způsoby vyjmenovanými v ustanovení § 13 odst. 2 a 3 zákona o rybářství, tedy např. lovit ryby pod ledem (též se používá starší termín tzv. „na dírkách“).

V praxi se tak stává, že právnická osoba, která je uživatelem rybářského revíru, organizuje závody tzv. lovu ryb na dírkách pro rybáře, aniž by si opatřila výjimku ze zakázaných způsobů lovu od orgánu státní správy rybářství.

Takovéto chování však není právnické osobě přičitatelné a nelze je kvalifikovat jako jiný správní delikt dle ustanovení § 31 odst. 1 písm. c) zákona o rybářství!⁵²⁷

Je tomu jednak proto, že české správní právo trestní (ať už se jedná o řízení o jiném správním deliktu či přestupku) nezná, tak jako trestní právo, pojem organizátora a jednak právě díky výše zmíněné problematice přičitatelnosti jednání.

V ustanovení § 20 starého občanského zákoníku⁵²⁸ se uvádělo, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány). Za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Překročí-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět. A rovněž v ustanovení § 13 odst. 1 věta druhá obchodního zákoníku⁵²⁹ se stanovilo, že právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.

Jednání konkrétních rybářů, kteří často ani netuší, že organizátor závodu nedisponuje potřebným povolením, pak, dle názoru soudu, není přičitatelné právnické osobě.⁵³⁰

⁵²⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 8 Ca 213/2006-44 ze dne 20. listopadu 2008.

⁵²⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵²⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 8 Ca 213/2006-44 ze dne 20. listopadu 2008.

Nový občanský zákoník, který nabyl účinnosti 1. ledna 2014,⁵³¹ na této skutečnosti nic nezměnil, neboť i on stanoví, že za právnickou osobu jedná člen jejího orgánu zapsaný do veřejného rejstříku,⁵³² nebo její statutární orgán,⁵³³ popř. zaměstnanec v rozsahu obvyklém jeho zařazení.⁵³⁴

Nerovnost subjektů

Dalším problémem ustanovení o jiných správních deliktech v zákoně o rybářství jsou sankce, které pro právnické osoby a fyzické osoby podnikající jsou vyšší než sankce za přestupky s totožnou skutkovou podstatou pro fyzické osoby.

Článek 1 věta první Listiny základních práv a svobod stanoví, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Rovnost v tomto pojetí, mimo jiné, znamená, že normy právního řádu mají ukládat povinnosti a poskytovat práva a jiné výhody všem za týchž podmínek stejně.⁵³⁵ Z postulátu rovnosti sice nevyplývá požadavek obecné rovnosti všech se všemi, plyne z něj však požadavek, aby právo bezdůvodně nezvýhodňovalo jedny před druhými.⁵³⁶ Není proto zcela zřejmé proč za stejný, resp. stejně závažný správní delikt může právnické osobě být uložena sankce podstatně vyšší než fyzické osobě. Obzvláště nesmyslné je pak ukládání vyšší sankce fyzické osobě podnikající, a to přesto, že jiný správní delikt ani nemusí s předmětem jejího podnikání vůbec souviset.

Na řízení o jiných správních deliktech se neužije zákon o přestupcích, ale správní řád.

Zánik postižitelnosti

Obecně platí, že přestupek nelze projednat, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok,⁵³⁷ a o tom, zda je tato lhůta přiměřená či nikoliv, bylo již publikováno nespočet odborných článků. Zákon o rybářství však obsahuje speciální úpravu zániku odpovědnosti, když v ustanovení § 30 odst. 7 a v ustanovení § 31 odst. 9 stanoví, že odpovědnost za správní delikt zaniká, nebylo-li o pokutě za něj pravomocně rozhodnuto do 3 let, a v případě přestupku či jiného správního deliktu spočívajícího v porušení přímo použitelného předpisu Evropské unie do 5 let ode dne, kdy ke správnímu deliktu došlo.

⁵³¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵³² Ustanovení § 162 Nového občanského zákoníku.

⁵³³ Ustanovení § 163 Nového občanského zákoníku.

⁵³⁴ Ustanovení § 166 Nového občanského zákoníku.

⁵³⁵ Pavlíček V., Hřebejk J., a kol.: Ústava a Ústavní řád České republiky 2. díl: Práva a svobody, Linde, Praha 1995, s. 35.

⁵³⁶ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 38/01 ze dne 12. března 2003.

⁵³⁷ Ustanovení § 20 zákona o přestupcích.

9. 8. Shrnutí

Zákon o rybářství přinesl v roce 2004 do českého právního řádu široké spektrum nových správních deliktů, které do té doby české právo neznalo. Tyto nové skutkové podstaty vycházely povětšinou z rybářských zvyklostí a byly do té doby trestány občanskými sdruženími v rámci svých vnitřních předpisů. Bohužel tak učinil způsobem značně nešťastným, neboť řada skutkových podstat se buď vzájemně překrývá, je obtížně srozumitelná, je obsoletní, popřípadě rovnou v rozporu s ústavními předpisy. Už tak tristní situace byla ještě zhoršena díky nekvalifikovaným zásahům uskutečněných prostřednictvím řady novelizací.

Slabinou právní úpravy je i nevhodné rozdělení orgánů státní správy rybářství příslušných k projednání přestupku, kdy velká část prvostupňové agendy směřuje ústřední orgán státní správy tj. Ministerstvo zemědělství, a to bez jakéhokoliv rozumného opodstatnění např. pro nadměrnou složitost případu. Jedná se běžné, řadové přestupky, které z celé České republiky směřují na jediný správní orgán k vyřízení.

Při troše ironie lze říci, že zákon o rybářství je vhodnou učební pomůckou toho, jak by právní předpis neměl vypadat a kterých základních chyb se při tvorbě právních předpisů vyvarovat. Zároveň se jedná o obžalobu toho, jakým diletantským a amatérským způsobem se v České republice tvoří právní předpisy.

10. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST NA ÚSEKU RYBÁŘSTVÍ

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“). Tento trestněprávní kodex ve svém ustanovení § 304 nově upravil skutkovou podstatu trestného činu pytláctví, a to konkrétně v části druhé, hlavě XIII tj. trestné činy proti životnímu prostředí. Nové znění skutkové podstaty vzbudilo vlnu emocí mezi veřejností, převážně z řad myslivců a rybářů. Zaměřím se proto na vývoj právní úpravy pytláctví a rozdílů mezi novou a starou právní úpravou.

10. 1. Historie pytláctví

Kořeny pytláctví lze vystopovat už na samém úsvitu naší civilizace a bylo vždy spojeno s oblastí lovu a ochrany volně žijících živočichů. Ve chvíli kdy vzniklo právo lovu a rozdělilo tak lidskou společnost na ty, kteří oprávněním k lovu zvěře a ryb disponovali a na ty, kteří toto oprávnění neměli, vznikl fenomén pytláctví.⁵³⁸

Už starověké civilizace znaly zákaz zabítí posvátných zvířat, který se trestal smrtí, zpravidla stětím, naražením na kůl nebo upálením.⁵³⁹ Staří Inkové shazovali ty, kteří usmrtili lamu zasvěcenou Inkovi, z útesů. Za vlády Petra I. Velikého se usvědčeným pytlákům v Rusku lilo do úst roztavené železo.

Ve středověku se na našem území trestalo pytláctví tělesnými tresty nebo smrtí v závislosti na ekonomickém, politickém a hospodářském stavu společnosti. V dobách krizí se vždy fenomén pytláctví rozmohl, a proto se následně zpřísnily i tresty. S postupným rušením trestu smrti za pytláctví přišlo až období osvícenství.

V roce 1728 vydal císař Karel VI. všeobecný honební patent, který rozčlenil tresty pro různé kategorie pytláků⁵⁴⁰:

- tuláci, kteří pytláčili, byli potrestáni vypálením písmen WR a vyhnáni ze země,
- domácím pytlákům bylo vypáleno písmeno W a uloženy nucené práce,
- ostatním pytlákům byla vypálena písmena WG a uložena pobyty na galejích v délce tři a více let,⁵⁴¹
- při opakovaném prohřešku byl tulákům udělen trest smrti, ostatním hrozilo „jen“ 12 let nucených prací,
- trest smrti hrozil pytlákům v případě, že při zatýkání zranili nebo usmrtili někoho z myslivecké stráže.

⁵³⁸ Staněk J., Řehák L., Nové postavení a úkoly stráží, Venator, Praha, 2000, s. 84 ISBN 80-902849-0-6

⁵³⁹ Hanniker L., Pytláctvo: Hrdelný zločin, Polovnictvo a rybářstvo 3/98, 2008, s. 93

⁵⁴⁰ Staněk J., Řehák L., Nové postavení a úkoly stráží, Venator, Praha, 2000, s. 97 ISBN 80-902849-0-6

⁵⁴¹ W – wilddieb (pytlák), WR – wilddieb revers, WG – wilddieb geleren

Za panování císařovny Marie Terezie byli trestáni i překupníci zvířat pokutou 100 až 400 zlatých a naopak ti, kteří pytláka udali, dostali odměnu 30 zlatých. Pytláci samotní byli trestáni nucenými pracemi, nejčastěji při stavbách vojenských pevností.

Délka uloženého trestu závisela na způsobu nebo objektu pachu:

- 2 – 4 roky prací pro pytláky vysoké zvěře,
- 4 – 6 měsíců prací pro pytláky drobné zvěře,
- 10 let nucených prací v poutech pro pytláky lovcí v tlupách.⁵⁴²

V roce 1786 vydal císař Josef II. honební patent, kterým zrušil řadu dosavadních předpisů a pokusil se tak o komplexní úpravu problematiky myslivosti. Zároveň v něm bylo stanoveno právo na zastřelení pytláka a zaveden trest smrti pro osoby pytlácké v noci, který byl zrušen až v roce 1800 Výnosem apelačního soudu v Čechách. V roce 1842 bylo rozhodnuto, že na přehající pytláky se nesmí střílet.

V trestním zákoně č. 140/1960 Sb., trestní zákon (dále jen „trestní zákon“) se samostatná skutková podstata pytláctví nevyskytovala, a tak tyto případy byly postihovány na základě ustanovení § 132 rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Pytláctví tak bylo postaveno na úroveň majetkového trestného činu, podobně jak je tomu od 1. ledna 2010. Důvodem tehdejší úpravy byla domněnka komunistického režimu, že s postupnou výstavbou socialismu zanikne i fenomén pytláctví, neboť ve společnosti, kde všechno patří všem, se pytláctví stane reliktem minulosti.⁵⁴³ Dějinný vývoj ukázal nesmyslnost této domněnky stejně jako režimu samotného.

Protože převýchova člověka na občana socialistického typu začala povážlivě zadržávat, vrátilo se 1. ledna 1970 pytláctví do českého právní úpravy, a to zákonem č. 150/1969 Sb., o přečinech, konkrétně ustanovením § 4.

Další změna právní úpravy nastala až po zhroutilí komunistického režimu. Jednak se tak stalo novelou trestního zákona č. 290/1993 Sb., který skutkovou podstatu trestného činu pytláctví upravil v ustanovení § 178a,⁵⁴⁴ a jednak přijetím zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, kde bylo v ustanovení § 35 odst. 1 písm. f) mezi přestupky na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství zařazeno i pytláctví.

Skutková podstata trestného činu pytláctví byla v ustanovení § 178a odst. 1 trestního zákona byla upravena tak, že ten „*kdo neoprávněně loví zvěř nebo ryby, nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede, nebo přechovává zvěř nebo ryby neoprávněně*

⁵⁴² Staněk J., Řehák L., Nové postavení a úkoly stráží, Venator, Praha, 2000, s. 98.

⁵⁴³ Hanniker L., Aj do smiechu aj do plaču, Polovníctvo a rybárstvo 5/98, 2008, s. 92.

⁵⁴⁴ Zákon č. 290/1993 Sb., nabyt účinnosti 1. ledna 1994.

ulovené, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžítým trestem nebo zákazem činnosti nebo propadnutím věci“.

Ve druhém odstavci výše uvedeného ustanovení je pak uvedeno, že *„odnětím svobody na šest měsíců až pět let a propadnutím věci bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch, zvláště zavrženíhodným způsobem, hromadně účinným způsobem, nebo jako člen organizované skupiny. Stejně bude pachatel potrestán, byl-li v posledních třech letech odsouzen pro čin uvedený v odstavci 1“.*

Z dikce ustanovení § 178a odst. 1 trestního zákona je zřejmé, že objektem trestného činu pytláctví byla ochrana přírody představovaná volně žijící zvěří a rybami. V této souvislosti byla ochrana poskytována též právu myslivosti a výkonu rybářského práva, byť jen omezeně na neoprávněný lov. Je také patrné, že v uvedené základní skutkové podstatě není vyjádřen majetkový charakter tohoto činu (majetkový znak obsahuje až jeho kvalifikovaná skutková podstata uvedená v odst. 2 cit. ustanovení).

Chráněnými z tohoto důvodu nejsou jednotlivé ulovené kusy zvěře nebo ryb, ale ta část přírody představovaná uvedenými živočichy v ní žijícími, jejichž lov je regulován v souvislosti s výkonem práva myslivosti a rybářského práva. Proto zjišťování hodnoty zastřelených zvířat je pro posouzení formálních znaků skutkové podstaty nadbytečné a má význam toliko ve vztahu k hodnocení stupně společenské nebezpečnosti činu.⁵⁴⁵

10. 2. Současná právní úprava

Nový trestní zákoník pak ve svém ustanovení § 304 definici pytláctví podstatně změnil, když v odstavci prvním stanovil, že *„kdo neoprávněně uloví zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“.*

Jednou z námitek, které nová úprava vzbudila, byla skutečnost, že trestného činu pytláctví se dopustí osoba až ve chvíli, kdy zvěř nebo ryby neoprávněně uloví a nikoliv již v okamžiku, kdy je teprve loví, jak napovídalo znění ustanovení § 178a odst. 1 trestního zákona.

Mohlo by se zdát, že se nejedná o fakticky významnou změnu, neboť na tyto případy lze užít ustanovení § 21 trestního zákoníku tj. ustanovení o pokusu. Dřívější skutková podstata trestného činu pytláctví v sobě již pokus zahrnovala, takže

⁵⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 196/2005 ze dne 24. března 2005.

ustanovení pokusu v trestním zákoně se neužilo. Judikatura k ustanovení § 178a trestního zákona postupně došla k právnímu názoru, že trestná je již činnost směřující k vyhledání a následnému odchytu nebo odstřelu zvěře, přičemž kontakt se zvěří či její ulovení není nutné. Trestné bylo i ukrývání, převod na sebe či jiného a také přechovávání neoprávněně ulovené zvěře a ryb.

Nynější skutková podstata je koncipována úžeji, takže na situace kdy pytlák ještě zvěře nebo rybu neuložil, ale svým jednáním k tomu bezprostředně směřuje, se užije již zmíněné ustanovení o pokusu. To má však své slabé stránky v souvislosti s další, níže uvedenou námitkou.

Mnohem větší odpor veřejnosti totiž vzbudila problematika výše škody.

Zatímco ustanovení § 178a trestního zákona nemělo, jak je uvedeno výše, majetkový charakter, a kritériem pro určení, zda jde o přestupek nebo trestný čin, nebyl ani rozsah způsobené škody, ani časové vymezení délky trvání neoprávněnosti zásahu, ani zvláštní způsob neoprávněnosti zásahu do výkonu rybářského práva, ale pouze obecné rozlišení, spočívající v porovnání stupně společenské nebezpečnosti obou jednání,⁵⁴⁶ v současném ustanovení § 304 trestního zákoníku je tomu jinak.

K tomu, aby se jednalo o trestný čin, musí dojít ke škodě nikoliv nepatrné tj. dosahující výše alespoň 5000 Kč.⁵⁴⁷ Pakliže je hodnota způsobené škody nižší, jedná se o přestupek. Tím byl učiněn krok zpět před rok 1994 a trestný čin pytláctví postaven na úroveň majetkových trestných činů (např. krádeže). Ministerstvo zemědělství, ve spolupráci se zájmovými občanskými sdruženími, vypracovalo metodiku k oceňování druhů zvěře a ryb, jako vodítko pro orgány činné v trestním řízení.⁵⁴⁸

Rozsah problematiky ocenění hodnoty zvěře, které by postihlo nejen jateční cenu masa, ale i chovnou, trofejovou a případně některou další hodnotu zvěře, však nedovoluje postihnout danou problematiku v celé šíři. Jen pro srovnání je nutno uvést, že obdobné tabulky pro oceňování se dosud nepodařilo definovat ani u hospodářských zvířat.⁵⁴⁹ Proto tyto metodiky nehovoří o ceně zvěře, ale vychází se hodnoty účelně vynaložených nákladů na uvedení věci v předešlý stav (tzv. re-introdukcí).

Velkým problémem však zůstává, jak posoudit trestný čin pytláctví ve stádiu pokusu, neboť je značně obtížné dokázat, že zadržený lovec měl v úmyslu spáchat škodu dosahující částky 5000 Kč. Na tomto problému nezmění nic ani skutečnost, že

⁵⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 4 Tz 184/99.

⁵⁴⁷ Ustanovení § 138 trestního zákoníku.

⁵⁴⁸ http://eagri.cz/public/web/file/67791/Sazebnik_cen_zvere_2010.pdf.

⁵⁴⁹ Stanovisko Ministerstva zemědělství:

<http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/legislativa/oznameni-a-stanoviska/stanovisko-16230-pytlactvi-trestni.html>.

v nedávné době vyšel ve Sbírce zákonů zákon č. 330/2011 Sb., kterým se mění trestní zákoník, konkrétně ustanovení § 304 odst. 1, kde se slovo „uloví“ nahrazuje původním „loví“.

10. 3. Shrnutí

Pytláctví a boj proti němu existuje již od nepaměti. Postupem času, jak se měnila naše společnost, měnil se i její vztah k tomuto fenoménu. Od velmi závažného trestného činu, který byl stíhán častokrát i velmi krutou smrtí v případě pytlákova polapení, až po právní úpravu, která zůstává spíše na okraji zájmu společnosti i orgánů činných v trestním řízení.

Po většinu času bylo pytláctví pojímáno jako zásah do práva. Tj. neoprávněný zásah do výsostného oprávnění lovit zvěř a ryby a až ve druhé polovině dvacátého století se jeho pojetí začíná posouvat směrem k majetkové trestné činnosti.

V současné době je trestný čin pytláctví upraven v ustanovení § 304 trestního zákoníku mezi trestnými činy proti životnímu prostředí. Nebezpečnost činu se posuzuje od hodnoty způsobené škody od 5000 Kč výše a lze uložit trest odnětí svobody do dvou let, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Přísnější trest, odnětí svobody až na pět let, může být pachatel potrestán:

- spáchá-li pytláctví jako člen organizované skupiny,
- získá-li tím pro sebe nebo jiného větší prospěch (příčemž prospěchem může být i získání paroží jako trofeje, ulovení trofejní ryby apod.),
- spáchá-li pytláctví osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí (např. rybářská či myslivecká stráž, rybářský hospodář apod.),
- spáchá-li takový čin zvlášť zavrženíhodným nebo hromadně účinným způsobem, či v době hájení,
- byl-li v posledních třech letech pro pytláctví opakovaně potrestán.

11. ODPOVĚDNOST ZA ŠKODY NA RYBÁCH A JEJICH NÁHRADA

Chov ryb a jiných vodních živočichů, ať už v rámci rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva v rybářských revírech, málo kdy probíhá v nějakém uzavřeném zařízení, ale povětšinou ve volné přírodě, v rybnících, řekách, jezerech a podobně. V takovémto vodním prostředí bývá život ryb ohrožen nejen pytláky, ale především kvalitou vody, tlakem rybožravých predátorů či zásahem vyšší moci v podobě např. povodní.

Řada rybníkářů nebo uživatelů rybářského revíru tak při své činnosti musela řešit vznik škody na rybí obsádce a vymáhání náhrady za tuto škodu. Mnoho z nich se rovněž setkalo i s termínem ekologická újma. Na následujících řádcích se pokusím osvětlit termíny ekologická škoda, ekologická újma, možné způsoby jejího vzniku a možnosti řešení.

11. 1. Škoda, ekologická škoda a ekologická újma

Úpravu odpovědnosti za škodu je možné nalézt v celé řadě právních předpisů. Základem předchozí právní úpravy této problematiky byla hlava druhá části šesté předchozího občanského zákoníku (§ 420 – 450).⁵⁵⁰ V ní byly zakotveny základní případy vzniku odpovědnosti za škodu a zakotvena i obecná regulace způsobů náhrady škody, jejího rozsahu atd.

V současnosti je tímto elementárním pilířem odpovědnosti za škodu Hlava III. Díl I nového občanského zákoníku.⁵⁵¹

Vymezení škody jako právního termínu je poněkud komplikované, předchozí právní předpisy legální definici tohoto pojmu neobsahovaly a definice v novém občanském zákoníku může vyvolat řadu nejasností (viz níže). Definování škody bylo a je tak ponecháno aplikační praxi a právní nauce. Přes různé přístupy je dnes nejobecněji naukou přijímaným a právní praxí téměř bezvýhradně uznávaným pojetím vymezení škody jako „*majetkové újmy (ztráty), kterou lze objektivně vyjádřit obecným ekvivalentem, tj. penězi*“.⁵⁵²

Nový občanský zákoník pak definuje škodu jako „*újmu na jmění*“.⁵⁵³ Přičemž zatímco majetkem rozumí souhrn všeho, co patří téže osobě, za jmění se považuje souhrn majetku a dluhů téže osoby.⁵⁵⁴

⁵⁵⁰ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁵² Např. Fiala J., Hurdík J., a kol.: Lexikon – občanské právo, Nakladatelství Jiří Motloch – Sagit, Ostrava, 2001, s. 352.

⁵⁵³ Ustanovení § 2894 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁵⁴ Ustanovení § 495 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Souhrn věcí, práv a jiných majetkových hodnot náležejících téže osobě vytváří její majetek. Majetkem je souhrn aktivních hodnotových položek náležející určité osobě. Takové vymezení odpovídá především čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Za jměním lze pak považovat, komplex kladných a záporných majetkových hodnot (aktiv a pasiv) náležející určité osobě.⁵⁵⁵

Občanské právo předvíдалo v předchozím občanském zákoníku⁵⁵⁶ náhradu škody v penězích a v případech, kdy o to poškození požádal a bylo-li to možné a účelné i uvedením do předešlého stavu. Nová právní úprava⁵⁵⁷ zvolila opačný princip, a to, že se škoda primárně nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.⁵⁵⁸

Autoři nového občanského zákoníku tuto změnu odůvodňují, že dřívější právní úprava byla kritizována pro znevýhodnění poškozeného, podle níž má relutární restituce přednost před restitucí naturální. Proto byla formulována zásada, že se škoda nahrazuje především uvedením do předešlého stavu, a že relutární restituce přichází v úvahu jen, žádá-li o to poškozený, anebo není-li uvedení do původního stavu dobře možné.⁵⁵⁹

Přestože je v novém občanském zákoníku definována škoda jako újma na jmění, hradí se, dle autorů tohoto předpisu, zásadně jen škoda na majetku.⁵⁶⁰ Je to sice rozpor s terminologií, ale celkem logický závěr, neboť je-li škodou újma na jmění, tj. zmenšení, snížení či znehodnocení aktiv i pasiv poškozeného, tak v případě dluhů, které jsou dle nového občanského zákoníku rovněž součástí jmění, by tato premisa nedávala smysl, neboť snížení dluhu bude málokterý poškozený považovat jako škodu.

Z výše uvedeného lze tedy vyvodit, že jak v předchozí právní úpravě, tak v současné je prvním pojmovým znakem škody újma na majetku, tedy zmenšení, snížení či znehodnocení již existujícího majetku poškozeného.⁵⁶¹ Druhým znakem pak požadavek, aby majetková újma byla vyjádřitelná v penězích.

Co se týká rozsahu náhrady škody, tak se dle předchozí i současné právní úpravy hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (tj. ušlý zisk).⁵⁶²

⁵⁵⁵ Z důvodové zprávy k tzv. novému občanskému zákoníku.

⁵⁵⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁵⁸ Ustanovení § 2951 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁵⁹ Z důvodové zprávy k tzv. Novému občanskému zákoníku.

⁵⁶⁰ Tamtéž.

⁵⁶¹ Psutka J., Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 20.

⁵⁶² Ustanovení § 442 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a ustanovení § 2952 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi.

Skutečnou škodou (*damnum emergens*) je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu. Skutečnou škodou mohou být i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně (např. aniž se dostavil s nimi očekávaný výsledek či které musel použít v souvislosti s reparací stavu vyvolaného škodnou událostí). Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo.⁵⁶³

Ušlým ziskem (*lucrum cessans*) se pak rozumí to, co poškozenému v důsledku způsobení škody ušlo, tedy majetkovou újmu spočívající v neroznmnožení majetku, které by bylo možno se zřetelem k pravidelnému běhu věcí očekávat.⁵⁶⁴ V případě ryb žijících ve vodních tocích, na kterých byl vyhlášen rybářský revír, tak lze ušlý zisk vyčíslit jako hodnotu předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu musely být vynaloženy.

Pojem ekologická škoda se pak v právní literatuře používá pro škody vzniklé na životním prostředí, avšak mající vždy majetkovou podstatu.⁵⁶⁵ Poškozená složka životního prostředí musí být předmětem právního vztahů, musí být věcí v právním smyslu a schopna být tak předmětem vlastnictví. Takto pojímaná ekologická škoda je tedy újmu na majetku vlastníka věci, přičemž tato věc je zároveň složkou životního prostředí.⁵⁶⁶

Protože takovéto čistě soukromoprávní pojmání škod je pro ochranu životního prostředí značně nevyhovující, objevil se v českém právním řádu institut ekologické újmy. Zásadním znakem ekologické újmy je totiž skutečnost, že může vznikat i na těch složkách životního prostředí, které nejsou nebo nemohou být předmětem vlastnictví.⁵⁶⁷

Institut ekologické újmy byl do českého právního řádu poprvé zaveden zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, kde je ekologická újma definována v ustanovení § 10 jako ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající

⁵⁶³ Např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 791/2011 ze dne 19. 12. 2012.

⁵⁶⁴ Fiala J., Hurdík J., a kol.: Lexikon – občanské právo, Nakladatelství Jirí Motloch – Sagit, Ostrava, 2001, s. 362.

⁵⁶⁵ Damohorský M., a kol.: Právo životního prostředí 3. vydání, Praha, C.H.Beck, 2010, s. 85.

⁵⁶⁶ Psutka J., Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 30.

⁵⁶⁷ Damohorský M., a kol.: Právo životního prostředí 3. vydání, Praha, C.H.Beck, 2010, s. 87.

poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti.

Ekologická újma, dle výše uvedené definice, může tedy vznikat i jednáním v rámci mantinelů stanovených právními předpisy a ne vždy na ni lze pohlížet jako na výsledek protiprávního jednání.⁵⁶⁸ Pokud však ekologická újma byla způsobena porušením právního předpisu, platí, že ten, kdo tuto újmu způsobil je povinen obnovit přirozené funkce narušeného ekosystému nebo jeho části. Není-li to možné nebo z vážných důvodů účelné, je povinen ekologickou újmu nahradit jiným způsobem (náhradní plnění); není-li to možné, je povinen nahradit tuto újmu v penězích. Souběh těchto náhrad se nevyklučuje.⁵⁶⁹

Vztah mezi ekologickou škodou a ekologickou újmou spočívá v první řadě v tom, že škoda je pojímána jako ekonomická, penězi kvantifikovatelná ztráta na majetku. Ekologická škoda vždy zasahuje do majetkových práv a lze ji vyjádřit v penězích. Naproti tomu ekologická újma je ztrátou nebo oslabením přirozených funkcí ekosystému a její majetková povaha není podmínkou.⁵⁷⁰

Protože u ekologické újmy není podstatná její majetková povaha, není ani podstatné určení vlastníka poškozené věci, kterému by svědčilo právo domáhat se náhrady. Zatímco tedy ekologická újma je svázána s kterýmkoliv subjektem dotčených ztrátou na životním prostředí, ekologická škoda se vždy váže k vlastníkovi poškozené věci. Není-li tedy u ekologické újmy určení vlastníka důležité, není ani podstatné zda poškozená složka životního prostředí je či není předmětem vlastnického práva.⁵⁷¹

Z výše uvedeného vyplývá i určení subjektu oprávněného k uplatnění nároků na náhradu. Zatímco v případě ekologické škody se zpravidla jedná o vlastníka věci, tak u ekologické újmy je tím oprávněním subjektem stát.⁵⁷² Odpovědnost za způsobenou ekologickou újmu lze uplatňovat i proti vlastníkovi věci samé, což u ekologické škody možné není.⁵⁷³

Uvedená problematika má pak i odraz při určení, který orgán je příslušný rozhodnout o náhradě ekologické škody či nápravě ekologické újmy. Zatímco v případě ekologické újmy jsou to orgány státní správy, v případech ekologických škod je tímto orgánem soud.

⁵⁶⁸ Psutka J., *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 35.

⁵⁶⁹ Ustanovení § 27 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷⁰ Psutka J., *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 36.

⁵⁷¹ Tamtéž.

⁵⁷² Ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷³ Damohorský M., a kol.: *Právo životního prostředí* 3. vydání, Praha, C.H.Beck, 2010, s. 87.

11. 2. Škoda na rybách v rybářském revíru – oprávněný a povinný subjekt k náhradě škody

Dle ustanovení § 12 odst. 11 zákona o rybářství je subjektem oprávněným k vymáhání škody v rybářském revíru uživatel tohoto rybářského revíru, a to i přesto, že není vlastníkem těchto ryb.

Zákon o rybářství ani jiný právní předpis výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, stanoví pouze, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením. Na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné, takže neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí.

Protože ryby v rybářském revíru do okamžiku svého ulovení nejsou předmětem vlastnictví, lze dle judikatury odškodnit pouze ušlý zisk či zbytečně vynaložené náklady na chov ryb.⁵⁷⁴

Za škodu způsobenou na rybí obsádce v rybářském revíru odpovídá osoba, která ji způsobila, a to buď jednáním, nebo opomenutím. Zákon o rybářství ke vzniku odpovědnostního vztahu nevyžaduje zavinění, ale postačí, že škoda byla konkrétním subjektem zapříčiněna.⁵⁷⁵

V případě, že škoda na rybách nebyla způsobena osobou, ale zvěří (tj. volně žijícím živočichem bez vlastníka), jejíž početní stavy nelze snižovat lovem, hradí tuto škodu, dle ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti, stát.⁵⁷⁶

Výše uvedené ustanovení v poznámce pod čarou odkazuje na zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými, zvláště chráněnými živočichy, kde je uvedeno, že se poskytují pouze škody způsobené vybraným živočichem za předpokladu, že vybraný živočich byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle zvláštního právního předpisu.⁵⁷⁷ Pokud by šlo o náhradu škody způsobené jinými druhy zvěře, než jaké jsou uvedené v zákoně o poskytování náhrad škod způsobených vybranými, zvláště chráněnými živočichy, a tato zvěř by zároveň nesměla být snižována lovem, přicházelo by v úvahu vedení sporu se státem na základě zákona o myslivosti. Poznámky pod čarou totiž nemají normativní charakter a skutečnost, že živočich není uveden v zákoně o poskytování náhrad škod způsobených

⁵⁷⁴ Např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 791/2011 ze dne 19. prosince 2012.

⁵⁷⁵ Psutka J., Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 350.

⁵⁷⁶ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷⁷ Ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů.

vybranými, zvláště chráněnými živočichy, by neměla být způsobilá k zamítnutí nároku na náhradu škody.⁵⁷⁸

11. 3. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených provozní činností

Ustanovení § 2924 občanského zákoníku, které upravuje problematiku škod způsobených provozní činností lze užit na ty případy úhynu ryb ve vodních tocích, které byly způsobeny například vypuštěním závadných látek z čističky odpadních vod nebo neopatrnou manipulací s hladinou vody na vodním díle.

Dle výše uvedeného ustanovení kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věci při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zprostit, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

Povinnost k náhradě škody způsobené provozní činností je charakterizovaná v podstatě stejně jako v předchozím ustanovení § 420a předchozího občanského zákoníku, ale s možností zproštění provozovatele, pokud prokáže, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

Dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu k předchozí právní úpravě, byla provozní činností definována jako činnost související s předmětem činnosti (zpravidla podnikatelské, obchodní), kterou fyzická nebo právnická osoba provozně vyvíjí. Předmět této činnosti je vymezen ve zřizovací listině, v oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění.⁵⁷⁹ Dle některých autorů však je nezbytné vykládat pojem provoz extenzivněji, aby pod něj spadala i činnost provozovaná bez náležitého oprávnění nebo dokonce i činnost zakázaná nebo činnost provozovaná nepodnikatelským subjektem.⁵⁸⁰ Důvodem tohoto je výkladu je snaha, aby provozovatel bez řádného oprávnění nebo provozovatel, který nedosahuje zisku nebyl bezdůvodně zvýhodněn oproti ostatním provozovatelům.

Provozovatel se může odpovědnosti zprostit, pokud prokáže, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo. Slovy „*rozumně požadovat*“ se rozumí splnění povinností stanovenými právními předpisy, ale vše, co se v daném ohledu jeví s ohledem na povahu provozu jako racionální.⁵⁸¹

⁵⁷⁸ Čechura V., a kol.: Komentář k zákonu o myslivosti, Vydavatelství Jiří Flégl - VEGA, Praha 2002, s. 197.

⁵⁷⁹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 890/2000 ze dne 25. 5. 2000.

⁵⁸⁰ Psutka J., Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu, Praha, Wolters Kluwer, 2011, s. 261.

⁵⁸¹ Z důvodové zprávy k tzv. Novému občanskému zákoníku.

Nebude-li provozovatel plnit náhradu škody dobrovolně, nezbude uživateli rybářského revíru než se jí domáhat soudně.

V občanskoprávním řízení je pak nutné mít na vědomí, že zákon o rybářství ani jiný právní předpis výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, stanoví pouze, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením jakožto způsobem nabytí vlastnictví podle zvláštního zákona, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích tohoto zákona, na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné, takže neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí.

Z výše uvedeného důvodu soudy přistupují k žalobám tak, že úhyn dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích v důsledku kontaminace vod nepředstavuje snížení majetkového stavu uživatele rybářského revíru o hodnotu uhynulých ryb, jestliže je k okamžiku jejich ztráty nevlastnil.

Dle ustálené judikatury lze tedy odškodnit pouze ušlý zisk či zbytečně vynaložené náklady na chov ryb.

Ušlý zisk představuje to, co poškozenému v důsledku způsobení škody ušlo, tedy majetkovou újmu spočívající v nerozmnožení majetku, které by bylo možno se zřetelem k pravidelnému běhu věcí očekávat.⁵⁸² Ušlý zisk nemůže představovat jen zmaření zamýšleného výdělečného záměru či příslibu možného výdělku, není-li takový majetkový přínos podložen již existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi, z nichž lze usuzovat, že nebýt škodné události, k zamýšlenému zisku by skutečně došlo.⁵⁸³

Zbytečně vynaloženými náklady na chov ryb se rozumí náklady, které ze svého majetku vynaložil subjekt rybářského práva zbytečně na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí v souvislosti se zarybněním předmětného úseku toku za účelem dosažení předchozího stavu rybní obsádky v mezích možností daných chovem předmětných ryb, dále navýšené o částku, o kterou se v uvedené souvislosti dále snížil jeho majetek.

Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo.⁵⁸⁴

11. 4. Náprava ekologické újmy na rybách způsobených provozní činností

⁵⁸² Fiala J., Hurdík J., a kol.: Lexikon Občanského práva, Sagit, Ostrava, s. 362.

⁵⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 3586/2006, ze dne 28.1.2009.

⁵⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 791/2011, ze dne 19. 12. 2012.

Pokud dojde k úhynu rybí obsádky v důsledku provozní činnosti, není uživatel rybářského revíru ve své snaze o nápravu vzniklé situace sám. Krom ekologických škod na majetku dochází v případě vodního prostředí také ke vzniku ekologické újmy ve smyslu zákona o předcházení ekologické újmy a její nápravě.⁵⁸⁵

Dojde-li k otravě ryb únikem závadné látky při provozní činnosti uvedené v příloze č. 1 zákona o ekologické újmě, postupuje se dle ustanovení tohoto zákona. Provozní činnost tedy není tak široce definována jako v občanském zákoníku, ale musí být v příloze zákona o ekologické újmě výslovně uvedena.

V případě škod v rybářství přichází v úvahu především provozní činnosti dle vodního zákona.

Mezi provozní činnosti předvídané vodním zákonem lze zařadit:

- vypouštění odpadních vod do vod povrchových,⁵⁸⁶
- čerpání znečištěných odpadních vod a jejich následné odvádění do vod povrchových,⁵⁸⁷
- odběr povrchových vod podléhající povolení,⁵⁸⁸
- čerpání povrchových vod a jejich následné vypouštění za účelem získání tepelné energie,⁵⁸⁹
- vzdouvání a akumulace povrchových vod,⁵⁹⁰
- zacházení se závadnými látkami.⁵⁹¹

Kromě užšího vymezení provozní činnosti, je úžeji než v občanském zákoníku vymezen i provozovatel.⁵⁹²

Provozovatelem je právnická nebo fyzická osoba vykonávající nebo řídící provozní činnost zařazenou do seznamu provozních činností uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu nebo další činnost, která splňuje podmínky stanovené v § 5 odst. 2, nebo osoba, na kterou byla podle insolvenčního zákona převedena rozhodující ekonomická pravomoc nad fungováním provozní činnosti, včetně držitelů povolení, souhlasu nebo jiného oprávnění k výkonu provozní činnosti nebo osob vykonávajících nebo řídících provozní činnost na základě registrace, evidence nebo ohlášení. Provozní

⁵⁸⁵ Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸⁶ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2004 Sb., vodní zákon.

⁵⁸⁷ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. e) vodního zákona.

⁵⁸⁸ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 1 vodního zákona.

⁵⁸⁹ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. d) vodního zákona.

⁵⁹⁰ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 2 vodního zákona.

⁵⁹¹ Ustanovení § 39 odst. 2 a 4 vodního zákona.

⁵⁹² Ustanovení § 2 písm. i) zákona o ekologické újmě.

činnost je pak definována jako činnost vykonávaná v rámci hospodářské činnosti, obchodu nebo podnikání, bez ohledu na její soukromou či veřejnou povahu nebo na její ziskový či neziskový charakter.⁵⁹³

Vypouštění odpadní vody např. z houseboatu nebo rodinného domu tak pod tento zákon spadat nebude.

Provozovatel, který svou provozní činností způsobí ekologickou újmu, musí v rozsahu stanoveném tímto zákonem přijímat nápravná opatření.⁵⁹⁴ Povinnost provádět preventivní opatření nebo nápravná opatření a nést s tím související náklady má provozovatel vykonávající provozní činnost, která je zařazena do seznamu provozních činností uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu, pokud mezi touto činností a ekologickou újmou nebo její bezprostřední hrozbou je příčinná souvislost.⁵⁹⁵

Dojde-li k úhynu ryb způsobené únikem závadné látky při provozní činnosti nebo bezprostředně hrozí, že k výše uvedené ekologické újmě může dojít, zahájí Česká inspekce životního prostředí⁵⁹⁶ (na území Národních parků či CHKO jsou příslušné jejich správy⁵⁹⁷) řízení o uložení preventivních nebo nápravných opatření. Řízení se zahajuje ex offio (tj. z moci úřední) nebo na žádost osob, které jsou nebo mohou být ekologickou újmou dotčeny⁵⁹⁸ (např. uživatel rybářského revíru).

V souladu s principem „znečišťovatel platí“, provozovatel, který způsobil ekologickou újmu nebo její bezprostřední hrozbu, je povinen nést náklady. O náhradě nákladů rozhoduje příslušný orgán, který uložil preventivní nebo nápravná opatření podle zákona o ekologické újmě (zpravidla Česká inspekce životního prostředí).⁵⁹⁹

V zákoně taxativně vymezených případech nese hmotnou odpovědnost stát, a to např. pokud je ekologická újma důsledkem splnění rozhodnutí nebo jiného závazného aktu orgánu veřejné správy.

V případě vzniku ekologické újmy je nejvíce preferovaným způsobem odčinění této ztráty návrat životního prostředí do původního stavu, resp. jeho obnova. Odpovědný provozovatel je tedy povinen přistoupit k přijetí nápravných opatření. Cílem nápravného opatření se je obnovit, ozdravit nebo nahradit poškozené přírodní zdroje nebo jejich zhoršené funkce anebo poskytnout přiměřenou náhradu těchto zdrojů nebo jejich funkcí. Nápravná opatření představují různorodou škálu činností, přičemž

⁵⁹³ Ustanovení § 2 písm. h) zákona o ekologické újmě.

⁵⁹⁴ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona o ekologické újmě.

⁵⁹⁵ Ustanovení § 4 zákona o ekologické újmě.

⁵⁹⁶ Ustanovení § 16 odst. 3 zákona o ekologické újmě.

⁵⁹⁷ Ustanovení § 16 odst. 4 zákona o ekologické újmě.

⁵⁹⁸ Ustanovení § 8 odst. 2 zákona o ekologické újmě.

⁵⁹⁹ Ustanovení § 12 odst. 1 zákona o ekologické újmě.

nezahrnují pouze opatření vedoucí k nápravě životního prostředí do původního stavu, neboť to nemusí být vždy realizovatelné, ale spadají sem i opatření náhradní (kompenzační).⁶⁰⁰

V případě vzniku ekologické újmy má postup podle zákona o ekologické újmě přednost před ukládáním opatření k nápravě podle vodního zákona.⁶⁰¹

Nápravu vzniklé ekologické újmy za uživatele rybářského revíru vymáhá stát.

11. 5. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených trestnou činností

Byl-li úhyn ryb v rybářském revíru způsoben trestným činem nebo správním deliktem může se uživatel rybářského domáhat náhrady škody v adhezním řízení z titulu poškozeného.

V případě škod v rybářství přichází v úvahu trestné činy poškození a ohrožení životního prostředí,⁶⁰² poškození vodního zdroje,⁶⁰³ neoprávněné vypuštění znečišťujících látek,⁶⁰⁴ neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy,⁶⁰⁵ poškození chráněných částí přírody⁶⁰⁶ a samozřejmě pytláctví.⁶⁰⁷

Při stanovení výše škody způsobené trestným činem se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav.⁶⁰⁸ Cenou, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, se rozumí cena při legálním prodeji, a nikoli cena na černém trhu.⁶⁰⁹

Ustanovení o stanovení výše škody v trestním zákoníku je koncipováno tak, že vyjadřuje celkem tři kritéria pro stanovení výše škody. Těmito kritérii jsou:

- 1) cena, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává,
- 2) účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo
- 3) účelně vynaložené náklady na uvedení v předešlý stav.

⁶⁰⁰ Bahýľová, L.: K odpovědnosti za ekologickou újmu ve smyslu zákona č. 167/2008 Sb. Časopis pro právní vědu a praxi. 2010, roč. 18, č. 3, s. 277 – 282.

⁶⁰¹ Strnad Z., a kol.: Vodní právo, Jihočeská univerzita v Českých budějovicích, Fakulta rybářství a ochrany vod, Vodňany, s. 151.

⁶⁰² Ustanovení § 293 a § 294 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰³ Ustanovení § 294a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰⁴ Ustanovení § 297 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰⁵ Ustanovení § 299 a § 300 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰⁶ Ustanovení § 301 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰⁷ Ustanovení § 304 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰⁸ Ustanovení § 137 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁰⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze (Rt) 1 To 66/92.

Vzájemný vztah těchto kritérií není takový, že by šlo o alternativy, z nichž by si orgány činné v trestním řízení mohly podle volného uvážení zvolit tu, kterou použijí. Mezi uvedenými kritérii je určitá hierarchie, která vyjadřuje, že primárním hlediskem je hledisko ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, a že teprve v případě, kdy výši škody není možné zjistit podle tohoto hlediska, je použitelné některé z dalších dvou hledisek, to znamená hledisko účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo hledisko účelně vynaložených nákladů na uvedení v předešlý stav.⁶¹⁰

Do výše škody se započtou i náklady k odstranění následků poškození životního prostředí.⁶¹¹

Adhezním řízením se rozumí projednání nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem.⁶¹² Význam adhezního řízení spočívá v tom, že souběžně s trestním stíháním obviněného dochází i k objasnění nároku poškozeného na náhradu škody. Ve svém důsledku se tak může poškozený rychleji domoci exekučního titulu či brzkého uhrazení škody.

O nároku na náhradu škody však soud nerozhoduje z úřední povinnosti, ale pouze na návrh poškozeného. Poškozeným je ten, komu byla trestným činem způsobena majetková škoda nebo škoda na zdraví.⁶¹³

Byla-li uživateli rybářského revíru způsobena majetková škoda v důsledku trestného činu, může se svým nárokem na náhradu škody připojit k trestnímu řízení již v řízení přípravném, nejpozději však u hlavního líčení před zahájením dokazování. Po přednesení obžaloby se proto předseda senátu dotáže poškozeného, zda navrhuje, aby obžalovanému byla uložena povinnost k náhradě škody způsobené trestným činem a v jakém rozsahu. Pokud se poškozený k hlavnímu líčení nedostavil, ale nárok na náhradu škody uplatnil již dříve v průběhu trestního řízení, předseda senátu přečte tento návrh ze spisu.⁶¹⁴

Z návrhu musí být patrné z jakých důvodů, a v jaké výši je nárok na náhradu škody uplatňován.⁶¹⁵ Uplatnění práva na náhradu škody v trestním řízení má za

⁶¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. (Rt) 7 Tz 103/2001.

⁶¹¹ Ustanovení § 138 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶¹² Sum, T., Adhezní řízení a vykonatelnost odsuzujícího rozsudku ukládajícího povinnost nahradit vzniklou škodu, www.e-pravo.cz, 2006.

⁶¹³ Ustanovení § 43 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“).

⁶¹⁴ Ustanovení § 206 odst. 2 trestního řádu.

⁶¹⁵ Ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu.

následek stavení promlčecí doby.⁶¹⁶ Bylo-li právo na náhradu škody poškozenému přiznáno pravomocným odsuzujícím rozsudkem vydaným v trestním řízení, dochází k přerušení běhu promlčecí doby.⁶¹⁷

Přizná-li soud pravomocným nárok na náhradu škody v adhezním řízení, brání tato skutečnost projednání stejné věci v občanském soudním řízení, a to v tom rozsahu, v jakém bylo o nároku na náhradu škody rozhodnuto.⁶¹⁸ Pokud soud obžalovaného zproští, odkáže poškozeného vždy na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.⁶¹⁹

11. 6. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených zvířetem

Škoda na rybí obsádce nemusí být způsobená pouze ekologickou havárií nebo trestnou, popř. přestupkovou činností. Ryby se rovněž stávají kořistí jiných živočichů, kteří jsou buď v lidské péči (ať už jako hospodářská zvířata nebo zvířata v zájmovém chovu) nebo věci bez vlastníka tedy volně žijícími zvířaty.

Právní problematika škod způsobených zvířetem, které je předmětem vlastnictví, upravuje nový občanský zákoník, a to v ustanoveních § 2933 až § 2935.

Způsobí-li škodu zvíře, které je předmětem vlastnictví, nahradí škodu vlastník zvířete, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo.⁶²⁰

V reálném životě je složité představit si, že by někdo choval v zájmovém chovu rybožravého predátora schopného napáchat na rybí obsádce takovou škodu, aby stála uživateli rybářského revíru nebo rybníkáři za vymáhání. Mnohem širší pole pro divoké fantazie však umožňuje chov hospodářských zvířat na farmách, a to například v poslední době mediálně populární chov krokodýla nilského na krokodýlích farmách.⁶²¹

Od 1. března 2013 nabyla účinnosti vyhláška Ministerstva zemědělství č. 34/2013 Sb., o veterinárních požadavcích na porážení krokodýlů a další zpracování

⁶¹⁶ Ustanovení § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).

⁶¹⁷ Ustanovení § 110 odst. 1 občanského zákoníku.

⁶¹⁸ Ustanovení § 159a odst. 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Občanský soudní řád“).

⁶¹⁹ Ustanovení § 229 trestního řádu.

⁶²⁰ Ustanovení § 2933 nového občanského zákoníku.

⁶²¹ Např. http://cs.wikipedia.org/wiki/Krokod%C3%BDI%C3%AD_farma_Velk%C3%BD_Karlov, nebo http://byznys.lidovky.cz/steaky-z-ceskych-krokodylu-budou-brzy-k-mani-stat-povolil-jejich-porazku-111-firmy-trhy.aspx?c=A130211_151840_firmy-trhy_mev#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks, nebo <http://zpravy.ihned.cz/c1-57058430-v-cesku-se-pripravuji-prvni-krokodyli-jatka-v-evrope-patri-dobabisova-imperia>.

masa a živočišných produktů pocházejících z krokodýlů, která provádí ustanovení § 78 veterinárního zákona. Dle výše uvedeného právního předpisu je možné v České republice chovat krokodýly jakožto jateční zvířata a porážet je tak za účelem prodeje jejich masa. Uprchnuvší krokodýl pak představuje velmi zajímavý právní problém.

Únik skupiny krokodýlů z farmy do rybářského revíru bude spojen s celou řadou odpovědnostních právních vztahů za škodu na majetku, za škodu na zdraví i za případnou psychickou újmu způsobenou rybáři například tím, že se do udice, namísto očekávaného úlovku, zakousne několikametrový ještěr.

I v tomto případě bude za výše uvedené škody zodpovědný vlastník zvířete, který se však může povinnosti k náhradě zprostit, prokáže-li, že při dozoru nad zvířetem nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti.⁶²² Pro bližší představu můžeme uvést, že se by se toto ustanovení mohlo vztahovat na případy, kdy se skupina recesistů vloupe na krokodýlí farmu a nebohé plazy vypustí ven do volné přírody.

Na výše uvedený případ se vztahuje i poslední z ustanovení o škodě způsobených zvířetem v novém občanském zákoníku, a to ustanovení § 2935, kde se uvádí, že odňala-li třetí osoba svémocně zvíře vlastníku nebo osobě, které vlastník zvíře svěřil, nahradí třetí osoba škodu způsobenou zvířetem sama, prokáže-li vlastník nebo osoba, které vlastník zvíře svěřil, že odnětí nemohli rozumně zabránit. Neprokáže-li výše uvedenou skutečnost, hradí škodu společně a nerozdílně.

Na vlastníky zvířat, bez ohledu na to zda se jedná o zvířata v zájmovém chovu nebo hospodářská zvířata, se samozřejmě vztahuje všeobecná prevenční povinnost počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.⁶²³

Pokud jsou navíc zvířata chována na pozemcích nacházejících se v honitbě⁶²⁴ nebo její blízkosti, vztahuje na vlastníky i povinnost upravená v zákoně o myslivosti, a to zákaz nechat tato zvířata volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele nebo vedoucího.⁶²⁵

11. 7. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených zvěří, kterou lze obhospodařovat lovem

Odpovědnost za škodu způsobenou zvěří, kterou lze obhospodařovat lovem je upravena v zákoně o myslivosti. Problematika náhrada škod na rybách způsobených

⁶²² Ustanovení § 2934 nového občanského zákoníku.

⁶²³ Ustanovení § 2900 nového občanského zákoníku.

⁶²⁴ Ustanovení § 2 písm. i) zákona o myslivosti.

⁶²⁵ Ustanovení § 10 odst. 1 zákona o myslivosti.

tímto typem zvěře je však současné době čistě teoretická a to ze dvou důvodů. Tím prvním je skutečnost, že ve výčtu zvěře, kterou lze lovem obhospodařovat⁶²⁶ není zařazen žádný významný rybožravý predátor. Tím druhým důvodem pak znění ustanovení § 55 zákona o myslivosti, ve kterém nejsou ryby zařazeny mezi předmět poškození, za který se náhrada vyplácí. Avšak...

Právo není statický jev, ale samozřejmě se dynamicky vyvíjí tak, jak se vyvíjejí právní vztahy jím upravené. Proto si lze představit, že budoucnosti může být např. bobr evropský (*Casor fiber*), vydra říční (*Lutra lutra*), kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*) nebo třeba volavka popelává (*Ardea cinerea*) zařazení do seznamu zvěře, kterou lze obhospodařovat lovem. V současné době se o zařazení do tohoto výčtu intenzivně hovoří v případě kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*).⁶²⁷

Dle současného znění ustanovení § 55 zákona o myslivosti se nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí u uživatele honitby uplatnit

- a) u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla,
- b) u škod na lesních pozemcích a na lesních porostech vzniklých v období od 1. července předcházejícího roku do 30. června běžného roku do 20 dnů od uplynutí uvedeného období.

Je tedy otázkou hodnou posouzení, zda zákon o myslivosti neznevýhodňuje, bez opodstatněného důvodu, jedny vlastníky před druhými. Proč na jedné straně přiznává náhradu škody způsobené vlastníkůům lesních a zemědělských pozemků a na druhé straně tutéž škodu způsobené vlastníkovu rybníku nikoliv. Případný rozpor by pak mohl mít ústavně-právní rozměr v podobě narušení principu rovnosti.

Zákon o myslivosti rovněž nedefinuje, co rozumí pojmem zemědělský pozemek. Zda se jím rozumí zemědělský pozemek ve smyslu zákona o katastru nemovitostí,⁶²⁸ pak ale nutno dodat, že zákon o myslivosti na katastrální zákon neodkazuje nebo čistě se zemědělským pozemkem rozumí jednoduše pozemek, na kterém je vyvíjena zemědělská činnost. Pokud je to druhá možnost, pak je nezbytné doplnit, že dle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu náleží rybník s chovem

⁶²⁶ Ustanovení § 2 písm. d) zákona o myslivosti.

⁶²⁷ Např.: http://zlin.idnes.cz/proplaceni-skod-za-kormorany-djn-/zlin-zpravy.aspx?c=A130801_1958762_zlin-zpravy_mav, nebo <http://www.chytej.cz/clanky/1128/kormoran-jak-to-bude-dal/>, nebo <http://www.loveckeforum.info/viewtopic.php?f=9&t=6757&start=60>.

⁶²⁸ Ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 256/2013 Sb., zákon o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

ryb nebo vodní drůbeže do zemědělského půdního fondu⁶²⁹ a chov ryb je zemědělskou výrobou ve smyslu zákona o zemědělství.⁶³⁰

Zatímco Ústavní soud tuto problematiku dosud neřešil, obdobným sporem se již zabýval soud okresní a krajský. V daném případě se žalobce domáhal náhrady škody, která mu měla vzniknout tím, že jeho pozemek byl znečištěn trusem kachen, které chová žalovaný v odchovně na protilehlém břehu rybníka přiléhajícího k pozemku žalobce.

Okresní soud sice konstatoval, že v souzené věci se nejedná o zemědělský ani lesní pozemek. Nicméně citované ustanovení § 55 zákona o myslivosti vyložil tak, že byť to výslovně z ustanovení § 55 zákona o myslivosti nevyplývá, je třeba všechny škody způsobené zvěří na všech honebních pozemcích uplatnit způsobem a ve lhůtách uvedených v ustanoveních § 55 odst. 1 až 3 zákona o myslivosti. Podle okresního soudu nelze dovést, že by pro uplatnění nároku na náhradu škody na honebních, avšak nikoli zemědělských či lesních pozemcích, měla být použita úprava obecného předpisu, tj. občanského zákoníku s důsledky z toho vyplývajícími.⁶³¹

Oproti tomu krajský soud došel k jinému závěru, když mimo jiné uvádí, že je pravdou, že tato právní otázka dosud judikaturou nebyla výslovně řešena, nicméně podle krajského soudu z textu nálezu Ústavního soudu České republiky sp.zn. Pl. ÚS 34/03, je možno dovést, že Ústavní soud neuvažoval o tom, že by se ustanovení § 55 zákona o myslivosti mohlo vztahovat na jiný než zemědělský nebo lesní pozemek. Vychází totiž ze specifické povahy zemědělského hospodaření, která je důvodem pro stanovení takto krátkých a prekluzivních lhůt pro uplatnění nároku na náhradu škody.

Z uvedených důvodů tedy došel krajský soud k závěru, že na daný honební pozemek, který není pozemkem zemědělským ani lesním, nedopadá ustanovení § 55 zákona o myslivosti. Žalobcem uplatněný nárok na náhradu škody je tedy třeba posoudit podle příslušných ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody.⁶³²

Nutno však zdůraznit, že v posuzovaném případě šlo o pobřežní pozemek rybníka, kde neprobíhala zemědělská činnost (byl zde autokemp) a nikoliv o samotný rybník s chovem ryb.

11. 8. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

⁶²⁹ Ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 334/1992 Sb., zákon o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů

⁶³⁰ Ustanovení § 2e odst. 3 písm. f) zákona č. 252/1997 Sb., zákon o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

⁶³¹ Rozsudek Okresního soudu ve Svitavách č.j. 7C 22/2011-51, ze dne 18.10.2011

⁶³² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích č.j. 22 Co 37/2012 ze dne 30. 3. 2012

Protože je chov ryb svázán celou řadou právních povinností, je škoda na nich způsobená o to citelnější. Je-li škoda způsobena člověkem, náleží vlastníkovu nebo tomu kdo k nim má státem udělené právo hospodaření obrana buď v občanskoprávním, nebo adhezním řízení. V případě, že je však škoda způsobena zvláště chráněným živočichem, před jehož zásahy se rybáři nemohou účinně bránit svépomocí, poskytuje náhradu škody stát podle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o poskytování náhrad“).

V posledních deseti letech se pak hitem rybářského práva stala problematika náhrady škod na rybách v rybářském revíru způsobených především kormoránem velkým a částečně i vydrou říční.

Zákon o poskytování náhrad je jedním z mála právních předpisů v České republice, který se zabývá problematikou náhrad za omezení vlastnického práva z důvodu veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny. Kompenzace škod způsobených zvláště chráněnými živočichy⁶³³ je jednou z mnoha funkcí ekonomických nástrojů práva životního prostředí⁶³⁴, jejímž smyslem je pozitivně motivovat subjekty práva k dodržování zákazu lovu těch živočichů, jejichž taxativní výčet je uveden v ustanovení § 3 zákona o poskytování náhrad.

Mezi nejfrekventovanější předmět náhrad škod je škoda způsobená na rybách. Náhradu škody na rybách lze poskytnout jen, byla-li způsobena kormoránem velkým, nebo vydrou říční, pokud se v době a na místě vzniku škody prokazatelně zdržovala. Byla-li škoda způsobena na rybách v sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách, poskytne se náhrada škody jen tehdy, pokud tyto byly v době vzniku škody oploceny a na případném přítoku a odtoku vody opatřeny mřížkami bránícími vniknutí vydry.⁶³⁵

V dubnu roku 2006 nabyla účinnosti novela zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, kterou bylo změněno i ustanovení § 2 písm. d) zákona o poskytování náhrad, který definuje pojem ryba pro účely tohoto zákona. Rybami se, čistě pro účely zákona o poskytování náhrad, rozuměly ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách. Výše zmíněnou novelou pak přibýly i ryby v rybářských revírech.

⁶³³ Ustanovení § 48 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³⁴ Damohorský M., a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2007, s. 42.

⁶³⁵ Ustanovení § 6 odst. 2 zákona o poskytování náhrad.

Záměr zákonodárce je zřejmý, i když způsob provedení byl značně nešťastný. Smyslem změny definice bylo rozšířit předmět náhrady za škodu na rybách v rybářských revírech, kterou je ze zákona oprávněn vymáhat uživatel rybářského revíru.⁶³⁶ Bohužel se jedná o tradiční neduh českého legislativního procesu, kdy poslaneckou iniciativou dojde ke změně jednoho ustanovení zákona, bez toho aniž by se poslanecká sněmovna zabývala tím, zda nové změní koncepčně a systematicky zapadá do kontextu celé právní úpravy. O skutečnosti, že se jedná o tradiční „přílepek“, jehož ústavnost je značně problematická, ani nemluvě. Je tak otázkou, k čemu bude uživatelům rybářských revírů dobré, že je rybou považována i ryba v rybářských revírech, která není majetkem, ale věcí bez vlastníka (viz výše), když zákon o poskytování náhrad hradí pouze škody na majetku, zdraví a životě osob.

Na výše uvedenou změnu zákona reagovalo Ministerstvo životního prostředí sdělením, ve kterém uvádí, že *„doplnění definice o ryby chované v rybářských revírech s cílem rozšířit poskytování náhrad i na ryby volně žijící ve vodních tocích je v přímém rozporu s účelem a smyslem zákona o poskytování náhrad, podle kterého stát poskytuje pouze náhrady za škody na majetku osob a škody na životě nebo zdraví fyzických osob. V případě ryb žijících v rybářských revírech jde obdobně jako u zvířete o „věc ničí“ (res nullius), nejde o vlastnictví konkrétní osoby, a nevzniká tedy škoda žádnému vlastníku. Vlastnické právo k rybám vzniká v tomto případě až jejich ulovením. Zákon o poskytování náhrad v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který zakotvuje poskytování náhrad pouze za omezení vlastnického práva nebo přímo za vyvlastnění, umožňuje poskytování náhrad škod jen u ryb v uzavřených objektech, kde lze prokázat vlastnictví k nim“*.⁶³⁷

Ministerstvo životního prostředí pak ve svém stanovisku odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29. 4. 2004, který judikoval, že *„zákon o rybářství ani jiný právní předpis přitom výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze to, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením jakožto způsobem nabytí vlastnictví podle zvláštního zákona, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství. Z toho právnícká literatura dovozuje, že na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a že neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí... ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích tím, že je zkonsumovala (v tomto posuzovaném případě) vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybářského práva, který*

⁶³⁶ Ustanovení § 12 odst. 11 zákona o rybářství.

⁶³⁷ *Sdělení odboru legislativního k problematice poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy za škody způsobené na rybách v rybářských revírech*. Praha: Věstník Ministerstva životního prostředí, 2006. Částka 9. Ročník XVI.

ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví“.

Nejvyšší soud pak také dodává, že majetkovou újmu netvoří pouze skutečná škoda (tj. částka odpovídající hodnotě ryb, které posloužily vydrám za potravu), ale její součástí je rovněž ušlý zisk oprávněného subjektu rybářského práva (tj. důvodně očekávaný majetkový prospěch, kterého by subjekt rybářského práva dosáhl ulovením ryb, kdyby nebylo škodné události). Výši ušlého zisku poté Nejvyšší soud vyčísľuje hodnotou předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu věci musely být vynaloženy.⁶³⁸

Výše uvedený právní názor byl poté potvrzen řadou dalších rozsudků Nejvyššího soudu, přičemž za významný lze považovat sp. zn. 25 Cdo 3206/2007 ze dne 26. 8. 2009, který rozšířil pojem skutečné škody, kterou „*mohou být i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně. Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo“.*

Pro dosud publikovanou judikaturu Nejvyššího soudu týkající se problematiky náhrad škod na rybách jsou při tom podstatné dvě skutečnosti. Za prvé vycházely z právního stavu před vydáním zákona o poskytování náhrad, tedy v době, kdy se na tuto problematiku vztahovala úprava (dnes již zrušeného⁶³⁹) zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti. Za druhé všechny rozsudky vycházely z právního stavu před nabytím účinnosti současného zákona o rybářství.

První skutečnost je významná pro posouzení škody vzniklé na rybách a rozsahu její náhrady. Druhá pak pro vymezení subjektu oprávněného vymáhat škodu na rybách.

Před nabytím účinnosti zákona o poskytování náhrad upravoval tuto problematiku již zrušený zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, který ve svém ustanovení § 34 odst. 3 stanovil, že „*škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát“.* Protože zákon neobsahoval vlastní definici škody, vycházelo se při určení rozsahu škody z obecných ustanovení o náhradě škody.⁶⁴⁰ Zákon o poskytování náhrad však obsahuje vlastní legální definici škody, a to v ustanovení § 2 písm. b), kdy za škodu považuje „*újmu způsobenou vybraným živočichem uvedeným v § 3 na životě nebo zdraví fyzické osoby anebo na majetku osob uvedeném v § 4 písm. b) až i)“.*

⁶³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29. 4. 2004.

⁶³⁹ Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti byl zrušen 1.7. 2002, kdy nabyl účinnosti současný zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴⁰ Konkrétně ustanovení § 442 odst. 1 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Prováděcí právní předpis⁶⁴¹ pak při stanovení rozsahu škody uvádí, že výše náhrady škody se určí jako obvyklá cena. Obvyklá cena je cena, která by byla dosažena při prodeji ryb v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni vzniku škody, a nelze-li přesně určit den vzniku škody, ke dni, kdy s největší pravděpodobností škoda vznikla.

Zákon o poskytování náhrad tak podstatně zúžil rozsah náhrady škody a redukoval ji na pouhou cenu jatečního masa. Nezapočítává zde hodnotu chovnou, trofejovou ani hodnotu účelně vynaložených nákladů na uvedení věci v předešlý stav tzv. re-introdukcí ryb.

Z hlediska výše uvedené judikatury je pak podstatné, že zákon o poskytování náhrad zužuje rozsah náhrady škody pouze na škodu skutečnou a nezapočítává do rozsahu i ušlý zisk, na který rybáře často odkazoval Nejvyšší soud.

Z tohoto pohledu je pak zcela nevýznamná výše uvedená novela zákona o poskytování náhrad, která změnila ustanovení § 2 písm. d) tak, že se rybami rozumí i ryby v rybářských revírech, protože se dle ustanovení § 2 písm. b) hradí škoda na majetku a jak již bylo podrobně rozebráno výše, ryby v rybářských revírech jsou volně žijícím živočichem a nikoliv majetkem (nemají vlastníka).

Druhým významným posunem, kterým se doposud judikatura nezabývala, je relativně nový zákon o rybářství, konkrétně znění jeho ustanovení § 12 odst. 11. Toto ustanovení uvádí, že za škodu způsobenou na rybí obsádce v rybářském revíru nebo na rybníku nebo ve zvláštních rybochovných zařízeních odpovídá osoba, která ji způsobila. K vymáhání škody je oprávněn uživatel rybářského revíru nebo rybníkář.

Zákonodárce tím jasně a zřetelně, oproti předchozí právní úpravě, určuje subjekt oprávněný k vymáhání škody na rybářském revíru. Tímto oprávněným subjektem je uživatel rybářského revíru a dle ustanovení § 12 odst. 11 zákona o rybářství mu přísluší právo k vymáhání náhrady škody na rybí obsádce v rybářském revíru, a to i přesto, že tato rybí obsádka není jeho vlastnictvím.

Dne 11. prosince 2012 vydal okresní soud Plzeň – město rozsudek č.j. 14 C 300/2011, který poprvé posuzoval žádost o náhradu škody způsobenou kormoránem velkým uživateli rybářského revíru, a to na základě jednak novelizovaného zákona o poskytování náhrad (dle kterého se rybami rozumí i ryby v rybářských revírech) a jednak současného zákona o rybářství.

⁶⁴¹ Vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech.

Okresní (a následně i krajský) soud v Plzni došel k následujícím právním závěrům: „Podle zákona o poskytování náhrad je kormorán velký vybraným zvláště chráněným živočichem, kdy škody způsobené tímto živočichem hradí stát za podmínek stanovených tímto zákonem.

Ve smyslu § 2 zákona se hradí újma na majetku osob, konkrétně škoda na rybách. Rybami se rozumí zjednodušeně řečeno ryby v uzavřených chovech, po novelizaci provedené zákonem č. 130/2006 Sb. se rybami rozumím také ryby v rybářských revírech. Je zřejmé, že zákonodárce tak rozšířil působnost zákona i na ryby v rybářských revírech, jejichž jsou také volně žijící ryby v tekoucích vodách, které dle právní doktríny jsou tzv. věci ničí, k nimž vlastnické právo vzniká teprve jejich ulovením.“

Na základě této teze pak soud svůj právní názor dále rozvádí následovně:

„Pro existenci nároku uživatele rybářského revíru na náhradu škody je zásadní, že zákon mu v případě ryb v rybářských revírech tento nárok přiznává. Konkrétní způsob a mechanismy uplatnění nároku jsou z tohoto pohledu méně významné. Zásadní je pak právní úvaha ohledně charakteru škody.

Protože uživatel rybářského revíru jako subjekt rybářského práva nemá vlastnické právo k rybám v rybářském revíru, není pak logicky schopen ani toto vlastnické právo prokazovat. Uživateli rybářského revíru tak nemůže vznikat škoda na rybách samotných, které nejsou v jeho majetku. Tato okolnost však podle soudu neznamená, že žalobci nemůže vzniknout škoda predatční činností kormorána velkého a že se nemůže jednat o škodu na jeho majetku.

*Uživatel rybářského revíru jako subjekt rybářského práva má povinnost zarybňovat daný rybářský revír. I když mu nesvědčí vlastnické právo k rybám, přesto vynakládá finanční prostředky na zakoupení násad ryb. V případě konzumace ryb vybranými zvláště chráněným živočichem tak žalobci nevzniká škoda přímo na rybách samotných, nicméně majetková škoda mu nepochybně vzniká a podle názoru soudu ji lze v širším smyslu podřadit pod pojem „**škoda na rybách**“. Takovou škodou jsou nepochybně i náklady, které žalobce na zarybnění vynaložil zbytečně... Soud je proto plně přesvědčen o tom, že uživateli rybářského revíru přísluší náhrada škody v podobě zbytečně vynaložených nákladů na zarybnění, a to v rozsahu, v němž byly ryby zkonzumovány kormoránem velkým.“⁶⁴²*

Dne 1. dubna 2013 nabyla účinnosti vyhláška č. 393/2012, která změnila vyhlášku č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992

⁶⁴² Rozsudek Okresního soudu Plzeň – město čj. 14 C 300/2011 ze dne 11. prosince 2012.

Sb., o ochraně přírody a krajiny. Touto změnou došlo k vyřazení kormorána velkého ze seznamu zvláště chráněných druhů.⁶⁴³

Vyškrtnutí ze seznamu zvláště chráněných druhů neznámá, že by již kormorán velký nebyl v České republice dále chráněn. Chráněn bude stejně jako všechny ostatní volně žijící druhy ptáků⁶⁴⁴ v České republice i v celé Evropské Unii podle příslušných zákonů a směrnic, ale nebude již na seznamu těch nejvíce ohrožených druhů, u kterých hrozí vyhynutí.⁶⁴⁵

Význam této změny spočívá v podmínce nároku na náhradu škody uvedené v ustanovení § 5 zákona o poskytování náhrad. Jednou z podmínek pro poskytnutí náhrady za škodu způsobenou vybraným zvláště chráněným živočichem je, že vybraný živočich byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle zvláštního právního předpisu.

Ministerstvo životního prostředí si tak od změny vyhlášky slibuje právě zrušení vyplácení mnohamilionových náhrad za škody způsobené kormoránem velkým.⁶⁴⁶

Je otázka, jak se však k této v České republice neblahé praxi nekonceptních změn právních předpisů postaví soudy. Měnit smysl a účel zákona, který vyjadřuje vůli parlamentu, podzákoným právním předpisem, je postup přinejmenším velmi kontroverzní. Kormorán velký i nadále zůstává vybraným živočichem uvedeným v ustanovení § 3 písm. c) zákona o poskytování náhrad a i další ustanovení tohoto zákona s poskytováním náhrad způsobených tímto živočichem výslovně počítají.⁶⁴⁷

Navíc je nezbytné i nadále brát v potaz stále účinné ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti, kde je uvedeno, že škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát.⁶⁴⁸

Výše uvedené ustanovení v poznámce pod čarou sice odkazuje na zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými, zvláště chráněnými živočichy, pokud by však došlo k soudnímu sporu se státem, uplatnil by uživatel rybářského revíru jakožto žalobce nejspíš následující námitky:

- v ustanovení § 3 a § 6 zákona o poskytování náhrad je kormorán velký *expressis verbis* zmíněn, jako živočich, za jehož škody na rybách stát poskytuje náhradu,

⁶⁴³ Viz. <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=393>.

⁶⁴⁴ Ustanovení § 5a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴⁵ Viz. http://www.mzp.cz/cz/news_121121_Kormor%C3%A1n.

⁶⁴⁶ Tamtéž.

⁶⁴⁷ Ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona o poskytování náhrad uvádí, že jednou z podmínek pro poskytnutí náhrady za škodu na rybách je, že škoda byla způsobena kormoránem velkým.

⁶⁴⁸ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

což je výslovný projev vůle zákonodárce, který nelze měnit ani obcházet podzákonným právním předpisem,

- v ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti, je uvedeno, že škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát a i přes odkaz v poznámce pod čarou je nesporné, že poznámky pod čarou nemají normativní charakter a skutečnost, že živočich není uveden v zákoně o poskytování náhrad nebo dokonce v příloze vyhlášky, která provádí úplně jiný zákon, by neměla být způsobilá k zamítnutí nároku na náhradu škody,⁶⁴⁹
- kormorán velký je zařazen mezi druhy zvěře, které nelze lovit podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána,⁶⁵⁰ a proto jeho případné zařazení mezi zvěř, kterou lze obhospodařovat lovem,⁶⁵¹ je problematické.

11. 9. Náhrada ekologických škod na rybách způsobených vyšší mocí

Vyšší mocí (*vis maior*) se v právní literatuře rozumí zvláštní případ právní skutečnosti⁶⁵² spočívající v mimořádné, nepředvídatelné, neodvratitelné a nezaviněné události, která způsobí škodu.⁶⁵³ Za takovouto škodu zpravidla nikdo obvykle neodpovídá. Jako příklady vyšší moci se často uvádí vypuknutí války nebo živelná katastrofa.

Pravděpodobně nejčastějším případem škod způsobených vyšší mocí, se kterou se lze v rybářství setkat, jsou škody způsobené povodněmi. Přestože za takto způsobené škody nelze vymoci náhradu, mají subjekty podnikající v rybářství šanci alespoň získat finanční prostředky na zmírnění následků povodní.

Na základě ustanovení § 7 zákona o rozpočtových pravidlech⁶⁵⁴ vydává vláda České republiky, v důsledku povodní, usnesení k řešení zmírnění škod způsobených na státním vodohospodářském majetku, zemědělském a lesním majetku v důsledku povodně. Na základě tohoto usnesení zpracovává Ministerstvo zemědělství tzv. zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na zmírnění škod způsobených povodněmi na rybách. Výše uvedené zásady se zasílají Evropské komisi k notifikaci, zda nenarušují pravidla jednotného vnitřního trhu. Dotace tak lze poskytnout, až po jejich schválení Evropskou komisí.

⁶⁴⁹ Čechura V., a kol.: Komentář k zákonu o myslivosti, Vydavatelství Jiří Flégl - VEGA, Praha 2002, s. 197.

⁶⁵⁰ Ustanovení § 2 písm. c) zákona o myslivosti.

⁶⁵¹ Ustanovení § 2 písm. d) zákona o myslivosti.

⁶⁵² Fiala J., a kol.: Občanské právo hmotné, třetí vydání, MU Brno, Brno 2002, s. 55.

⁶⁵³ http://cs.wikipedia.org/wiki/Vy%C5%A1%C5%A1%C3%AD_moc

⁶⁵⁴ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

Na dotaci nebo návratnou finanční výpomoc není právní nárok.⁶⁵⁵ Na rozhodnutí o poskytnutí dotace se nevztahují obecné předpisy o správním řízení a je vyloučeno jeho soudní přezkoumání.⁶⁵⁶ Dotace určené ke zmírnění škod způsobených povodněmi se zpravidla poskytují na úhradu škod na rybích obsádkách v rybníkářství. Uživatelé rybářského revíru tak o poskytnutí tohoto typu dotace obvykle žádat nemohou.

11. 10. Shrnutí

Problematika škod na rybách je velmi složitou problematikou, jejíž povaha a možnosti řešení se liší jednak v závislosti na skutečnosti, zda jsou ryby předmětem vlastnictví poškozeného nebo zda je poškozený pouze oprávněným subjektem rybářského práva a ryby nevlastní a jednak také na způsobu jak ke škodné události dojde.

Komplikovanost možnosti domoci se náhrady za škodu je navíc znásobena i překotnými a velmi často nekoncepčními změnami právních předpisů a právě nesystémové změny zákonů jsou v posledních cca patnácti letech pro český právní řád bohužel typické.

Nastínit možný budoucí vývoj právní úpravy je značně obtížné, ne-li nemožné, neboť do procesů tvorby právní úpravy na tomto úseku vstupuje celá řada mnohdy ambivalentních zájmů. Na jedné straně stojí různé spolky (rybářské, myslivecké), které mají zájem na co možná největších kompenzacích od státu a na druhé straně stát, s omezenými finančními zdroji, jejichž výdaje, i v důsledku prodělané hospodářské krize, se snaží omezovat.

⁶⁵⁵ Ustanovení § 14 odst. 1 zákona o rozpočtových pravidlech.

⁶⁵⁶ Ustanovení § 14 odst. 5 zákona o rozpočtových pravidlech.

12. PRÁVNÍ ÚPRAVA RYBÁŘSTVÍ V „BLÍZKÉM ZAHRANIČÍ“

Pro porovnání právní úpravy rybařství v Čechách a v zahraničí jsem si vybral sousední státy pro svoji kulturní, právní i historickou příbuznost.

Ze zvolených zemí jsem se rozhodl pro Slovenskou republiku, Bavorsko, Maďarsko, Polsko a Dolní Rakousko.

Volba porovnání českého a slovenského zákona o rybařství se nabízela sama jak pro svoji jazykovou blízkost, tak i pro společnou historii obou zemí z let 1918 až 1992. I když od rozdělení Československa přijaly oba státy vlastní právní úpravy rybařství, tak ani jedna nemohla udělat za minulostí tlustou čáru a obě nové právní úpravy více či méně vychází ze společného zákona č. 102/1963 Sb., o rybařství.

Spolková republika Německo nemá jednotný zákon o rybařství, ale každá se spolkových zemí má svůj vlastní. Vybral jsem si proto Bavorskou právní úpravu, neboť Bavorsko je vnitrozemským státem těsně přimknutým k západní hranici České republiky. Blízkost obou zemí způsobovala celá staletí vzájemné kulturní, právní, ekonomické a sociální vlivy ať už z jedné nebo z druhé strany. Zvažoval jsem rovněž Saskou právní úpravu, ale nakonec jsem pro porovnání upřednostnil tu Bavorskou, neboť po zkoumání předpisů Polska, Slovenska a Maďarska, jsem potřeboval právní řád, jehož vývoj nebyl ovlivněn socialistickým hospodářstvím.

V podstatě to samé co o Bavorsku, platí pro moji volbu právní úpravy rybařství v Dolním Rakousku. Rakouská republika nemá společný zákon o rybařství platící na federální úrovni, ale každá ze spolkových zemí má svůj vlastní zákon o rybařství. Dolní Rakousko je země na jižní hranici České republiky a charakterem své krajiny připomíná tu českou. Ze zkoumaných zemí Rakouský právní vývoj spolu s Bavorskem, nebyl ovlivněn komunistickým pohledem na právo a socialistickým hospodařením na rybařských revírech zaměřeným na co možná největší produkci ryb a rybiho masa.

Polsko a Maďarsko jsou sice země nacházející v těsné blízkosti České republiky, nicméně jejich právní systém prošel trochu jiným vývojem, než jaký byl na území Čech, Rakouska či Bavorska přítomen od středověku do první poloviny 20 století. Naproti tomu mají s Českou republikou společnou minulost komunistického režimu, jeho náhledu na právo i rybařské hospodaření.

Z výše uvedených důvodů je vzájemné porovnání právních úprav více než užitečné a žádoucí.

12. 1. Rybařské právo ve Slovenské republice

Slovensko je vnitrozemský stát o rozloze 49 tisíc km². Asi nejznámější řekou protékající Slovenskem je Dunaj, který spolu s řekou Moravou tvoří hranici na jihozápadě Slovenska. Nejdelším vodním tokem na slovenském území je Váh. Dalšími významnými toky jsou Hron, a Hornád. Na Slovensku je rovněž velké množství horských jezer.⁶⁵⁷

Právním předpisem nejvyšší síly je zákon č. 460/1992 Zb., o ústavě Slovenské republiky. Problematika rybářství je koncentrována v zákoně č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

Vzhledem k dlouhodobému společnému historickému vývoji je slovenská právní úprava rybářství té české velmi podobná. Slovenský zákon o rybářství upravuje podmínky ochrany, chovu a lovu ryb a ostatních vodních organismů tak, aby přímo anebo prostřednictvím ekologických vazeb nedocházelo k narušení vodních ekosystémů a k ohrožení genofondu ryb.⁶⁵⁸ Oproti české úpravě obsahuje slovenský zákon i zajímavé a praktické negativní vymezení, a to, že se nevztahuje na chov a lov ryb ve vodních plochách s výměrou do 25 m².⁶⁵⁹

Pro účely využití rybářských revírů se vody člení na vody lososové a vody kaprové.⁶⁶⁰ To odpovídá rozdělení vod dle ustanovení § 35 odst. 1 českého vodního zákona, ten však už s těmito pojmy dále nepracuje. Mnohem více tak tomuto rozdělení odpovídá rozlišení rybářských revírů na pstruhové a mimopstruhové v českém zákoně o rybářství.

Slovenský zákon o rybářství lososové a kaprové vody definuje prostřednictvím druhů ryb, které jsou pro ně vhodné a stanoví na nich řadu povinností. Lososové vody pak rozděluje na pstruhové a lipanové.⁶⁶¹ V pstruhových vodách je zakázán lov všech ryb od 1. října do 15. dubna. V lipanových vodách je pak tento zákaz stanoven od 1. ledna do 31. května.⁶⁶²

Z mnoha dalších zákazů pro zajímavost uvádím, že v pstruhových i lipanových vodách je zakázáno lovit víc jak na jednu udici a rovněž používat jako nástrahu živou ryбку.⁶⁶³ V kaprových vodách je mimo jiné zakázáno, lovit na ryбку přinesenou z jiného revíru.⁶⁶⁴ V českém právním řádu platí obecný zákaz používat jiných zvířat jako lákadel nebo nástrah, aniž by to vyžadoval lov.⁶⁶⁵

⁶⁵⁷ Viz. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensko>.

⁶⁵⁸ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁵⁹ Ustanovení § 1 odst. 3 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶⁰ Ustanovení § 3 odst. 3 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶¹ Ustanovení § 3 odst. 4 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶² Ustanovení § 11 odst. 1 a 2 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶³ Ustanovení § 14 a § 15 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶⁴ Ustanovení § 16 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶⁵ Ustanovení § 4 odst. 1 písm. f) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Rybářské revíry na Slovensku vytváří Ministerstvo zemědělství z vodních toků, vodárenských nádrží a ostatních vodních ploch. Do rybářských revírů se však nezahrnují přítoky, odtoky a obvodové stoky rybníků.⁶⁶⁶ Takové ustanovení v českém zákoně chybí. Pokud vlastník rybníku požádá vynětí svého rybníku z rybářského revíru, obvodové stoky rybníku zpravidla v rybářském revíru zůstávají, neboť jsou považovány za vodní tok. To způsobuje často konflikty mezi vlastníky rybníků a uživateli rybářských revírů.

Ministerstvo zemědělství Slovenské republiky přidělí výkon rybářského práva:

- Slovenskému rybářskému svazu v případě, že rybářský revír nachází na vodním toku;
- Organizaci spravující lesní majetek státu nebo organizaci spravující vojenský újezd v případě, že se vodní tok nachází na území, které spravují;
- Rybářským školám a dalším vzdělávacím institucím v případě potřeby vzdělávání či plnění vědeckovýzkumných úkolů;
- Organizacím ochrany přírody, v případě, že se rybářský revír nachází na chráněném území s pátým stupněm ochrany;
- Správci vodní nádrže, v případě, že se rybářský revír nachází na vodárenské nádrži a jejích přítocích;
- Ostatním fyzickým nebo právnickým osobám v případě, že se rybářský revír nachází na ostatních vodních plochách, které nejsou ve výše uvedeném výčtu, a pokud jim svědčí vlastnické nebo nájemní vztah k pozemkům pod těmito vodními plochami.⁶⁶⁷

Slovenský zákon o rybářství je v případech rozdělení výkonu rybářského práva mnohem rigidnější než ten český. Výkon rybářského práva na vodním toku lze, až na pár výjimek, přidělit výhradně jen Slovenskému rybářskému svazu.

V České republice je výkon rybářského práva na revíru vyhlášeném na vodním toku přidělen na základě výběrového řízení tomu, kdo nejlépe splňuje podmínky pro povolení výkonu rybářského práva.⁶⁶⁸

Podobně jako v Česku i slovenská právní úprava zná institut chráněné rybí oblasti. Nadto může slovenské Ministerstvo zemědělství na návrh uživatele rybářského revíru vyhlásit na rybářském revíru režim „bez přivlastnění si úlovku“, a to z důvodu výskytu trofejních ryb v revíru.⁶⁶⁹

⁶⁶⁶ Ustanovení § 3 odst. 9 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶⁷ Ustanovení § 4 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁶⁸ Ustanovení § 9 odst. 2 zákona o rybářství.

⁶⁶⁹ Ustanovení § 8 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

Uživatel rybářského revíru může celý svůj revír nebo jeho část vyhlásit za „chovný rybářský revír“, a to z důvodu odchovu generačních a násadových ryb.⁶⁷⁰

V České republice se tato problematika řeší buď vyhlášením již zmiňované chráněné rybí oblasti, nebo úpravou bližších podmínek výkonu rybářského práva uživatelem revíru.

Jak u nás tak i na Slovensku je uživatel revíru povinen navrhnout orgánu státní správy osoby, které ustanoví do funkce rybářské stráže. Podmínky, které musí tato osoba splňovat, jsou vesměs stejné jako u nás (21 let, bezúhonnost, odborná kvalifikace, zdravotní způsobilost apod.).

Zásadní rozdíl spočívá v především v míře oprávnění, kterými slovenská rybářská stráž oproti té české disponuje.

Asi nejvíce viditelným rozdílem je jednak oprávnění rybářské stráže prohledat dopravní prostředek osobě důvodně podezřelé, že v něm přepravuje neoprávněné získané ryby,⁶⁷¹ a jednak oprávnění použít donucovací prostředky.⁶⁷² Z donucovacích prostředků smí rybářská stráž použít chvaty, hmaty, údery a kopy sebeobrany, slzotvorné prostředky, obušek, pouta a služebního psa.⁶⁷³

Před použitím je rybářská stráž zpravidla povinna vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního konání s tím, že pokud tak neučiní, bude použito donucovacích prostředků.⁶⁷⁴ Pokud rybářská stráž použila donucovacích prostředků, má následnou povinnost, pokud to okolnosti umožňují, poskytnou zraněné osobě první pomoc a následně sepsat záznam o okolnostech použití těchto prostředků, který bezodkladně předá příslušnému orgánu ochrany přírody.⁶⁷⁵

Proti těhotné ženě, osobě vysokého věku nebo naopak osobě mladší 15 let a osobě s tělesným postižením smí rybářská stráž použít pouze chvaty a hmaty.⁶⁷⁶

Proti škodě, kterou rybářská stráž způsobí nebo která je způsobena rybářské stráží je uživatel rybářského revíru ze zákona povinen rybářskou stráž pojistit.⁶⁷⁷ To je významný rozdíl oproti české úpravě, v níž za škodu vzniklou v souvislosti funkcí

⁶⁷⁰ Ustanovení § 9 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷¹ Ustanovení § 23 odst. 1 písm. d) zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷² Ustanovení § 23 odst. 1 písm. e) zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷³ Ustanovení § 24 odst. 1 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷⁴ Ustanovení § 24 odst. 2 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷⁵ Ustanovení § 22 písm. f) a g) zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷⁶ Ustanovení § 28 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

⁶⁷⁷ Ustanovení § 30 zákona o č. 139/2002 Z.z. o rybářství.

rybářské strážce hmotně odpovídá obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovil.⁶⁷⁸

Souhrnem lze říci, že slovenský zákon o rybářství je z legislativně-technického hlediska kvalitnější než ten český, neboť ten český celou řadu práv a povinností ukládá, v rozporu s ústavním pořádkem, podzákoným právním předpisem namísto zákonem. Tomuto nedostatku se slovenský zákon úspěšně vyhnul, navíc vzájemná práva a povinnosti jsou lépe provázána než v české právní úpravě, ve kterém se často stává, že sice zákon nějakou povinnost ukládá, nicméně její následné nedodržení již není spojeno se sankcí (např. neoprávněné odstranění označení rybářského revíru, lov na více udic apod.).

Slovenský zákon oproti tomu zas upravuje některé archaismy z doby minulé, které jsou, dle mého soudu v české úpravě již nemyslitelné. Tím mám na mysli zákonem stanovenou možnost přidělit výkon rybářského práva na vodním toku bez výběrového řízení pouze jedinému, zákonem výslovně stanovenému subjektu (na Slovensku to je Slovenský rybářský svaz).

Rovněž pravomoc rybářský strážce použít služebních psů a dalších donucovacích prostředků by se v českých zemích pravděpodobně nesetkalo s pochopením.

12. 2. Rybářské právo v Bavorsku

Svobodný stát Bavorsko je se svojí rozlohou 70 549 km² největší ze šestnácti spolkových zemí Spolkové republiky Německo.⁶⁷⁹

Spolková republika Německo, podobně jako Rakousko, nemá jednotný zákon o rybářství platný pro celé území spolkové republiky, ale každá země má svoji vlastní právní úpravu. Bavorsko je vnitrozemský stát sousedící s Českou republikou, s níž sdílí staletí podobného kulturního vývoje, práva a rybářství nevyjímaje.

Bavorský rybářský zákon je nejstarší ze zkoumaných právních předpisů, neboť pochází již z roku 1908. Samozřejmě prošel řadou novel. Významná novela byla učiněna v roce 2008, která do úpravy rybářství vnesla výrazný ekologický tón.⁶⁸⁰

Bavorský zákon o rybářství považuje rybářské právo za veřejný zájem a významné kulturní dědictví spoluutvářející bavorskou kulturní krajinu.⁶⁸¹ Cílem rybářského práva je podpora zdravé a rozmanité rybní obsádky přizpůsobené velikosti,

⁶⁷⁸ Ustanovení § 18 odst. 5 zákona o rybářství.

⁶⁷⁹ Viz. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bavorsko>.

⁶⁸⁰ Braun, M.: Anmerkungen zum neuen Bayerischen Fischereigesetz, 243/2008 Bayerns Fischerei + Gewässer, 2008.

⁶⁸¹ Art. 1 Ab. 4 Bayerisches Fischereigesetz .

kvalitě a výtěžnosti vodního útvaru, stejně jako péče a zajištění rybích společenství vhodných pro místní podmínky.⁶⁸² Výkon rybářského práva v Bavorsku je ovládán principy trvalé udržitelnosti a dobré odborné praxe.⁶⁸³

Rybářské právo zpravidla náleží vlastníkovému pozemku, na kterém se nachází vodní útvar⁶⁸⁴ nebo existuje jako tzv. samostatné rybářské právo nezávisle na vlastnictví vodního útvaru.⁶⁸⁵ Samostatné rybářské právo se zapisuje do katastru nemovitostí,⁶⁸⁶ oproti rybářskému právu odvislému od vlastnictví vodního útvaru.⁶⁸⁷

Rybářské právo lze vykonávat buď v tzv. samostatném rybářském podniku nebo ve společném rybářském podniku. Samostatný rybářský podnik je umožněn pouze na takové vodní ploše, která dovoluje výkon rybolovu odpovídající chovnému cíli a zásadě trvalé udržitelnosti.⁶⁸⁸ V tekoucích vodách je k tomu požadován souvislý úsek zahrnující celou šíři vodoteče v délce nejméně 2 km, přičemž orgán státní správy může ze zákonem stanovené výměry udělit výjimku.⁶⁸⁹

Pokud vodní útvar na němž lze vykonávat rybářské právo nemá zákonem požadovanou výměru, spojí je orgán státní správy do tzv. společného rybářského podniku.⁶⁹⁰

Ve společném rybářském podniku může rybářské právo vykonávat:

- speciálně jmenovaní rybáři;
- pachtýři na základě společného účtu;
- rybářské družstvo.⁶⁹¹

O tom, jakým způsobem bude rybářské právo vykonáváno rozhodnou jeho držitelé absolutní většinou.⁶⁹² Pokud se jednotliví držitelé rybářských práv nedohodnou, může orgán státní správy rybářství vytvořit tzv. nucené rybářské družstvo nebo delegovat výkon rybářských práv na Zemský rybářský svaz Bavorska, který bude jednotlivým držitelům práva platit pachtovné.⁶⁹³

⁶⁸² Art. 1 Ab. 2 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁸³ Braun, M.: Anmerkungen zum neuen Bayerischen Fischereigesetz, 243/2008 Bayerns Fischerei + Gewässer, 2008.

⁶⁸⁴ Art. 3 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁸⁵ Art. 8 Ab. 1 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁸⁶ Art. 11 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁸⁷ Tamtéž.

⁶⁸⁸ Art. 13 Ab. 1 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁸⁹ Art. 13 Ab. 2 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹⁰ Art. 14 Ab. 1 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹¹ Art. 15 Ab. 1 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹² Art. 15 Ab. 2 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹³ Art. 16 Bayerisches Fischereigesetz.

Pokud někdo vlastní část vodního útvaru, na které, pro svoji malou výměru, nelze vyhlásit samostatný rybářský podnik, ani není součástí společného rybářského podniku, přiřadí orgán státní správy tuto část vodního útvaru k sousednímu rybářskému podniku (samostatnému nebo společnému).⁶⁹⁴

Smlouvy na propachtování rybářského práva mohou být uzavřeny nejméně na deset let a mají povinnou písemnou formu. Pachtýřem smí být pouze držitel rybářského lístku. Je-li pachtýřem právnická osoba, musí být alespoň jeden oficiálně jmenovaný zástupce majitelem platného rybářského lístku.

Propachtování rybářského práva je přípustné jen v celém jeho objemu, to znamená, že při uzavírání pachtovních smluv je rozdělení rybářského práva nebo vodní plochy mezi více pachtýřů nepřipustné.⁶⁹⁵ Toto pravidlo je stanoveno právě proto, aby propachtovaná vodní plocha dovolovala výkon rybolovu odpovídající chovnému cíli a zásadě trvalé udržitelnosti.⁶⁹⁶

Pokud je držitelem rybářského práva svobodný stát Bavorsko, smí jej propachtovat až po souhlasném odborném stanovisku znalce.⁶⁹⁷

Podobně jako v České republice jsou osoby vykonávající rybářské právo oprávněny vstupovat na cizí pobřežní pozemky, to neplatí jsou-li tyto pozemky ohrazené.⁶⁹⁸

Bavorský zákon o rybářství zná tři typy chráněných oblastí, které může orgán státní správy vyhlásit, a to:

- chráněnou rybí oblast: na vodní útvary nebo vodní úseky, které mají pro rybářské hospodářství a ochranu a vývoj rybí obsádky a jejich životních podmínek zvláštní význam;
- oblast chráněných trdlišť: na vodní úseky, které nabízejí obzvláště vhodná místa ke tření a vývoji plůdků;
- zimoviště: na vodní úseky, které jsou obzvláště vhodné jako zimoviště pro ryby.⁶⁹⁹

Orgány státní správy mohou v Bavorsku, stejně jako v České republice, ustanovovat rybářskou stráž k zabezpečení dodržování předpisů na úseku rybářství. Rybářskou stráží se v Bavorsku může stát plnoletá, spolehlivá osoba, která je držitelem

⁶⁹⁴ Art. 17 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹⁵ Art. 25 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹⁶ Art. 13 Ab. 1 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹⁷ Art. 30 Ab. 2 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹⁸ Art. 63 Ab. 1 und 3 Bayerisches Fischereigesetz.

⁶⁹⁹ Art. 70 Ab. 1 Bayerisches Fischereigesetz.

rybářského lístku, která splní odbornou způsobilost stanovenou předpisem Ministerstva výživy, zemědělství a lesnictví.⁷⁰⁰

Rybářská stráž je oprávněna především zjišťovat totožnost, kontrolovat rybářské lístky, a povolenky k lovu, prohlížet lovné náčiní a ulovené ryby, i když se nacházejí v plavidlech, a nádoby na ryby.⁷⁰¹

Řidiči plavidel, z nichž je provozován lov ryb, jsou povinni na pokyn rybářské stráže ihned svá plavidla zastavit a na požádání rybářskou stráž přijmout na palubu. Pokračování v plavbě je možné až poté, co to dovolí rybářská stráž.⁷⁰² Za neuposlechnutí pokynu rybářské stráže může být udělena pokuta až do výše 5 000 Eur.⁷⁰³

Bavorské rybářské právo se od toho českého liší především skutečností, že oprávnění k lovu a chovu ryb vyplývá především z vlastnictví vodních útvarů. Orgány státní správy tak nevyhlašují rybářské revíry, ale pouze, na žádost držitelů rybářských práv, vyznačí hranice jednotlivých rybářských podniků. V případech kdy jednotliví vlastníci nemají vodní útvary dostatečné velikosti, která by umožňovala racionální rybářské hospodaření, spojí orgán státní správy rybářství jejich rybářská práva do společného rybářského podniku, který již smysluplné rybářské hospodaření umožňuje.

O způsobu hospodaření ve společném rybářském podniku rozhoduje většina držitelů rybářských práv absolutní většinou, pokud se nedohodnou vytvoří orgán státní správy tzv. nucené rybářské družstvo.

12. 3. Rybářské právo v Rakousku

Rakouská republika je vnitrozemská federativní republika ležící ve střední Evropě. Skládá se z 9 spolkových zemí. Rozloha Rakouska činí 83 871 km².⁷⁰⁴

Největší jezero Rakouska je Nezdiderské jezero na hranicích s Maďarskem. Další větší jezera jsou Attersee, Traunsee nebo Bodamské jezero na hranicích s Německem a Švýcarskem, které však leží v Rakousku jen z malé části. Další významné vodní plochy jsou např. Wörthersee, Millstätter See, Ossiacher See, Mondsee a Wolfgangsee.⁷⁰⁵

Právním základem pro rybolov v Rakousku je spolkový ústavní zákon z roku 1920. Podle ustanovení čl. 15 rakouské ústavy je právní úprava rybolovu odpovědností

⁷⁰⁰ Art. 71 Bayerisches Fischereigesetz.

⁷⁰¹ Art. 72 Ab. 2 Bayerisches Fischereigesetz.

⁷⁰² Art. 72 Ab. 5 Bayerisches Fischereigesetz

⁷⁰³ Art. 77 Bayerisches Fischereigesetz

⁷⁰⁴ Viz. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rakousko#Jezera>.

⁷⁰⁵ Tamtéž.

jednotlivých spolkových zemí. Každá z devíti spolkových zemí v Rakousku má tedy vlastní zákon o rybářství.⁷⁰⁶

Pro své komparativní porovnání jsem si vybral Dolnorakouský rybářský zákon z roku 2001. Dolní Rakousy, které mají rozlohu 19 178 km², na severu sousedí s Českou republikou a svým krajinným rázem jsou ze spolkových zemí, asi nejvíce podobné charakteru české krajiny.

Současný dolnorakouský zákon o rybářství nabyt účinnosti 1. května 2002 a nahradil původní rybářský zákon z roku 1988.⁷⁰⁷ S novou právní úpravou získalo dolnorakouské rybářství výrazný ekologický tón. Účelem dolnorakouského zákona o rybářství je trvalá péče, tvorba a obnova typické vodní (přírodní) rozmanité a zdravé obsádky vodních živočichů na základě přirozeného životního prostředí jako podstatné součásti vodních útvarů. Cílem je zachování, zajištění a obnova druhové a genetické rozmanitosti rybí fauny se zvláštním ohledem na ohrožené druhy vodních organismů.⁷⁰⁸

Zajímavostí právní úpravy je postavení Zemského rybářského svazu Dolního Rakouska. Zatímco v České republice jsou rybářské svazy spolky dle občanského zákoníku,⁷⁰⁹ Zemský rybářský svaz Dolního Rakouska je veřejnoprávní korporace s vlastní právní subjektivitou⁷¹⁰ a je rozdělen do pěti tzv. svazů rybářských revírů rozdělených dle regionů, ve kterých působí.⁷¹¹

Zemský rybářský svaz Dolního Rakouska podléhá dohledu zemské vlády a plní řadu funkcí, které v jiných zemích náleží do agendy správním orgánům, např.:

- rozdělování rybných vod do rybářských revírů;
- jmenování a zrušení rybářské stráže;
- povolování výjimek ze zakázaných způsobů lov apod.⁷¹²

Svaz má rovněž povinnost pojistit všechny své členy pojištěním o odpovědnosti, ze kterého se hradí škody způsobené držiteli rybářských lístků při výkonu rybářského práva nebo škody způsobené v souvislosti s výkonem rybářské stráže.⁷¹³

Rybářské právo dle dolnorakouského zákona o rybářství spočívá v oprávnění chránit, chytat, přivlastňovat si, povolovat lov, resp. přivlastňování a usmrcovat vodní

⁷⁰⁶ Jagsch A.: Fischereirecht in Österreich, NA TUR& Land 88. JG. - Heft 1/2 – 2002.

⁷⁰⁷ Viz. <http://www.noe.gv.at/Land-Forstwirtschaft/Jagd-Fischerei/Fischereiwesen/Fischerei.html>.

⁷⁰⁸ Art § 1 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷⁰⁹ Ustanovení § 214 a násl Nového občanského zákoníku.

⁷¹⁰ Art § 29 Ab. 2 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹¹ Art § 32 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹² Art § 31 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹³ Tamtéž.

živočichy v rybných vodách. Držitel rybářského práva nemůže však nechat své právo „ležet ladem“, neboť je s ním spojena i povinnost hospodařit s rybnými vodami odborně a udržitelně na základě principů přirozené produkce.⁷¹⁴

Rybnými vodami se rozumí přírodní nebo umělé vodní toky a nádrže, včetně na povrch vystupující podzemní vody, které jsou vzhledem ke svým trvalým vlastnostem vhodné k rybářskému hospodářství. K rybným vodám patří také stará ramena a umělé vodní nádrže spojené nad zemí s vodními toky nebo plochami, jestliže toto spojení umožňuje alespoň občasný přechod ryb.⁷¹⁵

Rybářské právo je samostatné právo nespojené s pozemky. V umělých vodních nádržích však rybářské právo náleží majiteli vodní nádrže.⁷¹⁶

Zemský rybářský svaz Dolního Rakouska rozděluje rybné vody svým rozhodnutím na rybářské revíry, které se rozlišují na vlastní rybářské revíry a nájemní rybářské revíry.⁷¹⁷ Každý rybářský revír musí zahrnovat nadzemní souvislý vodní úsek nebo vodní plochu včetně případných starých ramen, umělých vodních nádrží a přírodních nebo umělých vedlejších vodotečí. Rybářský revír musí umožňovat odborné a trvalé hospodaření s rybí obsádkou přiměřenou kvalitě rybné vody.⁷¹⁸

Vlastní rybářský revír se vyhláší na žádost osoby s rybářským oprávněním pro rybné vody, pro které náleží nedílné rybářské právo.⁷¹⁹ Nájemní rybářské revíry se vyhláší z rybných vod, které nebudou vyhlášeny za vlastní revír nebo nebudou přiřazeny vlastním revírům.⁷²⁰ K sousednímu vlastnímu rybářskému revíru se přiřadí rybné vody, které nemohou být ani vyhlášeny za vlastní rybářský revír ani vzhledem ke své poloze a vlastnostem zahrnuty do nájemního rybářského revíru.⁷²¹

Nájemní a ty vlastní revíry, které nejsou obhospodařovány svými majiteli samotnými nebo jejichž majitel není způsobilý k pronájmu, musí být pronajaty způsobilému nájemci. To je projev již zmíněného principu, kdy rybářské právo není pouze oprávnění, ale též povinnost se řádně a odborně starat o vodní toky vhodné pro chov ryb.

Nájemní smlouvy na rybářské revíry musí být uzavřeny písemně a to na dobu deseti let.⁷²²

⁷¹⁴ Art § 4 Ab. 1 a 2 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹⁵ Art § 3 Ab. 12 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹⁶ Art § 4 Ab. 3 a 4 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹⁷ Art § 19 Ab. 1 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹⁸ Art § 19 Ab. 2 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷¹⁹ Art § 20 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²⁰ Art § 21 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²¹ Art § 22 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²² Art § 23 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

Podobně jako u nás mohou osoby s rybářským oprávněním, osoby oprávněné k výkonu rybářského práva, rybářská stráž, členové výboru rybářského revíru, hostující rybáři a dohlížející osoby vstupovat na pobřežní pozemky za účelem lovu ryb a výkonu dohledu nad rybnými vodami.

V případě, že pozemek ohrazen, je vstup na něj dovolen jen po předchozím ohlášení u majitele pozemku nebo osoby s užívacím právem.

Nad to upravuje dolnorakouský zákon o rybářství i právo vjezdu na cizí pozemek a to v případě, že je to pro řádné a trvalé obhospodařování rybné vody nutné, jako např. pro položení násady nebo odlov. Majitel pozemků nebo osoba s užívacím právem k pozemkům povinna toto užití strpět.⁷²³

Podobně jako v Bavorsku i v Dolním Rakousku se rybářské právo zapisuje do veřejného seznamu. V tomto případě je veřejným seznamem tzv. rybářský katastr.⁷²⁴ Rybářský katastr je rozdělen na veřejnou a neveřejnou část.⁷²⁵

Ve veřejné části rybářského katastru musí být uvedeno⁷²⁶:

- rozdělení revírů (úřad, popis revíru, spisové číslo, vlastní nebo nájemní revír),
- rybářské revíry (označení a počet),
- rybářská práva (podíly) a jejich vlastníci,
- osoby oprávněné k výkonu rybářského práva (správci revíru),
- rybářská stráž (jméno a adresa),
- specifická data o životním prostředí revíru a
- grafické znázornění rybářských revírů.

V neveřejné části rybářského katastru se uvádějí specifické údaje o rybářském revíru, jako např. jednotná cena, nájemní cena, revírní příspěvek apod.⁷²⁷

Podobně jako v České republice i v Dolním Rakousku je institut rybářské stráže. Subjekt, který je oprávněn k výkonu rybářského práva je povinen zajistit dostatečnou ochranu rybolovu v rybářském revíru, ve kterém hospodaří. Má za povinnost uvést Zemskému rybářskému svazu Dolního Rakouska uchazeče pro jmenování rybářskou stráží v takovém počtu, aby v rybářském revíru byla zajištěna ochrana rybolovu.⁷²⁸

⁷²³ Art § 25 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²⁴ Art § 28 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²⁵ Art § 28 Ab. 3 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²⁶ Art § 28 Ab. 4 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²⁷ Art § 28 Ab. 6 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷²⁸ Art § 18 Ab. 1 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

Pokud osoba, které náleží oprávnění k výkonu rybářského práva, povinnost navrhnout osoby na funkci rybářské stráže nesplní, jmenuje Zemský rybářský svaz Dolního Rakouska na její náklady rybářskou stráž sám.

Předpoklady pro výkon rybářské stráže jsou podobné jako v České republice, tedy plnoletost (u nás je požadován věk 21), duševní i tělesnou zdatnost, odbornost apod.⁷²⁹

Rybářská stráž je oprávněna a současně povinna osoby podezřelé z krádeže ryb nebo z porušení rybářských předpisů:

- zastavovat,
- zjišťovat jejich totožnost,
- požadovat předložení rybářského lístku a povolenky k lovu ke kontrole,
- kontrolovat a případně odebrat rybářské náčiní a ulovené ryby, které má osoba u sebe nebo které se nacházejí v plavidlech nebo v nádobách,
- bez dohledu nalezená nebo odebraná rybářská náčiní neprodleně odevzdat na okresním správním úřadě.⁷³⁰

Práva a povinnosti rybářské stráže jsou dále upravena v řadě dalších právních předpisů např. v zákoně o myslivecké a rybářské strážce.⁷³¹ Mezi tato oprávnění například náleží právo zadržet a předvést osoby, které:

- se odmítnou identifikovat a jejichž totožnost nelze jinak zjistit na místě,
- jsou podezřelé, že by mařily výkon práva,
- i přes varování pokračují v porušování právních předpisů.⁷³²

V případě porušení zákona o rybářství lze udělit pokutu až do výše 7 000 Eur. Zajímavostí Dolnorakouského zákona o rybářství je, že sankcionovat lze i pokus o spáchání přestupku,⁷³³ což v českém přestupkovém právu možné není.

12.4. Rybářské právo v Polsku

Polská republika je země s rozlohou 312 679 km² z toho 2,6 % tvoří vodní plochy.⁷³⁴ Ze severu má Polsko 770 km Baltského moře. Nejvýznamnějšími řekami

⁷²⁹ Art § 18 Ab. 6 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷³⁰ Art § 17 Ab. 3 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷³¹ Gesetz über Jagd- und Fischereiaufseher 1982, LGBl. 6560.

⁷³² Art § 2 Ab. 1 Gesetz über Jagd- und Fischereiaufseher 1982, LGBl. 6560.

⁷³³ Art § 36 Ab. 3 NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550.

⁷³⁴ Viz. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Polsko>.

v Polsku jsou Wisla, Odra, Warta a Bug.⁷³⁵ Největšími jezery v Polsku jsou Šnardvy, Mamry a Lebsko.⁷³⁶

Základním pramenem práva je Ústava Polské republiky ze dne 2. května 1997. Právní úprava rybářského práva je odlišná od toho, zda se jedná o rybářství vykonávané na moři nebo ve vnitrozemských vodních plochách. Právní úprava lovu ryb na moři je obsažena v zákoně ze dne 14. května 2004 o rybolovu. Vnitrozemské rybářství je upraveno v zákoně ze dne 18. dubna 1985 o rybářství ve vnitrozemských vodách. Poslední velká novela tohoto předpisu proběhla v roce 2010.

Za chov ryb jsou považovány činnosti zaměřené na zachování a zvyšování produkce ryb, přičemž za pěstování ryb je považován chov spojený s výběrem a selekcí za účelem zachování a zlepšení jejich užitkové hodnoty. Ryby a ostatní vodní organismy žijící ve vodě tvoří její výtěžek.⁷³⁷

Ochrana a obnova rybích populací ve vodách, s výjimkou druhů ryb, na které se vztahuje ochrana na základě předpisů o ochraně přírody, se zajišťuje racionálním hospodařením se zdroji, včetně přijetí opatření sloužících k zachování, obnově nebo navrácení příslušného stavu těchto populací a přírodních vztahů mezi jejich jednotlivými prvky, v souladu se zásadami udržitelného rozvoje.⁷³⁸

Pro chov, pěstování nebo lov ryb je oprávněný:

- správce vod v umělé vodní nádrži určené pro chov nebo pěstování ryb a umístěné na veřejných vnitrozemských povrchových tekoucích vodách;
- majitel nebo držitel pozemků pod stojatými vodami nebo pozemků pod vodami, na které se vztahuje příslušně čl. 5 odst. 4 Vodního zákona;
- majitel nebo držitel pozemků pod rybníky nebo jinými zařízeními v zemědělském hospodářství určenými pro chov nebo pěstování ryb.

Veřejné vnitrozemské povrchové tekoucí vody jsou rozděleny na rybářské revíry.

V rybářském revíru je subjektem oprávněným k rybářství orgán veřejné správy vykonávající oprávnění majitele vody pro rybářství ve vnitrozemských vodách nebo osoba spravující rybářský revír na základě smlouvy uzavřené s příslušným orgánem veřejné správy.⁷³⁹ V rybářském revíru může být subjektem oprávněným k rybářství

⁷³⁵ Viz.http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_%C5%99ek_v_Polsku.

⁷³⁶ Viz. http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_jezer_v_Polsku.

⁷³⁷ Art 1. Ust. 2 a 3 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷³⁸ Art 2a Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷³⁹ Art 4 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

pouze jedna fyzická nebo právnická osoba nebo organizační jednotka nemající právní subjektivitu.⁷⁴⁰

Subjekt oprávněný k rybníctví je povinen prokázat činnosti související s vykonáváním rybního hospodářství poctivě, systematicky a v souladu s faktickým stavem. Subjekt oprávněný k rybníctví v rybníckém revíru je povinen provádět racionální rybní hospodářství. Racionální rybní hospodářství spočívá ve využívání produkčních možností vod, v souladu s rybníckou zprávou, způsobem nenarušujícím zájmy subjektů oprávněných k rybníctví ve stejném povodí, se zachováním rybích populací v biologické rovnováze a na úrovni umožňující jejich hospodářské využívání budoucím subjektům oprávněným k rybníctví.⁷⁴¹ Zarybnění vod nesmí vést ke snížení nebo ztrátě biologické rozmanitosti živých vodních populací.⁷⁴²

Do rybníckého revíru nejsou zahrnuty vody nacházející se v hranicích národního parku nebo přírodní rezervace, v nichž je provozování rybníctví a rybolovu zakázáno, a vody v umělých vodních nádržích určených k chovu nebo pěstování ryb a jiných vodních organismů, umístěných na veřejných vnitrozemských povrchových tekoucích vodách, pokud vody v těchto nádržích uměle zabraly pozemky, které nejsou veřejným majetkem.⁷⁴³

Rybnícký revír se skládá z:

- hlavního rybníckého revíru a
- vedlejšího rybníckého revíru.

Hlavní rybnícký revír zahrnuje vody jezer, vodních nádrží, řek, kanálů nebo přírodních toků nezbytných pro řízení racionálního rybního hospodářství ze strany subjektu oprávněného k rybníctví.⁷⁴⁴

Vedlejší rybnícký revír zahrnuje tekoucí vody přítoků hlavního rybníckého revíru, na nichž subjekt oprávněný k rybníctví pravidelně provádí činnosti související s řízením racionálního rybního hospodářství uvedené v rybnícké zprávě, zejména lovy jikrnáčů, zarybnění a ochranná opatření.⁷⁴⁵

Polské rybnícké právo zná rovněž dva typy chráněných oblastí a to:

⁷⁴⁰ Art 12 Ust. 5 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴¹ Art 6 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴² Art 4b. Ust. 4 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴³ Art 12 Ust. 1a Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴⁴ Art 12 Ust. 3 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴⁵ Art 12 Ust. 4 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

- tzv. pěstitelské zóny: v místech, která jsou mimořádně vhodná pro chov nebo pěstování ryb, a to v rámci rybářského revíru nebo mimo něj. Pěstitelská zóna nesmí být zřízena v úsecích při ústích toků vlévajících se do moře;⁷⁴⁶
- tzv. ochranné zóny: ve vodách, v nichž se nacházejí místa pro tření a vývoj rybiho potěru, hromadné zimování, přebývání a pohyb ryb, zřízeny ochranné zóny. V ochranných zónách se zakazuje lov a činnosti škodlivé pro ryby, zejména poškozování zařízení určených pro tření, dna nádrže a vodní flóry, provozování vodních motocyklů a motorových člunů a zřizování koupališť.⁷⁴⁷

Nad dodržováním ustanovení zákona o rybářství dohlíží v Polsku dva typy rybářských stráží, a to Státní rybářská stráž a Veřejná rybářská stráž.

Státní rybářská stráž je samostatnou organizační jednotkou podléhající přímo vojvodovi. Strážníci Státní rybářské stráže plní službu v orgánech státní správy a podléhají ustanovením zákona ze dne 16. září 1982 o pracovnících státních úřadů.⁷⁴⁸

Okresní rada může na návrh starosty vytvořit Veřejnou rybářskou stráž nebo dát souhlas k utvoření Veřejné rybářské stráže subjekty oprávněnými k rybářství. Úkolem Veřejné rybářské stráže je spolupráce se Státní rybářskou stráží v oblasti kontroly dodržování zákona a předpisů vydaných na jeho základě.⁷⁴⁹

Strážníci Státní rybářské stráže a strážníci Veřejné rybářské stráže disponují širokým spektrem pravomocí, mimo jiné jsou oprávněny:⁷⁵⁰

- kontrolovat dokumenty opravňující k rybolovu u osob provádějících rybolov a dokumenty uvádějící původ ryb;
- zajišťovat odhozené ryby a předměty sloužících k jejich lovu v případě, kdy nelze zjistit jejich majitele;
- v případě důvodného podezření na spáchání trestného činu nebo přestupku legitimovat podezřelé osoby za účelem ověření jejich totožnosti a odebrat ulovené ryby i předměty sloužící k jejich lovu.

Strážník Státní rybářské stráže je dále oprávněn:

- nosit krátkou stříelnou zbraň, plynovou zbraň a signální zbraň;
- nosit pouta a ruční metač plynu.⁷⁵¹

⁷⁴⁶ Art 13 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴⁷ Art 14 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴⁸ Art 22 Ust. 4 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁴⁹ Art 24 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁵⁰ Art 23 a Art 25 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁵¹ Art 23 Ust. 10 a 11 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

Strážník Státní rybářské stráže může vůči osobám, které mu znemožňují vykonávat činnosti uvedené v zákoně, používat prostředky přímého nátlaku ve formě:

- fyzické síly;
- služebního psa;
- pout;
- chemických znehybňovacích prostředků ve formě ručního metače plynu;
- plynové zbraně.

Pokud se použití prostředků přímého nátlaku ukázalo jako nedostatečné nebo jejich použití s ohledem na okolnosti dané události není možné, má strážník Státní rybářské stráže právo použít střelnou zbraň.⁷⁵²

Strážníci Státní rybářské stráže i strážníci Veřejné rybářské stráže požívají při výkony své funkce ochrany příslušející veřejným činitelům.⁷⁵³

12. 5. Rybářské právo v Maďarsku

Maďarsko je vnitrozemský stát o rozloze zhruba 93 tisíc km², z toho 0,74 % tohoto území tvoří vodní plochy.⁷⁵⁴ Nejvýznamnější řekou je Dunaj. Dalšími významnými vodními toky jsou Tisa, Dráva, Rába, Ipel' a další. Z jezer je významný Balaton, Velence a Neziderské jezero aj.

Základním pramenem práva je zákon č. XX/1949 o ústavě. Problematika rybářství je upravena v první řadě v zákoně č. XLI/1997 Sb., o rybářství a rybaření a jeho prováděcí nařízení č. 78/1997 Sb.

Oproti jiným státům střední Evropy je Maďarské rybářské právo definováno jako právo majetkové, konkrétně jako souhrn práv a povinností souvisejících s rybářstvím, tvořícím nedílnou součást vlastnických práv ve vztahu k vodě.⁷⁵⁵

Podobně jako v Rakousku či Bavorsku se rybářské právo v Maďarsku zapisuje do katastru nemovitostí.⁷⁵⁶

Rybářské právo v Maďarsku se dělí na tzv. samostatné rybářské právo a společné rybářské právo. Samostatné rybářské právo znamená, že rybářské právo

⁷⁵² Art 23a Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁵³ Art 23a Ust. 9 a Art 25 Ust. 2 Ustawy o rybactwie śródlądowym.

⁷⁵⁴ Viz. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ma%C4%8Farsko>.

⁷⁵⁵ § 3 b. 1 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

⁷⁵⁶ § 3 b. 3 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

v rybářském revíru vykonává jediný vlastník. Společné rybářské právo znamená, že rybářské právo je majetkem více subjektů.⁷⁵⁷

V případě společného rybářského práva rozhodují vlastníci o

- formě zastoupení vlastníků, o osobě zástupce,
- o způsobu výkonu rybářského práva

počtem hlasů v poměru svých podílů, prostou většinou hlasů a v případě, že většinovým vlastníkem rybářského revíru je stát, pak dojde k pronájmu rybářského práva prostřednictvím výběrového řízení.

Vlastníci vodních ploch, které nejsou uvedeny v úřední evidenci rybářských revírů, jsou povinni oznámit je rybářskému orgánu. Řízení vedené za účelem vyhlášení vodní plochy za rybářský revír zahájí rybářský orgán na základě žádosti nebo z moci úřední.

Rybářský revír lze v případě veřejného zájmu vyhlásit za účelem

- ochrany genetického materiálu,
- uplatnění zájmů ochrany životního prostředí, nebo
- vzdělávání a výzkumu

za revír plnící zvláštní účely. O uznání zvláštního účelu z veřejného zájmu může u ministra požádat ministr příslušný danému veřejnému zájmu a ministr svým rozhodnutím stanoví zvláštní podmínky pro výkon rybářského práva.⁷⁵⁸

Využití samostatného rybářského práva náležícího Maďarskému státu probíhá prostřednictvím pronájmu na základě veřejného výběrového řízení.

Vlastník pozemku dotčeného výkonem rybářského práva je povinen umožnit, aby se osoby oprávněné k výkonu rybářského práva dostaly, pokud to jinak není možné, přes nemovitost k vodě a aby na pozemku umístily, nářadí pro lov ryb, rybařil ve vodě a aby svůj úlovek odvezl.⁷⁵⁹

Oprávněný k výkonu rybářského práva je povinen orgánu státní správy rybářství oznámit, že pověřil členy rybářské stráže výkonem jejich funkce. Členem rybářské stráže může být plnoletý, bezúhonný maďarský státní příslušník, který doloží:

⁷⁵⁷ § 4 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

⁷⁵⁸ § 6 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

⁷⁵⁹ § 15 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

- úředním lékařským potvrzením, že mu jeho fyzický a psychický stav nebrání v plnění úkolu, jakož i pokud je během výkonu úkolu ozbrojený, že splňuje požadavky zvláštního zákona týkajícího se manipulace se střelnými zbraněmi;
- u rybářského orgánu podle místa svého působení složil slib s textem předepsaným nařízením ministra.

Člen rybářské stráže je povinen složit odbornou zkoušku nejpozději do šedesáti dnů ode dne nástupu do zaměstnání.

Člen rybářské stráže disponuje v rybářském revíru, mimo jiné, oprávněním:

- vyzvat osobu lovcí k předložení dokumentů opravňujících k lovu ryb;
- vyzvat osobu lovcí doložení práva k lovu ryb, které se nachází v jejím držení;
- ryby nedosahující velikosti povolené lovné míry, ryby ulovené během období zákazu lovu a ryby chráněné šetrně vrátit do vody, neživé ryby pak zadržet;
- odebrat osobě neoprávněně lovcí oblastní povolenku a bez zbytečného odkladu ji zaslat orgánu, který ji vystavil;
- odebrat osobě neoprávněně lovcí státní povolenku k lovu ryb, státní rybářský lístek, a zaslat ho prostřednictvím oprávněného rybářskému orgánu.⁷⁶⁰

V případě, že je to odůvodněné rozmnožováním, přezimováním a pěstováním ryb, orgán státní správy rybářství vyhlásí, se souhlasem vodohospodářského orgánu, rybářský revír nebo jeho přesně definovanou část za chráněnou rybí oblast. V chráněném území a chráněném přírodním území je k vyhlášení chráněné rybí oblasti nutný také souhlas orgánu ochrany přírody.

V chráněné rybí oblasti je zakázáno v období stanoveném rozhodnutím orgánu státní správy rybářství lovit ryby, lovit zvěř, provádět vyjíždky na loďkách, koupat se, vykonávat vodní sportovní aktivity i veškeré další činnosti, které mohou narušit rozmnožování a vývoj ryb.

Vyhlášení některého území za chráněnou rybí oblast je nutné zveřejnit také v tisku a hranice chráněné rybí oblasti je nutné označit dobře viditelným způsobem, snadno rozpoznatelným i veřejností.

12. 6. Shrnutí

Rybářství a výkon rybářského práva je, podobně jako např. právo myslivosti, pojímáno v zahraničí různě. Zatímco v západní Evropě se jedná čistě o zábavu a sport, v zemích střední Evropy je rybářské právo považováno za veřejný zájem, kulturní dědictví apod.

⁷⁶⁰ § 34 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

Povaha rybářského práva jako veřejného zájmu se pak projevuje v řadě institutů např. požadavkem základní odborné kvalifikace na získání rybářského lístku, možností vstupu na pobřežní pozemky apod.

V zemích střední Evropy může být rovněž vlastnické právo k pozemku omezeno z důvodu např. efektivního využití rybářského práva. Takováto koncepce je pak v západoevropských zemích jako Francie, Holandsko, Anglie, nemyslitelná.

V zahraničních právních úpravách, které byly předmětem mé komparace, je vždy rybářské právo pojímáno jako veřejný zájem, přičemž toto pojetí bylo v posledních dvaceti letech navíc posíleno, neboť rybářství začalo být považováno za součást přírodního bohatství a nejen za pouhý zemědělský obor.

Pojetí rybářského práva ve střední Evropě lze rozdělit např. dle toho, zda a nakolik je spjato s vlastnictvím pozemku. V Maďarském právu je rybářské právo výslovně uvedeno jako právo majetkové, odvislé vždy od vlastnictví pozemku. Oproti tomu v Bavorské, Polské, ale i České právní úpravě záleží na tom, zda je rybářské právo vykonáváno na vodních tocích, uzavřených (resp. stojatých) vodě či vodní nádrži. V Dolním Rakousku je rybářské právo pojímáno samostatně, nezávisle od vlastnictví pozemku. Pouze v případech vodních nádrží, je držitelem rybářského práva vlastník vodní nádrže.

Rozdělit srovnávané právní úpravy lze i dle skutečnosti, zda je rybářské právo zapisováno do nějakého veřejného katastru či nikoliv. V Maďarsku se rybářské právo vždy zapisuje do katastru nemovitostí společně s pozemkem. V Bavorsku se rybářské právo zapisuje do katastru nemovitostí pouze v případě, že existuje nezávisle na vlastnictví pozemku, na kterém lze toto právo vykonávat. V Dolním Rakousku se rybářské právo zapisuje do speciálního rybářského katastru. V Čechách, v Polsku i na Slovensku se rybářské právo do veřejného seznamu nezapisuje.

Dalším projevem pojetí rybářského práva jako veřejného zájmu je existence rybářských stráží, které sice mají v každé zemi odlišnou míru pravomocí, ale zpravidla se vždy jedná o úřední osoby nadané určitou mírou veřejné moci.

Nejvyšší míru pravomocí mají rybářské stráže na Slovensku a rovněž i v Polsku v případě, že se jedná o státní rybářskou stráž. Na opačné straně pak stojí rybářská stráž v České republice, která disponuje nejužším vymezením pravomocí.

13. Závěr

Ve své disertační práci jsem se zabýval rybářským právem v celé jeho šíři. Tato práce nepojednává pouze výlučně o zákonu o rybářství, ale pohlíží na rybářské právo ve smyslu určitého subsystému českého práva. Rybářské právo je zde vnímáno jako souhrn různých právních norem vztahujících se k problematice chovu a lovu ryb a odpovědnostních vztahů týkajících se rybářství.

Rybářské právo je součástí práva životního prostředí a jako takové náleží do práva veřejného. Prameny nejvyšší právní síly jsou Ústava České republiky a Listina práv a svobod, které ve svých ustanoveních čl. 7, resp. čl. 35 upravují veřejný zájem na šetrném využívání přírodních zdrojů a na ochraně přírody, jejíž nedílnou součástí jsou i ryby a jiní vodní živočichové.

Základním zákonným pramenem rybářského práva je zákon o rybářství. Tento zákon nabyl účinnosti v roce 2004 a vznikl jako odpověď na zvyšující se požadavky směřující k ochraně vlastnických práv k pozemkům, které jsou zatíženy rybářstvím. Cílem byla rovněž snaha vtisknout rybářství alespoň esenci ochrany přírody a krajiny, aby nebylo pojmáno pouze jako zemědělské odvětví zaměřené ryze na produkci rybího masa.

Nový zákon však byl připravován překotně, s malým zájmem politické reprezentace vtisknout rybářství koncepční a systémovou podobu, v důsledku čehož obsahuje řadu faktických chyb a kontroverzních ustanovení.

Významným problémem souvisejícím s rybářstvím, avšak problematiku rybářství přesahujícím je právní úprava vlastnictví rybníka. Tento právní neduh je smutným dědictvím hříchů minulosti i současné neschopnosti vytvářet kvalitní a koncepční právní úpravu.

Judikatura prodělala v dané oblasti značný vývoj, kdy je možné nalézt rozhodnutí, která si s odstupem času odporují. Problematické uchopení judikatury, resp. nalezení tzv. ustálené judikatury je velmi obtížné a to především vzhledem k relativně nízké četnosti případů ale i mnohosti právních norem, pod které jsou jednotlivé případy subsumovány.

Soudy se v posledních patnácti letech zabývaly především otázkou, zda rybník zahrnuje i pozemek tvořící jeho dno a břehy a zda lze jednoznačným způsobem stanovit pravidlo pro rozlišení, kdy je hráz samostatnou věcí v právním smyslu a kdy je jen

součástí pozemku. Stanovisko judikatury Nejvyššího soudu k problematice rybníku,⁷⁶¹ lze shrnout tak, že rybník není ve smyslu občanskoprávním samostatnou věcí, se kterou by mohlo být nakládáno odděleně od pozemků tvořících jeho dno a břehy. Odlišný právní názor zaujal Nejvyšší správní soud ve sporech vyplývajících z právní úpravy vodního zákona a zákona o rybářství,⁷⁶² kde dovedil, že rybník je věcí v právním slova smyslu, a to věcí nemovitou.

Pojem „*vlastník rybníka*“ nelze prakticky definovat, neboť neexistuje jednotná definice rybníku použitelná pro celý právní řád. V řadě právních předpisů je rybník považován za pozemek, v jiných za stavbu a občanském právu za soubor věcí, které dohromady tvoří funkční celek nazývaný rybník. Z výše uvedeného důvodu bude i za vlastníka rybníka považován pokaždé jiný subjekt, v závislosti na tom, který právní předpis je zrovna aplikován.

Samostatnou kapitolou jsou pak spory osob vlastnících vodní díla zřízena na pozemcích jiných vlastníků. Tyto spory prakticky nemají v českém právním řádu spravedlivého řešení. Nový občanský zákoník na této situaci nic nemění, neboť i nadále zde budou vlastníci vodních děl, kteří budou mít vodním zákonem jasně vymezená práva a povinnosti a vlastníci zatopených pozemků, kteří výkon těchto práv budou nuceni za náhradu strpět.

Samotný zákon o rybářství upravuje dva základní instituty chovu a lovu ryb. Jedná se o rybníkářství a o výkon rybářského práva v rybářském revíru.

Rybníkářství má na našem území tradici dlouhou více jak 800 let. Přestože se jedná o podnikání primárně zaměřené na produkci ryb a jejich masa, je nerozdílně spjata s přírodou a krajinou. Rybníky jsou významnými krajinnými prvky a vytváří biotopy pro řadu živočišných druhů. Rybníky mají nezanedbatelný vliv na retenční schopnost krajiny. V suchém období zvyšují vlhkost v blízkém okolí a v době povodní zadržují nezanedbatelné množství vody.

Aby bylo docíleno co možná největší produkce ryb, používá se při rybníkaření řada intenzifikačních postupů. Tyto postupy však mohou mít negativní vliv na kvalitu vody odtékající z rybníků. Z tohoto důvodu bývají tyto postupy omezeny nebo přímo zakázány u těch rybníků, které se nacházejí na zvláště chráněných územích. Za ztížení hospodaření na rybnících z důvodu veřejného zájmu pak náleží náhrada dle ustanovení § 58 odst. 2 zákona na ochranu přírody a krajiny.

⁷⁶¹ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 2 Cdo 1192/97, 22 Cdo 1221/2002, 22 Cdo 1097/2003, 22 Cdo 234/20003, a 22 Cdo 1121/2008.

⁷⁶² Srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu č.j. 8 Afs 135/2005-65 nebo 2 AS 18/2010-140.

Intenzita rybářského hospodaření má rovněž vliv i na daňovou povinnost rybníkářů, neboť rybníky sloužící k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb jsou předmětem daně z pozemku.⁷⁶³

Vliv rybníků a rybníkářského hospodaření může mít však i pozitivní vliv na kvalitu vody. Přitéká-li do rybníků již voda znečištěná, např. vlivem smyvů ze zemědělské půdy, živiny v ní obsažené se často usazují na rybníčním dně a zpravidla již dále neodtékají do povrchových vod.

Protože je rybníkářství v první řadě zemědělským podnikáním, je v zákoně o rybářství spojeno s mnohem nižší mírou zákazů než při hospodaření v rybářském revíru. Ryby v rybníku, který není součástí rybářského revíru, nemají logicky stanovenou dobu hájení, nejmenší lovnou míru apod. Na rybníku lze lovit bez rybářského lístku a mnohem častější jsou zde hromadně účinné metody lovu ryb.

Výkon rybářského práva na rybářském revíru není podnikáním, ale jedná se o činnost provozovanou ve veřejném zájmu, jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

Podstata výkonu rybářského práva v české právní úpravě směřuje v první řadě k naplnění zmíněné ústavní povinnosti, v tomto případě k ochraně ryb a jiných vodních organismů. Výkon rybářského práva na rybářském revíru není definován jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijícím živočichům (rybám a jiným vodním organismům), jež tvoří součást ekosystému.

Rybářské právo se v historii a převážně i v současnosti vykonávalo na vodních tocích, a proto s nimi částečně i sdílelo svůj právní režim. Oproti rybníkům, které prakticky vždy měly svého konkrétního vlastníka, byly vodní toky považovány za buď za *res extra commercium* nebo patřily panovníkovi (tzv. královský regál), který rybářské právo přenechával svým podaným. Podobně pak tomu bylo i u ryb v řece, které buď nepatřili nikomu, anebo byly majetkem panovníka (resp. šlechty).

V současné době zákon o rybářství ani jiný právní předpis explicitně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze jejich nabytí do vlastnictví ulovením, a to oprávněným subjektem rybářského práva, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství.

⁷⁶³ Ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí.

Ryby ve vodních tocích, podobně jako zvěř v lesích, jsou věci ničí (res nullius) avšak s tím, že nabytí do vlastnictví jejich ulovením nemůže kdokoliv, ale pouze osoba, která je k tomu zákonem oprávněna.

Protože je výkon rybářského práva v první řadě vyjádřením ústavní povinnosti státu dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochrany životního prostředí je, na rozdíl od právní úpravy rybníkářství, svázán mnohem větším množstvím právních povinností včetně rozšířeného výčtu zakázaných způsobů lovu ryb.

Pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících je uživatel rybářského revíru povinen a rybníkář oprávněn navrhnout **rybářskou stráž**.

Institut stráží jakožto speciálních subjektů založených zvláštními zákony k ochraně práv vztahujících se k hospodařením či péči o přírodní bohatství má v českém právu dlouhou historickou tradici sahající až do 19. století. Vždy se jednalo o osoby nadané určitou mírou veřejné moci, jejíž oprávnění byla větší či menší v závislosti na tom, jakou míru důležitosti zrovna společnost ochraně rybářství přisuzovala.

Rybářskou stráž ustanovuje obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný podle místa trvalého bydliště navrhované osoby. Tento úřad ji rovněž odvolává a vede v evidenci rybářských stráží.

Rybářská stráž v České republice má v porovnání s minulostí, nebo třeba i v porovnání se současnou Slovenskou právní úpravou, jen nepatrné pravomoce, přesto je však úřední osobou dle ustanovení § 127 odst. 1 písm. i) trestního zákoníku. Z postavení úřední osoby tak vyplývá nejen zvýšená právní ochrana rybářské stráže, ale i zvýšená míra odpovědnosti.

Ustanovení rybářskou stráží zaniká buď z objektivních důvodů (např. zánikem rybářského revíru, úmrtím apod.) nebo z rozhodnutí správního orgánu.

Věcí hodnou polemiky pak je, zda na řízení o zrušení rybářské stráže užít ustanovení správního řádu. Dle ustanovení § 14 odst. 8 zákona o rybářství se na řízení o ustanovování a zrušení ustanovení rybářské stráže nevztahuje správní řád. Zákon o rybářství tak vylučuje obecnou procesní úpravu správního řádu, avšak bez toho, aby ji nahradil vlastní procesní úpravou.

Dle mého názoru se tak na rozhodnutí o ustanovení a zrušení rybářské stráže se užije správní řád a lze se proti němu odvolat. U rozhodnutí o zrušení rybářské stráže lze vyloučit odkladný účinek dle § 85 odst. 2 písm. a) správního řádu. Vyloučení

odkladného účinku odvolání musí být odůvodněno. Výrok o vyloučení odkladného účinku odvolání je součástí rozhodnutí ve věci; proti tomuto výroku se nelze odvolat.

Zákon o rybařství přinesl v roce 2004 do českého právního řádu široké spektrum nových správních deliktů, které do té doby české právo neznalo. Tyto nové skutkové podstaty vycházely povětšinou z rybařských zvyklostí a byly do té doby trestány rybařskými spolky v rámci svých vnitřních předpisů. Nová právní úprava však bohužel byla učiněna způsobem značně nešťastným, neboť řada skutkových podstat se buď vzájemně překrývá, je obtížně srozumitelná, je obsoletní, popřípadě rovnou v rozporu s ústavními předpisy. Už tak tristní situace byla ještě zhoršena díky nekvalifikovaným zásahům uskutečněných prostřednictvím řady novelizací.

Slabinou právní úpravy je i nevhodné rozdělení orgánů státní správy rybařství příslušných k projednání přestupku, kdy velká část prvostupňové agendy směřuje ústřední orgán státní správy tj. Ministerstvo zemědělství, a to bez jakéhokoliv rozumného opodstatnění např. pro nadměrnou složitost případu. Jedná se o běžné, řadové přestupky, které z celé České republiky směřují na jediný správní orgán k vyřízení.

Při troše jízlivé ironie lze říci, že zákon o rybařství je vhodnou učební pomůckou toho, jak by právní předpis neměl vypadat a kterých základních chyb se při tvorbě právních předpisů vyvarovat. Zároveň se jedná o obžalobu toho, jakým diletantským a amatérským způsobem se v České republice tvoří právní předpisy.

Problematika rybařství je natolik obsáhlá, že ji samozřejmě nelze komplexně upravit pouze v zákoně o rybařství, ale přesahuje i do dalších odvětví právního řádu.

Právní úprava obsažená v zákoně o vodách chrání povrchové vody a stanovuje podmínky pro jejich hospodárné využívání. Toto hospodárné využívání vod pro účely rybařství se projevuje především v institutu povolení k nakládání s vodami a rovněž v povolení k vypouštění závadných látek.

Uživatelé rybařských revírů jsou na vodě závislí a jakékoliv zásahy do hladiny vody nebo koryta vodních toků mohou mít pro jejich hospodaření zásadní vliv. V případě vodního toku však uživatelé rybařských revírů jen zřídka kdy jsou vlastníky pozemků, a tak se vodoprávních řízení mohou účastnit zpravidla pouze na základě ustanovení o spolcích.

Účelem zákona na ochranu přírody a krajiny je mimo jiné ochrana přírodních hodnot, rozmanitosti forem života a také snaha přispět k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. Zákon na ochranu přírody a krajiny upravuje možnost prohlásit

určitý druh za zvláště chráněný. Tyto druhy poté chrání celou řadou zákazů např. zákazem chytat a lovit je.

Veterinární zákon a zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví pravidla pro zacházení s rybami. Upravuje pravidla, zákazy a příkazy směřující k co nejnižší míře způsobeného utrpení při lovu, přepravě, prodeji a zabíjení ryb.

Z trestněprávní úpravy je pro oblast rybářství nejvýznamnější trestný čin pytláctví. Pytláctví a boj proti němu existují již od nepaměti. Postupem času, jak se měnila naše společnost, měnil se i její vztah k tomuto fenoménu. Od velmi závažného trestného činu, který byl stíhán častokrát i velmi krutou smrtí v případě pytláckova polapení až po právní úpravu, která zůstává spíše na okraji zájmu společnosti i orgánů činných v trestním řízení.

Po většinu času bylo pytláctví pojímáno jako zásah do práva. Tj. neoprávněný zásah do výsostného oprávnění lovit zvěř a ryby a až ve druhé polovině dvacátého století se jeho pojetí začíná posouvat směrem k majetkové trestné činnosti.

V současné době je trestný čin pytláctví upraven v ustanovení § 304 trestního zákoníku mezi trestnými činy proti životnímu prostředí. Nebezpečnost činu se posuzuje od hodnoty způsobené škody od 5000 Kč výše a lze uložit trest odnětí svobody do dvou let, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Nejen s pytláctvím, ale s chovem a péčí o ryby obecně je neoddělitelně spjata i téma náhrady škod způsobených na rybí obsádce. Škody na rybách jsou velmi složitou problematikou, jejíž povaha a možnosti řešení se liší jednak v závislosti na skutečnosti, zda jsou ryby předmětem vlastnictví poškozeného nebo zda je poškozený pouze oprávněným subjektem rybářského práva a ryby fakticky nevlastní a jednak také na způsobu jak ke škodné události dojde.

Komplikovanost možnosti domoci se náhrady za škodu je navíc znásobena i překotnými a velmi často nekonceptními změnami právních předpisů a právě nesystémové změny zákonů jsou v posledních cca patnácti letech pro český právní řád bohužel typické.

Rybářství a výkon rybářského práva je, podobně jako např. právo myslivosti, pojímáno v zahraničí různě. Zatímco v západní Evropě se jedná čistě o zábavu a sport, v zemích střední Evropy je rybářské právo považováno za veřejný zájem, kulturní dědictví apod.

Povaha rybářského práva jako veřejného zájmu se pak projevuje v řadě institutů např. požadavkem základní odborné kvalifikace na získání rybářského lístku. Dalším

projevem tohoto fenoménu je existence rybářských stráží, které sice mají v každé zemi odlišnou míru pravomocí, ale zpravidla se vždy jedná o úřední osoby nadané určitou mírou veřejné moci.

V zemích střední Evropy může být rovněž vlastnické právo k pozemku omezeno z důvodu např. efektivního využití rybářského práva. Takováto koncepce je pak v západoevropských zemích jako Francie, Holandsko, Anglie, nemyslitelná.

14. Shrnutí

Rybářské právo je součástí práva životního prostředí a jako takové náleží do práva veřejného. Prameny nejvyšší právní síly jsou Ústava České republiky a Listina práv a svobod, které ve svých ustanoveních čl. 7, resp. čl. 35 upravují veřejný zájem na šetrném využívání přírodních zdrojů a na ochraně přírody, jejíž nedílnou součástí jsou i ryby a jiní vodní živočichové.

Základním zákonným pramenem rybářského práva je zákon o rybářství. Tento zákon nabyl účinnosti v roce 2004 a vznikl jako odpověď na zvyšující se požadavky směřující k ochraně vlastnických práv k pozemkům, které jsou zatíženy rybářstvím. Cílem byla rovněž snaha vtisknout rybářství alespoň esenci ochrany přírody a krajiny, aby nebylo pojmáno pouze jako zemědělské odvětví zaměřené ryze na produkci rybiho masa.

Významným problémem souvisejícím s rybářstvím, avšak problematiku rybářství přesahujícím je právní úprava vlastnictví rybníka. Tento právní neduh je smutným dědictvím hříchů minulosti i současné neschopnosti vytvářet kvalitní a koncepční právní úpravu.

Pojem „*vlastník rybníka*“ nelze prakticky definovat, neboť neexistuje jednotná definice rybníku použitelná pro celý právní řád. V řadě právních předpisů je rybník považován za pozemek, v jiných za stavbu a občanském právu za soubor věcí, které dohromady tvoří funkční celek nazývaný rybník. Z výše uvedeného důvodu bude i za vlastníka rybníka považován pokaždé jiný subjekt, v závislosti na tom, který právní předpis je zrovna aplikován.

Samostatnou kapitolou jsou pak spory osob vlastnicích vodní díla zřízena na pozemcích jiných vlastníků. Tyto spory prakticky nemají v českém právním řádu spravedlivého řešení. Nový občanský zákoník na této situaci nic nemění, neboť i nadále zde budou vlastníci vodních děl, kteří budou mít vodním zákonem jasně vymezená práva a povinnosti a vlastníci zatopených pozemků, kteří výkon těchto práv budou nuceni za náhradu strpět.

Samotný zákon o rybářství upravuje dva základní instituty chovu a lovu ryb. Jedná se o rybníkářství a o výkon rybářského práva v rybářském revíru.

Rybníkářství má na našem území tradici dlouhou více jak 800 let. Přestože se jedná o podnikání primárně zaměřené na produkci ryb a jejich masa, je nerozdílně spjato s přírodou a krajinou.

Protože je rybníkářství v první řadě zemědělským podnikáním, je v zákoně o rybářství spojeno s mnohem nižší mírou zákazů než při hospodaření v rybářském

revíru. Ryby v rybníku, který není součástí rybářského revíru, nemají logicky stanovenou dobu hájení, nejmenší lovnou míru apod. Na rybníku lze lovit bez rybářského lístku a mnohem častěji jsou zde hromadně účinné metody lovu ryb.

Výkon rybářského práva na rybářském revíru není podnikáním, ale jedná se o činnost provozovanou ve veřejném zájmu, jehož prostřednictvím stát naplňuje svou ústavní povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, zakotvenou v čl. 7 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky.

Podstata výkonu rybářského práva v české právní úpravě směřuje v první řadě k naplnění zmíněné ústavní povinnosti, v tomto případě k ochraně ryb a jiných vodních organismů. Výkon rybářského práva na rybářském revíru není definován jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijícím živočichům (rybám a jiným vodním organismům), jež tvoří součást ekosystému.

Pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících je uživatel rybářského revíru povinen a rybníkář oprávněn navrhnout **rybářskou stráž**.

Institut stráží jakožto speciálních subjektů založených zvláštními zákony k ochraně práv vztahujících se k hospodařením či péči o přírodní bohatství má v českém právu dlouhou historickou tradici sahající až do 19. století. Vždy se jednalo o osoby nadané určitou mírou veřejné moci, jejíž oprávnění byla větší či menší v závislosti na tom, jakou míru důležitosti zrovna společnost ochraně rybářství přisuzovala.

Zákon o rybářství přinesl v roce 2004 do českého právního řádu široké spektrum nových správních deliktů, které do té doby české právo neznalo. Tyto nové skutkové podstaty vycházely povětšinou z rybářských zvyklostí a byly do té doby trestány rybářskými spolky v rámci svých vnitřních předpisů. Nová právní úprava však bohužel byla učiněna způsobem značně nešťastným, neboť řada skutkových podstat se buď vzájemně překrývá, je obtížně srozumitelná, je obsoletní, popřípadě rovnou v rozporu s ústavními předpisy.

Problematika rybářství je natolik obsáhla, že ji samozřejmě nelze komplexně upravit pouze v zákoně o rybářství, ale přesahuje i do dalších odvětví právního řádu.

Právní úprava obsažená v zákoně o vodách chrání povrchové vody a stanovuje podmínky pro jejich hospodárné využívání. Toto hospodárné využívání vod pro účely rybářství se projevuje především v institutu povolení k nakládání s vodami a rovněž v povolení k vypouštění závadných látek.

Účelem zákona na ochranu přírody a krajiny je mimo jiné ochrana přírodních hodnot, rozmanitosti forem života a také snaha přispět k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. Zákon na ochranu přírody a krajiny upravuje možnost prohlásit určitý druh za zvláště chráněný. Tyto druhy poté chrání celou řadou zákazů např. zákazem chytat a lovit je.

Veterinární zákon a zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví pravidla pro zacházení s rybami. Upravuje pravidla, zákazy a příkazy směřující k co nejnížší míře způsobeného utrpení při lovu, přepravě, prodeji a zabíjení ryb.

Z trestněprávní úpravy je pro oblast rybářství nejvýznamnější trestný čin pytláctví. Pytláctví a boj proti němu existují již od nepaměti. Postupem času, jak se měnila naše společnost, měnil se i její vztah k tomuto fenoménu. Od velmi závažného trestného činu, který byl stíhán častokrát i velmi krutou smrtí v případě pytláckova polapení až po právní úpravu, která zůstává spíše na okraji zájmu společnosti i orgánů činných v trestním řízení.

Rybářství a výkon rybářského práva je, podobně jako např. právo myslivosti, pojímáno v zahraničí různě. Zatímco v západní Evropě se jedná čistě o zábavu a sport, v zemích střední Evropy je rybářské právo považováno za veřejný zájem, kulturní dědictví apod.

Povaha rybářského práva jako veřejného zájmu se pak projevuje v řadě institutů např. požadavkem základní odborné kvalifikace na získání rybářského lístku. Dalším projevem tohoto fenoménu je existence rybářských stráží, které sice mají v každé zemi odlišnou míru pravomocí, ale zpravidla se vždy jedná o úřední osoby nadané určitou mírou veřejné moci.

15. Summary

Fishery law is part of the environmental law and as such belong to public law. Sources supreme law of the Constitution of the Czech Republic and the Charter of Rights and Freedoms, which in its provisions of Article 7, respectively. Article 35 regulates public interest in protecting natural resources and the protection of nature, which are an integral part of fish and other aquatic animals.

The main legal source of fishing rights is the Fisheries Act. This Act came into effect in 2004 and emerged as a response to the increasing requirements designed to protect the ownership of land, which are burdened fishing. The aim was also to impress fishing effort at least the essence of nature and landscape protection, not to be conceived only as an agricultural industry focused solely on the production of fish meat.

A major problem associated with fishing, but the issue of fishing in excess of the legal system of property ownership pond. This legal infirmity is a sad heritage of sins past and present inability to generate quality and design rules.

The term "owner lake" is practically impossible to define because there is no single definition of the pond applicable to the entire legal order. In a series of laws is considered to be the site of the pond, the other for the construction and civil law as a set of objects that together form a functional unit called a pond. For the above reasons will be considered the owner of the pond every other body, depending on which law is not applied.

A separate chapter is then disputes persons owning the water works established on the lands of others. These disputes have virtually the Czech legal order equitable solution. The new Civil Code of the situation does not change, because there will continue to waterworks owners who will have the Water Act clearly defined rights and obligations, and owners of flooded land that the exercise of these rights will be forced to suffer for compensation.

The very Fisheries Act provides for two basic institutions of farming and fishing. This is a fishpond and the exercise of fishing rights in the fishing ground.

Fish farming has a long tradition in our country more than 800 years. Although it is a business primarily focused on the production of fish and meat, is inseparably connected with nature and the landscape.

Because fish farming is primarily an agricultural business is in the law on fisheries associated with a much lower rate than in the management of the prohibitions

in the fishery. Fish in the pond, which is not part of the fishing ground, not logically set the grace period, the lowest level of fishing etc. The pond can fish without a fishing license and much more common are collectively effective methods of fishing.

Performance of fishing rights to the fishery is not business, but it is an activity pursued in the public interest, through which the state fulfills its constitutional obligation to ensure the prudent use of natural resources and protection of natural resources, enshrined in Article 7 of the Constitutional Law No. 1/1993 ., the Constitution of the Czech Republic.

The essence exercise of fishing rights in the Czech legislation is directed primarily to the fulfillment of that constitutional obligation in this case to protect fish and other aquatic organisms. Performance of fishing rights to the fishery is defined as a manufacturing activity or business, but as a relationship to wildlife (fish and other aquatic organisms), which are part of the ecosystem.

To ensure the protection of regular exercise of fishing rights and fish farming in ponds, the user is obliged fishing ground and fish farmer may suggest fishing inspection.

Institut guards as special entities set up by special laws to protect the rights relating to the management and care of natural wealth in Czech law has a long historical tradition dating back to the 19th century. Always was a person gifted a degree of public authority whose approval was more or less depending on what level of importance not protect the company attributed the fish.

Fisheries Act in 2004 brought into the Czech legal order a wide range of new administrative offenses, which until then did not know the Czech law. These new merits based mostly on fishing practices and had already been punished by fishing clubs within their internal regulations. New legislation but unfortunately was done in a way very unfortunate, as many of the facts of either overlap each other, it is difficult to interpret, obsolete, or directly in conflict with constitutional provisions.

The issue of fishing is so vast, it is obviously impossible to comprehensively regulate only the Fisheries Act, but extends to other branches of law.

The legislation contained in the Law on Water protects surface water and sets the conditions for their efficient use. This economical use of water for aquaculture is mainly reflected in the institute permits for water use and also permits the discharge of harmful substances.

The purpose of the law on nature and landscape protection is to protect natural values, diversity of life forms and also an effort to contribute to sound management of natural resources. The law on the protection of nature and landscape provides the possibility to declare a kind of special protection. These species then protects a number of prohibitions such as a ban on catching the fish.

Veterinary Law and the Law on the protection of animals against cruelty establishes rules for handling fish. Modifies rules, prohibitions and commands leading to the lowest level of suffering caused by hunting, transporting, selling and killing fish.

The criminal law is the most important fishing area for the offense of poaching. Poaching and combat existed since time immemorial. Over time, as our society has changed, so has her relationship to this phenomenon. From a very serious offense that was prosecuted and often very cruel death if Poacher's trap to the legislation, which remains rather marginal interest to companies and institutions involved in criminal proceedings.

Fisheries and fishing rights performance is similar to a right of hunting, conceived abroad differently. While Western Europe is purely entertainment and sport in the countries of Central Europe's fisheries law considered public interest, cultural heritage, etc.

The nature of fishing rights as the public interest is manifested in a number of institutes such as requiring basic qualifications for obtaining a fishing license. Another manifestation of this phenomenon is the existence of fishing guard, which, while having in each country, different levels of competence, but usually refers to a public official gifted a certain degree of public power.

Seznam použité literatury a dalších pramenů:

Publikace:

- Adámek Z., a kol.,** Rybářství ve volných vodách, East Publishing, Praha 1997, ISBN 80-7187-008-0
- Cingroš, J., Dudová, J., Jančářová, I. a kolektiv.** *Právo životního prostředí*. 2. díl. Brno: Masarykova univerzita, 1998, ISBN 80-210-1973-5
- Čechura V.,** Komentář k zákonu o myslivosti, ČMMJ, Praha, 2002, ISBN 80-990754-9-5
- Černý J., Horzinková E., Kučerová H.,** Přestupkové řízení – 11. vydání, Linde, Praha 2009, ISBN 978-80-7201-765-2
- Červený Z., Šlauf V.,** Přestupkové právo – 15. aktualizované vydání, Linde, Praha 2008, ISBN 978-80-7201-713-3
- Čítek J. a kol.,** Rybníkářství – druhé vydání, Informatorium, Praha, 1998, ISBN: 80-86073-26-2
- Damohorský M., a kol.,** Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2007 ISBN: 978-80-7179-498-1
- Damohorský M., a kol.,** Právo životního prostředí 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, ISBN: 978-807400-338-7
- Drobník J.,** Základy pozemkového práva, - 3. aktualizované a doplněné vydání, Nakladatelství Eva Rozkotová, Praha, 2010, ISBN: 978-80-904209-8-4
- Fábry V. a kol.,** Československé pozemkové právo, Orbis, Praha, 1977
- Fiala J., a kol.,** Občanské právo hmotné, 3. Vydání, MU Brno, Brno 2002, ISBN 80-210-2793-2
- Fiala J., Hurdík J., a kol.,** Lexikon – občanské právo, Nakladatelství Jiří Motloch – Sagit, Ostrava, 2001, s. 352 ISBN 80-7208-237-X
- Gerloch A.,** Teorie práva – 3. rozšířené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2004, ISBN: 80-86473-85-6
- Hemelík T.,** Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, ISBN 80-86199-14-2
- Heteša J., Marvan P., Kupec P.,** Úvalský a Šibeník - rybníky suplující funkci čistíren odpadních vod, Sborník 5. české ichtyologické konference, Brno, 2002, ISBN 80-7157-614-X
- Hlouch L.,** Teorie a realita právní interpretace, Nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2011, ISBN 978-80-7380-303-2
- Horáček Z., a kol.,** Vodní zákon s komentářem, Soudy, Praha 2011, ISBN: 978-80-86846-39-2
- Horáček Z., a kol.,** Vodní zákon s podrobným komentářem po velké novele stavebního zákona, 2. vydání, Soudy, Praha 2013, ISBN: 978-80-86846-48-8
- Knapp V.,** Teorie práva, C.H.Beck, Praha, 1995, ISBN: 80-7179-028-1
- Kocourek T.,** Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí, Leges, 2012, ISBN: 978-80-87576-10-6

Kolektiv autorů, Naše Rybářství, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2012, ISBN 978-80-901510-7-8

Kolektiv autorů, Průvodce Operačním programem Rybářství 2007 – 2013, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2010, ISBN: 978-80-7084-922-4

Kolektiv autorů, Zpráva o stavu vodního hospodářství České republiky 2012, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí, Praha, 2013, ISBN: 978-80-7434-052-9

Kubačák A., Jacko K., Restituce zemědělského a lesního majetku, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2011, ISBN 978-80-7084-994-1

Kuchta, J., Nutná obrana. Brno, Masarykova univerzita 1999, ISBN: 80-210-2198-5

Lubovský Z., Problematika vybraných přestupků na úseku rybářství, Právní a ekonomické problémy současnosti IX. – Sborník prací, KEY Publishing, Ostrava, 2009, ISBN 978-80-7418-016-3

Mates P., a kol., Základy správního práva trestního – 4. vydání, C.H. Beck, Praha, 2008, ISBN 978-80-7179-806-4

Pavliček V., Hřebejk J., a kol., Ústava a Ústavní řád České republiky 2. díl: Práva a svobody, Linde, Praha 1995, ISBN 80-7201-000-X

Pekárek M., Jančářová I., Právo životního prostředí I. díl, MU v Brně, Brno, 2003, ISBN: 80-210-2784-3

Pekárek M., Průchová I., Pozemkové právo, MU v Brně, Brno, 2003

Pohunek M. a kol., Sportovní rybářství, Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1971

Pokorný J., a kol., Velký encyklopedický rybářský slovník, Fraus, Plzeň, 2004, ISBN: 80-7238-117-2

Prchalová J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 – komentář a prováděcí předpisy, Linde, Praha, 2006, ISBN: 80-7201-583-4

Prchalová J., Právní ochrana zvířat, Linde, Praha, 2009, ISBN: 978-807201-763-8

Průcha P., Základy správního práva, MU Brno, Brno, 1992, ISBN: 80-210-0394-4

Psutka J., Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu, Praha, Wolters Kluwer, 2011, ISBN 978-807357-559-5

Punčochář P. a kol., Zákon o vodách v úplném znění k 23. lednu 2004 s rozšířeným komentářem, Soudy, Praha 2004, ISBN: 80-86846-00-8

Staněk J., Řehák L., Nové postavení a úkoly stráží, Venator, Praha, 2000, ISBN: 80-902849-0-6

Stejskal V., Úvod do právní úpravy ochrany péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006, ISBN: 80-7201-609-1

Strnad L., Rybářské právo v Československé republice, Rybářská unie v ČSR, Praha, 1936

Strnad Z., a kol., Vodní právo, Fakulta rybářství a ochrany vod Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Vodňany, 2013, ISBN: 978-80-87437-45-2

Suchánek J., Nové zemědělské a lesní právo, Prospektrum, Praha 1996, ISBN: 80-7175-046-8

Ševčík, J., Vodní a rybářské právo. Praha: Linhart, 1937

- Šilar J., Böhm A.,** Vodní zákon a souvisící předpisy, Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1979
- Šíma A.,** Právní předpisy pro rybáře, Panorama, Praha, 1988
- Šíma A.,** Rybářská stráž – zákony, vyhlášky a otázky k testům, Rybář, Praha, 2004, ISBN 80-238-5347-3
- Šimek Z.,** Rybářství na tekoucích vodách, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1959
- Tureček K., a kol.,** Zákon o vodách s rozšířeným komentářem a prováděcími předpisy, Soudy, Praha 2003, ISBN: 80-903134-3-4
- Vedral J.,** Správní řád – Komentář, Bova Polygon, Praha 2006, ISBN 80-7273-134-3
- Vimr V.,** České rybářské právo, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947
- Vodinský S., Vodinský M.,** Ryby našich vod, Albatros, Praha, 1989
- Všetičková L., Adámek Z., Rozkošný M., Sedláček P.,** Změna kvality vody po průtoku rybníky, Sborník referátů konference Chov ryb a kvalita vody II, Rybářské sdružení České republiky, České Budějovice, 2013, s. 35, ISBN: 978-80-87699-02-7

Časopisy:

- Bahýřová, L.,** K odpovědnosti za ekologickou újmu ve smyslu zákona č. 167/2008 Sb. Časopis pro právní vědu a praxi. 2010, roč. 18, č. 3, ISSN 1210 – 9126
- Hanniker L.,** Aj do smiechu aj do plaču, Polovníctvo a rybárstvo 5/98, 2008
- Hanniker L.,** Pytláctvo: Hrdelný zločin, Polovníctvo a rybárstvo 3/98, 2008
- Kindl, M.,** K jednomu regálu, Co může a co nemůže být předmětem výhradního vlastnictví státu na příkladu rybářského práva, Právník 8/1996, s. 735 a násl.,
- Tomsa, M.,** Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů, Hospodářské právo 10/1984.
- Braun, M.,** Anmerkungen zum neuen Bayerischen Fischereigesetz, 243/2008 Bayerns Fischerei + Gewässer, 2008
- Šíma A.,** Na jakých vodách je rybářská stráž oprávněna vykonávat svoji pravomoc, časopis Rybářství – únor 2010

Internetové stránky:

- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/251101-usvit-chce-odlozit-obcansky-zakonik-je-to-neprehledny-paskvil/>
- <http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/jednaci-rad-vlady/jednaci-rad-vlady-26527>
- http://www.rybsvaz.cz/print.php?page=rada/hosp_odd/natura_2000
- <http://cit.vfu.cz/ivbp/prohlidka-jatecnich-zvirat-a-masa1/sladkovodni-ryby>
- <http://www.nase-voda.cz/veterinari-prodej-zivych-ryb-tyranim-zvirat-neni>

http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/166002_cs.htm
http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/166004_cs.htm
http://ec.europa.eu/fisheries/reform/proposals/index_cs.htm
<http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/rybarstvi-a-rybnikarstvi/informace-pro-dovozce-produktu-rybolovu.html>
<http://www.epravo.cz/top/clanky/spravni-uvazeni-10088.html>
http://cs.wikipedia.org/wiki/Krokod%C3%BD1%C3%AD_farma_Velk%C3%BD_Karlov,
http://byznys.lidovky.cz/steaky-z-ceskych-krokodylu-budou-brzy-k-mani-stat-povolil-jejich-porazku-111-/firmy-trhy.aspx?c=A130211_151840_firmy-trhy_mev#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks,
<http://zpravy.ihned.cz/c1-57058430-v-cesku-se-pripravuji-prvni-krokodyli-jatka-v-evrope-patri-do-babisova-imperia>.
http://zlin.idnes.cz/proplaceni-skod-za-kormorany-djn-/zlin-zpravy.aspx?c=A130801_1958762_zlin-zpravy_mav,
<http://www.chytej.cz/clanky/1128/kormoran-jak-to-bude-dal/>
<http://www.loveckeforum.info/viewtopic.php?f=9&t=6757&start=60>
<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=393>
http://www.mzp.cz/cz/news_121121_Kormor%C3%A1n
http://cs.wikipedia.org/wiki/Vy%C5%A1%C5%A1%C3%AD_moc
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensko>
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bavorsko>

Judikatura:

Nález Ústavního soudu č.j. Pl ÚS 3/96 ze dne 6. března 2007
Nález Ústavní soudu Pl. ÚS 15/96 ze dne 9. října 1996
Nález Ústavního soudu č.j. IV. ÚS 373/01 ze dne 27. listopadu 2001
Nález Ústavního soudu č.j. ÚS 375/01 ze dne 20. března 2002
Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 21/04 ze dne 26. dubna 2005
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 375/01 ze dne 20. března 2002
Nález Ústavního soudu IV. ÚS 652/06 ze dne 21. listopadu 2007
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 229/98 ze dne 10. listopadu 1998
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 317/01 ze dne 1. 10. 2002
Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 8/93 ze dne 12. dubna 1994
Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 47/93 ze dne 23. srpna 1994

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 11/2006-82 ze dne 26. září 2007
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 34/2010-73 ze dne 9. září 2010

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 35/2008-51 ze dne 7. května 2008
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 50/2010 – 101 ze dne 5. října 2011
Usnesení Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 89/2008-65 ze dne 4. března 2009
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 18/2010 – 140 ze dne 7. října 2010
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 6 A 173/2002-33 ze dne 23. září 2004
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 7 A 33/2002-42 ze dne 24. února 2004
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 8 Ans 12/2011-132 ze dne 31. října 2011
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 8 Afs 135/2005-65 ze dne 26. února 2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 2 Cdon 1192/97 ze dne 25. května 1998

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 7 Tz 103/2001 ze dne 30. května 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 1097/2003 ze dne 05. února 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 1121/2008 ze dne 16. července 2008

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 1221/2002 ze dne 26. srpna 2003

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29. dubna 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 791/2011 ze dne 19. prosince 2012

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 890/2000 ze dne 25. května 2000

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 896/2009 ze dne 22. září 2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 3586/2006 ze dne 28. ledna 2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 757/2009 ze dne 30. července 2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 33 Odo 1408/2004 ze dne 14. prosince 2006

Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 8 Ca 213/2006-44 ze dne 20. listopadu 2008.

Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 9 Ca 114/2007 ze dne 30. dubna 2009

Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 10 Ca 101/2008-34-44 ze dne 10. listopadu 2010

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 8 Tdo 838/2006 ze dne 21. července 2006

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 20 Cdo 116/2008 21. července 2009

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 21 Cdo 776/2000 ze dne 12. dubna 2001

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 196/2005 ze dne 24. března 2005

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 168/95 ze dne 25. května 1998
Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 78/94 ze dne 12. dubna 1996
Rozsudek Okresního soudu ve Svitavách č.j. 7C 22/2011-51 ze dne 18. října 2011
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích č.j. 22 Co 37/2012 ze dne 30. března 2012
Rozsudek Okresního soudu Plzeň – město č.j. 14 C 300/2011 ze dne 11. prosince 2012

Právní předpisy:

Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška)

Vyhláška č. 42/1952 Ú.l. o zákazu lovu ryb udicí na rybnících

Vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

Vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy ES

Vyhláška č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin

Vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování

Vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování

Zákon č. 12/1948 Sb., o zevním označení přísežné strážce, určené k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti a rybářství

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

Zákon č. 22/1883 Čes. z. z., v příčině některých opatření ke zvelebení rybářství ve vnitrozemských vodách.

Zákon č. 32/1918 Sb., o obstavení velkostatků

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 44/1988 Sb., horní zákon

Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

Zákon č. 62/1952 Sb., zákon o rybářství

Zákon č. 71/1870 Čes. z. z., o tom, kterak lze vody užívat, jí svozovat a jí se brániti

Zákon č. 81/1920 Sb., o přidělu zabrané půdy a úpravě právních poměrů k ní (tzv. přidělový zákon)

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

Zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

Zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství

Zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)

Zákon č. 330/1919 Sb., o Pozemkovém úřadě

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 139/2002 Z.z. o rybářství

Das Bayerisches Fischereigesetz, GVBl 2008

Das NÖ Fischereigesetz 2001, LGBl. 6550

1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról, egységes szerkezetben

Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r.o rybactwie śródlądowym

Správní praxe:

Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 20735-3/2009-16230 ze dne 2. září 2009

Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 37905-2/2009-16230 ze dne 29. ledna 2010

Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 34777/2009-16230 ze dne 26. ledna 2010

Thondel A., Posouzení legálního vymezení vodního díla v zákoně o vodách v kontextu nového občanského zákoníku, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2012

Výkladové stanovisko č. 13 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 14. 1. 2014

Stanovisko č. 1 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 11. 2012

Stanovisko Ministerstva životního prostředí č.j. 1310/410/12 ze dne 30. srpna 2012

Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 26/2009-16230 ze dne 10. března 2009

Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 3106/2012-MZE-16231 ze dne 6. ledna 2012

Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 7460/2010-16230 ze dne 8. března 2010

Rozhodnutí Ministerstva zemědělství č.j. 104-4/2011-16230 ze dne 14. ledna 2011

Stanovisko rozkladové komise Ministra zemědělství č.j. 36972/2010-11140 ze dne 31. ledna 2011

Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 38957/2009-16230 ze dne 3. prosince 2009

Stanovisko Ministerstva zemědělství č.j. 14336/2012-MZE-16231 ze dne 1. března 2012

Sdělení odboru legislativního k problematice poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy za škody způsobené na rybách v rybářských revírech. Praha: Věstník Ministerstva životního prostředí, 2006. Částka 9. Ročník XVI. ISSN 0862-9013

Klíčová slova/Key words:

Klíčová slova

Rybník, stavba, pozemek, rybníkářství, rybářský revír, výkon rybářského práva, náhrada za omezení vlastnického práva, právní povaha ryb, náhrada škod na rybách způsobených zvláště chráněnými živočichy, přešupek, správní delikt, pokuta.

Key words

Pond, construction, land, fish farming, fishing ground, the performance of fishing rights, compensation for the limitation of property rights, prospect of fishes, compensation of damages on fish caused specially protected fauna, administrative delicts, administrative offenses, fine, penalty.